

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00370

ALE SHRIFTEN

S. G. Frug

Permanent preservation of this book was made possible by

David Levinsohn

in memory of

Max Josef Levinsohn

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

¹²
L

S

W

B

H

C

T R I N D

אלע
שריפטען
- פון -
פֿרְגּוֹן

דראטער באנד

פראזה און פֿאוּזִיעַ.

היברו פֿאַבלְיִשְׁנָגּ קָאמְפָנִי
ניו-יַּרְקָן
85-83 קָאנְגָּל סְמְרִיט
1910.

Copyrighted by the Heb. Pub. Co., 1910.

אינה אלטס-פערצייכnis.

לייעדר אין פראזא

3	לכבוד התורה	לכבוד התורה
16	דער שופר	דער שופר
34	דאַס בִּיסְעָלָע בְּוּמָאוֹיל	דאַס בִּיסְעָלָע בְּוּמָאוֹיל
47	אַ ברְיֻ�וּל (להקְרָעָמֵד רַב אַפְגָּד האַדְרָעִי)	אַ ברְיֻ�וּל (להקְרָעָמֵד רַב אַפְגָּד האַדְרָעִי)
54	משוּיחַס צִיּוּטָן דַּי לְעַצְתָּע קָאָפִיקָע (אַ באַפְעָע-כְּמַעַשָּׁה)	משוּיחַס צִיּוּטָן דַּי לְעַצְתָּע קָאָפִיקָע (אַ באַפְעָע-כְּמַעַשָּׁה)
	אין חֲלוֹם (אַ באַפְעָע-כְּמַעַשָּׁה פָּון מְשֻׁיחַס צִיּוּטָן)	אין חֲלוֹם (אַ באַפְעָע-כְּמַעַשָּׁה פָּון מְשֻׁיחַס צִיּוּטָן)
71	נָאָךְ מְלוֹת מֶלֶח	1 נָאָךְ מְלוֹת מֶלֶח
77	דָּעָר אַרְקִיךְ-יִשְׂרָאֵל יָוד	2 דָּעָר אַרְקִיךְ-יִשְׂרָאֵל יָוד
85	עַר פָּעָרְשָׁטְעָהָט	3 עַר פָּעָרְשָׁטְעָהָט
91	זִירְדָּאָוְסְקָאַיַּּע בְּאַגְּמָאַלְעַע	זִירְדָּאָוְסְקָאַיַּּע בְּאַגְּמָאַלְעַע
102	פָּרְשָׁה יִתְּרוֹ אַדְרָעָר דָּעָר יִוְדִישָׁעָר אַוְצָר	פָּרְשָׁה יִתְּרוֹ אַדְרָעָר דָּעָר יִוְדִישָׁעָר אַוְצָר
115	אַ קְלָאָרָע תְּשׁוּבָה	אַ קְלָאָרָע תְּשׁוּבָה
126	חַיִּים/קָעַ קָרְאָמָאַלְעַיק	חַיִּים/קָעַ קָרְאָמָאַלְעַיק
134	נָאָךְ חַשְׁלָךְ	נָאָךְ חַשְׁלָךְ
146	דְּרַשְׁה-גַּעֲשָׁגָּנִיק	דְּרַשְׁה-גַּעֲשָׁגָּנִיק
156	אַדְעָטָעָר קָאנְצָעָרָט	אַדְעָטָעָר קָאנְצָעָרָט
166	וַיַּדְעַן, גַּיט אַ קָּאָפִיקָע	וַיַּדְעַן, גַּיט אַ קָּאָפִיקָע
175	וְזֹאת הַפְּרָבָה	וְזֹאת הַפְּרָבָה
185	אַ גּוֹטְשָׁעָר חַמְן	אַ גּוֹטְשָׁעָר חַמְן
194	דָּעָר וּוֹיטָרָי גַּעֲלַעְכְּטָעָר	דָּעָר וּוֹיטָרָי גַּעֲלַעְכְּטָעָר
196	בָּרוֹךְ הַבָּא אָונְ זַיִ גַּעֲוָנָד	בָּרוֹךְ הַבָּא אָונְ זַיִ גַּעֲוָנָד
205	לייעדר פָּון דָּעָם יִוְדִישָׁעָן זַשְּׁרָגָאָן	לייעדר פָּון דָּעָם יִוְדִישָׁעָן זַשְּׁרָגָאָן
218	עוֹלָם הַתְּהִוָּה	עוֹלָם הַתְּהִוָּה

הומאריכטישע ליעדר

229	פערדיינט עולס-חנא
233	חרר-לייעדר
244	הייס און קלט
248	מיין עפיטאפע
251	דרוי חברים
254	דער ייריך
256	דאם קבעפל
260	גע'גנַבָּט
263	די ריאפ
265	אַ יושה
267	דער פראעליכער קטען
273	צוווי אסיפות
279	אַ חלום
282	גאט און אַדעט
287	דער געל רחומות
290	איילַם געסיל
296	מייטַן אלטען גנו
303	צוווי בילדער
309	דער ספאָדעך
311	גבורים
312	אַ חדר-מעשה

לייעדר אין פראזא.

לכבוד התורה.

I.

ווי א פלה, ווי א בת-מלפה, אָנְגַעַתָּהוֹן אֵין אִיהָרָע בְּעַסְטָע,
שְׁעוֹהָנְסֶטֶעָ קְלִיְדָעָר, הַאֲטָמַגַּשְׁיַנְטָם דֵי יְוָנָגָע, אָנְשָׁוְלִינָגָע וּוּלָט,
פְּינַפְּטוּ�עַנְדָר זַעַקְמַה הָנוֹנְדָעַתָּמָט נֵיַנְמַה אֵון פְּרַעַצִּינְגִּיאָהָר צְרוּיקָן.
נִימַט נָאָר דָעָר וּוְאָנְדָעַר-שְׁעַהָנְגָעָר נְאָרְטָעָן — דָעָר גְּנָעָרָן,
וּוּאוּ עַס חָאָט פָוֵן אָנְפָאָגָן גְּעוֹוָהָנָט דָאָט עַרְשָׁטָע פָּאָרִידְפָּאָלָקָן,
נָאָר אַוִיךְ דֵי גָאנְצָע גְּרוֹיסָע וּוּלָט הַאֲטָמַגַּשְׁיַנְטָמָט אֵון גְּעַדוֹפְּטָעָט
וּוִי אָפְרַיעַשְׂרַע בְּלוֹמְזָעַנְשָׁטָקָן, בְּעַלְיַכְמָטָעָט פָוֵן דָעָר גָּאָלְדָעָנְגָעָר
זָוָן, בְּעַשְׁפָרִיצָט מִיטָפְרִישָׁעָן, זִילְבָּרְגָּנָעָם טָהָוָיָן.
קַיְיָן אַיְינְצִיגָנָעָר זַיְפָן הַאֲטָמַגַּשְׁיַנְטָמָט אֵין דָעָר לוֹפְטָן;
קַיְיָן אַיְינְצִיגָעָר מְרַעָהָר אַיְיָ נָאָר נִימַט גְּעַפְּאָלָעָן אַוִיךְ דָעָר פְרַיעָשָׂר,
בְּלִיהָעָנְדָעָד, גְּלִיקְלִיבָּרָעָר עָדָד.
אָוֹנְטָעָר דֵי גְּרִינָעָא אַיְילְבָּרְעָתָ-אֵון צִימְטָרָאָנְגָעָנְבָּוּמָעָר זָעָנָעָן
גָּעַלְעָגָעָן אֵון גְּעוֹוָאָרָעָטָמָט זַיְקָעָנָעָן דָעָר זָוָן דֵי גְּרוֹיסָע, פְּוּרְכָּטָן
בָּאָרָעָ לְיִבְעָן אֵון לְעַמְפָעָרָטָעָן, אֵון גָּעָבָעָן וּיְהָאָבָעָן זַיְקָרְחָהָג
גְּעַפְּיטָעָטָמָט הָרָשָׁעָן אֵון אַיְנָרָעָן, פִּיהָ אֵון שְׁעַפְּבָגָן.
אַוִיךְ דֵי צְוַוְוַיְגָעָן פָוֵן דֵי הַוַּיְכָעָ, שְׁטָמָלְצָעָ צְעַרְעָן זָעָנָעָן
זַיְקָרְחָהָג גְּעוֹועָסָעָן אֵין וַיְיִעַרְעָ גְּעַסְטָעָן, אַיְנָעָרָג גָּעָבָעָן דָעָטָן

אנדרן, דער נרויסער, שטארקער אולדער און דאס שוואבע,
קלינינקע טיבעלע.

די ביוז שלאנג און דאס שלאפע, ארימע העועלע האבען
געטראנקען פון איין קוואל און איינס נעהן דעם אנדרען האבען
זיך געלענט אברוהען.

די גאנצע, נרויסע וועלט, מיט איהרע ווילדער און
פעלדרר, בערג און מהאלען, שטראטטען, מייכען און אברונדרען,
האט געונגנען די גרויסע, הייליגע שירה — אידער ערשותם,
שעהגעט מארגנעליער ...

עם איי געווען דער זיעבענטער טאג — דער ערשטער
שבת אויף דער וועלט ...

אין זעקס טעג האט דער פורה בעשאפען די וועלט —
די ערד מיט איהרע פעלדר, טיבען, בערג, ווילדער, מהאלען
און אברונדרען ...

— האט אידער געלען דאס ביבעלע, אין וועלכען עם
איי בעשוייבען, ווי אוי דאס איי פארנאקטען;
— נ, פערשטערת זיך! אַ שאלָה! ... וועלכער יוד האט
נית געליאעט דאס ביבעלע; —

דאס ביבעל, אין וועלכען בעשוייבען עם איי
שווין לאנג, פון די גאנץ אלטער יאטורען;
די אלטער געשיכטע פון דעם, ווי אוי
די וועלט אוו געפערען געווארען ...

יעדרע יורייש-קינד האט געליאעט די געשיכטע אין יעדע
ויאן, יעדען זיעבענטער טאג, לויינט מען דאס לייעבע, הייליגע
ביבעל ...

יאתְהָרַעַן פֶּלִיהָעַן, יָאַדְרַעַן שְׂוֹעֲבַעַן ...
וּוּ אַ שְׁמַדְסַט פָּן בְּאַרְגַּן אֵין בָּעֵלֶד
פְּלִיעַסְט דַּי צִוְּטַדְרָק אָנוֹנָעַר וּוּלְטַט,
שְׂוֹוַיְוַיְקַט אַרְאָב אֵין אָנוֹנָעַר לְעַבְעַן

קְרַאַפְט אָוּן יוֹגְעַנְדָּר, גְּלִיק אָוּן נְיוּיט,
יְאַטְמָעַר, הַעֲרַשְׁאַפְט אָוּן פְּעַרְמָעַנְגָּן.
אַלְעַ סְטָעוֹשְׁקָעָם, אַלְעַ זְוַעְגָּעָן
פִּיהָרַעַן, בְּרַיְוְנְגַעַן גְּלִיךְ זָוַט טְוִיט ...

פִּיעַל פִּיעַל, פָּן דָּעַם, וּוּאַס אַזְוָן פָּאַרְגְּעַקְוּמָעַן אַוִּיפְּ דָעַר
וּוּלְטַט, אַזְוָן שְׁוִין פָּעַרְגָּעַמְעַן גְּנוּוֹאַרְעַן, אַפְּעַר דָעַר חֹק פָּן דָעַם
לְיַעַבְעַן שְׁבַת-קְרַדְשָׁ לְעַבְטַט נָאָר בֵּין אִיצְטָם בֵּין יְעַדְעַן בֵּין יְדַעַן אָוּן
דָעַרְמָאַהָנָט אָנוּן אַוִּיפְּ מְעַשְּׁה-כְּרָאַשְׁתָּ — אַוִּיפְּ דָעַם זְעַבְעַנְטָעַן
מָאָגָן, אֵין וּוּלְבָעַן דָעַר אַוִּיבְּעַרְשָׁמְעָרָה הָאָטָה גְּנַחְהָן דְּרוֹהָעַן אָוּן
קְלוֹבְעַן נְחַת, קְוַעְנְדִיגָן אַוִּיפְּ דָאָט, וּוּאַס עַס מְהֻזָּט זִיךְ דָאָרָט,
אָוּנְטָעַן, אַוִּיפְּ זִין לְיַעַבְעַן וּוּלְשָׁילִיל ...
אָוּן יְעַדְעַן פְּרִיְתָאָג זְיַצְטָמָע דָעַר בּוֹרָא-עוֹלָם אָוּן קוֹקָט אַרְאָב
פָּן אַיְבָעַן אַוִּיפְּ דַי וּוּלְטַט, וּוּאוּ זִין פָּאַלְקִ-יְשָׁרָאֵל פְּרָאַוּעַט דָעַם
לְיַעַבְעַן, הַוְּלִילְגַעַן שְׁבַת ...

אָךְ, וּוּאַס פָּאַר אַנְחָת עַס אַזְוָן צַי קוֹקָעַן!
מָעַן קְעהָרָט, מָעַן וּוְאַשְׁטָמָט, מָעַן רְוִימָט, מָעַן פִּילְטָט דַי פִּישָׁ,
מָעַן פָּעַרְוּקָט דָעַם טְשָׁאַלְעַנְטָמָ, מָעַן אַזְוָן מְקַבְּלָ-שְׁבַת, מָעַן עַסְטָט אַבָּ
דַי עַרְשָׁטָעָ סְעוֹדָה, מָעַן שְׁלָאַפְטָזָוְאַסְטָמָט, מָעַן טְרִינְקָט אַבָּ שְׁבַת,
דִּינְגָן טָהָרָה, מָעַן גְּנַחְתָּ אַוְוָעָק אֵין שְׁוֹהָלָ, מָעַן דְּאוֹעָנָט אַבָּ שְׁחָרִית,
מָעַן נְעַהַטָּ אַוִּים, מָעַן רְוַפְטָ אַוִּיפְּ בְּהָן אֵין מְעַן הַוִּיבְטָ אֵין צַי ...
צַי שְׁלָאַגְעַן זִיךְ אַיְבָעַר עַלְיוֹת!!! ...

II.

די שטילע, פינסטערעד נאכט האט איבערגעצ'זונען איבער
 דאס לאנד מצרים איהה דונקעל-בלויען שליער. און א יסער,
 געשמאקער שלאָף הערטש איבער אלע נאסען, און אלע הייער.
 די גרייסע טעטפערן מיט די מירמעל-שטײַנען, זילבערנע
 און נאָלדענע אַבעגעטער, די שעהנע פֿאלְאַצּען מיט די גערטנער
 און בלומענשטאָקען, די צוּיִ גרויסע פֿעטונגגען, פֿיחותם און
 רעמסס. וואו יעדער שטײַן. יעדער ציגעל איז בענאָסען מיט
 יוריישען שוּוים און יידיישׂ טרעהָרָען; דער מִיךְ נילום, וואו
 עס שוּויםען אַרום טויווענדער קלְיִינְקָעַ יידיישׂ נְפּוֹשָׁתְּלָעַךְ,
 דערשטיקטער, דערטרונקענען, און אוּיךְ דאס לאָנד גַּשְׁן, וואו
 טויווענדער יוריישׂ מותערם בעניאָסען מיט הײַסְעַ בִּיטְעָרָע טרעָהָ
 רָעָן די פֿוֹסְטָעָן וַיְוַעֲנַעְלָעַךְ פָּוּן וַיְיַעַרְעַ אַונְשָׁולְדִּיגְ-גַּעַטְוּמָעָ קִינְדָּעָר
 — דאס גאנצע לאָנד איז בעדתקט מיט פֿינְסְטָעָרְנִישׂ, און
 אַטְיַעַפְּעַר שלאָף הערטש איבער אלע נאסען.
 קיין אַיְינְצִינְגָּע שְׁטִימָע הערטז זיך ניט אֵין דער שטילער
 נאכט, קיין אַיְינְצִינְגָּע מענשען זעהָט מען ניט אֵין דער
 פֿינְסְטָעָר ...

עס שלאָפְּט דער הערט און גרייסען פֿאַלאָן,
 און זייד און סְפָּמָעָט אַיְינְגְּהַיְלָט;
 עס שלאָפְּט דער קְעַבְּט — גַּעַלְעַגְט צו קְאַפְּגָּעָם
 אַזָּאָק מיט אַלְטָע שְׁטוֹרָוּ גַּעַפְּלָט.
 דער זְקָן זעהָט אֵין שלאָף זוּן זונענְדָּר,
 זוּן אַלְטָעָם גְּלָקָ, זוּן פְּרִיְד אָון מְאַבְּטָ...
 אָון לִיעְבָּנְד גִּסְט אֵי רֹהָ, אֵי קְרַעְפְּטָעָן
 אֵין יָצְדָּעָם הָרָץ די שטילע נאכט ...

שטייל און רוזונג איז איזן אלע גאַסען... נאָר ווּאַם גָּלעָנְצָט
עם און שיינט דאָרט פון ווייטען? אַ גערוייש פון פְּלִיעָנְגָּלְטָה
זיך הערען איז דער לוֹפֶט... אַ גִּיסְט, אַ גַּעֲטְלִיבָּר גִּיסְט
שׂוּעָבֶט אַזְּנוּן הַיְבָּט אַזְּרוֹבָּלְאָזְּעָן זיך פון אוּבָּעָן... זַיְנָע
ברִיטָה, ווּוּסָעָ פְּלִיעָנְגָּלְטָה גָּלְעָנְצָעָן אַזְּנוּן דער פִּינְסְטָהָר... דָּאָם
לאָגָנְגָּע שְׁנֵי-יוּסָעָ קְלִיָּד פְּלָאָטָעָרָט אַזְּנוּן דער לוֹפֶט... פון
זַיְנָע לאָגָנְגָּע נָאָלְדָעָנָע לאָקָעָן, פון זַיְנָע לְכִתְגָּעָן שְׁמָעָרָעָן, פון
זַיְנָע אוּגָנָען — פון זַיְנָע גָּאנְצָעָן אָונְשָׁטָהָרְבָּלְבָּעָן קָרְעָפָעָר צִיהָעָן
זיך הַעַלְעָן, לְכִתְגָּעָן שְׁמָרָאָהָלָעָן. בעשִׁינָען אַזְּנוּן בָּעַלְיִיכְּטָעָן אָרוֹם
איָהָם די פִּינְסְטָהָרָנִיש...

נוּדָרְגָּעָר אַזְּנוּן נְדָרְגָּעָר שׂוּעָבֶט דָּעָר גַּעֲטְלִיבָּר גִּיסְט
אוּן אַם עַנְדָּע לְאָוֹת עַר זיך אַרְאָב אוּפָּה דָּעָר הַוִּיפְּטָה-שְׁטָאָדָט פון
לאָגָנְדָּר מְצָרִים...

שְׁטִיל, לאָגָנְזָאָם לאָזָעָן זיך אַרְאָב אַזְּנוּן לְעַגְעָן זיך צְנוּיָּף
אוּנְמָעָר זַיְנָע אָקְסָלָעָן די בְּרִיטָה, ווּוּסָעָ פְּלִיעָנְגָּלְטָה, אַזְּנוּן שְׁטִיל
אוּן רַוזְוָן הַיְבָּט עַר אַזְּנוּן נְהָהָן דָוָךְ די גָּאָסָעָן, פון הוּוֵי צָוָהָי,
פון אַזְּנוּן פָּאָלָאָץ צָוָם אַנְדָּרָן...

בַּיְ יַעֲדָעָן טַוִּיר, בַּיְ יַעֲדָעָן טַהָּר שְׁטָעָלָט עַר זיך אָפָּה
אוּפָּה אַיְן אוּגָנְבָּלִיק, הַיְבָּט אוּפָּה זַיְנָע רַעֲכָתָה האָגָנְדָּר אַזְּנוּן מִיטָּה
אַ פִּיעָרְדִּינָעָן שְׁוּעָרָד, פון וּוּלְבָעָן עַם טַרְפָּעָן טַרְאָפָעָן בְּלוֹט,
רַיְהָרָת עַר זַיְ-צָוָהָי די טַהָּרָעָן...

אוּן דָּאָרט, ווּאוּ עַר רַיְהָרָת זיך צָוָהָי מִיטָּה דָעָם פִּיעָרְדִּינָעָן
שְׁוּעָרָד, בְּלִיְבָּט אַ נְ‍אָרוּסָעָר דָוָנְקָעָלְ-רוּיטָהָר פְּלָעָק...

שְׁרַעְקָלִיךְ זַיְנָען די פְּלָעָקָעָן פון דָעָם שְׁוּעָרָד! — דָאָם
זַיְנָען סִימְנִים פָּאָר דָעָם מְלָאָקְ-הַמּוֹת, וּוּלְבָעָר גַּעַתְּ טַרְיָה בַּיְ

טרייט נאך דעם געטליכען גויסט מיט די נרויסע, וויסע פליינגע
לען: טוייענדער זונדריגע נפשות פאלען טויט אינער נאך דעם
אנדרן — דאס זענען די בבורו-מצרים ...

— האט אידר געלעזען דאס אלטע הייליגע ביכעלע, אין
וועלכען עם אייז בעשריעבען די מעשה פון יציאת-מצרים?
— נו, פערשטעט זיך! ווער האט דאס ניט געלעזען?
ווער האט ניט געלוייענט

די געשכטען, ווי איזו
אין די אלטען יאהרען;
האט געארבעט אונגעראט פאלק
און פערשוווארכט געווארען.

און זוי זואנדערליך זערנאלך,
פול מיט פריעען, ניעם
גליק און קראאטץ, אייז עם ארוים
פון דעם לאנד-מצרים ...

דרוי טוייענד יאָהָר זענען שווין פערגאנגען זונט דאס האט
פאַסְטֶרֶט, — און ביין יעאַט אייז נאך געבליבען דער זבר פון דעם
נוויסען נס.

מען וואָשֶׁט, מען שטירט, מען רויטט, מען פּוֹצֵט, מען
שייערט, מען פּשְׁרִיט, מען רעדעלט און מען באקט מצה, מען
געהט איין שוחל, מען דאָוונט אָבּ שחרית, מען געהאט אָרוּם
די רײַינְגְּקִיט, מען שטעלט זיך אָבּ אוּף קריַאַהְיַלְפַּח און מען
חויבט אָן צו ...

או שלְאָנָּעָן זיך אַיבָּעָר עַלְיוֹת!!! ...

III.

אַפְטָמָּאָל, זִיכְעַנְדִּיג אֲזֹועַנְ-צִיִּיט אַיִינְעַר אַלְיַין אֵין מֵין
צִימָעָר, דַעֲרַמָּאָהָן אֵיךְ מֵיךְ אַיִיךְ דַי אַלְטָע פֻּעֲרָגָאנְגָעָנָע יָאָהָרָעָן,
אוֹן פֻּעֲרָשְׂוֹדָעָנָע עַרְיַנְגָּרְוָנְגָעָנָע אוֹן בִּילְוָרְ פִּין מֵין קִינְרוּהִיט
שְׁתַעַהַעַן אַוְיף פָּאָר מֵיןָע אַיִינָעָן אוֹן יְעָרָעָם פִּיצְעָלָע וְעַהַט
אוֹס אַזְוִי דִּיְמָלִיךְ, אַזְוִי קְלָאָר, גְּלִיךְ וּוּזָס וּוּאָלָט גְּעוּזָן
מִיט עַטְלָכָע טָעַג צָרוּיק.

אֶלְעָ דָרְיִי שְׁוַהְלָהִוְיָפָעָן אֵין אַונְעָר שְׁתַעַדְתָּעָלָע לְיעַנְעָן
פָּאָר מִיר אַיְסְנוּשְׁפְּרִיט וּוּ אַטְיְשְׁטוּךְ; יְעַדְעַ בָּאָנָק, יְעַרְעַר
שְׁתַעַנְדָּעָר שְׁתַעַהַעַן פָּאָר מֵיןָע אַיִינָע וּוּלְעַבְרִינָע; וּבְפָרֶט
אֵין אַונְזָעָר שְׁוַהְלָ, דָּאָס הַיִּשְׁתָּאָמָן אֵין דַעַר שְׁוַהְלָ, וּוֹאָהָן אֵיךְ
פְּלָעָג מֵיט מֵין טָاطָעָן עַיְהָ נְעָהָן דָּאָוָונָעָן, אֵינוֹ מִרְבָּעָן
יְעָרָעָם וּוּנְקָעָלָע, טָאָקָע וּוּדַעְרָ פְּסָוק וְאָנָטָ: „מְטוֹרָחָ שְׁמָשׁ עַד
מְבוֹאָה“ — פִּין מְטוֹרָח-וָאָנָר בֵּין דַעַם הַאֲנָר-פָּאָס אֵין פָּאָרְהִוִּי, אַוְיף
פִּיעָל גְּנוּטָע גְּלִיקָלָכָע שְׁתוֹנָעָן עַרְיַנְגָּרָט מֵיךְ יְעָרָעָם וּוּנְקָעָלָע פִּין
דָּעָם אַלְטָעָן לְיעַבְעָן שְׁהָלָכָעָל:

אַט דָא — דַעֲרַמָּאָהָן אֵיךְ מֵיךְ, בֵּין אֵיךְ גַּעַשְׁטָאָנָעָן בְּעַת
עַם הַאָט גַּעַזְגָּט רְ' הַלְּלָ פָּאָרִיצָעָר עַיְהָ... אֵיךְ גַּעַדְעָנָק...
אֵיךְ, וּוּאָס פָּאָר אַחֲרָת אֵיזְמִיר גַּעַנְגָּנָעָן אַיְבָעָד אֶלְעָ אַבְּרִים.
מִיט וּוּאָס פָּאָר אַפְּעָרְגָּנָעָן הַאָבָ אֵיךְ, אַפְּזִיכְעָהָנִיְּהָרִינְגָּעָר
וּוּיְסָעָר-חַבְרָהָנִיק, גַּעַשְׁלָגָנָעָן יְעָרָעָם וּוּאָרָט, יְעַדְעַן זְפָץ אֵון
יְעַדְעַן קְרָעָבָעָן, וּוּאָס הַאָבָעָן גַּעַתְּהָן אַרְיוֹמָגָהָן פִּין זִינָע וִיסְעָ,
בָּאָמָת וִיסְעָ, מְהִיהִידָגָע לְעַפְצָעָן

אוֹן אַט דָא, נְעַבְעָן רְ' מְרָכוִי אַהֲרָנִים שְׁתַעַנְדָּעָר, בֵּין

איך געשטאנגען, לײַענען-צייט, וווען מען האט מיך צום ערשותען
מאל אויפגערופען מפתר ... אָ, ווי פיעל טיעפע חיטראַסטען
זענען דאמאָלן געויסען אַט אין דעם קלײַינעם מענשעלע! איך
בין מיר געשטאנגען און גאנץ רוחיג געשמוּסְטְ מיט ר' מרדי^ר
אַהֲרֹנִים בֶּן־חִידֵּל ווועגען אלְהִיא דעם שׂוֹחֵטִים — אָנוּגָעָר בַּיִדְעָנִים
דְּסִישָׁוֹנָא — אָוֹן אָוֹן דער בעל קָוָרָא האט אוַיְסְגָּעָרְפָּעָן מִין
פְּשָׁרֵין נָאָמָעָן. האָב איך מיך אַקְעָהָר גַּעַתְּהוֹן צוֹ דער בִּימה
מייט אָוֹן מִין קוֹק, גַּלְיַיך ווי אַיְנָגָר זָאָגָט: "הָא? ווֹאָס? מִיך?
נָ, בְּקִיזֶּר, בְּיוּעָל אַיְיךְ מְדוֹהָן דַּי טָובָה..." אָוֹן ווַיְסַעַּן האָב
הָאָב איך גַּעוּוֹסְטְ גַּאנְצָן גּוֹט, אָוֹ מייט מִין הַיְוִינְטִיגָּעָן מְפִתְּחָר
וּוְעָל אָיךְ דַּי גְּרָעַסְטָעָן נְקָמָה האָבָעָן אַין אַלְיהָ דַּעַם שׂוֹחֵטִים אָוֹן
אַין אָלָעָן אַנְדְּרָעָן מִינְעָן שׂוֹגָאַיִם ...

הַיְוִינְט טָאָקָעָן דַּי בִּימה אַלְיַוָּן — דַּי בִּימה, אוַיף וּוּלְכָעָר
אָיךְ, דַּעַר אִיצְטִינְגָּר עַלְעַנְדָּר וּשְׁאַרְגָּן-מְחַבְּרֵיל בֵּין נִימְט אַיְנְמָאָל
אָוֹן נִימְט צְוּוִי מָאָל גַּעַשְׁטָאָנָעָן אָוֹן גַּעַשְׁיַינְט ווי דַּי לַיְכָטְגָּעָן זָוָן,
ליַיְעַנְעַנְדִּינְגָּפָר אַנְיָוּלָם יְוָדָעָן אַגְּנָצָע סְדָרָה אָוֹן טָאָקָעָן
פְּדָבָעָי, מִיט אָלָעָן שְׁלַשְׁלָתְּץ, אוַיְסְגָּרְקְרִיוּעְלְטָעָן אָוַיְסְגָּעָן-
פְּלָאָכְטָעָן — אַחֲרוֹת! ...

אָךְ, טַהְיוּרָע, לִיעַבָּע גְּלִיקְלִיבָּעָן!

איַנְסָמָן נָאָר אַיְזָמָר קָשָׁה: פָּאָר וּוֹאָס עַפְעָם קוּמָט אַוִּים,
אוֹ יְעַדְעָם מָאָל, ווּעַן אָיךְ שְׁטָעָל מִיר פָּאָר אַיְן מִינְעָן גַּעַדְאָנְקָעָן
אָנוּגָעָר שְׁוֹהָל, שְׁטָמָהָט אוַיף פָּאָר מִיר דַּעַר זְפָרָן אָדָעָר פָּוָן
אַ פִּינְסְטָרָעָן קְלָלה, אָדָעָר פָּוָן אַ היְסָעָן, פִּיעַרְדִּינְגָּעָן פָּאָטָשׁ מִיט
אַ זְוּדָעָיִי פָּוָן אַנְיְבָעְגָּעָקָעָהָרָטָעָן שְׁטַעַנְדָּר, פָּוָן אַנְיְרָאָבָגָעָן-
וּוְאָרְפָּעָנָעָם לַיְכָטָעָר, אַנְיְסְגָּעְזָעָצָטָעָן שְׁוֹבָמִיט אַ קְלִינְגָּרִי

און אַ קלָּטְפָּעָרִי ; אֹן יַעֲדָעָם מָאֵל , סֵי שְׁבָת , סֵי יוֹם-טוֹב דּוֹקָא
בְּשֻׁתְּ לְיַעַנְעַן — בְּשֻׁתְּ לְיַעַנְעַן

די הַיְלָגָע תּוֹרָה , דַעַם אַיְזְנִיגָּעָן שָׂאָעָן ,
וּוְאָז אָנוּ גַעֲפְּלִיעָבָעָן פָּונְ אַוְנוּעָר פָּעַרְמָעָבָעָן ;
די תּוֹרָה' לְעַ — וּוּלְכָעַ פָּונְ לְאָנְדָע אָנוּ צַוְּ לְאָנְדָע
מִיר חַאְבָעַן גַעֲטְרָאָכָעַן אַיְן וּוֹנוֹר אָנוּ אַיְן רַעְגָעַן ,
אַיְן שְׁטוֹרָם , אַיְן הַאֲגָעָל , אַיְן הַיּוֹן אָנוּ אַיְן קָעְלָט .
דַעַר אַיְזְנִיגָּעָר אַוְנוּעָרָעָר מְרִוִּיסֶט אַוְיפָּ דַעַר וּוּלְכָעַט .

סְפָּות — שְׁטָעַל אַיךְ מִיר פָּאָר — סְפָּות אַ פָּאָר טְיוֹעָנֶד
יאָהָר צְוִיקָה :

דַעַר לְעַצְטָעַר נָאָרָב אַיְן שְׁוִין אַרְאָפְּגָעָפְּהִירָתָן פָּונְ פָּעַלְדָעָן ;
דָאָס לְעַצְטָעַה הַעֲנָגָעָל וּוּיְנְטְרִוְיכָעָן אַיְן שְׁוִין אַרְאָפְּגָעָנָמוֹמָעָן גַעְוֹאָז .
דָעָן אַיְן אַרְיְינְגְּנְעַבְּרָאָכָט אַיְן קָעְלָטָר ; פָּונְ די הַוּכָעָבָעָן פָּונְ
אָפְּרִים צִיהָעָן זִיךְ לְאָנְגָעָן קָאָרְאָוָאָנָגָעָן פָּונְ קָעְמָלָעָן אַיְן מַוְילְאַיְזָן .
לָעָן אַגְּנָעָלָאָרָעָן מִיטָּנָאָרָבָעָן אַיְן מִיטָּפְּרִוּתָה ; דָוָרָן דַעַם מְדָבָרָן
עַיְנָדָרָי , פָּונְ גַלְעָדָר , פָּונְ דַעַם לְאָנְדָע דָזָן אַיְן פָּונְ אַלְעָ עַקְעָן . פָּונְ
אַלְעָ זַוְּתָעָן גַעְהָעָן די עַוְלִידָגָל , שְׁמָאָדָט אַיְן דָאָרְפְּסְלִילִיט , זְקָנִים
אַיְן קִינְדָעָר , בְּחָוִרִים אַיְן בְּתוּלוֹת , מִיטָּגָעָנָג אַיְן מִיטָּפְּרִירָן ,
צָום בָּאָרָג צִיּוֹן , צָום בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ ...

אַיְן דָאָרָט , אַוְיפָּ דַעַם בָּאָרָג צִיּוֹן , אַיְן דַעַם גַרְוִיסָעָן פְּרִיעָבָעָן .
טִינְגָעָן טַעַמְפָעָל , קְנִיהָעָן טְיוֹעָנְדָעָר אַיְן צְעהָנָ-טְיוֹעָנְדָעָר פְּרִיעָיָעָן
אַיְן גַלְקְלִיבָעָן יְוִידְשָׁעָן קִינְדָעָר , הַעֲרָעָנְדָגָן דָאָס זִיסְעָ גַעְזָאָגָעָן פָּונְ
לוּיָם אַיְן די שְׁטִימָעָן פָּונְ די הַיְלָגָעָן בְּלִי זְמָר
דָאָרָט , אַוְיפָּ דַעַם הַיְלָגָעָן בָּאָרָג . שְׁטָעָהָתָדָעָר בְּהַנְּ-גַדוֹלָה
פָּאָר דַעַם מַוְבָּחָה , אַוְיפָּ וּוּלְכָעָן עַם זַעַנְגָעָן גַעֲבָרָאָכָט גַעְוֹאָרָעָן

זיעבעציג אַבְסָעָן, זיעבעציג קְרֵפְנָתֶת מִכְפֶּר צֹו זַיְן אַוִּיפֶּדֶן
נִטְמֵן נָאָר פָּוֹן דָּעַם פָּאָלָק יִשְׂרָאֵל, נָאָר אַוִּיךְ פָּוֹן אַלְעַ פָּעַלְקָעָר פָּוֹן
דָּעַר וּוּלְטָם. — דָּו, גְּרוּסָעָר נָאָטָן דָּו, שְׁטָאַקָּעָר נָאָטָן —
איַן מַחְפְּלָל דָּעַר פָּהָן-גְּדוֹלָה:

חָעָר צֹו דִּי תַּזְלָה פָּוֹן דִּיְן קִינְכְּטָה,
וּוֹאָס שְׁטָעַחַת פָּאָר דִּיר, דָּעַטְמָקָאַפְּ גְּבוּרִיגְּקָן!
זָוַעַק אַוִּיפֶּדֶן דָּאָס קָאַלְטָע, טְוִיטָע הַאָצָן,
טָאָן אַוִּיפֶּדֶן דִּי דָוְנְקָלָע, בְּלִינְדָע אַוְיְגָעָן!
פָּוֹן יְעַנְעַע פָּעַלְקָעָר אַוִּיפֶּדֶן וּוּלְטָם,
וּוֹאָס בָּלְאָגְדוּשָׁעָן אַוִּיפֶּדֶן דִּי קְרוּטָע וּוּנְגָעָן...
וּוֹי אַוִּיפֶּדֶן דִּי בָּלוּס דָּעַט מָאָרְגָּן-טָהָוִי,
וּוֹי אַוִּיפֶּדֶן דָּעַט זָאנְג דָּעַט פְּרִישָׁעָן רָעָנָן,

פָּעָרְגָּס אַוִּיפֶּדֶן זַיְעָר דָוְקָלָע זַיְן
דִּיְן בָּאַרְיוֹתָה עִיצְּקִיָּתָה פָּוֹן אַוְיְגָעָן,
בָּעַלְיוֹיכְטָה זַיְן מִיטְטָה שִׁין אָהָן מַאֲכָטָה,
עַרְקוֹוִיךְ זַיְן מִטְטָה דָעַט וַיְיִנְعַן גְּלוּבָעָן;

אוֹן וּוֹי דִּי אַבְגָּרוֹנְדָעָן בָּעַדְעָקָט
דָּעַר טְיעַפְּעָר יִם פָּוֹן אַלְעַ עַקְעָן,
וְאָל גְּלוּבָעָן, זְאָרָהִיט, וּוּסְעִינְשָׁאָפָט
פָּוֹן עַק בֵּיז עַק דִּי וּוּלְטָם בָּעַדְעָקָעָן!"...

הַיִּינְט — שְׁבֻועָות? דָּעַר לַיְעַבָּר נְרִינְגָּר יוֹם-טָב,
וּוּלְכָעָן עַם פִּיעַרְתָּה דִּי גָּנְצָע נָאָטָר, אַנְתָּה עָנוֹנָרִיךְ זַיְן אָהָן דִּי
בָּעַסְטָע, שְׁעַנְפְּטָע קְלִיְּדָעָר, — דָּעַר יוֹם-טָב, וּוּלְמָגָר עַרְגִּינְרָט
אוֹנוֹ אַוִּיפֶּדֶן דָּעַט גְּרָעְסָטָעָן אוֹן גְּלִיקְלָכְסָטָעָן מָאָג, וּוֹאָס אַיְן פָּעָיָה.
שְׁרַבְעָן אַיְן אָוְנוֹעָר גְּשַׁבְּטָע — אַוִּיפֶּדֶן דָּעַט טָאָג מְתָן תָּזָרָה!
שְׁבֻועָות... נָאָר, צְרוֹיק רִיְדָעָנְדָרָג — מִיטְטָה וּוֹאָס אַיְן, וְאַגְּטָה מִיר,

רבותיהם, שבועות ערגנער פון ספּוֹת אַרְדָּעֶר פון פֿסּחַ, פִּין רָאַשֵּׁׂה
השנה, פון יומַ-כְּפֹרָה, אָוֹן פִּין אַלְעַ אַנְדְּרָעַ יְמִימִ-טְבִּים? יְוִדְּעַ
לְעַךְ וּעֲנַעַן דָּא אוּיפַּ נְגַטִּים וּוּלְטַם, קִיּוֹן עַיְ-הַרְעָה, וּוּ בָּאַבָּ,
אַתּוֹרָה אַיְזַּדְּ דָּא אַיְזַּן-אַיְנְצִינְעַ, עַלְיוֹת אַיְזַּ סְקַ הַפְּלַ נִיטַּ מְעוֹהָרָ
פִּין זַיְעַפְּעַן, אַנְשָׁמָה הַאַטְּ יְעַדְּרָעַרְ, אַיְוִדְּיַשְׁ הַאַרְצַ וּוּלְ,
אַהֲנָדָר אַיְזַּדְּ, אַבָּאַק אַיְזַּ גַּלְאַטְּ אָוֹן וּוּיְיךְ אָוֹן וּוּאַרְעַם,— אַיְזַּ
בְּכָנָן, פֻּעַרְשְׁטַעַתְּ וּזְקַנְיַן טְמִיאָה, אָוּסְמַוְתַּן נְזַלְדַּר וּוּרְעַן אַזְאַטְּ
מִין וְאַךְ, וּוּאַסְמַ אַיְזַּ אַיְזַּ גַּלְאַטְּ, אַיְזַּ וּוּיְיךְ, אַיְזַּ וּוּאַרְעַם... הַיְיָנָם
אַפְּאַטְּשַׁ אַיְזַּ דָּאַן גַּעַנְגִּיכְעַן צַוְּצַוְּנָגָן: "צְבָתְ בְּצָבָתְ עַשְׂוָה"—
אַיְינָן פְּאַטְּשַׁ מְאַכְּטַה דְּעַם אַנְדְּרָעַן, חַיְעַ פֻּעַטְשַׁ וּעֲנַעַן דָּאַן אוּיפַּ רָעַר
וּוּלְטַם קְלָלוֹתַ, יְדַלְעָרִי, מִירְשְׁבִּירְקַם, הַוּבָרָתְ נְשָׁמוֹתְ אָוֹן אַנְדְּרָעַר
שְׁפְּרָרָאָותַ, וּוּאַסְמַ אַפְּאַסְמַ אַיְזַּ גַּנְאַץ גַּטְמַ צָוְמַעְנִין... אַקְלַיְנָן
נְגַקְיָתַ אַבְּיסָעַלְן! אַיְזַּ בְּכָנָן שִׁיטְמַעְן וּזְקַנְיַן הַתּוֹרָה אַזְעַלְבָּעַ
פְּעַרְלַ, וּוּאַסְמַ עַמְּ אַיְזַּ אַקְוִיקְעַנְיִישַׁ צַוְּקַקְעַן אָנָן צַוְּהַעַן...
—

— "מָאַין בָּאתְ? — שְׁרִירַת נְחַמְּן קְלָעַקְ צַוְּ בְּעַרְלַ לְעַמְעַשְׁקָעַ,
אַטְקְוָרָזְוָאָ? אַזְזַוְתְּ? דָוְ קְבָנְיַזְהָעַ. שְׁלַעַפְּעַרְ! דִיר שְׁשִׁיְ? דִיר?
אַפְּאַטְּשַׁמְוֹ? וּוּאַסְמַ? הַאַסְטַם אַיְנְגַעַלְיִינְטַם אַחַלְקַ? גַּעַנְגַּנְגַּן דִיר
אַפְּאַיְזַקְ צַוְמַנְחָה, אַרְדָעַרְמַאְקָעַגְאָרְ אַפְּרַאַסְטַעְן פְּאַנְדִּיעַלְנִיקַן,
בַּיְיַ דִי סְאַפְּאַזְוַנְיִיקָעַם אַיְזַזְהָלְלַ... אַרְאַפְּ פִּין דָעַר בִּימָה
דָאַלְאַיְ!..."

אוּן וּוּאַסְמַ זְאַגְטַּמְטַ בְּעַרְלַ לְעַמְעַשְׁקָעַ?

בְּעַרְלַ לְעַמְעַשְׁקָעַ זְאַגְטַּמְטַ גַּאְרַ נִיטַּ!
גַּאְרַ בַּיְיַ אַיְהָם אַיְזַקְ דָעַר לְשָׁוֹן אַרְיִין אָוֹן דִי יְדִים, אַיְזַ... נַזְ
פֻּעַרְשְׁטַעַתְ אַיְהָרְ דָאַן... שְׁאַגְטַּמְטַ מַעַן וּזְקַנְיַן פֿסּחַ צַוְמַלְ, שְׁמִינִיְ
עַצְרָתְ צַוְנָם, שְׁמַחְתְּ-תּוֹרָה צַוְהַקְפּוֹתַ, שְׁבָועָתְ צַוְאַדְמָוֹתַ,

און שבת'הנדוֹל אָדרער שבת'שירה האפען אויך אַטְמָאַל עַטְלִיכָּע
נוֹטוּ בָּעַלְ-הַבּוֹית יִשְׁע פָּעַטְשׁ ... הַיּוֹנֶט וְאוּ אוּ אַמְּאַנְטָאָג אָוּן
אַ דְּאָנְעַרְשְׁטָאָג — וּוֹאָס אוּ ? וּוֹאָכְעַנְדְּגָעַ קָלָעַ וּעְנָעַן אוּיךְ נִימָּט
קַיְיָן שְׁפָעַנְדָּלָעַ ... אַ פָּלָל :

מ' שְׁלָאָגָט זַיְךְ,
מ' פְּלָאָגָט זַיְךְ,
מ' רְיוֹסָט זַיְךְ,
מ' בְּיוֹסָט זַיְךְ,

וּוֹי פָּוָנְגָעַלְעַךְ פָּלְהָהָעַ
אי פָּאוֹת, אי בְּעָרוֹד,
עַם קְלִינְגָעַן דֵּי שְׁוִיבָעַן,
עַם צִיטָעָרָת דֵּי עֲרוֹד ;

מ' אָיו מְזֻכָּיר נִשְׁמוֹת
מִיטְ קְלָלוֹת, חָאָרָאָבָעָם —
די פָּעַטְעוּם, די מְהַטְּעָם,
די זְיִידָעָם, די באָבָעָם,
עַם פְּלָאָגָטָעַן די אוֹיְגָעַן,
עַם טְרוּעַשְׁטָשָׁעַן די קָעַפְּ,

עַם גְּיַעַן זַיְךְ בְּרָכוֹת,
עַם שִׁיטָּעַן זַיְךְ קָלָעַ ...

מ' בְּיוֹסָט זַיְךְ,
מ' רְיוֹסָט זַיְךְ,
מ' פְּלָאָגָט זַיְךְ,
מ' שְׁלָאָגָט זַיְךְ,
עַם פְּלָהָהָעַן די שְׁטָעַנְדָּרָם,
די לְיוֹכְטָעַר, די בְּעַנְקָ,

עַם שִׁיטָּעַן זַיְךְ קְלָלוֹת
און חְרָמוֹת אָוּן קִיעְנָק ;

עם שיטען זיך, ניסען זיך
חרמות און קללות
פונ אָרְוֹן צום עטַר,
פונ עמוד אין פָּלָעַשׁ,
פונ פָּלָעַשׁ אִין שׂוֹהֵל=חוֹיָף,
פונ שׂוֹהֵל=חוֹיָף אִין גָּסֶם...
דאָס שְׁטַעַרְטַעְלָעַ חֲוִידִיעַט
און ברומט ווי אַ פָּסֶם...
און אַט דָּס אלְזַן — לְפָבָד הַתּוֹרָה!!!...

דער שופר.

(בילדער און געדאנקען)

I.

פערטיעפטט אין טינע מרוייריגע געדאנקען בין איך גע-
שטאנגען ער בעי יומ כפור אין א ווינקעלע אין אונזער אלטען פיה-
המררש. בליכען, דונקעלע בילדער האבען געשועפט אין נאך נאך
דען אנדרערען פאר טינע אויגען; איך קיך זיך אין אין די
בליכען, דונקעלע בילדער און איך זעה
ישראליק שלאפעט . . .

איינגעווילט און איינגעפלאכטען אין א לאנגער ווינקל-שנור
פון אלטען, אבעגעבליאקעוועט טפהס, אונטערגעלענט צו קאפעטן
א זאק מיט אלטען צוריסגען "שמות" און איבערגעזינען מיט
א חופה — ליענט א קליאן מענשלען, א קליאינקרע, א דאסער
און א בליכענקרע, וועלכער וויזט אים פון וויטעטן ווי א ווינו-
קיינד, — אויו קליאן איז ער, אויו שוואך . . . ער ליענט איינ-
געפויינען, איינגעחויקרט; די אויגען זענען צויגעמאלט, דאס
מייל א בסעל אפען . . . גרויסע טראפעטן שוויים שטעהן איך
ויז שטערן; טיעפע, לאנגע קנייטשען ליינען איבערגעוווארפען,

איינס איבער דעם אנדרען, און ציהען זיך איבער דאס גאנצע
פערשווארצע און אויסגעמיטשטע פנימיל. צייטענוויז טהוט
ער עפעם א ציטער מיט אלע אברים; א לאנגער, מעיפער זיפז
געהת אראום בי איהם פון האציגען; די דינינקע, בליבען ליפען
הייבען אן צו בעוועגען זיך, גלייך ווי ווילען עפעם אראום
ריידען און קענען ניט...

וואם חלומיט זיך דור, אלטיטשקר?

— «א בילד, א בילד פון אלטער צייטען
שטעהט אויף פאר מיר אין טיעפען שלאָף».

וואַס-זשע זעהסט דז, ישראלייק?

— איך זעה אי בערג, אי מהאָלען,
אנ' אונגעקאנטער ארטט...
איך הער טראטיטען בלאָזען
אונ פוייען קלטאָפֿען דאָרט...

איך הער פלייזון קליגגען
פון איזווען, מעס און שטאָהָל,
אונ טווענד קולות הער איך
פון יעדען באָרג און מהאָל.

פון מורה-זיווית טהוט פלייעסן,
ווי שראָםען פון א באָרג —
א שרעליך=גרויסער חיל,
בעוּאָפֿעָט, ביז און שטאָר...

ער געהט, ער פלייעסן פון ווישען,
אונ שרעליך או זיין פֿלּוּם:
זוי גראֹן, ווי מילבען אונטער
דעם שווערין הדעלאנְטס פֿום

צופטעלע זיך חילוֹת
און לענדער פאר זיין שוועדר,
א פחד פאלט אויף אלעל
גבורות אויף דער ערדר ...

וואער איז ער, זאג מיר, ברודער,
דער העלד? און וואס בעדייט
דער קול פון שופר, וועלכען
איך הער פון יעדער זויט?

איין לאָגען תקייעת-גדוֹלה,
א לאָגען אהן א סוף,
פון אלעל זויטען הערט זיך
מיר איז מײַן טיעפֿען שלאָה;

זיך צייחט זיך פון די וואָלקען,
זיך גיסט זיך איז דער לוֹטֶט,
זיך גיסט זיך מיר איז האָצְעָן,
זיך וועקַט מיך, וועקַט איז דָּפֶט:

— שטעה אויף, שטעה אויף, יִשְׂרָאֵלִיק!

אך, זאג מיר, וואס בעדייט
דער קול פון שופר, וועלכען
איך הער פון יעדער זויט?

— ווער איז דאס? — פרענט יִשְׂרָאֵלִיק — וואס
אייז דאס פאר א מײַן חיל? פון וואָגען איז וואָהין געהט ער? איז
וואס אייז דאס פאר א מײַן שופר, איז וועלכען עס בלְאָזַען עפֿעס
נָאָר משונהיידיגע, גרויסע, געונדרע איז שטארקע גבורי-חיל? —
אויף דער ברוסט נלאַנצען בי זיך שטאהַלענע איז מעסענע
פאָאנצְרָען ... זיערע פערפרענַטַע פון דער שְׁרָעְקְּלִיבָּר מְדָבָּר
היאָ, געונדרע איז פרישע פְּנִים-עיר זעהן איז איז לְעַבְּנָרִיג,

אווי גליקיך; זיירע לאנגע, געררייעטלט שווארכצע האָר
פלאַטערן אין דער לופט; אויף זיירע שטארקע הענד, אין
וועלכע זי טראגען אלעלרלי מײַנים כליזַן, ציהען זיך לאנגע,
גראָבע, אַנְגַּעַנְאַסְעָנָע מיט בלוט, אַדערן, וואָס זוֹיוּן אויף גרויסע
און שטארקע פֿהּות... זוּער זענען זוֹיַה... ווער אַין דאס
פֿאָלק, ווילכען דער אִיצְטְּגָעָר אלטישקער אָונָן קראָנקער
ישראל'יך זעהט אין חֵלּוֹם? — ער דערקענט זי ניט...

— ישראל'יך! ישראל'יך! קוֹק זיך נאָר אַיִן גּוֹט, גּוֹט
קוֹק זיך אַיִן אַן זיירע פֿנִים'ער, הָעָר זיך צו זיינָר לשׂוֹן...
זעהסט? הָעָרְסָט?... דאס זענען דאָך זי — דיינָע עַלטער-
עלטער-זִידָעָם, דאס זענען דאָך יַעֲנָע אַוְסְגַּעַמְוָתְשָׁעָטָע פֿוֹן דער
שרעקליכער מצרים'ידיגער אַרְבִּיטֶר, עַבְּדָתְחַרְךָ, פֿערְשָׁוֹאַרְצָעָטָע,
פֿערְבִּיטְעָרְטָע נְשָׂמוֹת, ווּלְכָע זענען גַּעַשְׁתָּאַגְּעָן בְּיַיִם באָרגָן
סִינִי, גַּעַזְעָהעָן דַּי גְּרוֹיסָע, פֿוּרְכְּטָבָאָרָע ווְאַלְקָעָנָם, גַּעַזְיְּטָעָרט.
הָעָרְעָנְדִּיגָּן דַּי גְּרוֹיסָע, שְׁרַעְקְלִיכָּע דָּנוּרְעָן אַן דָּעַם הַיְּלָגְעָן
געַלְכָּעָן קוֹל פֿוֹן "אוּבְּעָן", פֿוֹן דָּעַם שְׁפִּיצָּן באָרגָן... דאס
זענען זי — דיינָע אַכְּבָּות, ווּמָמָע בְּלוֹט פֿלִיעָסָט אַין דיינָע
אַדְעָרָן, אַין דיין האָרְצָע... דוֹ דערקענט זי ניט? דוֹ גַּלְוִיבָּסָט
ניט?... אָך! זוּעה צו דִיר, ישראל'יך! זוּעה אַון ווִינְד צו דיינָע
יאָהָרָעָן אַן טָעָג! דוֹ קָעְנָסָט זיך נאָר ניט פֿאַרְשְׁטָמְעָלָעָן, אָז
אָזּוֹי זָלְלָעָן אַוְסְגַּעַמְוָתְשָׁעָטָע יַודְעָן ווּעָן עַם אַיִן אַון ווּאוֹ אַס
איַז... אַון אַיך פֿערְשָׁטָה דאס טָאָקָע גַּאנְץ גּוֹט, ווֹאָרָום אַז
עַס ווְאַלְט זיך דָּאַטְאָלָם, אַיְאָהָר דָּרְיִי מְוִיְּעָנָד זָרוּיק, ווּעַמְעָן
ניט אַיִן פֿוֹן זי גַּעַלְזִימִיט אָזּוֹי אַמִּין יַוד, זוּי, אָזּ אַמִּין
ברִיאָהָילָע, ווְאַלְט קִיְּנָרָפָן זי בְּשָׂוּם אַופָּן נִיט גַּלְוִיבָּעָן, אָז
דאס אַיִן אָזּ יַוד — אָז אַט אָזּוֹי ווּעָט אַמְּאָל, אַמְּאָל, חָאַטְש

אין ווים איך ווי פיעל יאהר ארום, אויסועהען זיינער אניאוּרַן.
אייניקעל, א מענש, בי וועטען עם וועט פלייעסען זיינער בלוט
אין די אדרען ...

אוּ, דו גרויסער, דו אלטמעכטיגער גאט! זהה, זעה ווֹאָס
איַ פָּן אָנוּנוּ גַּעֲוָאָרְעָן! איַן אִיבְּרִיגְּנָעָם בְּרַעְקָעָלָעַ זָמֵד פָּאַלְטָ
אוּיפָּ דָּעָר וְאַנְדְּשָׁאָלַ, אָן די זָוָאנַג קָעַן עַם מַעַהְרַ נִיט אַיְזָהָאָלַ.
טָעַן אָן אָן אִין אִינְגְּנָבְּלִיק שְׁטוֹרְצָטַ זַי אַרְאָבַּ פָּן דָּעָר הַיְּזָה ...
איַן אִינְצִינְגָּעָרַ קְּלִינְיְנִקְעָרַ טְרַאְפָּעָן פָּאַלְטָ אַרְיָן אָן דָּעַם גַּרְעַסְטָעַן
עַטְעַרַ, אָן אָן אִין דָּגָעַ נִיסְטַ זַי אַרְיְבָעַר דָּסַס וּוֹאָסְעַר אַבְּעַר
די ברעגען ... דו גרויסער גאט! דו שטְמָאָרְקָעָר גאט! זַיְפְּיַעַל
נאָך בְּעָרָג מִיט צְרוֹתַ, מִיט שְׁרָעַק אָן מִיט אָונְגְּלִיק דָּאָרְפָּעַן
נאָך אַרְאָבְּפָאָלָעַן אוּיפָּ אָנוּנָעָרַ קָעָפַ, בַּיְ אָנוּנָעַר וְאַנְשָׁאָל וְעַט
שִׁין אִיבְּרָוּוּגָעָן אָנוּנָעָרַ אַלְטָעַ, אַלְטָעַ זַיְנָרַ? ... זַיְפְּיַעַל נָאָך
הַיְּסָע אָן בִּיטְעָרַ טְרַהְרָעַן דָּאָרְפָּעַן מִיד פָּעָרְנִיסְעַן אוּיפָּ דָּעַר
וּעַלְטַ, בַּיְ אָנוּנָעַר בְּעַכְרַ, אָנוּנָעַר פָּום הַתְּרָעָלָהַ, וְעַט שְׁוִין
אִיבְּרָגְּנָהַן אִיבְּעַרַ די ברעגען? ... וּיְפְּיַעַל נָאָך וְעַט לְיעַגְעַן
דיַיְן פָּעָרְשִׁיאָרְצָטָעַרַ עַרְמוֹתְשַׁעְטָעַרַ יִשְׂרָאֵלִיק בְּעַדְעַקְטַ מִיטַ זַיְנָעַ
אַלְטָעַ וְאַנְדָעַן צַו וּוּלְכָעַ עַם אַיְ נִיטַאַ קִיְיַן הַילָּפַ, קִיְיַן תְּרוֹפָה
אוּיפָּ דָּעַר גַּאנְצָעַרַ, גְּרוּסָעַר וּוּלְטַ? וּיְלָאָנָג נָאָך וּוּלְכָעַן מִידַ,
יְוָעָן, זַיְן צַו שְׁפָטַ אָן צַו גַּעַלְכְּתָעַרַ, נִיטַ זַוְהָעַן דָּעַם לִיכְיַיְן
טִיגָעַן טָאָג פָּאָר די אִוְינָעַן, נִיטַ פִּיהָלָעַן די עַרְד אָונְטָעַר אָנוּנָעַרַ
טְרִיטַ, נִיטַ אִין אִינְצִינְגָעַם לִיעַד זַוְגָעַן, אָן וּוּלְכָעַן עַם אַלְעָעַן
זַיְ נִיטַ הַעָרָעַן די טִיעַפָּע וּפְצָעַן אָן עַם אַלְעָעַן נִיטַ טְרִיפָעַן
שְׁטְמָאָטָעַן-זַוְוַיְוַיְ אָנוּנָעַרַ הַיְּמָע אָן בִּיטְעָרַ טְרַהְרָעַן? ... עַד
מַתִּי, אַלְהָיָם? עַד מַתִּי? ! ...

קיַיְן זָאָך אָן אָנוּנָעַרַ טְרוּיְעִירָגָעַן לְעַבְצַן טְהוֹת מִיד נִיט

אָן אַזְוֵי פִּיעֵל הָאָרֶצְוּהַתָּאָגָן, אַזְוֵי פִּיעֵל עֲנֵבֶת-נֶפֶשׁ, וַיִּדְאַס
 אַוִּיסְעָהָן פָּוּן אַיְרוֹעָן, וַיִּזְוַיְן אַיְינְגָּעְבִּינְגָּעְנֶדֶר רַוקָּעָן, וַיִּזְוַיְן אַוִּיסְטָ
 גַּעֲוַיְקְטָעָר פְּנִים, וַיִּזְוַיְן דָּרָעָה הָעֵנָר, וַיִּזְוַיְן אַיְינְגָּעְפָּאַלְעָנָעָ בְּרוֹסְטָ
 אָן דָּרָעָ דָּוְנְקָעְלָעָר שָׂאַטְמָעָן פִּין פָּחָר, וַיַּעֲלַבְעָר לִיעַנְטָ אַיְבִּינָ
 אַוִּיפָּ וַיִּזְוַיְן גַּאַנְצָעָן גַּעֲוִיכְטָ ... אַט דִּי אַוְרָהִיגְעָ, הָאַלְבָ פָּעָרָ
 טְרָאַכְטָעָ, הָאַלְבָ דָּעְרְשָׁאָקָעְנָעָ אַוְגָּעָן, וַיַּעֲלַבְעָ לִיְפָעָן אָהִין אָן
 אָהָעָר, גְּלִיְיךָ וַיִּזְוַיְן וַיִּבְעַן וַיִּזְוַיְן צָוְעָהָלְטָעָן וַיִּזְוַיְן
 וַיִּזְוַיְן פִּין דָּרָעָ גַּרְעַסְטָעָר סְפָנָהָ; אַט דִּי בְּלִיבְכָּעָ לִיְפָעָן וַיִּסְמַעְתָּ
 צִיטָעָרָעָן, אָן וַעֲנָעָן יַעֲדָעָן אַוְגָּעְנְבָּלָק מָכוֹן וַמָּזָמָן אַרְוִיסְטָרָעָדָעָן:
 "אַט! אַט לְוִיְיף אַיךְ!" — דָרָעָ גַּאַנְצָעָר נֶפֶשׁ, וַיִּסְמַעְתָּ
 צִיטָעָרָתָ פָּאָר יַעֲדָעָן בְּלָעְטָילָ, וַיַּעֲלַבְעָם פָּאַלְטָ אַרְאָפָ פָּוּן בּוּיָם,
 פָּאָר יַעֲדָעָר פְּלִיְינָגָן, וַיַּעֲלַבְעָמָעָ טָהָוָת אַזְמָמָן" פָּאָרְבִּי וַיִּזְוַיְהָרָעָ —
 אַט דָּאַס גַּאַנְצָעָן גַּאַטְמָס בְּעַשְׁפָנִישָׁ אַיִן וַיַּעֲלַבְעָמָעָ וַעֲנָעָן דָּא
 נִימָט נָאָר רַמְ"ח, צָוְיִי הָוְנְדָרָעָת מִימָט אַכְטָמָ אָן פָּעָרְצִינָג, נִינָן,
 צְוָאַנְצָעָג טְוִיְוָעָנָד אַבָּרִים, נָאָר אַפְּבָעָר אֵי אַיְינְגָר נִימָט קִיּוֹן
 גַּאַנְצָעָר — אַט דָּאַס יַוְדָעָלָעָ, אַט דָרָעָ יִשְׂרָאֵלִיקָעָל מַאֲכָט מִיר
 אָן דִּי גַּרְעַסְטָעָ וַוְאָנָדָ אָן הָאָרְצָעָן ... בִּימָר אַזְיָמָר צָוְהָרָעָן
 וַיִּזְוַיְן לְשָׁׁׁן, דָעָם פִּינְסְטָעָרָעָן וַיִּסְמַעְתָּן וַשְּׁאַרְגָּאָן; אַהֲרָזְוּהַתָּאָגָן
 אַיִן מִרְטָ צָוְהָרָעָן. וַיִּסְמַעְתָּ פָּאָר אַזְמָמָן רַאֲלָעָ עָר שְׁפִיעָלָט
 צְוָוְשָׁׁעָן מַעֲנְשָׁעָן, וַיִּסְמַעְתָּ אַיְהָמָ אַיְהָמָ אָן מַעְן שְׁלִוְידָעָט
 אַיְהָמָ אָהִין אָן אָהָעָר, וַיִּסְמַעְתָּ אַיְהָמָ פִּין אַיְהָמָ חִזְקָק אַוִּיפָּ יַעֲדָעָן
 טְרִיטָמָ; נָאָר מַעְהָרָ פָּוּן דָעָם אַלְעָם קְרֻעְנְקָט מִינָן, קְוַעַנְדִּיג אַוִּיפָּ
 אַיְהָמָ אַלְיָן, אַוִּיפָּ וַיִּזְוַיְן אַיְינְגָרְאַדְמָעָן אָן אַיְינְגָרְקוֹאַרְטָעָן
 קְעַרְפָּעָר ... אָזָא אַיךְ קוֹק אַוִּיפָּ וַיִּזְוַיְן נָאָן, פִּיהָל אַיךְ, אָזָא אַפְּלָוָ
 דָעָם בְּעַסְטָעָן מַעֲנְשָׁעָן מָווָז וַיִּזְוַיְן אַיְהָמָ אַשְׁנָעָל גַּעַבְעָן;
 וַעֲהָעָנְרָגָן, וַיִּזְוַיְן וַוְאַרְפָּטָ אָהִין אָן אָהָעָר מִימָט דִּי אַוִּינְגְּעָטָרָיָן

קענטגען קרוועמע פיסלעך, זעה איך אראויים, איז עם מוו זיך גע-
ליסטען אונטערשטעלען איהם א פיסעל... שוער או נאָר צו
געבען דעם ערשותען שנעל, ווארום מען האט נאָך מורה, ער
וואָל ניט געבען צוריק; איז מען זעהט אַבער חאָטש אײַן מֶאָל,
או דאס אומגנְאַיליכע מענטשלע, חאָפּענְדִּינְג דעם שנעל, פער-
רייסט דֵי פָּאָלָעָם און ווי א פְּיוֹל פֿוֹן בּוֹינְגָן אַיְלָטָם עַמְּדָה אַנְטְּרָנוּן
צו ווערען, אַרְיָוְנְצְּוָשְׁפְּרִינְגָּן וואָהָין ניט איז אַלְאָך, איז
אַ שְׁפָאַלְתָּן. דַּאֲמְאַלְסָן—אָ, דַּאֲמְאַלְסָן צְוָבָרְעָנְתָן זיך ערשות דֵי תָּאוֹה
צו שנעלען, עַמְּדָה ווערט פְּשָׁוֹת אַפְּרָגְּנְנִינְגָּן, עַמְּדָה ווַיְלָט זיך, עַמְּדָה
געלומט זיך שנעלען...

אָך, יִשְׂרָאֵלִיק! יִשְׂרָאֵלִיק! וְמָה אָנָּי שֹׁאֵל מַעַמֵּךְ — אָן
וּוְאָם פָּאָדָעָר אַיְךְ פֿוֹן דֵיר? אַ שְׁילָד אַיְופְּ דִין אַיְינְגָּנְדְּרָמְפָּעָנְעָם
ברְּזֶסְטָעָלָעָן? אַשְׁוּעָרָד אַיְן דִּינְיָע אַיְינְגָּנְדְּרָמְפָּעָנְעָם? נִין,
יִשְׂרָאֵלִיק, טְוִיּוֹנְדָר מֶאָל נִין! — אַמְּעָנְשׁ זְאַלְסָטָן דַו זַיְן,
אַמְּעָנְשׁ, פְּעַרְשָׁשָׁעָהָסָט, וּוְאָם אַיְךְ מִין מִיטָּה וּוּעָרְטָעָר?
אַט דָא, יִשְׂרָאֵלִיק, אַיְן גָּאָם, אַיְופְּזָן מַאֲרָק, אַיְופְּזָן שָׁוֹלְ-הַוִּיפְּ.
אַן דַעַם שְׁטָעָרְטָיל, וּוְאָדוֹ בְּיִסְטָמָעָה גַּעֲבָרָעָן גַּעֲוָאָרָעָן, אַוְיָסְגָּעָן-
וַיְאַקְסָעָן, חַתּוֹנָה גַּעַחַטָּם, גַּעַגְטָמָעָן זיך אָן וּוּעָדָעָר חַתּוֹנָה גַּעַחַטָּם
וּבְרִי וּבוֹי, — אַט דָא זְאַלְסָטָן דַו הַאָבָעָן אַפְּנִים פֿוֹן אַמְּנְשָׁעָן,
אָן ניט פֿוֹן קִין פְּלִיעָג, ניט פֿוֹן קִין שְׁפָעְנְדִּיל, ניט פֿוֹן קִין
פְּעַדְעָר, וּוּלְכָעָ פְּלִיחָת, וואָהָין מען בלְאָוֹת עַס... אַט אַיְופְּ
וּוְאָם אַיְךְ בֵּין מַתְּפָלָל צו זַיְן לַיְעָבָעָן נַאֲמָעָן טָאָג טָעַגְלִיךְ,
בְּשָׁבְּבִי וּבְקָוְמִי.

* * *

... אַגְּעַטְלִיבָּר נִיסְטָה האָט מִין אַנְדָּרְגָּנְשָׁטָעָלָט אָן

א טהאָל, וועלכען איז געווען פול מיט ביינער, ער האָט מיך
געטחון אַרומפֿיְהָרָעָן אַוְבָּעָרָן מהאָל אַהֲרָן אַזְהָר אָזְנָבָּעָן
געועהָן, אָז דְּאָרָתָּן זְעָנָעָן גְּעָוָעָן זְעָרָפִילְעָן בִּיְנָעָר, אָז זְעָהָר
טְרָוקָעָן זְעָנָעָן זְיִי גְּעָוָעָן, אָז דָּעָרָגִיסְטָהָט צָו מִיר גְּזָעָנָט:
— “וואָי מִינְסְטָה דָו, מַעַשָּׂה, קְעָנָעָן וּוֹיְדָעָר לְעַבְּדִינָג
וּוֹרָעָן דֵי בִּיְנָעָר?”

— “גְּאָטָה! — האָפָּא אַיךְ גְּעַנְטְּפָעָט — דָו אַיְנָעָר קְעַנְסָט
דָּאָס וּוֹיְסָעָן...”

יא, רבּוֹשֶׁעָ! דָו אַיְנָעָר וּוֹיְסָט — זָאג אַיךְ צְוָאָמָעָן מִיט
דָעַם נְבָיא — אַיְן גָּאָט וּוֹיְסָט, אוּבָּעָם וּוֹעָלָעָן אַמְּאָל לְעַבְּדִינָג
וּוֹרָעָן אַט דֵי אַוְיסְגַּעַטְרִיקְעַנְטָע, אַוְיסְגַּעַטְרִיקְעַנְטָע רַמְּמָח אַבָּרִים,
פָּונָן וּוֹעָלָכָע סַאיְזָן צְנוּפָנְגַּעַשְׁתָּעַלְתָּן, אָזְנָבָּעָן קְיוּם, קוּסָּם עָר
הַצָּלָט זְיִךְ, דִּין אַוְנְגַּלְקִילִיכְבָּר, אַלְטָעָר יְהָוָם, יְשָׁרָאֵלִיק...
רבּוֹשֶׁעָ! דִּין לְיַעַבְּרָה קְנַעַטָּה דָו הַמֶּלֶךְ הָאָט פִּיעָל לְעַדְעָר
גְּעוֹנְגָּעָן, זְיַעַנְדִּיג אַוְיפָּה זְיִן גְּאָלְדָעָנָעָם פְּסָאָהָמְלוֹבָה אַיְן זְיִן
שְׁעָנָעָם שְׁטָאָלְצָעָן פָּאָלָאָץ... הַעֲרִיזָעָה זְיִךְ צָו אַיצְטָה צָו אַיְנָעָם
פָּונָן יְעַנְעָן לְעַדְעָר, צָו אַיְן קָאָפְּטָעָל תְּהָלִים, וּוֹעָלָכָעָם יְשָׁרָאֵלִיק
וְאַגְּטָה אַיְן דָעַם חֹדֶש אַלְלָה, יְהָדָעָן טָאנָג; הַעָר זְיִךְ אַיְן, גְּאָטְעָנוּג,
וְוִי עָר טִוְּיטְשָׁטְטָהָלְלִים:

...בְּקָרוֹבָּאַלִי מְרוּעָם... אָז עָם וּוֹעָלָעָן צְקוּמוּעָן נְאַהֲעָנָט
צָו מִיר מִינְעָרָפִינְד. לְאָכְלָא אַת בְּשָׁרִי — צָו עַסְעָן מִין לִיבָּ...
אָס תְּחָנָה עַלִי מְחָנָה — אָז עָם וּוֹעָט אַגְּנָצָעָם פָּאָלָק פָּונָן יְדָעָנָה
פְּרָעָסָעָר מִיךְ אַרְוּמִינְגָּלָעָן — לֹא יְיָרָא לְבִי — וּוֹעָט מִין הָאָרֶן
פָּאָר זְיִי קִיְּוָן פּוֹרְכָּת נִיתְהָאָבָּעָן... וּוֹאָרוּם וּוֹאָסָה אַיְהָר וּוֹלְטָה
שְׁוֹנָאי יְשָׁרָאֵל, מִין פְּלִוִּישָׁ עַסְעָן? פְּלִוִּישָׁ וּוֹלְטָה אַיְהָר? מְפֹתָה!

ביינער גרייזעט, הארטע, טרווקענע ביינער מוט אידיניךע.
אויכגעוויקטער הייטעלע אויף די ביינער, אט ווּאַס אֵיךְ האָב
פֿון אִיעָרֶתְוּעָנָן, קְוִיְקְטַ וְזַךְ, בָּלְעָקְטַ די פֿינְגְּרָעָר, אַ פָּעָטָעָר
בִּיסְעָן בֵּין אֵיךְ אַצְטַ, אַחֲזֹתְ!... בָּעָקוּקְטַ מִיךְ, גּוֹט, גּוֹט טָאָפְטַ
מִיךְ אַדְרָום — הָאָ? פֿיְן הָאַט אַיְהָר מִיךְ אַיְסְגָּעָה אַדְעָוּעָט פָּאָר
אַ פָּאָר מְוִיְונָר יְאָחָר, אַ שְׁעָנָם הַכְּלִית הָאַט אַיְהָר פֿון מִיךְ
גַּעַמְאָכְטַ!... גַּרְיוֹזְעַטְזִישָׁע מִינְעָא אַלְטָעָ בִּינְגְּרָעָר, הָאַט קְיַיְן מָוָא
נִיט — כִּי אָבִי וְאָמִי עַובְּנִי — מִין פָּאָטָעָר אָוָן מִין מְוֹטָעָר
הָאָבָעָן מִיךְ פָּעָרְלָאָטַ... .

אֵיךְ האָב נִיט קְיַיְן פָּאָטָעָר,
קְיַיְן שְׁטָאָרָקָעָן, קְיַיְן שְׁטָאָלְצָעָן,
וּוּאַס זָאַל בְּעַשְׂצִיעָן
מִיטַּ קְרָאָפְטַ אַיְן דָּעַרְ האָנְדַּ
פֿון אָוּמָעָטַ, פֿון צְוִוְיְעָפְלַ
פֿון טְרוֹיְיעַ, פֿון שָׁאנְדַּ.

אֵיךְ האָב נִיט קְיַיְן מְוֹטָעָר,
קְיַיְן לְיעַבְּנָנָדַע מְוֹטָעָר,
פָּאָר וּוּעָמָן עַנְטָדָעָן
מִין בִּיטְעָרָעָם הָעָרִין,
וּוּאַס זָאַל מִוטַּ דִּי טְרוֹיְיעַ,
אוֹן פְּרִינְדְּלָבָע וּוּעַטְעָר
מִיךְ רַעַטָּע פֿון שְׁלָאָפְקִיְיטַ,
מִיךְ טְרוֹיְסָטָעָן אַיְן טְרוֹיְעָר
אוֹן הַיְלָעַן מִוּן שְׁמָעָץ... .

גַּאַר דַּו, מִין בְּעַשְׁעַפְעַר,
דו שְׁטָאָרָקָעָר, דו גְּנוּסָעָר,
אַלְטָעַכְטִיגְעָר נָאָט!

נאָר דַו בִּיכְטַ מֵיר אַיְינְגֶּר
 גַּעֲבְּלִיעְבָּעָן אַין לְעַבְּעָן
 פָּנִ אַיְוָבָּג בָּנו אַיְוָבָּג,
 טִין שִׁילְד אָונִ מִין וַעֲגָל —
 בָּעָהָט אָונִ בָּעָשָׂין מִין
 פָּנִ שָׁאנְדָּן אָונִ פָּנִ שְׁפָאָט!

II.

אַ, יִשְׂרָאֵלִיק הָאָט זִיךְ אַוְיְגָעְזָהָאָפָט פָּנִ שְׁלָאָפָ! ... אַיְהָר
 זְעַחַת? ... זְיַינְעַ אֹויְהָעַן הָאָבָעָן דָּרְעָהָעָרטַ פִּין וַיְיְמָעָנָס דַּי
 חַיְילְגָעַ שְׁטִימָעַ פָּנִ דָּעַם אַלְטָעַן שָׁופָר, וַעֲלָבָעַ עַר הָעָרָת יְעָדָעַם
 יַאֲהָר אַ גַּאנְצָעַן חַזְדָּשָׁן נַאֲכָנָנָד ... אַיְהָר זְעַחַת? — יִשְׂרָאֵלִיק
 אַיְ מִיטַּ אַמְּאָלַ לְעַבְּעָדוֹג גַּעַזְאָרוֹעָן — אַלְעַ זְיַינְעַ אַוְיְגָעְזָהָאָרָטַעַ,
 אַוְיְגָעְזָהָמָוְתָשָׁעַטַע גַּלְעָדָעַר בְּעוֹגָעָן זִיךְ עַפְעָם נַאָר מַט אַנְיָאָרָעַר
 חַשָּׁק, מִיטַּ אַ לְעַבְּעָדוֹגְקִיטַּ ... עַר נַיְעָסָט אָפַט נַעַנְעַל-וַואָסָעַר אָונִ
 לְוִיפָּט, לְוִיפָּט, וַיַּאֲפִילְ פָּנִ בּוֹגָעַן, אַין שָׂוָהָל אַרְיָין ... אַטְ
 הָאָט עַר זִיךְ אַוְיְגָעְזָהָמָעַלְטַ בְּיִים שְׁטָעַנְדָּעַר, אַבְּעָרָגְעָדָעַקְטַ
 דָּעַם טָלִית אַיְבָּעָרְן קָאָפַט ... דַּי גַּאנְצָעַ גַּרְוִיסָעַ וַעֲלָט אַיְ שְׁוִין
 פֻּרְשָׁוֹאָנוֹנָרָעַן פָּנִ זְיַינְעַ אַוְיְגָעַן ... נַיְמָא פָּאָר אַיְהָם קִיְּנָעַר —
 נַיְטַ קִיְּן פְּרִיְינְד אָונִ נַיְטַ קִיְּן פִּינְד, נַיְטַ קִיְּן אַיְינְגָעַר אָונִ נַיְטַ
 קִיְּן פְּרֻעְמָדָעַר, נַיְטַ בְּרִידָעַר, נַיְטַ שְׁוּעָטָעַר, נַיְטַ וּוּבָ, נַיְטַ
 קִינְד ... עַר שְׁטָעַהָט בְּיִים שְׁטָעַנְדָּעַר, אַיְינְגָעְזָהָגָעַן דָּעַם קָאָפַט
 אַיְבָּעַר דָּעַם אַלְטָעַן, צִוְּרִיםָעַנְעַם אָונִ פָּעָרְשָׁמוֹצָטָעַן מַחְוֹר ... אָונִ
 דַּי אֹויְהָעַן רְוִישָׁעַן אָונִ בְּרוּמָעַן בַּיִּ אַיְהָם הַוְּנָרָעָטָעַר קָוְלוֹת ...
 אָונִ קָאָפַט זָמָט בַּיִּ אַיְהָם וַיַּאֲפִילְ פָּנִ גַּאנְצָעַ סְטָאִים בְּיַעַנְעַן ... דָּאָם
 הָאָרָץ פָּעָרְקָלְעַטְטַ אַיְהָם עַפְעָם מִיטַּ אַשְׁרָעְקָלְכִּיבָּעַן, טַיְעָפָעַן

וועהטאנ... עם קוועטשט איהם צונזע אין האלדו... עם הזיפט
אין צו שטעבען אין די אויגען... איןע נאך דער אנדרער
טריעפען אראב און פאלען אויף די געלע בלעטער פון דעם מהווֹר
הייסע, הייסע טרעהרען... א שטילער, יוסער, היילגעָר דרייטעל
שוועבטט אַרום איבער זיין איינגעפּוּגעָנָעָם, גרויעָן קאָפּ, בעדרקעט
זיין דונקעלְעָ, פֿערוּוּינטֶעָ אויגען, חאָפּט אַרום און אַרום, ווי
מייט אַלאָנגער, ווייכער וויקעלְשְׁנוּר זיין ברומט, זיין הענד,
זיין גאנצען קערפּער...

אַלאָנגעָן תקייע-גְּדוֹלָה,
אַלאָנגעָן אַחֲן אַסּוֹף
פֿון אַלְעָז ווִיטעָן גַּעַט זַיְד
און שאָלַט איהם דּוּבְּצָן שְׁלָאָפּ...

און אָזֵי ווי אַין אַטְיעָפּעָן, דונקעלְעָן שְׁלָאָפּ שְׁטַעהָעָן
אויף פֿאָר איהם בְּילְדָעָר, פֿוּרְכְּטְבָאָרָע אַון ווְאַנְדָעָר-שְׁעָנָע
בְּילְדָעָר...

דער קָוֵל פֿון דעם שְׁוֹפֵר גַּעַט זַיְד אַון גַּעַט זַיְד מִיט
יעדרען אוֹיגָעָנְבָּלִיךְ אַלְעָז ווּיטָעָר אַון ווּיטָעָר: אַיבָּעָר בְּעָרָג אַון
ימִים, אַיבָּעָר טִיבָּעָן אַון ווּלְדָעָר... די אַלְטָע גַּרְוִיסָע בְּוּמָעָר
הערען דעם קָוֵל אַון רְיוּשָׁעָן אַנטְקָעָגָעָן איהם מִיט די פֿיְכָטָע,
גְּרִינְעָן בלעטער; די טִיבָּעָן הוּיְבָּעָן אויף ווּירָעָן חֻוְאַלְיָעָם,
זְעָדָעָן אַון ברומָעָן... די פֿוּנְגָּעָל ווּנְגָּעָן זְיִיעָרָעָן וּסְעָעָן, לְעַבְּפָעָן
לייעדרע... יעדָעָם פֿישְׁעָלָעָן ווּאַסְעָר, יעדָע מִילְבָּא אַין דעם
גרִינְעָם גָּרָאָו, יעדָעָם גְּרַעְזָעָלָעָן ווּאַנְדָעָם שְׁטִינְגָּרָעָלָעָן צִיטָעָן,
הערענדיינָן דעם קָוֵל פֿון דעם היילְגָעָן שְׁוֹפֵר... אַון אוּץ אַחֲן,
אויף דעם היילְגָעָן-אָרט, אויף דעם טְוִיטָעָן פֿעָלָד, ווּאַסְמָא אַין

בעדעקט מיט קברים און מצבות, קומט צופליעהן דער קול,
אין עס וואכען אויף פון שלאָף, פון דעם אייביגען, טיעפסטען
טוייטען שלאָפֿ יונען, וועלכע, זונען שוין אַבענטקומען די טרוּגֿ
עריגע ווועלט מיט דעם נארישען לעבען, וועלכע הערען שוין ניט
און זעהן שוין ניט פון אלֶזֿ, וואָס עם מהות זיך אויף דעם
נאָרישען וועלטיל ...

דער אלטיטשקער שטעהט ציינעבויגען איבער דעם מחוז,
אַבער ער זעהט שוין ניט, ער דערקענט שוין ניט די אלטע
היליגע ווערטער ... פֿאָר זיינע دونקעלע, פֿערוווינטע אויגען
ציעעהן זיך בערג און מהאלען, טיבען און פֿעלדרער ... אַרום
און אַרום פון אלֶע זויטען איז נאָבט, אַגעידיכט, שוואָרטצע
פֿינְסְטְּרְנִישׁ בעדעקט די גאנצע ווועלט ... נאָר ערטער-וּוּוּיַּוּן, דָאַ
און דָאָרט זעהט ער, צינדען זיך אַן אַיִינְסַּן נאָך דעם אַנדען,
קלְיִינְינְקָעַ גַּאלְדָעָנַע פֿיעַרְלָעַן ... הַעַלְעַ רַוִּיטְלָבָעַ פֿוֹנְקָעַן
בלישטשען אַין דער פֿינְסְטְּרְנִישׁ ... אַין דָאָרט וואָס עם צינדען זיך
און די קלְיִינְינְקָעַ, גַּאלְדָעָנַע פֿיעַרְלָעַן, שטעהן אויף פון דער
ערד זוּיסְעַ, בלְיִיכָע שָׁאָטָעָנָס ... זַי הַוִּיבָעָן זיך אויף פון זוּירָע
טִיעָפָע, פֿינְסְטְּרְנִישׁ, קַאֲלָטָעַ קְבָרִים, הַעַרְעַן זיך-צַו צַו דעם קָוָל
פִּון שּׂוֹפֵר אַין הוַיְבָעָן אַן אַרְמוֹמְצּוֹשְׁוּבָעָן אַין דער פֿינְסְטְּרְנִישׁ ...
זַיְוַעַר אוּגְנָעַן עַפְעַנְעַן זיך אויף, אויף די בלְיִיכָע בַּאֲקָעָן הוַיְבָט
אַן צַו שְׁפִיעָלָעַן אַלְעַבְדָעָנַע, רַוִּיטְלָבָעַ פֿאָרָב, די טוּיְתָעַ בלְיִיכָע
לִיפָעַן צִיטָעָרָן אַין בַּעוּגָעָן זיך מִתְ אַפְרָעָה לְיִכְעַן, גַּלְיְקָה אַפְטָעָן
שְׁמִיבָעַל ...

אט שׁוּעָבָט אַגְּרִוָּעָר, אַלְטָעָר מָאָן ... פִּון דעם באָרגָן
נְבָי, פִּון דעם שְׁפִיעַן פְּסָגָה הַוִּיבָט זיך אויף דער גַּרְיוּעָר, אַלְטָעָר

מאן מיט די צוּיִ שטינענערנע לוחות אין איין האנד און מיט
דעם מטה אין דער אנדרדר.

אנטקעגען דעם אלטען מאן מיט די לוחות אין דער האנד
שווועבט אראָפּ פון די בערג פון אפרים דער צוּיִיטער פֿאָרְ
שטעעהער און פֿהּרְעַרְ פֿין דעם פֿאָלְקּ יִשְׂרָאֵלְ, דער צוּיִיטער
פֿון משְׁהַיְּרְבִּינוּ — יהושע-בְּנֵנוּ...

און הערענדייג דעם קֹלְ פֿון שּׁוּפּר שטעעהן אוּפּ פֿון זַיְעָרָע
侃ְרִים אֶלְעָ גּוֹזְיִיחְילְ, אֶלְעָ, וּעֲלָבָעְ האַבָּעָן גּוֹהָעָרְשָׁת אַיבָּעָ
דעם פֿאָלְקּ אָוּן גּוֹפִירְהָרְטָ זַיְעָ חִילְוָת אַנטקעגען זַיְעָ פֿיְנָדְ...
אַט שּׁוּפּעַטְ דִּי אַשְׁהָ-כְּבִיאָהְ, דְּבוֹהָ, וּעְלָבָעְ אַיז אַוְפְּגָנָעַשְׁתָּאַנְעָן
וּוּ אַלְיָבְ, שְׁמָאַרְיךְ אָוּן פֿרְעַכְטִיגְ, האַט גּוֹשְׁטָאַרְקְטָ דִּי אַיבָּעָרְ
גּוֹשְׁרָאַקְעָנָעְ הַעֲרַצְעָרְ, גּוֹקְרַעְפְּטִיגְטָ דִּי אַיְינָגְעַמְעַטְעַרְטָהָעָנָדְ...
בְּעוֹזְפָּעַנְטָ זַיְ מִיטְ בְּיַיְזָן אָוּן אַיְינָגְעַנְוָמָעָן אַיְינָעָם פֿון דִּי
גּוֹעַסְטָעְ שְׁוֹנָאיְ יִשְׂרָאֵלְ — דַּעַם קָעְנָגְ פֿון בְּנָעָן... אַט שּׁוּפּעַטְ
דֻּרְ גְּרוֹסְטָעְ הַעֲלָדְ, שְׁמַשְׁוֹן-הַגְּבָורְ... אַט פְּלִיחָתְ יַפְתָּחָה-הַגְּלָעָדְ...
אַט הַוִּיפְטָ זַיְ אַוּפּ דֻּרְ גְּרוֹסְרָעְ מִתְהַווֹּה-בָּהָן-גְּדוֹלָ מִיטְ וּזְיָהָןְ,
הַעַן אַוּפּ פֿון זַיְעָרָעְ קְרִים אָוּן פֿלְיהָעָןְ, שּׁוּפּעַנְ, לַיְפָעַנְ...
דֻּרְ קֹלְ פֿון שּׁוּפּר האַט פֿון טַוְעָפְןָןְ,

פֿון טַוְעָטָעָןְ שְׁלָאָפּּ זַיְ אַוְפְּגָנָעַוְעָקָטְ;
מִיטְ נַיְעָ אַדְעָרָן אָוּן גּוֹרְוָעָן
די בְּיוֹנְגָרְ זַיְעָרְעָ בְּעַדְעָקָטְ.

בְּעַפְרֹוֶשְׁטָ מִיטְ פֿאָרְבְּ די בְּלִיְיכְ בְּאַקְעָןְ,
די טַוְעָטְ אַוְיָגְעָןְ אַוְפְּגָנָעַמְאָכָטְ;
די קָאַלְטָעְ הַעֲרַצְעָרְ אַנְגָּעָנָאָסָעָן
מִיטְ נַיְעָ קְרַאָפְטְ אָוּן נַיְעָ מַאָכָטְ...

— שטעחט אויף ! שטעחט אויף , איךו פהנום , נביואם ? —

העיט זיך א בת-קהל אין דעד לוופט ;

— שטעחט אויף ! די צייט איז שון געקוטען

דעד קול פון שופר קלינגעט און וופט ! ...

די בליכע, הייליגע שאטענס שוועבען פון אלע זויטען,
פליהען זיך צוניויף צום בארגן נבו, צו דעם ארט, ווואו עס איז
געקוטען אין זיין רוח דער גראָטען פון אלע נבאים, דער
שאָרטאָרטאָרטער פון אלע העלדען און דער האָרטאָרטער פון אלע
חביבים — משחדרבינג ... די שאטענס שטעהען נרייט און פֿאָרטֿאָטֿיג
צו געהן, צו לוייען אהוּן, וואָהוּן עס ווועט זיך בעפֿעהָלָעַן
דער גראָטען און דער הייליגטער פון זיין ... זיך וואָרטען צו
דערהערען זיין שטימע פון דעם באָרגֿן ... נאָר אין ניבען אָבעָר
ווערען זיך פערציטערט דערהערענדיג פון אויבען, פון דעם ראנשֿׂי
הפסגה, אָטֿיעָפֿעַן, טֿיעָפֿעַן זיפֿעַן אָן אָקְולֿ פון אָבֿישֿׂעַן
גרויסען קלאָגֿן :

— וועה, וועה צו דיר, אונזער מוטער רחל ! וועה צו
דיינע אומנג'יקלייכע קינדרע ! ... צו פריה זענען מיר אייפֿגעַן
שטענען ... צו פריה ! אָך, דאס איז ניט יונגען שוּפֶר, אין
וועלכען עס בלֿאָזֿט דער העלֿר צוּנוּפֿרֿוּפֿעַנְדִּיג זיין חול אויף
דער מלֿחְמָה ... נוּן ! דאס בלֿאָזֿט אונזער פֿערֿאַטֿעַרטֿער
קראנקער, דערשראָקענער יִשְׂרָאֵלִיק אָבֿצּוֹטֿרִיבֿעַן פון זיך די
מיוקים, וועלכע חַלְמַיְעַן זיך אַיהם אין זיין שלֿאָף, אין זיין
donekעלען, פֿינְסֿטֿעַרְעַן לעבען ... מִיּוּקָם ! שווים ! חַלְמָות !
פון וואָנען האָט זיך דאס גענומען צו דיר, מיין פֿאָלְק, מיין
אָומְנִילְקִינְד, פֿערֿאַרְבּֿעַנְעַם פֿאָלְק ? ! אָיך, משה, דיין בעפֿרִיּוּר
און דיין לעהדר, מיט אלע פֿזְחוֹת, מיט אלע מײַנע קראָפֿטֿעַן

האָפַ אִיךְ דֵּרְ נַעֲלָרֶנְטַ צֹ קַוְקָעַן אַוִּיפַ זַיךְ אָוּן אַרְוּם זַיךְ, אַוִּיפַ
 דַּי וּוּלְטַ אָוּן אַוִּיפַ דַּאַסְ לְעַבְעַן מִיטַּ לִיכְטִינְגַּע, נִיכְטְּעָרָע, קְלוּגַע
 אָוִינְגַע, נִיטַּ צֹ גְּלוּבְעַן אָוּן קִיןַ חְלוּמֹתַ, אַיןַ קִיןַ מַזְיקִים אָוּן
 שְׁדִים... הַוְּנְדָרֶת מָאֵלַ האָפַ אִיךְ דֵּרְ גְּעוֹאנְטַ: מִיְּן פָּאַלְקַ!
 האָפַ מַזְרָאַ נַאַרְ פָּאַרְ דֻּעַם אִיןַ אָוּן אַיְצְנִיגְעַן, גְּרוּיסְעַן,
 לְיַעַבְעַן גַּאַטַּ, וּוּלְכָבָעַרְ האָטַ בְּעַשְׁאָפְעַן הַימְעַל אָוּן עַרְדַּ, בְּעַרְגַּן
 אָוּן אַבְּגָנוּנְדָרַעַן נַאַרְ פָּוּן דִּינְעַטְוּוֹעַגְעַן — דַּו אַלְסְטַ אַבְּהִיטְעַן
 אָוּן מַזְיקִים זַיְן זַיְינַע הַיְּלִינַע גְּעוֹצְעַן, וְאַלְסְטַ גַּעַהַן אִין זַיְינַע
 גְּלִיבְעַן וּוּנְגַעַן, טְהָוַן גְּטוּסַ אָוּן רַעֲכְשָׁאָפְעַנְעַם אָוּן נִיטַּ האָבְעַן
 קִיןַ פָּחַדְ פָּאַרְ קִינְגַּעַן, נִיטַּ פָּאַרְ קִיןַ לְעַבְעִידְגַּעַן, נִיטַּ פָּאַרְ קִיןַ
 טְוִיטְעַן... אָוּן בְּפֶרֶטְ אָוּסְ וּוּעַטְ קְוּמָעַן אַוִּיפַ דֵּרְ אַצְרָהַ,
 אַנְאָוְמְגָלִיקַ, וְאַלְסְטַ דַּו שְׁתְּהָעָעַן פָּעַסְטַ, שְׁטָאַלְעַן אָוּן רֹוְהִיגַּ אַוִּיפַ
 דִּיןַ אַרְטַ, וְאַלְסְטַ אַוִּיפַ אִיןַ אַיְגְּנָעְנְבָלִיקַ נִיטַּ פְּעַרְגְּעַסְעַן, — וּוּעַרְ
 אִיןַ דִּיןַ עַכְתָּרַ שְׁוֹנוֹאַ, דָּעַרְ נִיְּצִיְּתְּגָנְעַרְ עַמְלָקַ, דָּעַרְ אַנְטִיסְעַמִּיטַ,
 וּוּאוּ לְיַעַגְטַ דַּיְ אַרְזָאָכַעְ פָּוּן דֻּעַם אַוְגָלִיקַ, וּוּאַסְ אִיןַ אַוִּיפַ דֵּרְ
 גַּעַקְוּמָעַן, כְּדַיְ דַּו וְאַלְסְטַ יְעַדְעַ רְגַעַן זַיְן אִמְשְׁתָאָנְדַרְ צֹ שְׁטְרִיטְעַן
 מִיטַּ אַהֲםַ, צֹ בְּעַשְׁצָעַן דִּיןַ קְעַרְפָּעַרְ אָוּן דִּיןַ הַאֲרַץַ, דִּיןַ גַּוְף
 אָוּן דִּיןַ נְשָׁמָהַ, דִּיןַ תּוֹרָהַ אָוּן דִּיןַ אַלְטָמָעַן, גְּרוּיסְעַן בְּבָדַדְ, דֻּעַם
 גַּאַטַּ, וּוּלְכָעַן דַּו הַאַסְטַ בְּעַקְוּמָעַן אַוִּיפַ דָּעַרְ וּוּלְטַ, צְוּוִישָׁעַן
 אַלְעַ פְּעַלְקָעַרְ?!... וּוּאוּ אִיןַ לְכְתִּינְגָּעַרְ זַיְינַע? וּוּאוּ זַיְינַע
 דִּיןַ פְּרִישָׁעַ, לְעַבְעִידְגַּעַן גְּפִיהְלָעַן? וּוּאוּ אִיןַ דִּיןַ קְרָאָפְטַ אָוּן
 דִּיןַ טּוֹתָהַ, דִּיןַ האָפְנוֹנָגַן אָוּן דִּיןַ גְּלוּבְעַן?... זַעַהַ, וּוּאַסְ אִיןַ
 פָּוּן דֵּרְ גְּעוֹאָרָעַן, וּוּאַסְ פָּאַרְ אַפְנִיםְ הַאַסְטַ דַּו בְּעַקְוּמָעַן, זַיְנַטְ
 דַּו הַאַסְטַ פְּעַרְגְּעַסְעַן מִיְּן בְּעַפְהָלַלְ, הַאַסְטַ פְּעַרְלָאָזְעַן מִיְּן צְוָהַ,
 הַאַסְטַ אַנְגָּהָוִיבְעַן צֹ בְּלָאָנְדוֹשָׁעַן אִיןַ דָּעַרְ פִּינְסְטָרַ, וּוּ דִי
 פְּלָעַדְעַמְיוֹןַ, שְׁרַעַקְעַן זַיךְ פָּאַרְ יְעַרְעַן שָׁאַךְַ, פָּאַרְ יְעַרְעַן

שושק, ווֹאָס דערהערט זיך דיר אין דער פינסטער... שדים
חלומיע זיך דיר, מזוקים, חלומות, ווֹאָס עננע ניט געשטיגען,
ニיט געפליגען, דו בלאנדושעס אין פערבלענד עניכס,
לענסט אין הינער-פלעט, ציטערסט פאר דעם, ווֹאָס איז ניטא,
ווֹאָס איז קינמאָל ניט געווען און ווּט ניט זיין, און זעהסט
ניט די עכטן אורזאָכע פון אלע דיוינע צרות, פון אלע דיאַגע
שמערצען און אונגלאַיקען... מײַן פֿאַלְקֿ! מײַן אונגלאַיקֿיבעָם
פֿאַלְקֿ...".

הייסע, ביטער טרעחרען גיעמען זיך בי ישראלייקען פון
די אויגען... איז שרעק און איז ציטערניש קוקט ער זיך איז
אין די דונקעלע, הייליגע בילדער, הערט זיך איז אין דעם קיל
וֹאָס געהט פון דעם דעם באָרגן נבו:

„צָרוֹק, אַיִּחֶר אַלְטָע, טוֹטָע הַלְּדָעָן!
„צָרוֹק, אַנְּצִיּוּר רַוְּה-אֲרוּין!
נָאָךְ לְאָגֵג אָן קָבָר דָּאָרָפֶט אַיִּחֶר לִיגְעָן,
פִּיעָל יְאָהָרָעָן וּוּט נָאָךְ פִּינְסְטָעָר זַיִּן...”

„פִּיעָל צִיּוֹת וּוּט נָאָךְ פָּעָרְגָּהָן, בַּיְּ וְאָנָּעָן
עַס וּוּט בְּעַשְׂרָת זַיִּן אָנוּ צָמָס סּוֹפֶּן
דָּרְחָהָרָעָן יְעַנְעָם שָׁוָּרֶפֶּן, וּוּלְכָבָעָר
וּוּט אָנוּ שְׁוִין אַיְוּפְּוּקָעָן פָּוּן שְׁלָאָף —

„צָו לְכָת אָן קָרָאָפֶט, צָו מוֹתָה אָן לְעַבְעָן
צָו נְיוּעָ פְּרִיּוֹד אָן נְיוּעָ גְּלִיק...
נָאָךְ אַיצְט... דָּעְרוּוֹיָל — צָרוֹק אָן קָבָר!
צָרוֹק! צָרוֹק!...”

און אַגְּרוּסָעָר, שְׁרַעְקְלִיבָעָר קָלָאָג פָּוּן הַוְּנְדָרְטָעָר קוֹלָות
טהָוֹת גַּעַנְן אַיִּנְדָּר פִּינְסְטָעָר אַיְבָּעָר די בָּרָגָן אָן טְהָאָלָעָן,

טייבען און וועלדר... די קלוייניקע גאלדענע פיערעלעך הייבען
אן צי ציטערן, צו דראעהן זיך אין דער לויפט... מיט יעדער
מונוט ווערטן זי אלע בליכער אין דונקעלעדר, קלענער אין
קלענער... די וויסע שאטענט צונעהן זיך זוי וואָלקענס, זוי
רויך אין אלע זויטען... די הייכע בערג פאלען-איין. די וועלדר
אין די טיבען ווערטן פערשוואנדען... ישראל'יך שטהט
איינגעביביגען איבער דעם אלטען, צוריסענען אין פערשטוצטען
מחוזר... איך האָב ניט קיין פאָטער... — רײַסען זיך אַרויַס
בי איהם פון הארץן מיט וועהטאנג די ווערטער פון זיין אַיְבִּיג
טרויעריגען ליערדען:

איך האָב ניט קיין טופער,
קײַן ליעבענדע טופער,
פֿאָר וועצען ענדראָקען,
מיין ביטערעס הערער,

וואָס זאל מיט די טרייע
און ברוינדיבע ווערטער
טיך רעשען פון שלאָפֿקייט
טיך טרייסטען אין טרויזער
אין היילען מיין שטערן...

נאָר דו, מיין בעשעפער
דו גרויסער, דו ש. אָרכֶער
אלטמעבעטנער גאָט!

נאָר דו ביסט טוֹר אַיְנָעָר
געַבְּלִיעַבְּן אין לעבען,
בעהיט און בעשיין מיך
פון שאָנד און פון שפֿאָט,

פָּוֹן אַיְוָבִּין בָּיו אַיְוָבִּין
מֵיִן שָׂוֶל אָוֹן מֵיִן וְעַגְּלָל,
דוֹ שְׁטָאָרְקָעָר, דוֹ גְּרוֹסְעָר,
אַלְטָעַכְטִינְגָּר גָּאָט!...”

* * *

הַיִּם אָוֹן עַרְנְסְטָן אַיְזָנְסְטָן תְּפָלָה... פָּוֹן דָּעַם טִיעָפָעָן
הַאֲרָצָעָן רִיסְעָן זִיךְּ אַרְוִים דִּי וּוּרְטָעָר; אַיְן אַלְעָ אַבְּרִים וַיְיַעַן
גְּלִיחָת אַגְּרוֹס, הַיְילָגְּ פְּיִירָר פָּוֹן לִיעָפָע צַו גָּאָט אָוֹן פַּן הַאֲפָ-
נוֹגָג אַיְיף זַיְן הַיְילְינָעָן נָאָמָעָן...”

אַך, יִשְׂרָאֵלִיק, יִשְׂרָאֵלִיק! מַעַן הַאֲט אַבְּגָעָדָאוּוּנָט נַעַילָה
אָוֹן מַעְרִיב... מַעַן הַאֲט זִיךְּ מִיט גָּאָטָם הַיְלָפָ אַבְּגָעָפָאָסָט
אָוֹן אַבְּגָעָרוֹהָט; הַזְּשָׁעָנָא-רְבָה, שְׁמָנִי-עַצְרָתָה, שְׁמָחָת-תּוֹרָה וַעֲנוּן
זִיךְּ אַזְוּקָגְעַנְגַּנְגַּנְעָן אַיְינָעָר נָאָךְ דָּעַם אַנְדָּרָעָן, אָוֹן אַיְצָט...
אַיְצָט...”

נָאָך — גַּעֲנוֹגָן! אַיךְ וּוֹלֵל נִיטָּ רִידְעָן פָּוֹן דָּעַם וַיְיַזְּזָה דָו
וְעַסְטָ אַוִּים אַיְצָט אָוֹן וַיְיַזְּזָה דָו וְוַעַסְטָ אַיְסְוָעָהָן דָו גַּאנְצָעָ צִיְּוָת
בָּיוֹ אַיְבָּעָר אַיְאָהָר עַרְבָּ יְוָמָס-כְּפָרָר... לִיעָפָע בִּיסְטָ דָו מַירָן גַּעוּוּן
אַטָּ אַזְוִי וַיְיַזְּזָה אַךְ הַאֲפָ דָרָךְ וְעוֹזָהָן אַיְבָּעָרָעָקָט מִיט דָעַם
טַלְיָתָה אָוֹן אַיְנְגָעָפָיְגָעָן אַיְבָּעָר דָעַם מַחְזָוָר... וַיְיַזְּזָהָעָן, יִשְׂרָאֵלִיק,
וַיְיַזְּזָהָעָן! שְׁרִיָּה צַו דָעַם בָּזְדָאָה! זְשָׁאָלָעָוֹעָ נִיטָּ קִיןָ פַּחַותָה, שְׁרִיָּה,
וַיְיַזְּזָהָעָן, בָּעַט אִיהָם... אַפְּשָׁר... אַפְּשָׁר וּוּעַט עַר זִיךְּ שְׁוִין
טָאָקָעָ דַּעֲרָבָּאָרָעָמָעָן אַזְיָף דָוָר, אַזְיָף דִּיןָן קְרָאָנָקָעָן, אַלְטָעָן,
עַלְעַנְדָעָן קָאָפָ...”

“דאָם בִּיסְעַלָּע בְּוַיְמָאיַל.”

(בִּילְדָּעֶר אֹן גַּעֲדָאנְקָעֶן).

.I.

פִּיעֵל טָעֵג, פִּיעֵל וּוְאַכְעֵן אֹן חֲדָשִׁים זַעַנְעָן פֻּרְגָּנְגָּעָן,
זַעַנְעָן עַם הָאָט זַיֵּךְ גַּעֲנְדִּיגְטָם דַּי גְּרוּיְסָע שְׂרָעְקְלִיבָּעָ מְלָחָמָה, אֹן
אוֹף דַּעַם חַוְיכָעָן טַהְרוּם פָּוּן מְצָרְתִּידָרָה הָאָט זַיֵּךְ אַוְפְּגָעָהוּבָעָן
אֹן גַּעֲבְּלִיעְבָּעָן שְׁמַעְהָן הַוִּיךְ אֹן שְׁטָאַלָּץ אֹן דָּעַר לְוַפְּטָה, דַּי
פָּאָזָן פָּוּן אַנְטִיוֹכָהָם מֶלֶךְ יוֹן . . .

קִיּוֹן אִינְצִינְגָּעָר מַזְבָּחָה הָאָט זַיֵּךְ נִימָּט גַּעֲרִיכְעָרֶט, קִיּוֹן אִינְ-
צִינְגָּעָר קְרָבָן אַיְזָה נִימָּט גַּעֲרִיכְאַכְטָמָה גַּעֲוָאַרְעָן אַיְזָה דָּעַר גַּאנְצָעָר צִוְּיטָה;
פֻּרְשְׁטָעָרֶט זַעַנְעָן גַּעֲוָאַרְעָן דַּי שְׁבָתִים אֹן דַּי יִמִּים=טוּבִים; דַּי
פָּהָנִים הָאַבָּעָן אַוְסְגָּעָתָהָוּן זַיְעָרָע הַיְלִינָּעָן קְלִיְּדָרָע, דַּי לִיְּמָ-
הָאַבָּעָן פֻּרְלָאַזָּעָן זַיְעָרָע פְּלִיּוֹמָר, זַיְעָרָע הַיְלִינָּעָן דַּיְעָנָסָט אַיְזָה
גַּאַטְּסָהָהָוּן; אַגְּנָעָמָהָוּן אַיְזָה זַיְעָק אֹן בַּעַשְׁקָעָן דַּי קַעְפָּט מִיטָּשָׁא,
זַעַנְעָן גַּעֲלָעָגָעָן יוֹנָג אַיְזָה אַלְטָה אוֹיפָה דַּי קְבָּרִים פָּוּן דַּי נְבִיאִים,
גַּעֲבָעָן דַּי אַוְפְּרָאַכְעָנָהָמָזְבָּחוֹת, גַּעֲבָעָן דַּי הַעֲנָר, גַּעֲוַיְוַיְנָט
אֹן גַּעֲשָׁרָעָן צָו דַּעַם בּוֹרָאַעַלְוָם . . . נַאֲר אַמוֹיסְטָה אַיְזָה גַּעֲוָעָן
זַיְעָרָע גַּעֲבָעָט, אַמוֹיסְטָה הָאַבָּעָן זַיֵּךְ גַּעֲנָאַסָּעָן זַיְעָרָע טְרָעוּהָרָעָן! . . .
זַיְעָרָע גַּעֲנָגָעָן דַּי חִילּוֹת פָּוּן אַנְטִיוֹכָהָם אַיבָּעָר דָּאָם לְאָנָר, פָּוּן שְׁטָאַרְטָה

זו שטאדט. אויף יעדען מאָרָק, אויף יעדער נאָס האָבען זי
געפּויט מזבחות און מיט שווערד און דער האָנד, מיט איזען און
מיט פֿיעַר געטְרִיבְעַן דאס פֿאָלָק מקריב צו זיין קרבּנות צו
ויעירע שטינענֶרֶן און הילצערֶן אַבְּגַעַשְׁטָר ...

און דאס פֿאָלָק, דאס דערשְׂרָאָקעֶן און פֿערְמוֹטְשְׁעַטָּע
פֿאָלָק, איז גענאָגֶן, געלְאָפָּעַן צו די מזבחות, גענְיָעַט אָן
געפּוקט זיך צו די אַבְּגַעַשְׁטָר ... אויף יעדער נאָס, געבען יעדען
הוּוּ, האָט געפְּלָאָקָעָרָט אַ מזבח ... די סְפִּרְיְּ-הָזְרוֹת האָט מעַן
גערְיסָעַן אויף-שְׁטִיקָעַר און געוֹאָרְפָּעַן אויף די מזבחות, אויף
וועלְכָּע עם האָבען זיך געטְמָאָלִיעַט און געפְּרָאָטָען חורִים אָן
אנְדְּרָע טְמָאָדִינָע חֵזֶת ...

יעדרען חֵדֶש פֿלְעָגָן אַנְקִימָעַן די חִילּוֹת פֿוֹן אַנְטִיכּוֹם,
און דעם, ווּער עַמְּ האָט נִיט גְּעוֹאָלָט טְהָוָן זַיְעַר בעפּעהָל,
האָבען זיך געטְמָוִיט ... די מזבחות, ווּלְבָעַ פֿלְעָגָן זיך ערְוּונָגָן
טְלִיךְ צו זיין זַיְעַר קִינְדָּעָר, האָט אַנְטִיכּוֹם בעפּעהָל טְמִיט
צו שלְאָגָן : פָּאָר זַיְעַר אַוְיָגָן פֿלְעָגָט מעַן אוֹפְּהָעָגָן
זַיְעַר אָונְשְׁוּלְדִּיגָּע קִינְדָּעָר, שְׁטָעָגָן אָן שְׁנִידָּען זיך אויף
שְׁטִיקָעַד ...

פֿיעַל יְדִישָׁע פֿרְיוּעָן זַעֲגָן גַּעַפְּלָעָן פֿוֹן דַּעַם שַׁוְועָרָד פֿוֹן
אַנְטִיכּוֹם ; פֿיעַל נְפָשָׁות, אַלְטָע אָן יְוָנָגָן, האָבען לְיעַבְּרָד דַּעַם
טוֹיט גַּעַנְאָסָעָן, אַיְדָעָר צו פֿאָלָגָן דַּעַם רְשָׁעָה, אַוְם צו בְּלִיבָּעָן
געטְרִיאָי דַּעַם אַיְנְצִיגָּעָן, גְּרוֹיסָעָן גַּאֲטָאָן זיך הַיְלִיגָּעָר תּוֹרָה ...

II

בענָסָעַן מִיט דַּעַם שֵׁין פֿוֹן דַּעַר לִיכְטִינְגָּעָר אָן וּאַרְעַמְּעָר

וון און אַרְומָנֶגֶרְינֶגֶלְט מיט פֿאַלְמָעַן אַונְ אַיִלְבּוּרט-בּוּטוּר,
שטעהט אויף דעם פֿאָרגן טּוֹדְעֵית דָּסּ קְלִינְגַּע, שטילע
שטערטעלע, וואו עס וואהנט זומער-צִיְּט דער פֿהּוֹגְדוֹל מְתַתְּהָרוֹ
מיט זִיןְגַּפְּנִינְפְּ זָהָן: יְהָנָן, שְׁמָעָן, יְהָוָה, אַלְעָוָר אַונְ יְהָנוֹן.
שטייל אַונְ רֹוחַגְן אַיז גְּזִיעָן אַין דעם קְלִינְגַּעַם שטערטעלע
פֿיעַל יְאָהָרָעַן נַאֲכָאנָאַנְדַּר, בֵּין עס אַיְזַּע גְּקֻומָּעַן דָּסּ גְּרוּסְעַ
אָונְגְּלִיק אויף דָּסּ גְּנַצְּעַן לְאַנְדַּר אַין הָאָט פֿערְחָאַפְּט אַזְּיךְ דָּסּ
רֹוחַגְןַּע, שטילע, שטערטעלע. ווּעַן דער שְׂטוּרָם דִּיסְטַּט אַרְיָסּ
מיט דֵּי וּוּאַרְצִילַּעַן דֵּי גְּרוּסְעַ, שטָּאַרְקָע. הַוּנְדָּרְט-יעַהְרִינְגַּע
צָעַדְעָרָן — קָעַן דָּעַן בְּלִיבְעַן שטעהַן דָּסּ קְלִינְגַּעַן, שְׁוֹאַכְּבִּינְקָע
קוּרְשָׁעַן-בּוּיְמָעַלְעַן?

אַ גְּנַצְּעַ מְחַנָּה יוֹנִים (נְרִיעַבָּעַן) מיט זִיְּעַר קָאַמְּאַנְדַּר
הַאֲבָעַן פֿערְנָוְטָעַן אַלְעַן גְּאַסְעַן. אַין מִיטָּעַן שטָּמְעַטְּלִיל, אַוְפְּנִין
מָאַרְקָע, שטעהַט שְׂוִין אַ מּוֹבֵח אַגְּנָעָנְרִיְּט צַו בְּרִינְגָּעַן אַ קְרָבָן דֵּי
נְרִיעַבָּישָׁע אַבְּגָעַטָּר.

„גְּהַעַת! גְּהַעַת! — שְׁרִיְּטַע דָּעַר שְׁרַפְּן דֵּי יוֹנִים: קְנוּעַט,
פֿוֹקְטַּזְקַדְּסַע צַו אַונְגָּרְעַד גְּעַטְטָר, צַו דֵּי גְּעַטְטָר, פֿאָר וּוּלְכָעַע
קְנוּעַט אַזְּיךְ מִין גְּרוּסְעַר, שטָּאַרְקָעַר קְעַנְגַּג אַנְטִיכְוּסְמַן! וּוּאַרְפַּט
אוּוּקְאַיְירַע נָאַט, וּוּלְכָעַר הָאָט אַיְירַע פֿעַרְלָאַזְעַן אַזְּיךְ אַיְבָּרָהּ
גְּעַנְגָּבָעַן אַין אַונְגָּרְעַד הַעַנְדָּר, וּוּאַרְפַּט אוּוּקְאַיְירַע תּוֹרָה, דָוָרָךְ
וּוּלְכָעַר אַיְהָרַד הָאָט אַיְבָּרְגָּעַטְרָאַגְּעַן אַזְּוֹי פֿיְעַלְלָאַזְעַן, שְׁלָעַגְן
אַזְּוֹן שְׁמָעַרְצָעַן... אַיְירַע בִּיתְהַמְּקָדְשָׁן אַזְּוֹן פֿיסְטַט, אַיְירַע פֿאַלְאַזְעַן
צַעַן פֿערְיוֹסְטַט, אַיְירַע אַזְּרָאָזְטַט בְּעַרְזָוְבָּט, מְזִוְעַנְדָּר אַזְּעַהָגְן
מְזִוְעַנְדָּרַר נְפָשָׁות וּגְנַעַן גְּפָאַלְעַן פֿין אַונְגָּרְעַד שְׁזִוְעַדְדָּר: דָּסּ
גְּנַצְּעַן לְאַנְדַּר אַיז גְּעוּיָּאַרְעַן וּיְ אַזְּיָּן גְּרוּסְעַר בִּיתְעַלְמָיִן בְּעַדְעַקְטַּ

מיט קברים, און וואס א טאג פאלען אלען נייע און נייע נפשות,
פערעההען פון הונגער, פון נויט, און שמערצען... און אין
דעם נאמען פון מיין קענינג, דעם גרייסען, שטארקען אנטוייכום,
וועלכען עם זונגען אונטערטה הענינג צעהנדליך פעלקער און פאר
וועלכען עם ציטערט דיא גאנצע וועלט. אין זיין נאמען זאג
איך אייך..."

אין דער מינוט האט זיך דאס פאלק צויהילט אויף ביידע
זוייטען, דורבלֿאווענדייג צומ שער אנטאלטען גרויען מאן...
— דער פהן... דער פהן-גדול געהט... האט זיך דער.
הערט פון אלע זוייטען...

אנגגעטהון אין בנדוי שרת, אין די הייליגע קלידער, מיט
דעם חישזיאפוד אויף דער ברוסט, טיט דעם מצנפת און דעם
齊ן אייפּן קאָפּ, איז צונגענגען צו דעם שער אלטער
גרויער מתחיהו.

זיין לאנגען, שנוי-וואיסעם האָר און זיין גרויע באָרד
האָבען גענלאָגצט אין דעם שיין פון דער זוּן; זוּגע באָקען זונגען
געוווען בלְאָס און דער גאנצעער קערפּער האט אויסגעעהן מיידער
און אָבּגעשלֿאָפטּ, נאָר איז די אוינען האט גענליַּת אָהייסער
פייער פון פערבאָרגענען צָאָרָען און אִיבּער זוּגע בלֿייכּע לְפּעָן
אייז צייטענוויז אִיבּערגעלאָפּעָן אָצִימערניש ווי בּי אָמענשען,
וועלכען עם האָט דורך די קעלט און אַגְּרוֹיסען פרָאַסט...

— מתחיהו! — האָט זיך געווענדעם דער שער צו דעם
אלטען פהן — "דיין קאָפּ איז בערעדט מיט גרויע האָר און
מיט דעם הייליגען מצנפת, און אויף דער ברוסט ליינט די

הוילגע, נימטלאיכע ציעורונג; הער-וישע אויס מײַנע רייד; צו דיר, צו דיין פערשטענד ווענד איך טיך איזט מיט מײַנע ווערטער:

„האָב רחמנות אויף זיך, אויף דיין הוינגעינד און אויף דיין פאלק, וועלכעט וועט דיר פאלגען און טהון אלץ, וואָס דו וועסטע בעפעהלען. דער גרויסער שטאָרקער קעניג אנטז'וקס מלך יון רעדת צו דיר מיט מײַנע לעפצעען: געה-צ'ו צו דעם מובח און ברײַנג דעם קרבן, וועלכער ...

— ניין! — האָט אַ געשריי געטהָן דער אלטער מהתיהו — ניין! איך וועל ניט צומראָטען צו דיין מובה, איך וועל ניט קניין פאָר דיינע שטײַנערגען, שטומע און טויטע אַבעגעטער! אײַן גאנט איזו דאָ אויף דער וועלט, אײַן איינציגער, דער גרויסער שטאָרקער גאנט, וועלכער האָט בעפרײַט מײַן פאלק פון קעכטער שאָפט. בעהוּת און בעשיצט פון טויוּנדער אומניליקען! צו איהם, צו דעם אײַן-איינציגען, גרויסען, שטארקען, ליעבען גאנט הויב איך אויף מײַנע הענד... הימעל און ער, בערג און טהאלען! ווּית מײַנע עדות, הערט מײַן גרויסע, מײַן אייביגע שבועה: מיט מײַן גאנציגען האָרצען, מיט מײַן פערשטענד, מיט אלע געפיהלען און געראנקען, מיט יעדען גליידער, יעדער אַדרער, ביז דעם לעצטען טראָפֿען בלוט, ביז דעם לעצטען אויגענבליך וועל איך דיענען דעם אײַנציגען גאנט, דעם גאנט פון מײַנע עטלערין, צו איהם וועל איך שטראָקען מײַנע הענד, צו איהם וועט זיך ציהען מײַן האָרץ, צו איהם, צו יון גרויסער אייביגער מאָקט און הערליךיות וועט פֿליהען מײַן געבעט, פֿאָר איהם וועלען זיך גיעסען מײַנע טרעַהָרָען! ... און דו, מײַן פֿײַינְד און דער פֿײַינְד

פָּוֹן מֵיַּן פָּאַלְקַ, וּוֹאָס דַּו בִּיסְט גַּעֲקוֹמָעַן מִיט אַיְזָעַן אָוּן פִּיעַר
אַיְן אָנוּנָעֶר לְאַנְדַּ, הַאֲסָט צִוְּשָׁתָעַרְט אָנוּנָעֶר הַיְּלִגְמָתָהָוּם, בְּעַרְיוֹבֶט
אָנוּנָעֶרְעַע הַיְּוֹעַרַ, אַלְטַ אָוּן יוֹנָגַן, פָּרוּי אָוּן קִינְדַּ גַּעֲשָׁכְט מִיט
דִּין שְׁוֹועַרַד, אַיךְ שְׁטָעה פָּאָר דִּינְעַן אָוּגָעַן שְׁמַאְלָץ אָוּן קְרַעְפְּטִיגַן!
אַיךְ וּוֹלְלַ נִיט צִוְּרָעַטָּעַן צַוְּ דִּין אַוְרִינְגָעַם מַוְּבָּחַ! אַיךְ וּוֹלְלַ מִיךְ
נִיט צְוְרִיהָרָעַן צַוְּ דִּין קְרָבָן. אַיךְ וּוֹלְלַ מִיךְ נִיט בּוּקָעַן צַוְּ דִּינְעַן
גַּעַטְעַד ... אַיךְ פֻּעַּרְהָאָס דִּיךְ, דִּין קְרַאְפְּט אָוּן דִּין צָאָרָעַן ...
אַיךְ ...

— שְׁוֹוִינְגַן! — הַאֲסָט אַוְסָגְעַשְׁרִיָּעַן דָּעַר שָׂר, חַאְפְּעַנְדִּיגַן
וַיַּךְ צַוְּ יַיְן שְׁוֹעַרַד — שְׁוֹוִינְגַן! פָּאָר דִּינְעַן רִירַד וּוּעַט דִּיר בָּעַ-
צָאָהָלָט וּוּרְעָעַן אַיְן גִּיכְעַן ... נָאָר, שְׁטָעה, וּוְאָרְטַ אָוּסַ ... אַט
בָּאַלְדַּ וּוּסְמָטוֹ זְעוֹהָעַן וּוּרְ פָּוֹן אָוּנוֹ אַיז שְׁטָאָרְקָעַר ... מִינְעַן
גְּבוֹרִים! צִיהָת אָרוּסָים אַיְיָעַרְעַ שְׁוֹעַרְדָּעַן, רִינְגָעַלְטַ אָרוּסָם דָּאָס
פָּאַלְקַ פָּוֹן אַלְעַ זְיוּטָעַן ... נָו, אָוּן אַיְהָר — הַאֲסָט עַר וַיַּךְ גָּעַ-
וּנְדָעַט צָוְם פָּאַלְקַ — אַיְהָר, פֻּרְשָׁאָלְטָעַנְעַן קְנָעַטָּה! נְהַעַנְטָעַר,
נְהַעַנְטָעַר צָוְם מַוְּבָּחַ! קְנִיעַט, בּוּקָט וַיַּךְ! קְוָשַׁט דִּי שְׁטִינְעַר,
וּוּלְבָעַ לְיַעַגְעַן דָּא פָּאָר אַיְיךְ ... נָו!! ...”

הַעֲרַעְנְדִּיגַן דִּי בִּיּוֹעַ, שְׁרַעְקַלְבָּעַ וּוּרְטָעַר, דָּעַרְשָׁאָקָעַן
אָוּן פֻּרְצִיטָעַרְט — אַיז צְוְגָעָנָגָנָגָעַן אַיְינְעַר פָּוֹן דִּי אַיְנוֹאָהָנָעַר
צַוְּ דָעַם מַוְּבָּחַ ... יַיְן קָאָפַף הַאֲסָט וַיַּךְ אַיְינְגָעְבָּוְגָעַן, אָוּן, צִיטָעַר-
דִּינְג מִיט אַלְעַ אַבְּרִים, אַיז עַר גַּעַפְאָלָעַן אַוְיפַּדְיַיְן קְנִיעַט ...

— הַאֲלָלָא! — הַאֲסָט אַוְסָגְעַשְׁרִיָּעַן דָּעַר שָׂר מִיט פְּרִירַד.

— הַאֲלָלָא!!! הַאֲבָעַן גַּעַנְטָפָעַרְט הַוְּנָדָעָרְט קְוָלוֹת פָּוֹן
דָעַם חִיל ...

נאר אין דעם אוינגענבליך האט אוינגענבראכען אַנְאָגָעָר
ווארטטעער, שרעקל'יבער צופאל:

מייט פלאטנענדע אוינגען, פערציטערט פון צָרְעָן, אַיִּזְוִידָעָר
אויפגענשפרונגגען דער אלטער גרוועיר מהתהו... אַיִּזְוִידָעָר
אלטער האנד האט אַבְּלִישְׁמְשָׁע געטהוֹן אַגְּרוּסָעָר, שארפער
מעסער, אַיִּזְוִידָעָר מִינּוֹת זענען געפאַלְעָן צוֹ וַיְיַעַן פִּס דָּעָר
קְנִיעַנְדָּעָר וַיְיַעַדְרַשְׁפָּעַנְסְּטִינְגָּעָר אַיִּזְוִידָעָר שְׂטָאַרְקָעָר, שְׂטָאַלְצָעָר
שר . . .

— בְּרִידָעָר מִינְעָן, קִינְדָּעָר! . . . האט אויפגעחויבען זיַּיִן
קוֹל מִיט אַגְּרוּס גַּעֲשֵׁרִי דָּעָר אַלְטָעָר פָּהָן-גְּדוֹלָה: שְׁטַעַחַת אַיִּיף,
שְׁטַעַחַת אַיִּיף, אַיִּיךְ דַּעֲרָשָׂרָאָקָעָן, דַּעֲרָשָׂלָאָגָעָן, אָוְנְגָּלִיקָן
לוּכָּעָן! צוֹ מִיר, צוֹ מִיר! . . .

אִימְתָּה-מוֹתָה אַיִּזְוִידָעָן אַיִּיף דָּעָם חִיל . . . אַוְעַקְוּזָאָרְפָּעָן:
דיַן דָּאָס גַּעֲוָהָר, פֻּרְצִיטָעָרָט, זַעֲהַנְדִּיגָּן וַיְיַעַר שֶׁר אַדְרָעָה.
שְׁלָאָגָעָנָם אַיִּזְוִידָעָן דָּעָם אַלְטָעָן מִן מִיט דָּעָם מַעֲסָעָר אַיִּזְוִידָעָן דָּעָר
הָאָנָּד, הָאָבָּעָן זַיְּךְ אַוְאָרָף גַּעֲטָהָוָן אַרְזָוִים פָּוֹן שְׁטַעַדְטִיל דַּי
שְׂטָאַרְקָעָר, שְׂרָעְקְלִיבָּעָגְּבוֹרִיחְיָיל . . . וַיְיַעַדְרַשְׁפָּעַנְסְּטִינְגָּעָר,
דיַן דַּי שְׁטִימָעָ פָּוֹנְסָ יְעָגָר, זענען זַיְּךְ צְלָאָפָעָן אַיִּזְוִידָעָן
וַיְיַעַטְעָן, פֻּרְקָרָאָכָעָן אַיִּזְוִידָעָן, אַונְטָעָר דַּי פַּעֲלָוָן, אַיִּזְוִידָעָן
דַּי וּוּלְדָעָר אַיִּזְוִידָעָן דַּי מְהָאָלָעָן . . .

אַיִּזְוִידָעָט, אַיִּיף דָּעָם בָּאָרְגָּן מַזְדִּיעָת, האט גַּעַשְׁאָלָט, חִיל,
כִּינְ אַיִּזְוִידָעָט, דָּעָר קוֹל פָּוֹנְסָ אַלְטָעָן נְרוֹיָעָן מִאָן:

— שְׁטַעַחַת אַיִּיף, שְׁטַעַחַת אַיִּיף, מִינְעָן בְּרִידָעָר, מִינְעָן
קִינְדָּעָר! וּוּרְ אַיִּזְוִידָעָט — צוֹ מִיר! פָּאָרָאָוָס! פָּאָרָאָזָוָס! . . .

וּי א דונער, וואס וועקט-אױף הונדרטע וויעדרע.
קלאנגען פון בערג און טהאל, איז גענאנגען דער אויפרוף פון
דעם אלטען, נריין מאן איבער די שטערט און דערפער. פון
הייז צ'זו... אײַנער נאך דעם אנדערן זענען אויפגעשטאנגען,
אלט און יונגע, גרויס און קליין; שטארקע און גרויסע מהנטוֹת.
חיל האבען זיך צוֹנוֹיפגעקליעבען ארום מותהו און זיינע פינע
זיהן די גבורים... אײַפֿטְוּנְדְ פָּוּנְקָטְעַן האט זיך פון דאס נײַ
פָּעָרְקָאַטְ דִּי מְלָחָמָה...

ניט איין טאג, ניט צוֹויַי האט געדוירט, נאָר דער נזהוֹן
איַיְ גענאנגען טרייט אוֹיף שרייט נאָך דעם אלטען פהן און זיינע
פְּנִינְפְּנִינְ זיהן אָזֶן... פְּעָלְטָעְן זענען נאָך פָּעָרְגָּאנְגָּעָן, פְּיָעָל בְּלָוְטָן
איַיְ נאָך פָּעָרְגָּאַסְעָן גָּעוֹאָרָעָן בֵּיז עַם אָזֶן גָּעוֹמָעָן דער גְּרוֹיסָעָר,
היילגעַר גְּלִיכְלִיבְעַר טָאג — בָּהָ פְּסָלוּ!...

די גאנצע וועלט האט געקלונגען מיט דעם נאמען פון דעם
גרויסען העלֶר, יהודָה המכבי. ועקָם שטארקע העלֶרֶן
מיט זיירע חילוֹת זענען געפָּאַלְעַן פון זיין האָנֶר; פְּיָעָל אַנְדָּשָׁעָן
גבורים מיט זיירע חילוֹת זענען צושטערט גָּעוֹאָרָעָן פון די
איַברְגִּינְעַ פְּעָרְ זיהן פִּין מְתַחְדוֹ — אָזֶן גאנצע הונדרט
יאָהָר האט דאס לאָנֶר יִשְׂרָאֵל אַבְּגָעַלְעַבְטָן שְׁטִיל אָזֶן רְהִיגָּן,
בעפְּרִיְתְּ אָזֶן בְּעִשְׁצַטְ פִּין שְׁרַעַק אָזֶן שְׁמַעֲרַצְעַן...

III.

אָט וואָס פָּאָר אַ בִּילְדָעָר אָזֶן סְצִינְעַס מְרָאַגְט אָזֶן זיך דער
זְפָּרָזְן פִּין אַפְּאַלְקָן. וּיְיְיְ אַדְרָפְ זְיְן, בְּרַדְן הַטְּבָעָן, פִּיהְלָעָן

א פָּלֶק, דערמְאַהֲנָדִינִין זֶךְ אֹוֵף אָזְעַלְכָּעַ צִיְּתָעַן — דָּס אַיִן
שִׁין אַבְּעוֹנְדָּרְעַ שָׁאַלָּה. אַ פָּלֶק אַיִן דָּאַךְ נִיט אַיִן מַעַשָּׂ,
וּבְפַרְטַּ דָּס פָּלֶק יִשְׂרָאֵל, יְוָדְעַלְעַן, וְאַלְעַן לְעַבְעַן, וּוָס זַיִן
וּנְעַן דָּא אֹוֵף גַּנְּתָמִים וּוּלְטַמִּים אֹוֵף פִּיעַל וּוּיְדִי שְׁטַעַרְעַן אֹוֵיפָן
הַמְּעַל אָוֹן דָּעַר וְאַמְּדֵר אֹוֵיפָן בְּרָגְעַן יִם, קִיְּין בִּיּוֹן אַוְיָן זָל וּזַיִן
נִיט שָׁאַדְעַן!... מַיְנְגַּנְגַּעַן אָוֹן דָּעַם עַנְנָן קַעַנְנָן זַיִן אַסְכָּן, אַבְּעַרְעַן
רַעַבְעַן זַיִן אַיִן אַוְנְמַעְגְּלִין; וּוַיכְתִּיג אַיִן אָפְּעַר דָּא נִיט יַעַדְעַן
בְּעַוְונְדָּרְעַן דָּעַה, נָור דָּעַר סְקִידְפָּל... .

אַ טָּאָג נָאָךְ אַ טָּאָג — גַּעַחַן יִאָחָרְעַן אָזְעַק,
עַס דְּרוּעַת זַיִן אָוֹן דְּרוּעַת זֶךְ דָּס רַעַדְלַן...
אַךְ, וְאַגְּנָטְזַעְשַׁע מִיר, וְאַס אַזְעַלְיְבָעַן בַּיִּ אַוְנוֹ?
— « גַּעַלְיְבָעַן? — דָּס חַגְּבָה = דָּרְעַדְעַל ? »

דָּס דְּרוּדְעַלְעַן דְּרוּעַת זֶךְ, דָּס דְּרוּדְעַלְעַן שָׁוּמַת,
יִשְׂרָאֵל קַעַל קוּוִיקַט זֶךְ... אַ חַיוֹת!
עַר דְּרוּעַת עַס אָוֹן דְּרוּעַת עַס אַכְּטַט טָאָג נַאֲכַנְגַּד
אוֹן קוּוִיקַט זֶךְ — עַס וּוּעַרְתַּן נָאָר נִיט מַיאָוָס.

פִּיעַר אַוְתִּוּת אַוְנְגַּקְרִיזַּט זַיִן אֹוֵף דָּעַם —
זַיִן שְׁוִינְגַּעַן פָּוּן אַלְעַ פִּיעַר זַיְתָעַן...
— דָּו זַעַהַט? שְׁרִוְתַּן יִשְׂרָאֵלִיק מִיט נַחַת — דָּו זַעַהַט?
אוֹן זַוְיִיסְטַן, אַקְאַרְשַׁט, וְאַס זַיִן בְּעַדְיוֹתָן?... »

— נָנוֹ, אַדְרָבָא, יִשְׂרָאֵלִיק, זָגָן!

אוֹן יִשְׂרָאֵלִיק וְאַגְּנָטְן:

— זַיִדוֹ אוֹן סְאַיִן גַּעַוְועַן, אוֹ מַעַן הַאָט נַוְבָּר גַּעַוְועַן
דָּעַם דָּס... דָּעַם עַ-עַ-ע... דָּעַם מַלְךָ פָּוּן זַיִן, אוֹ מַעַן גַּעַ-

קומווען אין בותהמקרדש אריין, איז מען געקומען, און מען האט — ע-ע-ע... האט מען — ע-ע-ע ווידער אויפגעבעויט דעם דאס... דעם מובח, מײַן איך, און די מנורה מיט די... מיט... נו מיט אַלְעָן ווֹאָס מען דאָרָף און דערנֶאָך... דערנֶאָך איז...”

— נו, יישראַליַּיך, און דערנֶאָך איז ווֹאָס געווען?
— און דערנֶאָך! — מהות זיך אַחֲט יישראַליַּיך מיט אַ פָּלָאַס-פִּיעָּר איזן די אוינגען — דערנֶאָך האט מען אַגְּנָעָה היַבְּעָן צו זוביָען בוימאיַּיל, אַנְצְּוּצְּנָדָעָי די מנורָה, האט מען ניט גע-פּוֹנוּעָן, האט מען ווֹיְטָעָר גַּעֲוָכְּט, איזן אוֹ מען האט ווֹידָעָר גַּעַזְּוָכְּט, האט מען דערזעהָן איזן אַ ווֹינְקָעָלָע אַ קלִין קְרִינְגָּלָע מיט בוימאיַּיל, אַ ברָעָקָעָל קְרִינְגָּלָע מיט עַטְלִיבָע טְרָאַפְּעָנָם, איזן האט אַגְּנָעָן צוֹנְדָעָן... איזן גַּעַזְּאָרָעָן אַס — דאס קָאַפְּתַשְׁקָעָ בוַיְמָאיַּיל האט גַּעַרְעַנְתָּן גַּאנְצָע אַכְּטָט טָעָג!!!...”

— ווֹאָס? סְךָ-הַפֵּל אַכְּטָט טָעָג? נַיְן, יישראַליַּיך, נַיְן!
דו האָסְט אַגְּרוֹיסָעָן טָעוֹת: דער נַס איז גַּעַוּעָן פִּיעָל גַּרְעָסָעָר —
דאס בִּסְעָלָע בוַיְמָאיַּיל האט גַּעַרְעַנְתָּן מַעַהָר ווי אַכְּטָט טָעָג...
פִּיעָל מַעָהָר: עַם האט גַּעַרְעַנְתָּן גַּאנְצָע צְוּוֵי טְוִיזָעָנד
יאָהָר!

יאָ, צְוּוֵי טְוִיזָעָנד יַאֲהָר האט אַנוֹ גַּעַשְׁיָינְט דאס לִיכְטָ פּוֹן
דעם בִּסְעָלָע בוַיְמָאיַּיל, ווֹאָס מען האט קוּיְמִיקָוּם אַגְּבָנְזִיכְת אַז
אַ ווֹינְקָעָלָע, אַזְנַס דעם בעַרְיוֹבְּטָעָן, פֿעַרְיוֹסָטָעָן טְעַמְּפָעָל, אַז
גַּלְיְקָלִיךְ, גַּלְיְקָלִיךְ וְעַנְעַן מִר ווֹאָס אַנוֹוְעָרָע פֿינְר, ווֹעַלְבָעָה אַבְּעָן
בַּי אַנוֹ צְוָנְעַנְיָמָעָן אַלְעָן אַנוֹוְעָרָע אַזְרוֹת, האַבְּעָן אַנוֹ אַוְעָרָע.

געלאָות די עטלכע טראָפַעַנְס בוימאַיל!... אלע פאנצירען,
פיילען, שפיעען און שועערדען און אלע שענסטע און טייערטשע
ציינונג פון אונזערע פֿאַלְאַצּען, מהוּרטען און טעטפֿלען, זענען
ניט ווערטה אי איין טראָפַעַן פון דעם הייליגען, ויאָנדערלִיבַעַן
ביסעלע בוימאַיל!... די מִפְּבַּרְעַר זענען געוֹעַן אונזער לְעַצְמָעַר
נְצֵחָן אוּף דעם שלְאַכְטַפְּ-פֿאַלְדַּר; אונזער פֿאַלְטִישַׁעַר פֿרִיהַיַּת
האט געמוֹט אַנְיַעַנְדַּע נעהַמְעַן; גַּאנַץ בְּלִיבַעַן הַאַט גַּעֲרָאַרְפַּט
נָאָר דָּאָס בִּסְעַלְעַב בוימאַיל — דָּאָס שְׂטִיקָעַלְעַע אַמְוָה, וְאָס אַז
אַרְיִינְגְּנֶעְלֶעֶנט גַּעַוּאַרְעַן אַין אַונְזַעַרְעַע הַעֲרָצָעַר, כִּי מִר זָאַלְעַן
ניט פֿערשׂוֹאַונְדַּען וּוּרְעַן פון דָעַר וּוּלְעַט... .

און אָט דָּאָס בִּסְעַלְעַב בוימאַיל הַאַט שַׁוִּין אַבְּגַעְבָּרְעַנְט
צּוּוִי טְוִוְעַנְד יַאֲהָר!

אָך, וַיִּפְּعַל פֿינְסְטַעַרְעַע, שְׁרַעְקְלִיבַעַן נְעַכְתַּה אַפְּבָעַן מִר
אַבְּגַעְבָּרְעַנְט! דָוְרַךְ וּוּאָס פָּאָר גְּרוּסְעַע טְעַפְּעַע וּוּלְדָעַר זְעַנְעַן
מִר דָוְרְכָנְגָעָנְגָעַן! וַיִּפְּעַל בִּיזְעַ, גִּיפְּתְּחַנְעַ שְׁלָאַנְגָעַן זְעַנְעַן
גַּעַרְאַכְעַן אַרְוֹם אַינוֹ, וּוּפְעַל חֹזְתְּרַדְעָות הַאַבְּעַן מִר בְּגַעְגָעַנְט
אוּף אַונְזַעַר זְוָעַן! וּוּפְעַל...

אוּ-אוּ, וַיִּדְעַר זְפַרְזְּן אַרְבְּבִיטַן! טְוִוְעַנְדַר בְּיַלְדָעַר פְּלַיְהַן
הָעַן פָּאָר אַונְזַעַר זְוָעַן — אַין אָט גַּעַה נָאָר זָאָג. עַנְטַפְעַר
אוּף דָעַר שָׁאלָה: אַיְוֹ גַּט אַדְעַר שְׁלַעַכְתַּה וּוּאָס דִי גַּאַטְרוֹ הַאַט
אַינוֹ, יְדַעַן, גַּעַשְׁעַנְקַט אֹזָא גַּטְעַן זְפַרְזְּן... . הָא? וַיִּמְיַנְטֵן
איַהָר, רְבוֹתִים? גַּט?

יאָ, מִיְנַעַר בְּרִידָעַר אַין שְׁוֻעַסְטַעַר — מִיְנַעַר אַרְעַמְעַם,
קרְאַנְקַעַם, אַונְגְּנַלְיְקַעַם פְּאַלְקַן! לִיעַן, לִיעַן אַין חֹרְאַבְעַר.

טוווענד מאָלַדְי אַבְנָעֲרָעַנְטָעַ, אַבְנָעֲלָאַקְעֻוּעַטְעַ, טִיעָרָע אָוָן
הַיְלָגָע בְּלַעַטְלָעַךְ, אַיְףְ וּוּלְכָעַ עַס שְׁטָעַהַת פָּעַרְשָׂרִיעַבְּעַן דִּי
גַּשְׁיבַּטְעַ פָּוֹן מַתְהִיחָו פָּהַנְדָּוֶלְ! גְּלִיקְלָן אַזְ דָּעַרְ קָעַנְגְּ וּוּסְמָ
שְׁטָאַרְבָּטְ מִיטְ דָּעַרְ קְרוּין אַיְפָּזְ קָאָפְּ.

וּוִי גְּרוּסְ, וּוִי שְׁעַן אַז גַּעַוּן אַונְזָעַר וּוּגְן, וּוּלְמָכָעַן מִיר
הָאָבָעַן אַנְגָּעוּחָיְבָעַן מִיטְ מְשָׁהְדָבִינְ אָוָן גַּעַנְדִּינְטְּ מִיטְ יְהָוָה
הַמְּכָבִי! אַטְ דָּאַס הַיִּסְטְּ — לְעַבְעַן אַקְעַנְגְּ אָן שְׁטָאַרְבָּטְ
אַקְעַנְגְּ! קְנִיעַטְ פָּאָרְ דִּי הַיְלָגָע קְבָרִיםְ, אָזְ וּוּלְכָעַסְ עַס לְעַנְעַן
אַונְזָעַר גְּבוּרָה אָוָן אַונְזָעַר בְּכָודְ, אַינְזָעַר רִיכְתָּהִים אָוָן הָעָרְ.
שְׁאָפְטְ, בּוּקְטְ וּזְ צְיָהְ טִיעַרְמָצְבָּותְ, קְוַשְׁתְ דָעַם שְׁטָוִיבְ פָוֹן
דָעַרְ הַיְלָגָעְרָ עַרְדָ, אָוָן אַוְיְשָׁתְעַהָעַנְדָרִיםְ וּוּיְדָעַרְ אַיְףְ דִי פִּסְ
גַּעַתְ וּוּיְתָעַרְ אָוָן וּוּיְתָעַרְ אַינְ אַונְזָעַר לְאַגְּנָעַן, שְׁוּעָרָעַן וּוּגְן,
פָּרְגָּעָסְטְ נָאָרְ נִיטְ אַוְיְףְ דָאַס בִּיסְעַלְעַ בּוּטָאֵילְ... זָוְכָטְ, זָוְכָטְ
אַיְן אַלְעַ וּוּיְנָקְעַלְעַךְ פָוֹן אַיְירְהָאָזְןְ, צִינְרָטְ אַזְ יְעַדְעַן טְרָאָפְעַן
פָוֹן דָעַם עַכְמָעַן אָוָן רִיאְיָנָעַן גְּלוּבָעַן, וּוּלְכָעַרְהָאָטְ גַּעַרְעַנְטָ
אָוָן גַּשְׁיַינְטְ אַיְן אַונְזָעַר פִּינְכְּטָעַרְעַן לְעַבְעַן! גְּלוּבָעַן אָוָן וּוּסְעַןְ
שְׁאָפְטְ, הַאָפְנָגְ אָוָן לְעַבְעַ — אַטְ וּזָסְסָמָעַם אַז גַּעַוּן אָזְ דָעַם
קְלִינְיָנְקָעַן קְרִינְגָעַלְעַ, וּוּלְכָעַרְ אַזְ אַונְזָעַר גַּעַבְלִיעַבְעַן נָאָרְ דָעַם
חוּרְבָּן פָוֹן אַונְזָעַר בֵּיתְהַמְּקָדְשָׁ...

אָרְ, נִיעַסְגּוּשְׁ וִירְ, נִיעַסְ יִרְ,
דוּ הַיְלָגָעָם בּוּטָאֵילְ,
אַיְן אַונְזָעַר בְּעַטְרִיבְטָעַם
פָּעַרְוּוֹ אַונְדָעַטָעַם הָעָרָעַ
שְׁטָוִילְ אַיְן אַונְזָעַר וּוּהְתָאָגְ,
צִוְשָׁטָרְ אַונְזָעַר צְוּוּיְפָעַלְ,
פָּעַרְיוֹאָגְ אַונְזָעַר טְרוּוּרְ,
פָּעַרְתוֹיְלְ אַונְזָעַר שְׁמָעַזְ!

געבע קרטסט אונז און האפנונג —
מייז אעלען דערלעבען
די ייסע, די ליעבע,
די לבטיגע טאג,
עם זאל שיין אויך אונזער
פארוּאָגַעַלְטָעַס שִׁימָעַל
בְּעֵפְרוּיָה וַיְהִי פָּנָן שְׁטוּרָם,
פָּנָן דּוֹנְגָּרָן, בְּלִיצָעָן
אוֹן קוֹמָעָן צָוָם שְׁטוּלָעָן
אוֹן גְּלִיקְלֶבָעָן בְּרָעָן ...

אַבְרִיעָוּעַל. להקרעמער רב אַבְנֵד האדרעי.

לייעבער פרײַנד!

אַדָּאנֶק אַיְיךְ פֿאַר אַיעַיר בְּרִיעָוּעַל, אַין וּוּלְכָעַן אַיְהָר
טְהוֹתָמָר אַן אֹאָגְרוּסָעָן כְּבֹוד פֿאַר מִינָע אָוּמְעַטְיָגָע יְוִרְיָשָׁע
לְיעַדְלָעָךְ. אַיְהָר וּוּיְסָט דָּאָן אֹוְפָּדָעָר נָאָרִישָׁעָר וּוּלְטָעָנָעָן
דָּאָ צְוַיָּי זָכָעָן, וּוּאָסָהָאָבָעָן נָאָךְ אַשְׁטִיקָעָל מְמָשָׁוֹת בַּיְיָוָדָעָן:
גָּעָל אָונָן כְּבֹוד. אַאֲרִימָאָן דָּאָרָף גָּעָל אָונָן אַגְּבָר דָּאָרָף
כְּבֹוד. — מִיר בְּיָרָע, וּוּעַם זָהָת אָוִים, זָעָנָעָן נִיטָּפָן דַּי
גְּרוּסָע גְּבָרִים —, גָּעָל וּאָלְטָעָן מִר אָוְדָאי בִּיְדָע בְּעַדְאָרָפָט,
אַלָּא וּוּאָסָהָאָבָעָן? אֹוְנִיטָּפָן גָּעָל, טָאָזָל חָאַטָּשׁ זַיְן כְּבֹוד.

אַיְהָר בְּעַשְׂרִיבָט, וּוּשְׁוֹעָר נְעַבְּךָ עַם גָּעָהָט אַיְיךְ, קְלִיְינָן
שְׁטָעַדְטְּלִידְגָּעָן קְרֻעָמָעָר. מִיְּן לְיַיְעַבְּעָר פֿרְיָינָר, אַין קְרֻעָמָעָר
הָאָב אַיְיךְ אַיְיךְ אַשְׁטִיקָעָל יְדִיעָה,

נִיטָּמָר, בְּרוֹדָעָר, אַיעַיר הָאָנָד
אָונָן הָעָרָת אָוִים מִיְּן זָמָר.
זַיְן אַקְרֻעָמָעָר אַיְן קִיְּן שָׁאנָד;
אַיְךְ בַּנְּן אַוְרָךְ אַקְרֻעָמָעָר.
אַין מִיְּן קְרֻעָמָיל אַיְן דָּאָלְצָן,
וּוּאָסָהָאָבָעָן דָּאָרָף צָום הָאָנְדָלָעָן;
הָאָנִינָן, צָוקָעָר, פְּעַפְעָר, וְאָלְצָן,

ראיאגיקעס און מאנדעלען ...
נאר פיעל מעהו כון אלעלוי
סחרות רעלטער איך צוווי.
וילט איתור וויסען — וואסטען?

יודען! — זיין!
יודען! — זיין,
פערע! ...
עם זאל זיין
איך א שיין
א נחאה/רייע,
יודען, ליכט!
יודען, ליכט,
נרבצמה/דינע! ...

געל די באקען, נרווי דער קאָפּ ...
כמה יאָהָר שין איז איך האָבּ
א געשעט איזונעם,
און דער אומיגליק איז ניט מעהו,
וואָס עז לוייט זיך ועהר שווער,
זהער וועבעיג קוניט ...
שווי און רוק זוי אַחֲן אַנְעַק,
ווער צוועצעט, ווער אויסגעזיגען ...
פִּינְסְטֶעֶר אַיז אַרום — אַ שְׁרַעַק,
חאָטֵש שטען אַיז די אַיְגַּען,

און דער עולט קרייכט און קרייכט
און דער בלאָטָע טויטָן פֿנִים,
און ניטא אויף זיין און ליכט
נאר ניט קיון בעלנים ...

* * *

אָט אַזְיִן גַּעֲתֵת עַמּוֹ, לַיעֲבָר פְּרִיאַנְדּ, אֵין מִין קֶרְעָמְלִי...

נָאָר דָּאָס אַלְצָן אַזְיִן דָּאָס, פֻּרְשְׁטְמָהָט אַיְדָר מִיךְ, וּוּי מַעַן
וְאָנָּט, נָאָר מַלְיַץ הַ, אַזְקָד בֵּין דָּאָס פְּאָרָט נָאָר אַמְּתָבָר,
אַזְן צְוִישָׁעָן אַמְּתָבָר אָוָן אַקְרָעָמְדָר אַזְיִן טַאָקָע אַהֲבָשְׁעָר חִילּוֹק.
וּוּי שְׁוּעָר נַעֲפָךְ עַמּוֹ וְאַל אַיְיךְ נִימְטַבְּנָן אַגְּנָאָצְן יָאָהָר, קְומָטָ
אַפְּבָעָר אַעֲרָב יוֹסְטָבוֹב, וּוּעָן עַמּוֹ לִיְוָתְנִין יְזָקָן דָּאָס פְּאָרָט אַבְּסָעָל
אַיְן קֶרְעָמְלִי. הַיְינָט בְּרִיתְיַין, חַתִּינָהָס, מַאֲרָק-טָעָג, וּבְפָרָט אַזְן
עַר פְּאָהָרָט נָאָר אַוְפְּ אַירְדְּלִי אַזְיִיךְ... בֵּי אַיְנוֹ אַפְּבָעָר, בֵּי
יְוָדְשָׁעָ מְחַבְּרִים. אַזְן דָּאָס אַלְצָן נָאָר נִימְטָן: עַרְבָּ יוֹסְטָבוֹב קִיפְּטָ
מַעַן קִין לַיְעַדְלִין נִימְטָן, אַוְפְּ בְּרִיתְיַין אָוָן חַתִּונָהָס אַוְדָאי נִימְטָן,
אַיְן יְרִידְיַין... אַזְקָד קָאָן אַיְיךְ וְאַגְּנָעָן דָּאָס, וְאַס עַמּוֹ דַּעֲרַצְעָהָט
אַיְינָעָר מִינְעָר אַבְּקָעָאנְטָר, אַזְיִיךְ, נִימְטָ פָּאָר אַיְיךְ גַּעֲנָעָט,
אַיְוָדְשָׁעָר מְחַבְּרִ: :

אַזְקָד — וְאָנָּט עַר — — בֵּין אַמְּתָבָר שְׁוֹן אַהֲבָשׁ בִּיסְעָל
יָאָהָרָעָן; שְׁרִיבָּ אָוָן דָּרוֹק, דָּרוֹק אָוָן שְׁרִיבָּ אָוָן שְׁטָאָרָב דָּרְיִ
מָאָל אַמְּתָג פָּאָר הַוְּנָגָר. אַוְפְּ יְרִידְיַין פָּאָהָר אַיְיךְ נִימְטָן. נָאָר
אַרְדְּיָה אָוָן דָּעַם הַאָב אַזְקָד. אַזְקָד גַּעֲדָעָנָק אַיְרָד בֵּי יוֹרָעָן,
וְאַסְמָהָט זִיךְרָן אַגְּנָהָוִיבָּעָן צְוִיקָה אַהֲרָבָּאָצְעָהָן: סְאַזְן גַּעַן
וְוָרָעָן אַזְדְּעָרִי, אַקְלָאָפְּעָרִי, אַהֲנָרָעָל. יוֹרָעָלִיךְ, וְאַלְעָן
לְעַבְּעָן, הַאָבָעָן זִיךְרָן אַיְאָגְגָן גַּעֲתָהָן אַוְפְּזָן יְרָדָפָן אַלְעָן וְיִתְּעָן...
עַמּוֹ הָאָט גַּעֲפָרָעָנָט, גַּעֲפָלָאָקָעָרָט... טַוְיָוָנָרָעָר יְוָדְשָׁעָ נְפָשָׁות
וְאַגְּנָעָן בְּרִילִי דָל גַּעֲוָאָרָעָן, פָּעָרָלָאָרָעָן, וּוּי מַעַן וְאָנָּט, אַיְ מְטוֹן,
אַיְ דָמִים, גַּעֲוָנָר אָוָן לְעַבְּעָן, עַטְלִיכָע אַפְּבָעָן יָאָאָבָגָן.

לעקט אַבְּיָנְדִּיל, אָוֹן טָאָקָע אַפְּעַט בִּינְדִּיל, אָזֶה פָּעַטּוּם, אָז נָאָךְ
עַד הַיּוֹם לְיעַנְתּוּ בֵּין זַיְדָה שְׁמָאָלִין אוֹיף דַּי לְיַפְּעָן ... אָוֹן אַיךְ,
שְׁלַטְמָ-טּוֹלְדִּינְגָּר יְוִידִישָׂעָר מַחְבָּר, בֵּין גַּעֲבָלְבָּעָן דַּי גַּאנְצָע צִיְּטָ
דַּעַר אַיְינְגָּנְגָּר עַנִּי וְאַבְּיָזָן, וּוֹאָסָן גַּאנְטָז וְאַל אַוִּיסְהָוּטָן אַיְיךְ מִיטָּ
אַלְעָ אַיְיָרָע לְיַעַבָּע ... אַיךְ מִיטָּמִין סְחוֹרָה, פָּעַלְשָׁטָעָהָט אַיְהָר
מִיךְ, טּוֹיגָן נִיטָּפָאָר יְוִידִישָׂע יְרִידָן ... נָאָךְ נִטְדָּאָס בֵּין אַיךְ
אוֹיסְמָעָן. דַּי נִוְּיָט אַלְיָין אַיזְוִידָע אַשְׁוּעָרָע וְאַךְ.

נוֹטְ דַּעַר דָּלוֹת, זַוְּאָס אַהֲן שָׁאָנְדָר,
אַבְּגָעָרִיסָעָן, אַבְּגָעָשְׁלִיטָעָן,
בְּלָאַנְדוֹזָשָׁעָט אַוִּיסְכַּעַשְׁטוּרָעָט דַּי הַאָנְדָר
נָאָךְ אַגְּרָאָשָׁעָן, נָאָךְ דַּעַם בִּיסְעָן —,

בִּיטָּעָר, שְׁרָעָקְלִיךְ אַיזְוִידָע דַּי נִוְּיָט
וּוֹאָס פָּוָן מִיה אָוֹן וְאַךְ דַּעַם שְׁוֹרָעָן
עַסְטָ אַגְּאַיְוָגָעָן שְׁטוּקָעָל בְּרוּוֹת
נָאָר בְּעַשְׁפְּרִיצָצָט מִיטָּהִיסָּע טְרָעוֹרָעָן,

טְרָאָגָט אַיְן בְּרוּסָט דַּעַם שְׁוֹעָרָעָן שְׁטִיּוֹן
בְּיוֹ דַּאָס הַאָזִיךְ וּוֹעַט וְזַרְעָהָעָן — ;
וּוֹיְסָעָן וְאַל נָוָר גַּאנְטָאָלִין,
מְעַנְשָׁעָן וְאַלְעָן דַּאָס נִיטָּוּעָהָן ...

אַט דַּי נִוְּיָט אַיזְוִידָעָן גְּרוּוּס :
אַהֲן אַגְּאַיְוָגָצָיָן בְּחַמָּה,
מְעַנְשָׁעָן אוֹיף אַיְהָר קָאַלְטָעָן שְׁוִים
בְּרָעָנָעָן, צָאָקָעָן, גַּעֲהָעָן אָוּס
וּוְיִ אַגְּרָאָנְשָׁהָה ...

„כָּלּוּמָן מַעַן אַיזְוִידָעָן, פִּיהְלָטָן מַעַן נִטְדָּאָס אַזְוִי דַּעַם
„שְׁוֹעָרָעָן שְׁטִיּוֹן“, דַּי בִּיטָּעָרָע נִוְּיָט. אָז עַם גַּעֲרָתָן שְׁוִין אַפְּעַר

קרוב לארבעים און צוואנץיג יאָהָר, די בעסטע יאָהָרען פון לעבען
און אַרְבִּיאַיט שטעהען שיין פון הינטנען. און דז פֿיהַלְסֶט אָז וווען
נִיט די בִּיטְעָרְעַ נוֹיט, ווֹאָס ווֹיְגַּט אָוִים דָּעַם מַאֲרַךְ פֿון די בִּינְעַר,
וּאַלְסְּטוֹ גַּעֲרְבִּיאַיט פֿיְעַל מַעֲהָר אָן פֿיְעַל בעסער (דָּאָס אֵיז דָּאָךְ
נָאָךְ פֿיְעַל ווּיכְטִינְגֶּר) — אַט דָּאָ, לַיעֲבָרְ פֿרִינְד, הוֹבְּפֿט-אָן
דעַר מַחְבָּרְ מַקְנָא צַוְּיִן דָּעַם קְלֻעְנְסְּטָעָן קְלִינְשְׁטָעַדְטְּלִידְגָּעָן
קרעמעדר אָפְּלוֹ" ...

* * *

*

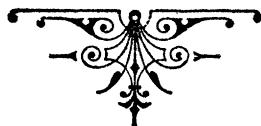
אַט אָוֹוִי, לַיעֲבָרְ פֿרִינְד, דָּעַדְתְּ זִיךְרָאָס דָּאָס בִּיטְעַר
הָאָרֶץ מֵיָּן בַּעֲקָאנְטָעָר מַחְבָּרְ. אֵיךְ הָעָר-אָוִים זַיְנְעַטְעַנְתָּה,
שַׁאַקְעַלְתִּין מִיטְּן קָאָפְּ, זַיְפְּצָאָהָם צַוְּיִן, וּוֹי גַּעֲוָעָהָנְלָךְ, הַעֲלָפָעָן
קָאָן אֵיךְ אָהָם טַאַקָּעְנוּ נָוְרָ מִיטְּן זַיְפְּצָאָהָם, נָאָר טְרִיסְטָעָן טְרִיסְטָמְטָה
אֵיךְ אָהָם דָּאָךְ :

— לַיעֲבָרְ בְּרוֹדְעָרְ! — זַאְגְּ אֵיךְ — אַנְקָ גַּעֲדָעָנָק נָאָךְ
וּנְגַּעַלְ-זַיְוִין הָאָב אֵיךְ פֿון אַלְעָ בעסטע מַתְנָוֹת אַוִּיפְּ דָּעַר ווּולְטָם
גַּעַלְסָטָם נָוְר צַוְּיִן זַאְכָעָן: קָאַגְעָן לְשׂוֹן-הָקָדְשָׁאָ אָוֹוִי וּוֹי יְשֻׁיעָהָה
הָנְבָא אָן עַסְעָן אָוֹוִי פֿיְעַל קָאַנְדָּעַל-צּוֹקָעָר וּוֹי אַהֲרָקָעָ אַלְיָ-בָּרָם
דָּעַם קְרַעְמָעָרְ ... אֵי, יְשֻׁיעָהָס לְשׂוֹן-הָקָדְשָׁא! אֵי אַלְיָ-בָּרָם
קָאַנְדָּעַל-צּוֹעָרְ! ... וּוֹי זִים הָאָבָעָן מִרְ אַוִּיסְגָּעוֹיוֹיְעָן אַט די צַוְּיִן
זַאְכָעָן! ... אֵין אֵיךְ דְּרִיסְמָינְג אַרְוֹם הָאָב אֵיךְ זִיךְרָאָס
אוֹן דָּעַרְזָהָן, אֵז די קִינְדְּרָעְשָׁע תָּאוֹהָ'ס הָאָבָעָן זִיךְרָאָס
אַיְנָגָנְצָעָן פֻּעָּרָעְנְדָעָרט: יְשֻׁיעָה-הָנְבָא אֵיזְ מִרְ אֵיךְ אַיְצָט לִיעַבְּ
וּוֹי דָּאָס לַעֲבָעָן אָן קָאַנְדָּעַל-צּוֹקָעָר... וּוֹיְלָט זִיךְרָאָס טַאַקָּעְ אֵיךְ.

ד. ה. ניט מטש קאנדעל-צוקער, נאר א שטיקעלע זים רוהיג
 לעבען און ענטה-נפש, און הארצזועהטהָג, און קלערעניש!
 וועגן א שמייקעל ברויט אויף מארגען... או, דאס קלערעניש!
 עם געהטש דורך ליב און לעבען ווי א פראַסט, פון וועלבען עם
 ווערען פערפרוריין די בעטטע געדאנקען, פערגלווערט די
 טיעפסטע געפיהלען, און אפֿילּוּ די טערחרען ווי און שטטעבען די
 היין און רײַנקוּיט — ביטער בליבען ווי און אַרְיִין אויף טיעפּ
 אויגען. אַבער ווי ווערען קאַלְט און געהען ניט אַרְיִין אויף טיעפּ
 און האָרְצָען און מאבען ניט דאס פֿרְעָמְדָע האָרְץ ווייכער און
 וואַרְטְּמָעָר... לֵיעֶבֶר בְּרוֹדָעָר! דו זעהסט, אָז אָך פֿרְעָשְׁתָּעוּ
 גאנֶץ גַּטְּמָט ווי שׂוּעָר נַעֲבָּד אָז בְּיטָעָר דִּיר אָז, נַאֲרָוָס אָל
 מַעַן טַהָּוָן? פִּי לְפִּיךְ נַצְּרָת, ווֹאָרוּם אויף דֻּעָם בְּסָטוּ דָּאָך —
 אָג אַיך — בעשאָפָעָן גַּעֲוָאָרָעָן אָמְחָבָר, דָּעַרְפָּאָר אַבער האָסְטָוּ
 פְּבָוד: מַעַן לִיעַנְתָּ דִּינְעָן בְּכִלְעָד אָז מַעַן לִוְיָבָט דִּיךְ; יוֹנָגָע לִיטָם,
 ווֹאָס האָבָעָן נִיט ווֹאָס צַו טַהָּוָן אָז שְׁרַיְבָעָן מַעַשְׁהַלְעָנָר מִיט
 נַרְאָמָעָן, ווֹעַנְדָעָן וַיַּך צַו דִּיר אָז פֿרְעָנָעָן עָצָות. אָז דו ווּעָסָט
 דָּעַרְלָעָן דִּין פִּינְ-אָוּן-צְוֹאָנְצִינְ-יַאֲהָרִינָעָן יוֹפִילְעָאָס, ווּעַט מַעַן
 דָּעַרְלָעָן דִּין צְוֹאָנְצִינְ-אוֹיפּ דִּין לִוְיָה! — גאנֶץ חַבְּרָה-קְדִישָׁא, אַלְעָ
 קְוִיפָעָן פָּאָר אַיְגָעָן עַטְלִיבָעָן גַּרְאָשָׁעָן. דָּעַרְפָּאָר אַבער פְּבָוד,
 בְּרוֹדָעָר, פְּבָוד!... הַיְנָטָם ווּרְשָׁמוּעָט אַיבָעָר הַוְּנְדָעָט מִיט
 צְוֹאָנְצִינְ יַאֲהָר אוֹיפּ דִּין לִוְיָה! — גאנֶץ חַבְּרָה-קְדִישָׁא, אַלְעָ
 מְשִׁפְלָיִים פָּוּן דָּעַר שְׁטָאָדָט, תְּלִמְדִיד-תּוֹרָה-נִיקָעָס. דָּעַר רַאֲבִינָר...
 אַהֲרֹן, אַפְּאַרְאָר!... קְהַלְשָׁע תְּבִרִיכִים, אַרְתָּ צְוִישָׁעָן די
 שְׁעַנְטָעָ בָּעֵלִי בְּתִים אָז אַמְצָבָה מִיט אַגְּנָצָעָן "מָרָחָ" אוֹיפּ
 אַיְהָר — אַקְאַרְטְּשִׁינָע!...

זיוין, ברודער-עלעפֿ, ניט זיפֿן, ניט וויאַן,
וואָו רוחיג און צוּפֿריעַדְעַן:
עם לעפֿט זיך שוועַר, — זערפֿאָר ווי שעהַן
אונ פִּין בְּעֵגֶר אֲבָעֵן יְוָדָעַן!...

אט אָווֹי, לַיעַפְּעַר רַב אַבְנֵר, טַרְיוֹסְט אַיך דַּעַם אָוָם,
גַּלְקְלִיבָּעַן יְוִידְשָׁעַן מַחְבָּר. וַיַּאֲהַדֵּר וַיַּהַט, אַיְזָה פָּאָר אָוָנוֹ
דָּאָס אַיִינְצִינְגָּע אָוִיפָּע דַּעַר נַאֲרִישָׁעַר וּוּעַלְתָּ — כְּבוֹד, אָוָן דַּעַר,
פָּאָר דָּאָנָק אַיך אַיְזָה טַאַקָּע פָּאָר אַיִינְעָרָע נַטְמָע וּוּעַטְמָע אַיְבָּעַר
מִיד אָוָן מִינְעָ “לַיעַדְעַלְעַךְ”. גַּאט זָאָל אַיך גַּעַבְעַן גַּעַונְגָּר אָוָן
פְּרָנָסָה.

מִשְׁיחָם צַרְיוֹת עַזָּה.
די לעצטע קאפיקע.
(א באבע-מעשה).

I.

אין א געווייסען שטעדטיל טיטין נאמען שמזינעוווקע,
דרט וואו אמאָל האָט געוואהָנט ר' לייבעלע פעלצעל זברונו
לברכָה און וואו פון דעםָלט אָן געהט ניט דורך אָיאָהָר אָו עס
אַלעַן ניט געבורען וווערען אָזעקס-יעבען צוילונגס, — אַין
דעַס דָּאַיְונָעַן בעיריהםען שטעדטיל האָט זיך געטראָפָעַן אָגעַ
шибטע, ווֹאָס סְאַיְזָה פְּדָאי צוֹ דערצעהָלעַן.

אמָאָל, אַין אָלְיכְּטִינְגָּעַן שעהנעם פריה-מאָרגָעַן, אַין מעַן
געוואָך געוואהָרָעַן, אָו אַין גאנֶץ שטעדטיל אַין ניט געבלֵיבָעַן
אָפְּלוֹ אֲנַאיְינְצִיגָּעַן מומענען קאָפִיקָעַ.

און פְּלוֹג אַין דָּאַס נָאָר אָוילְדָּע זָאָן, ווֹאָרוֹם ווֹי געשית
זִיך, אָו עַס זָאָל בַּי יְודָעַן ניט בלֵיבָעַן אָפְּלוֹ קאָפִיקָעַ.
אמָת, עַס טְרַעְפֶּת זִיך, אָו כְּמַעַט בַּי אָהָלְבָעַר שטָאָרט
יְודָעַן געפִּינְט זִיך ניט נָאָר אָמוּמָעַן קאָפִיקָעַ, אָפְּלוֹ קִין צָוַי
בראָכָעָנָעָר גְּרָאָשָׁעָן ניט אַין סְאַיְזָה נִיטָּאָן ניט קִין מְהֻלָּאָוִיפָּה
חַלָּה, ניט אָבִינְטָעַל שְׂטָרְיוֹ אָוִיפָּה היְצָוָנָג. ניט אָשְׁטִיקָעַל העמָר
אוֹיפָּן לִיב אָון דָּרְבָּי מְאַקָּעַ אַין דָּאַס בַּעַל-טָאָקָסָע מִיט גַּעַ.

בראטענע קישקעס, אָראָכִינֶר, ווֹאָס עַסְטֵן יַעֲדָעָן טָאנָגּ רַאֲקָעָס
און טרינקט קאווע מיט סעהערליך, הײַנט וואו איז, אַיך בְּעַט
אייך, אָדָקְטָאָר מיט אָטְרָפָה קָרְךָ, אַנְאַפְּטִיקָעָר מיט אָגָעָ
גָּאַלְטָעָר מָאַרְדָּע, אָפָּאַרְדוּאַלְלָעָנָע, ווֹאָס שְׁפִיעָלָט שְׁבָתָ אַין קָאַרְטָעָנָע
אַין אַיְוָד אָחָלָפָן, ווֹאָס חָאָפָט אַיְהָם אָן, ווֹוִיסְטֵן עַר ווֹוִיפְּעָלָ
פְּרָעָנָעָס, קִישְׁעָן אַוְן לִיכְבָּעָר זְעָנָעָן פָּאַרְהָאָן אַין שְׁטָעְדְּטִיל,
אַטְדַּי אַלְעָ, מִשְׁתְּיִינָס גְּעוֹאנָט, פְּלִיְ-קָוָדָשׁ, אַהֲן ווּעַלְכָעָס
קָאָן קִיּוֹן קִיּוֹם נִימָט הָאָפָעָן דָּאָס קְלֻעָנָטָע יְוִירָשָׁע שְׁטָעְדְּטִיל אַוְיףָ
דָּעָר ווּעַלְטָ ? ...

נָאָר ווֹי דַי מְעַשָּׂה אַוְן, קְוֹמָעָן אָבָעָר פָּאָר אַוְיףָ דָּעָר ווּעַלְטָ
וְאָכָעָן ווֹאָס נָאָר שְׁלָא פְּדָרְךָ חַטְבָּעָ. בְּכָן דָּעְרָצְעָהָל אַיךְ אַיךְ,
הָאָטָז וְזַיְגַּד גַּעַטְרָאָפָעָן אַין שְׁמוֹינָעָוָקָע, אָז וְזַיְגַּד פָּוָן הַיְינָט בְּיוֹ
מָאַרְגָּעָן ווְאַלְטַז וְזַיְגַּד נִימָט גַּעַפְנָעָן לֹא עַלְיכָם אָיְוָד, ווֹאָס בַּיְ אַיְהָם
אַיְזָגְלָיבָעָן אָפִילָז אַנְיִינְגִּינָעָ קָאַפְּיקָעָ, מִמְשָׁ, ווֹי מַעַן זָאנָט,
חָאָטָשָׁ צָאָהָל אָרְעָנְדָעָל פָּאָר אָקְפִּיקָעָ.

אוֹ דָאָס הָאָטָז דָּעְרוֹוָאָסְטָ דָּעָר רָבָ, הָאָטָז עַר רַאֲשִׁית-דָּבָר
גְּעוֹוָאָצָעָן דַי הָעֵנָד אַין גַּעַמְאָכְטָ שְׁהָחִינוּ אַין דָּעְרָנָאָךְ גַּעַשְׁקִיטָ
לְאָוָעָן בְּעַטְעָן צַוְּזַיְדָיְגָעָן בְּעַלְיִ-בְּתִים אַוְיףָ אַיְזָפָה.

דָּעָר שְׁמָשָׁ אַיְזָאָרְוָמְגָעָלְאָפָעָן ווֹי אָפְּרָיְסְמְטָעָר אַין אַלְעָ
גָּאָסָעָן, אַוְן מָאָקָעָ בָּאָלָר נָאָךְ מְעַרְבָּ אַיְזָעָר עַולְםָ וְזַיְגַּדְזִוְנִיפָּ
גַּעַנְגָּנָעָן בַּיִּים רָבָ.

דָּעָר רָב הָאָטָז גַּעַנוּמָעָן אָפְּרִיְיטָעָן שְׁמַעְקָ-טָאָבָאָק, אַוְיסָ
גַּעַהְוִיסָטָ וְזַיְדָ אַוְן גְּעוֹאנָט בּוֹהָ הַלְּשׁוֹן :

— רְבוּתִים ! צַוְּדָעָ בּוֹרָאָ-עוֹלָם קָאָן מַעַן קִיּוֹן טָעָנוֹת נִימָט

האבען; אודאי איז ער גערעכט און זיין משפט אוו רעכט, און
אייוד אוו מהובי אלז אונגעהמען פאר ליעב; ווארטס בעונתינו
חרבים זענען מיר אודאי ניט ווערטה אפילז אטוווענד-חלק פון
זיין גענץ און ליאטוועליגקייט, וואס ער מהות מיט אונז, בגין
איי דער שכט מшиб או דאס וואס נאט ברוך הוא מהות מיט
אונז איי לנמרי נאר פאר זכות אבות. — ובפרט, רבוטים,
ביאת-המשיח, וואס דאס איי די גראסטען זיך אויף דער וועלט
איין אויף וואס יודען ווארטען שווין טוייענדער יאהרען. ווי, זאנט
מיר, געשיקט זיך, או מיר, איך בעט אייך מהילה, מיט
אונזער ע מעשייטובים, אונזער פרומקיט און אונזער
ירישקייט זאלען האבען דעם זכות צו מקרב זיין די גאולה?...
נאדר אויף גאט פרענט מען קיין קשיות ניט. די גمرا זאנט:
אין בן דוד בא עד שתבלח פרומחה מן הפייס...
יודען! ניט אַפְּבָּשׁ אַשְׁבָּח צו זיין לעבען נאמען: אין גאנץ
שטזינגעוקע אוו ניט געלגעבען קיין אינציגען קאפעיקע.
איו בגין גרייט זיך, יודען צו "ביאת המשיח!"...

עטלכע מינוט אוו דער ערלט גועעטען ווי א פערטומעלטער.
ביאת-המשיח!... עפעם א קליעינקייט צו זאנען — גרייט זיך
צו ביאת-המשיח... אמת, וואסער יוד אוו ניט מיבן ומומן יעדען
טאג, או אט ווועט זיך דערהערען דער קול פון שופר, די לאנגגע
תקיעעה-נדולה, וואס ווועט געהן פון איין עק וועלט ביז דעם
צווייטען. און אויף דעם בארג זיתטס ווועט זיך בעוויזען דער
נואל-צדך ריאטענדיג אויפֿן זויסען פערד... אבער גלאט אווי
זאנען מיט אמאל: גרייט זיך, משיח געהט!!!!

— רבבי — האט זיך צולעצעט אונגעראפֿען איינער פון די

בעיל-בתחים — אוּזַהֲיִיכְתָּעַם פָּאָלָעַכְטִינָּא, מֵיטַדַּי חֹבְבִּרְצִיּוֹן
הַיִּסְטַּעַם עַמְּזַן מֵיטַדַּי קָאָלָאנִיעַם...

נָאָר דָּא הָאָט וֵיך אַוְיְגַעַנְהַיְבָעַן מַנְשָׁהַ-מַעַנְדָּעַל דַּעַר פָּאַ.
דְּרִיאַרְטְּשִׁיק, הָאָט אַרְוִיסְגַּעַשְׁלַעַפְטַן פָּוּן בּוּזִים-קָעַשְׁעַנָּע אַגְּרָאַב
פָּעַקְעָל פָּאַפְּרִיעַרְעַן, אַיְבְּגַעַבְוְנוּרְעַן מֵיטַא בְּלָאָעַן וּוּאָלָעַנְעַם
פָּאָרָעַם, אַפְּאָטַש גַּעַתְּהָן אַן טִיש אַן גַּעַזְאַנְטָ:

— רְבּוֹתִים! וּוֹאָרְטָם אַיִּם אַוְיְילְעַ... אַיךְ הָאָב אַקְוָרָאַט
הַיִּינְטַּצְּנוּיְגַעַפְּרִידְרָט דַּעַם חַשְׁבָּוּן פָּוּן דַּעַר פָּאַסְטְּרְוִיקְעַז, אַיךְ מֵין
פּוֹנִים מַרְחָץ מֵין אַיךְ, אַן הָאָב טַאַקָּע בְּרֻעה גַּעַהְאָט צָו בְּעַטְעַן
דַּעַם רַב זָאַל לְעַפְעַן מַאֲכָעַן אַנְאָסִיפָּה, בְּרִי...

— הָא? וּוֹאָס? — הָאַבָּעַן וֵיך דַּעַרְהָעָרָט קִילָּות פָּוּן אַלְעַ
זְוַיְתָעַן: וּוֹאָס חַשְׁבָּוּן?... וּוֹעֶר חַשְׁבָּוּן?... וּוֹאָס וּוֹילְעַר אַיְצָט
מֵיטַזְעַן חַשְׁבָּנוֹת?...

— שָׁאָט, רְבּוֹתִים, שָׁאָט! — הָאָט וֵיך דָא דַּעַרְהָעָרָט דַּעַם
רַבְּסַ קָוֵל: אַנְזָתָר... שָׁאָט, רְבּוֹתִים, אַנְזָתָר...

— אַנְזָתָר?!

אַין אַיִּין רַגְעַן זְעַנְעַן אַלְעַ, וּוֹי מַעַן זָאַנְטָ, פָּעַרְשְׁטוּמָט
גַּעַוּאָרָעַן.

— זָנָגָט, רַב מַנְשָׁהַ-מַעַנְדָּעַל — הָאָט וֵיך דַּעַר רַב נַעַן.
וּוֹעַנְדָּעַט צָוִים פָּאַדְרִיאַרְטְּשִׁיק: זָנָגָט, וּוֹאָס הָאָט אַיְהָר גַּעַוּאָלָט
מַזְדִּיעַ וַיַּן דַּעַם עַולְמָ?

— אַיךְ הָאָב גַּעַוּאָלָט זָנָגָט, יָדָעַן, אַו כְּפִי דַּעַם חַשְׁבָּוּן,

בפי דעם סְקִידָפֶל מײַן אַיךְ, אַיז דָא אַנְאַסְטָאַטָּאָק פֿוֹן דָעֵר
פָּאַסְטְּרוֹיְקָעּ, אַיךְ מײַן פּוֹנִים מְרֻחָץ מײַן אַיךְ, אַיז לְעַתְּ-עַתְּה גַּעַזְעַזְעַן
בְּלַבְעַן בַּיְ מִיר קְהַלְשָׁע גַּעַלְדָּ... .

— וַיְפִיעַלְעַ? ... וַיְפִיעַלְעַ?

— אַ קָּאַפְּיִיקָּעּ.

אוֹן מְנַשְּׁה-מְעַנְּדָעֵל הָאָט טָאַפְּעַנְדִּיגּ אַרְוִיסְגַּעַנוּמוּן פֿוֹן
צְוַיְשַׁעַן דִּי צְעַטְלָעַךְ אַפְּאַקְעַטְיְקָעּ פֿוֹן אַ שְׂטִיקָעּ פָּאַפְּיָעּ, צְעַזְעַזְעַן
וַיְקַעְלַט עַם אוֹן אַרְוִיסְגַּעַלְעַנְט אַיְפְּן מִישָׁ אַקְאַפְּיָקּעּ.

אַ מִינְיָת פִּינְפִּינְ הָאָט גַּעֲדוּרְעַת אַין אַטְיְעַפְּעַן שְׁטִילְ-שְׁווֹוִיּוֹ
גַּעַנְיִישָׁ אַיְבָּרִין גַּאנְצָעָן צִימָעָרּ, וּוֹאוֹ סְאָאוֹ גַּעַזְעַעַן דִּי אַסְיָּהָה,
דִּי נְאַהַעַטְמָעָרָעּ הָאַבְעָן גַּעַקְוְקָט אַיְפְּ דִי קְאַפְּיָקּעּ עַפְעָם וּוֹי צְוָוָה
מִישְׁטָעָ, יִנְגַּע לִיְתָה הָאַבְעָן אַוְיסְגַּעַצְיוֹנָעּ דִי קַעַפְתָּ צְוָה דָעַרְעוּהָן
חָאַטְשָׁ פֿוֹן וַיְוִיטְעַנְסָ דִי קְאַפְּיָקּעּ, גַּלְיִיךְ וּוֹי וַוְאַלְטָעַן נַאֲךְ
קִיְּנַמָּאֵל נִיתְגַּעַוְעָה אַ צְוָתָה מְטָבָעָ אַין דִי אַוְגָעָן.

צְוַלְעַצְטָה הָאָט זִיךְ וַיְוִידָעָרָ אַגְּנַעַרְוָפָעָן דָעֵר רַב אַונְ
גַּעַזְעַגְעַט:

— אַ נְוָתָר, זָאנְט אַיְהָרָ, רַב מְנַשְּׁה-מְעַנְּדָעֵל ? אַודָאִי וְעַנְטָ
אַיְהָר גַּעֲרַעְכָּט, אַ נְוָתָר אַיז אַ נְוָתָר, נַאֲרָ אַפְּשָׁר הָאָט אַוְהָר זִיךְ
טוֹעה גַּעַוְועָ, רַב מְנַשְּׁה-מְעַנְּדָעֵל ? אַין אַחֲשָׁבָן מַאֲכָת זִיךְ אַמְּאָלָל
פְּעַרְשְׁטַעַת אַיְהָר מִיךְ, אַ טָּעוֹת

— אַ טָּעוֹת ! אַ טָּעוֹת ! אַודָאִי אַ טָּעוֹת ! ! — הָאַבְעָן זִיךְ
דָעַרְהָעָרְטָה קְוִילָות פֿוֹן אַלְעָ זְוִיטָעָן, — נַאֲט אַיךְ אַין מִיטָעָן דָרְיָנָעָן
אַנְאַסְטָאַטָּאָק ! בַּיְם פָּאַדְרִיאָדְטְשִׁיקּ אַנְאַסְטָאַטָּאָק ! ...

— ס'איו בנאמנות א קומעריע מיט יודען! — האט זיך צובייזערט מנשה-מענדעל: פשות אַנְיָקֶת, ווי אַיך בֵּין אַ זִּוְד!... מאר אַ יַּאֲהָרָעַן בְּיִם חַשְׁבּוֹן, וווען אַיך הַאֲבָמָדָרָעַן גַּעֲיוּן, אַז עם פעהלת געלד צו דער פָּסְטְּרוּקָע, האט דער עולָם גַּעֲלָאָר. רעטט: "ס'א לִינְגָן, ס'א לִינְגָן, סְמוֹנוֹ נַאֲךָ זַיְן אַנְאַסְטָאַטָּקָקָל-הַפְּחוֹתָתָ קְזַן רַוְפְּלָן" ... ווֹאָסָם? אָפְשָׁר נִימָתָא? אָונָן אַיִצְטָא, אַז אַיך זַאֲגָן אַלְיַין, ס'איו דָא אַנוֹתָר אָונָן לעג אַיהם אַרְוִים אַז מומונ'עַם, אַז נַאֲטָא אַיך אַקוֹּרָאַטָּקָפְּרָיר...

— רב מנשה-מענדעל — האט זיך אַרְיָנְגָעַמִּישָׁט דער רב: אַיך בעט אַיך טוֹזְעָנֶר מָאֵל מְחִילָה... מִילָּא ווֹאָסָם, יוֹנְגָעַ לִיטָּה, נַאֲרָעַן, זַיְ פָּעָרְשְׁטָעָהָעַן אַלְיַין נִימָתָא זַיְן רַיְידָעַן ... עַט, נַעֲהָטָט זַיְ נַוְתָּן צִוְּם הַאֲרָצָעַן ... דער עַיְקָר אַז דָא נִימָתָא דַרְחַבְּזָן — די קָאַפְּיקָע אַז דַרְחָרָקָר, ווֹאָרוֹם אַיהֲרָ פָּעָרְשְׁטָעָהָט ... אָונָן דָא האט זיך דַרְחָרָקָר ווֹיְעָדָעַר גַּעֲוָעָנדָט צו דַרְחָרָקָר אַסְיָּפה:

— רבּוֹתִים, — האט ער גַּעֲוָאנְט — בְּעֻזְנְתִינוּ הַרְבִּים אַזְוּן, ווי עס וועהט אַוִיס, נַאֲך נִימָתָא גַּעֲקָוּמָעַן דַי צִוְּיטָא, אַז מִיר, יַאֲרָעַן, זַאֲלָעַן דַעֲרְלִיּוֹת ווּרְעָעַן. מִשְׁיחָ קָעַן נַאֲך נִימָתָא קִימָעַן, ווַיְיַלְּדָאָס דַי גַּמְרָא זַאֲגָט אַז בַּיְיַ אַונָּנוֹ נִימָתָא מִקְוָם גַּעֲוָאָרָעַן, — בַּיְיַ קָהָל, ווי אַיהֲרָ זַוְּהָט, אַז נַאֲך דָא גַּעֲלָד ...

— רבּי — האט זיך אַנְגְּנוּרְפָּעָן אַיְינְעָרָפָן דַי בָּעֵל-בָּתִים, אַז יַוְדָא אַחֲכָם, אַז דַי פָּרִיהָעָרְדִּינָעַ יַאֲהָרָעַן דַרְחָרָקָר בָּעֵל-עַצָּה אַזְוּן אַלְעַ קָהָל'שָׁע זַאֲכָעָן: רבּי, האט ער גַּעֲוָאנְט, מִילָּא, דַאֲרָפָן מַעַן בָּקְלָעָרָעַן דַעַם עַנִּין אַז גַּעֲבָעַן זיך אַנְעָצָה.

— אַדְרָבָא — הָאַטּ גַּעֲנַטְפֶּרֶת דָּעֵר רַב — זַאנְטּ אִיהָר,
רַב קְלָמָן, וּוֹאָסּ וְאַל מַעַן תְּהֻוּן?

רַב קְלָמָן אַיּוֹ גַּעֲנַעַסְעַן פַּעֲרַטְרָאכְטּ אַפְּאַר מִינּוֹת אָוֹן צָוּ
לְעַצְמַת הָאַטּ עַר אָזְוִי גַּעֲזָאנְטּ:

רַבִּי, אַיךְ מַיִין, אֹזְ דִּי קָאָפְּיקָעַ וְאַל מַעַן אַרְיָינוֹאָרָפָעַן
אַין טִיךְ.

— אַין טִיךְ — הָאַטּ זִיךְ דָּעֵר הָעֶרֶת צְוִישָׁעַן דִּי יְוָנָגָע
לִיְּיט — אִיהָר הָעֶרֶת, עַר זַאנְטּ: אַרְיָינוֹאָרָפָעַן אַין טִיךְ...

— שָׁאָ! שָׁאָ!! הָאַטּ אַיְסְגָּעָרְפָּעַן דָּעֵר רַב — שְׁוֹיְינְטּ,
יְוָנָגָעּ לִיְּיט, לְאֹוֹתּ רְיִוּדָעּ... מְ-מְ-מְ... אָוֹן וּוֹאָסּ מִיְּנְטּ אִיהָר
וּעְגָּעַן דָּעַם, רְבִּישָׁלָמָה, רַב אָבְּרָם-בָּעָר, רַב-מְרָדָכִי...
רַב שְׁלָמָה, אַיְוָד אַלְמָדָן, הָאַטּ פַּעֲרָנוֹמָעַן אַין הָאָנְדָרְ דִּי
בָּאָרְדּ, אַהֲסָטּ גַּעַתְהָוּן אַין גַּעֲזָאנְטּ:

— אַין טִיךְ? נִיְּנָ, אַין טִיךְ נִיְּנָ. וּוֹאָרוֹם רַאשְ׀יתּ, אַיּוֹ
דָּאָסּ פְּשָׁוֹט עַזְבָּר זִוְּנָ אַוְּפָה בְּלָ-תְּשִׁחְיִתּ, אָוֹן צְוּוִיתְעָנָם, אַיּוֹ דָּאָסּ
גַּלְאַטּ קִיְּן פְּלָאָן נִיְּנָ: דִּי קָאָפְּיקָעַ קָאָן אַיְנְשָׁלִינְגָּעָן אַהֲבָתּ אָוֹן
וּעְרָרָ נִיְּנָ אַיּוֹ פָּנָן אָוֹנוֹ וְאַל אַקְוָרָאָטּ דָּעַם הָעָכָתּ אַרְעָרָ אַלְיָין
חָאָפָעָן, אַדְרָעָר קִיְּפָעָן אָוֹן וּוּיְדָעָר טָאָקָעּ בַּעֲקוּמוֹמָעּ דִּי אַיְגָעָנָעּ
קָאָפְּיקָעּ. אַלְאָ וּוֹאָסּ? מִירּ וּעְגָּעַן נִיְּנָ קִיְּן פִּישְׁעָרָ אָוֹן קִיְּפָעָן
וּעְלָעָן מִירּ אַוְּרָ נִיְּנָ, וּוֹאָרוֹם סְאָיוּ קִיְּן גַּעַלְדָרָ נָוְטָאָ. אַמְּתָה. נָאָר
פָּאָר גַּאָטּ אַיּוֹ דָּאָךְ אַבְּעָרָ נִוְטָאָ קִיְּן אָוֹנְמָעְלִיבְּקִיְּתָה... בְּכָן אַיּוֹ מַיִין
עַצְמָה: הָיָה, אָזְוִי וּוּיְפָטוֹר צָוּ וּוּעָרָעָן פָּנָן דִּי קָאָפְּיקָעּ דָּאָרָפּ מַעַן
פָּרִי צָוּ מְקָרְבָּן וַיַּן דִּי גָּאָלָהּ, אַיּוֹ דִּי עַבְרָהּ פָּנָן בַּעֲלַתְּשִׁוָּתּ שְׁוִין

ניט איז נרוים און איזו ווי איז טיך ווארפען איז קיין פלאן ניט,
וואל מען די קאָפֿיקע בעסער אַרְיִינוֹוָאַרְפָּעָן אַין מקוה . אַין מקוה
חאָפט מען קיין פיש ניט אַין הוּא דעם אַין דאָרט אַיְפָּן גְּרוֹנֶר
אוֹז טיעפָּע אַין גַּעֲדִיכְתָּע בְּלָאָטָע , אַוְ די קאָפֿיקע וועט אַין אַירָה
איינְגַּנוּנְקָעָן ווערָעָן אוֹיפָּן אַיְכִּין .

— יֵאָ, יֵאָ! אַט דָּאָם אַיז טָאַקָּע אַ פְּלָאָן — האַבעָן זַיְד
דעַרְהַעַט קָוְלוֹת אַרוֹם .

— נַיְן, לַיְעַבָּע וַיַּדְעַן, דָּאָם אַיז נַאֲרַ קַיְן פְּלָאָן נִיט ! —
הַאָט זַיְד אַנְגַּעַוְפָּעָן רב מַרְדְּכַי יַגְעַוְעָר, אַ זַּיְד אַמְשָׁבֵל, שַׁוִּין
אַיְהָרָר פַּופְּצָעָהן בְּלִוּסְטִיטָעָל אַין דַּעַר תַּלְמוֹד-תָּרוֹהָה : דָּאָם אַיז
קַיְן פְּלָאָן נִיט — נַעַמְתָּעָן קְהַלְשָׁע גַּעַלְד אַונְן וואַרְפָּעָן אַין בְּלָאָטָע .
בעסער אַט ווֹאָם : שַׁוִּין אַיְהָרָר צָעָהן אַז אַין תַּלְמוֹד-תָּרוֹהָה קאָפֿעָט
דוֹרֶךְ דַּעַר סְטָעַלְיָע ווַיְילָאָן דַּאָּךְ וַעֲנָעָן עַטְלִיבָּע לַעֲכָר . אַיז
וּוְאַלְטָזַיְן אַיְשָׁר, אַז די קאָפֿיקע וְאַלְטָזַיְן אַסְיְנָרְעָן אוֹיפָּרָעָן ?
מַאֲנָט אַין דַּעַר תַּלְמוֹד-תָּרוֹהָה . ווי מַיְנַט אַירָה, הַעֲרָר גְּלָאָמָאן ?

רב שלמה גְּלָאָמָאן, דַּעַר קָאָונָטָשִׁי פָּוּן דַּעַר גְּרוֹיסָר
שׂוֹהֵל אַין שְׁמוֹנְעַוְקוּעַ, הַאָט זַיְד אַגְּלָעָט גַּעַתְהָוָן דָּאָם סְיוּעָ
בעַרְדָּעָל אַין גַּעַזְאָגָט :

— אַודָּאי, רב מַרְדְּכַי, זַעַט אַירָה גַּעַרְעַט . די תַּלְמוֹד-
תָּרוֹהָה דַּאָּרָף טָאַקָּע רַעֲמָאנְט אַונְן סְזַוְאָלָט טָאַקָּע בְּפִירּוֹשׁ זַיְן
אַיְשָׁר ... נַאֲרַ נִיט אַיצְט . ווֹאָרוֹם אַז בָּאָלְד מַשְׁיחָה ווּעַט קוּעָעָן,
וּוְעַלְעָן מַוְרָדָךְ מַעְהָרָן נִיט דַּאָּרְפָּעָן דַּאָּקָיָן תַּלְמוֹד-תָּרוֹהָה . אַמְתָּה
טָאַקָּע, מַיוּעַט נִיט דַּאָּרְפָּעָן קַיְן בְּהִ-מַּדְרָשִׁים אַיז קַיְן שׂוֹהֵלָן
אוֹיךְ נִיט . נַאֲרַ צְוִוְּשָׁעָן אַתְּלָמְדָרְתָּהָרָה אַיז אַבְּיִתְמְרָשָׁ אַיז

א נרויסער חוליק: א תלמוד-ה תורה אויז דורך ניט מעהר ווי ענ' אוטשיישטשע, א שקאלאע, נאר אויפֿן יידיישען ארט, א שוול אבער, א בית-מדרשו אויז א מקומּ קדוש. אין תלמוד-ה תורה. זאנט איהר, קאפעט דורך דער סטעליע. נו, און אין שוול בי אונז קאפעט דען ניט? בי איזיך אויז דורך דרייע לעכער און בי אונז אין שוול אויז דרייעצעהן. מיר וועלען טאכע, איז אם ירצה- השם משה וועט קומען, ניט מיטנע-המען מיט זיך ניט די תלמוד- הורה, ניט די שוול. אבער איבערלאלען דא אשוול, א מקומּ קדוש, מיט לעכער — אויז א חילול-השם, בגין אויז מיין עצה, או די קאפעיקע זאל מען אסיגנירען אויף רעמאנט אין אונגער שוול — עם זאל חסיזלום קיין חולול השם ניט זיין...

— חילול-השם זאנט איהר? — האט זיך דא ארויסגע- חאפט מיט א קויניטש רב גרשון משוווק, דער גבאי פון חברה קריישא: חולול-השם, רב שמואל? נוין, לאוט מיך ריידען... אשוול אויז אודאי א מקומּ-קדוש און אויז פיעל נרעסער פון א תלמוד-ה תורה. נו, און א בות-עלמן? דא? דער רב זאנט: משה וועט קומען. גוט. וועלען מיר ארויסגע-המען פון שוול די ספרדי תורהים, די מנורה פון עמוד, די הענגלייכטער, די פרוכתין, דעם פיור, אפלו אלע שמוט פון אונטער דער בימה אויסראטען, אויז בליבען נאר פיער ווענד מיט א פָאַקְרִישֶׁקָעַ; דער בית-עלמן אבער מיט די קברים און מיט די מצבחים וועט דורך בליבען דא אין גאנצען, היינט זאנט, רבותים, או אט אויז שיין צוואנציג ייאהר או דער בית-עלמן שטעהט כמעט נאר אchan א פָאַקְרִקָּאן און חורדים, בהמות און פערד געהען זיך ארכום צוישען די מצבחים און פערנאנדרען די קברים, אויז דאums ניט א חילול-השם? און וואלאט דען ניט זיין א יושר, או מען זאל די קאפעיקע אַוּקְגַּעֲבָעַן אויף

א פארקען צ'ים בית-עלטן, דער ביה-עלטן אויל בער פון
אショール, און חז'ן דעם האבען אונגעער בעתי-מודרשים דאחאָד
מעהָר פון'ים בית-עלטן ...

— דאָחאָד — זאנט אַיְהָר? — דאָחאָד? — האָט זיך
אויפֿגּנָחָאָפְט גָּלְאָמָּן: ווֹי הַיִּסְטָם? מֵיר נִיבָּעַן דַּעַן נִיט אָפּ חַשְׁבָּן
פָּונַן יַעֲדָר קָאָפְּיקָע?

— אָן פָּונַן רַאֲכָאָד אוֹיף תִּיקְוָן אַיְיךְ? — האָט זיך דָא
דרעהָרט מִיט אָגָּלָעַכְּטָעַרְלָן פָּונַן צַוְּיָשָׁעַן דַּעַר יוֹנָגָעָר חַבָּרָה.

— הא, ווֹאָם? אוֹיף תִּיקְוָן? — האָט זיך צַוְּרַיְגָּעַן גָּלָאָן
מאָן: אָן חַבָּרָה-קְרִישָׁא, דֵי שְׂפָרוּם, דֵי פִּיאָנִיצָעָם! פָּונַן ווֹי נַעַמְתָּ
איְהָר דַּעַן אָפּ ווּעָן נִיט אָן אַטְשָׁאָט? ...

— העדר נַלְאָמָּן! אַיךְ בַּעַט אַיְיךְ אַיְינָהָאלְטָעַן אָבִיסְעָל
די צָוְגָּנוּ — האָט אָקוּוֹטֶשׁ גַּעַתָּהּוּן רבּ גַּרְשָׂוֹן טְשֻׁוֹאָק, —
בָּעַסְעָר וָאַמְשָׁעַפְעָט זיך נִיט, וּאוֹרְוָם ...

— רַבּוּתִים! רַבּוּתִים! — האָט זיך אָחָט גַּעַתָּהּוּן דַּעַר
רבּ — אַיךְ בַּעַט אַיְיךְ ... גַּעוּוֹאָלָּד, בָּעַלְיַבְתִּים ... יַודְעָן ...
• •

II.

אין דעם זעלבִּיגְעָן אויענְדָּר בשעה בי'ם שְׁמוּנָעָוּקָעָר רבּ
אויעסְעָן די אָסִיפָּה, אויעגּוּמָעָן צוֹ מְשִׁיחָן אָשְׁלִיחָן מְנוּ
הַשְׁמִים אָן האָט אִיהם גַּעַנְעַבְעָן צוֹ ווּיסְעָן, אוֹ אַזְוִי אָן אַזְוִי:

אין א שטערטיל מיטין נאמען שמויינעוווקע אויז בי יודען ניט בעבליבען קיין איינציגגע קאפאיקע. אין קאפאיקע א קהלהשע אויז אפילו נאך דא, נאך דראט זיצט בייס רב אנסיפה אוין מען וועט זיך שוין בודאי אוניעצה געבען. וואס צו טהון מיט דער קאפאיקע, — יודען זאלען לעבען מאכען א תל פון קהלהשע הונ-דרערטער אוין טויונדרער, וועט איבער א קאפאיקע שוין מא-הסתם קיין עיפוב ניט זיין, — בגין מווז דאך מקוים וווערין וואס די נטרא זאנט וועגען ביאת-המשיח.

— קיין איינציגגע קאפאיקע? — האט זיך אונגערופען פער-וואונדרט משיח, — היכן? ווי געשיקט זיך, או בי יודען ואל ניט בליבען אפילו א קאפאיקע? ובפרט בי היינטיגע יודען וואס פאר א קאפאיקע זענען זוי גרייט אוייסרייסען איינינער בייס אנדערן באָרד אוין פאות אוין פאר א רובל פערקייפען אן איינגענעט טאטען... בליבט דאך די קשיא, ווי איזו האט דאס געקאנט פאסירען, או א גאנצע קהילה קדושה ואל איזו פערארימט וווערין? נאך פאר דעם בזאַדיעלום אויז דאך ניטא קיין אונגענלייבקיות אוין וואס די נטרא זאנט מווז דאך מקוים וווערין, -- בגין דאָרף מען פאָהדרען.

משיח האט געהיסען ארייספיהרען פון שמאל דאס וווײַמע עזעל אוין צונרייטען דעם שופר.

דאס ערעל, וואס אויז אַבענטאנען אוין שמאל במאַהוּנ-דרערט יאַחרען, אויז געווען בעדרקטט מיט שטוץ אוין מיט שטובי, איזו או מען האט אויהם קוים אַבעגעוואַשען אוין אַבעגעפיזט. דער שופר אויז אויך פערשטוייפט געווען אוין מען האט אויהם אַגאנ-צע שעה געדארפט וווײַקען אוין עסיג. אוין גאנץ נאַטירליך:

ועהענדריג און הערענרג אַלְעַן וואָס טהוֹט זיך בֵּי יְוָרָעַן האָט
משיח נאָר ניט געקאנט קלערען, אָז ער זאל אַין גיבען דארפֿעַן
פאָהָרַעַן צוֹ דערלייזען דאס פֿאָלַק יְשָׁרָאֵל. טִילָּאָ, עַם זאל ניט
בלײַבֿעַן בֵּי יְוָרָעַן אָפְּלַיו אַקְּאָפְּיקָעַ פָּוָן דָּעַם אַיְזָךְ ניט גַּעֲזַעַן
וּאָס צוֹ קְלָעַרְעַן, חֹצֶן דָּעַם, וּוי אַיְהָר גַּעֲרַעַנְקָט דָּאָן, בְּרִינְגַּט
די גַּמְרָא נָאָךְ אַסְטָמָן אוֹיפְּ מִשְׁׁחָהָס צִיעַעַן: דָּזָר שְׁבָלוֹן וּבָאיַּ
אוֹ שְׁבָלוֹן חִיבָּב. — מִילָּא פָּוָן צְדִיקִים אַיְזָךְ נָוָטָא וּאָס
צַוְּ רִידַּעַן: שְׁעַנְעַן צְדִיקִים מִישְׁׁתְּחִוּנִים גַּעֲזַעַן זְעַנְעַן אַיְצַט דָּאָן בֵּי
יְוָרָעַן... בְּלִיְבַּט דָּעַר בְּטַחְזָן אוֹיפְּ בְּזָלוֹן חִיבָּב; סְהִיסְטָמָן: אָז
אַלְעַן זָאָלַעַן וּוּעָרַעַן רְשָׁעִים, אַפְּיקָוָרִים, נָאָר זָאָגַט מִיר,
בָּעַט אַיְזָךְ, קָאָנְט אַיְהָר הַיְנִטְיָגָע אַפְּיקָוָרִים? וּוּיְסַט דָּעַן אַהֲיָנָה.
טִינְגָּר יְוָד, וּאָס הַיִּסְטָמָן זַיְן אַנְאָפְּיקָוָרִים? אַמְּלָא, זַעַחַט אַיְהָר,
פָּאָרְצִיְּטָעַן, זְעַנְעַן גַּעֲזַעַן אַפְּיקָוָרִים טָאָקָעַ וּאָס אַפְּיקָוָרִים
הַיִּסְטָמָן. אַ פָּאָרְצִיְּטָגָע אַפְּיקָוָרִים פְּלַעַגְתָּם פְּמָה יְאָהָרַעַן לְעַרְגַּעַן
זַיךְ צַוְּ זַיְן אַנְאָפְּיקָוָרִים. לְכַתְּחִילָה אַיְזָךְ דָּאָס גַּעֲזַעַן אַיְנָגָע
מָאָן מִיט אַנוֹט, שָׁאָרֶף קָעָפָל צַוְּים לְעַרְגַּעַן, פְּלַעַגְתָּם בַּחֲרוֹ-וּוִוָּיָּוּ
זַיְצָעַן אַן קְלִיּוֹן אַן דָּעַרְנָאָךְ בֵּי שְׁוֹעוֹרָן אַוְיָפְּ קָעָסָט
אַן לְעַרְגַּעַן — דִּי פְּרוֹיַעַן-פְּרָאָגָעַ פָּוָן מְסֻכָּת יְבָמוֹת; אַרְחִיתְעַטְטוֹר
פָּוָן מְסֻכָּת עִירּוֹבִין; פְּרָאָוָא-וּשְׁמַעְלְסְטוֹאָס פָּוָן נְזַשְּׁן מִיט דִּי עַרְיָ
מְקַלְטָה —, בְּפֶלֶל לְעַרְגַּעַן, לְעַרְגַּעַן אַן לְעַרְגַּעַן. — דָּעַרְנָאָךְ
פְּלַעַגְתָּם צַוְּ אַיְהָם אַרְיָוָנְפָּאָלָעַן אַ השְּׁבָלָה-בִּיכָּעַל, אַ טְּרִיוֹף-פְּסָול
מִיט קְוֹרְצָע אַדְרָר מִיט לְאַנְגָּע שְׂוֹרָה לְעַד; דָּעַרְנָאָךְ פְּלַעַגְתָּם דָּעַר
שְׁוֹאָרְצִיְּאָהָר בְּרִינְגַּעַן אַ לְּעַהְרָעַר פָּוָן קָאוּזָאָנָע אָוֹטְשִׁילְשְׁמַשְׁעַע,
אַ גַּמְנָאָוִיסְט, אַ בְּלָאָט „הַלְּבָנוֹן“, אַ בְּכָעָל „הַשְּׁחָר“, דִּי שְׁפַעְטָעַרְעָ
יְאָהָרַעַן — אַ נְוּמָעַר „חַמְלִיאַז“, „הַצְּפִירָה“; אַיְינָס מִיטָּן אַנְדָּרָעַן,
בִּיִּים יְוָנָגָעַנְמָאָנְטִשְׁגָע פְּלַעַגְתָּם וּוּעָרַעַן אַיְזָךְ אַפְּרַעַש, אַ מְהֻזְמָה,

א פינסטערניש, ניט פאר איז געדאכט, ווי בשעת לקיידחמה,
און ביסלעכוייז פלענט זיך אויספילדען פון דעם געוועזענען
וידענען יונגעגעמאן א פארטמענער אפיקורס מיט אלע שמדישטיך,
מיט ווילדע קשיות, מיט פינסטערע פירושים'לעך, למשל מיט
אוֹז טייטש אוֹיפֿ „לא תבערו“ אָז עס פלענט אוֹיסקומען, אָז
רויבען אום שבת איז פמעט אָזֶה... אָט מיט אוֹז אָפיקורס
פלענען זיך מלְאַכִּים ראנגלען און איהם ניט בייקומען; אָז
אָפיקורס פלענט דעם מלְאַכִּהmitt אלְיַז שטעטלען אָזֶג און
שטערבען אָמִיתָה-משונה טאקע אָזֶן תשובה און אָהָן ווֹדָי.
זעהט איהָר, וווען עס זאל וווערען אָאנְצָעַר דָּזָר אָזָעַלְבָּע
אָפיקורסִים, ווֹאֶלְט שווין משיח קיון ברורה נוט געהאט און ווֹאֶלְט
געמִוִּים קימען. ווֹאֶס אָפְּער זעהט מען בי אָצְטִיגַע אָפיקורסִים? —
וירען פָּאַהֲרָעַן און רויבען אום שבת — פָּאַסְטָעַן ניט אָפְּילּוּ יומָטּ
בְּפָּורּ, עַסְעַן טְרָפּוֹת. פְּרוֹבָּטְ-וּשְׁעַ פרענט אוֹז אָפיקורסִים.

— פָּאַר ווֹאֶס רְוִיכְסְּטָן דָו אָום שבת?

— ווֹיְל אִיך ווֹיל רְוִיכְעַן, — ווּעַט עַר אִיך עַנְטְּפָעָן.

— לְמַאי פָּאַהֲרָסְטָן דָו?

— ווֹיְל אִיך ווֹיל נִיט גַּעַנְהַן צְפּוֹם.

— לְמַאי פָּאַסְטָעַן דָו נִיט יוֹם-כְּפָרּוֹ?

— ווֹיְל אִיך ווֹיל עַסְעַן.

קוּרְץ און גַּט, אָהָן פִּירּוֹשִׁים; ווֹאֶרְוּם חָאָפְּט אֵתָם אָן, קָאָן
עַר אָפְּילּוּ קיון עַבְּרִי נִיט אָן הָאָט שווין אַב פֻּרְגָּעָסָעָן. אָט
דָּאֶס קָאָלְבָּלְטִינִיקִוִּים צָו גַּטּ, צָו דָעַר אִמּוֹנָה, צָו דָעַם חָוֵב

וויאם ליענט אויף יעדען מענשען צו גלויבען — אין וויאם ניט איז
 פאר א גאנט, אבער דאך גלויבען טיעפ און ערנטסט — אט פון
 וויאם בעשטעט א היינטיגער אפיקורס. א פאראצ'יזיגער אפיקורס
 פלענט עסען טרפזות לשם השפהלה, טראגען א קורצען רקע לשם
 השפהלה, לייענען א בלאט צייטונג לשם השפהלה; אין איז אונ
 פערענבורג איז געווארען א חברה „מפני השפהלה“ פלענט ער
 די לעצטעה צעהן רובל איזוועקשייקען אהין א נדבה אונ צויניפקלוליבען
 בי אנדעריע וויפיעל נאך סייז מענילך געווען נדבות פאר דער
 חברה. און א איזטיגער אפיקורס? איבעראל איז דאס א גראבער
 יונגן, וויאם האט אפלוא ניט געהרט פון דעם וויארט השפהלה אונ
 אויב דאס איז א מענש א געבלידער מיט א דיפלאם — איז
 וויאם מהות ער? וווענדיג א סטודענט געהרט ער אליין נדבות,
 לערענט, עסט און טריינקט אויף דער חברהש חשבון און דערלאָה,
 וווערעדינג אַדּוֹאַקְטָּם, אַדְּקָטָּר, אַיְנוּשָׁנָּר אָזְּנָּבָּר
 דיענענדיג הונדרטער און טווענדער, דערמאָהנט ער זיך אפלוא
 ניט אויף דעם ברויט און זאלץ, מיט וועלכע עם האט איהם
 געהדאָדערערט די השפהלה, און איז מען דערמאָהנט איהם, מאכט
 ער זיך חמי'עוואָטָע, און איז צעהן יאהר אַרְוָם דערמאָהנט מען
 איהם או בי דער חברה ווענען נאך גאנץ זיינע ראָסְפִּיקָעָם,
 ענטפערט ער, איז צעהן יאהר איז א זעטסקע דאָוָונָאָסָט
 און די ראָסְפִּיקָעָם ווענען שיין בטל געווארען און געהט לאָדָט
 איהם צום ונתנה תּוֹקֵף...

אט דאס, זעהט איהר, איז שיין איז מני אפיקורסים
 וויאם אפלוא די שדים איז גהנэм וועט נמאָם ומיאָם זיין צו
 פאַטְשָׁקָעָן זיך מיט זיין, איז פאר משיח'ן טוינען זיין בוראי
 אויף בפֶּרוֹת...

בליבט בבן די ערישטע פרימער מא איזיף משיחס צייטען.
שחליה פרויטה טן הפים — עם זאל ניט בליבען א קאָפֿיקע אין
קעشعנע: אוים געלד, אוים יודישע גבירום, יודישע בעלי-
נדבות, וועלכע נאט אלין נעהן דראָף צאהלען ואַבער מיט
פראָצענט פון פטעטל עליות, שטערט בים מורה-וואָנדֶר, אהה
הראותס, ערישטע הקפות, ליאָרעדיגע מײַשְׁבָּרְךִּס און הייסע,
פְּרִישַׁ-צַּאָפְּלִידִינַּעַ אל מלָא רְחַמִּים מִתְּ אַסְפֵּרְ פָּוֹן אַיְן עַק
וועלט בו דער צויזיטער... אוים פְּבוֹד, אוים יְחוֹם, אוים געלד
אין אוים בלוט... און הערט, איך בעט איך, דאס אַיְן שְׂוִין
טאָקע מקוים געוּאָרָעָן איזיף דער וועלט, און וואֹז אַיְן
שְׂמוּנָג עַוּוּקָע

III.

שנעל ווי אַנְיָדָלָעֶר אַיְן גַּעֲפְּלוּינְקָן רִיְּטַעְנְדָרָן אַיְפָּן שענעם
ווייסען עועל דער גַּאַלְצָדָךְ. וְאַלְדָּ-אוּםָס, וְאַלְדָּ-איַין הָאָט זֶיךְ
געַזְוִינָעָן דער לאָנגָנָעָר, לאָנגָנָר וועָגָן, אַן זִים ווי די שְׁטִימָעָפָן
אַפְּיעָרָעָל הָאָט גַּעֲקְלוּנָגָעָן מִשְׁיחָים קוֹל מִתְּ דִי ווּרְטָמָעָר פָּוֹן
דָּעַם לִיעְבָּעָן קָאָפְּיָטָעָל "בְּ שַׁׂבְּבָה אַת שִׁיבָּת צִוְּזָה"
— שִׁיר הַמְּעָלוֹת —

הָאָט גַּעֲוָנָגָעָן מִשְׁיחָ:

או גַּאַט ווּט אַומְקָעָתָרָעָן דָּאַס גַּעֲפְּאָנָגָעָנָא
פָּוֹן צִוְּן, ווּלְעָלָעָן מִיר ווִין ווי אַין חָלוּם;
דָּעַמְפָּלָט ווּלְעָלָעָן אַנוּגָּרָעָל עַפְצָעָן ווִין פּוֹל מִיט

פְּרִיְד אָוֹן אַוְנוּעָר צוֹנָג — מֵיט גַּעֲזָנָג ;
 דַּעֲמָלֶט וּוּעַט טַעַן זָאָגָן צוֹוִישָׁעָן דַּי פַּעֲלָקָעָר ;
 גַּרְוִיסָּע וּוְאוֹנְדָּרְיוֹ הָאָט גָּאָט גַּעַתְהָוָן מֵיט זָוִי !
 גַּרְוִיסָּע וּוְאוֹנְדָּרְיוֹ הָאָט גָּאָט גַּעַתְהָוָן מֵיט אָוָנוֹ
 אָוֹן מַיר וּוּלְעַן זַיךְ פְּרִיעָהעָן ;
 קַעְהָרְ=אָוֹט, גָּאָט, אַוְנוּרָעָן גַּעַפְּגַּנְגַּעַנָּע, אָוִוִּי
 וּוְ שְׁטְרָאָמָעָן אַיְן דַּרוּסְ=זַוִּיט ;
 דַּי, וּוּלְכָעָה אַבְּפָעָן גַּעַוְוִיתָה מֵיט טַרְהָרָעָן,
 וּוּלְעַן שְׁנִיְּדָעָן מֵיט פְּרִיְד ;
 דָּעָרָ, וּוְאָסְטָהָאָט וּוְיְוִינְגָנְדִּיגָּן גַּעַטְרָאָגָעָן דַּי
 קַעְנָעָרָ, וּוּעַט זַיךְ אַוְטְקַעְהָרָעָן מֵיט גַּעֲזָנָג
 טְרָאָגְעָנְדִּיגָּן דַּי גַּאֲרָבָעָן .

הוֵיכְ אָוֹן פְּרִיְד, זַוְּעַם אָוֹן לְיַעַב הָאָט זַיךְ גַּעַגְסָעָן מִשְׁיחָהָם
 קָוָל אַיְבָּעָר דַּי בְּעָרָג אָוֹן טַהָּלָעָן, וּוּלְדָעָר אָוֹן פַּעַלְדָּעָר, טַיְבָּעָן
 אָוֹן אַבְּגָרְוָנְדָעָן ... מֵיט פּוֹרְכָּת אָוֹן מֵיט פְּרִיְד הָאַבָּעָן זַיךְ גַּעַנְגָּעָן
 צְוִינָעָן צַו אִיהָם

דָּעָר הַיְמָעָל, דַּי שְׁטָעָרָעָן,
 דָּעָר בָּאָרְגָּן דָּעָר טַהָּאָלָּה,
 צַו פִּיהָלָעָן, צַו חָרְעָן
 זַוְּיָּוִן גַּעַטְלִיבָּעָן קָוָל ...

וּוְאָלְדָּ-אָוִוָּס, וּוְאָלְדָּ-אַיְין הָאָט זַיךְ גַּעַצְיוֹגָעָן דָּעָר גַּרְוִיסָּעָר
 לְאַגְּנָעָר וּוּגָן, אָוֹן וּוְאָסְטָהָאָט וּוְיְוִיטָהָאָט אַיְין אַלְיאָזְ לְכַטְיָנָעָר אָוֹן לְיְכַטְיָנָעָר
 גַּעַוְוָאָרָעָן מִשְׁיחָהָם פְּנִים בַּיּוֹן עָר אַיְן גַּעַקְוָמָקָן אַיְן שְׁמַוְיָנָעָוָקָע ...
 אָוֹן בְּשַׁעַת עָר אַיְן אַרְיִינָגָעָפָהָרָעָן אַיְן שְׁמַוְיָנָעָוָקָע,
 זַיךְ שְׁוִין דָּאָרָט דַּי אַסְּפָה גַּעַנְגָּדִינָג אָוֹן טַאָקָע אָזְוִי וּוּסְטָהָרָעָן

ציו זין: יודען האבען געריסען איזנער בייס אנדען באָרד און פאות, פיעירדינע קלעפּ, געבראַטענע פֿעטשׁ, קלאַת און חרמּות האבען זיך געשאַטען ווי באָפּ ...

“איינער האט געשריען: אויפֿ דער תלמוד-תורה!”

דער אנדערער: — "אייפ דער שוול!"...

דער דרייטער: — «אויפֿן בֵּית-עַלְמָן!...»

ער האט אומגעעהרט דאס עוויל און אי אוועק
זווריך...

אין חלום .

א באבע-מעשה פון מישח'ם צייטען .

I.

נאך מלוה-מלפה .

שבת-צ'ו-נאכט'ס אין א שטערטיל אויפֿז טיך דנייעפר , איז געוועסען בי'ם טוייער פון רב אברטישלום דעם גביר'ס הייפֿ ישראלייך דער סטאראוש .

לכטיג איז שטיל איז געווען די שענען ומער-נאכט . א ליעבע פרישע קיהליך איז צונאסטען געווען איז דער לפט איז א זיסער דריינעל האט אַרומגעוווקעלט די אלטע אַקאציעס איז די גרויסע , הוייכ טאָפֿאַליעס איז רב אַברם-שְׁלֹם'ס נאָרטען .

דאָס גאנצע שטערטיל איז שיין געשלאָפֿען שטיל איז רוחיג אוי ווי עס שלאָפֿט זיך איז א קיהעלען ומער-אווענד נאָך א לאָנֶה גען הייסען מאָג , אַפִּילו'ם אַפְּטִיקָעָר איז שיין געווען פֿינְסְטְּרָע איז זאל — אַסִּיטָן , או מען האט שיין דאָרטען אויך מלוה-מלפה געווען מישטיננס-געזאגט , דאָס הייסט גענדיגט די אַקָּא מיטָן רָאָמָס , די געסט אַוּעָקְגַּעַנְגַּנְגַּעַן אֲהֵים איז דער בעל-הבית געלעגט זיך שלאָפֿען .

ישראל'יק, א יוד פון א יהוד פיער-פינק און זעכיגן,
א הייכער, א דערער, מיט א שיטער גרווי בערדיל און מיט
א בעלמע אויף דער לינקער אויגן, איז א האלבע שעה צוירק
ארויסגענגןען פון הויף, צונגעמאכט די פארטקע און געתהן
אלאנגען הילכיגען פייף. אויף דעם פייפ האט זיך דערהערט
א פרעהליךער ביל מיט א קיוויש, פון אונטער דעם טויער איז
ארויסגעקראכען א היבש קאלטונגואטעה הינדטעל, אינגעווועלגערט
אין חי און אין שפענדליך און האט גענומען שפרינגען און טאנַ
צען ארום ישראל'יקען.

ישראל'יק האט זיך צונגעוצט אויף א גראבען אלטען סווואַ
לאָק. ווּאַס אַיְ שׁוֹין כִּמָּה יַאֲהֹרֶן גַּעֲלָעֵן דָּא בִּים טויער, האט
ארויסגענוּמָן פון בוועט א פַּלְעָשָׁעָלָע, אַבְגַּעַשְׁתַּחַט עַם אָוָן
צונעלאָעַט צו די ליפען.

דָּאָס הַיְנְדְּטָעָלָה האט אויפגעהערט צו טאנציגען, האט אויף-
געהייבען די אויערליך מיטן פִּיכְתְּבָעָן, שׂוֹאַרְצָעָן גַּעֲוִיל אָוָן אַפְּ-
געשטעלט זיך קוּקָעָן — ווּאַס מהות דָּאָס ישראל'יק.

ישראל'יק האט אַבְגַּעַנּוּמָן פון מַוְיל דָּאָס פַּלְעָשָׁעָלָע, אַפְּ
געדריכעט זיך אָוָן מיט אַשְׁמַיְכָּעָלָע אַקוֹּק גַּעֲתָהָן אויפֿן
הינטעל.

— ווילט?... פֿעָ, באָרְפָּאַסְקָעָ, משקה ניט פָּאָר דַּוְרָ...
אַ פְּלַבְּ טַאָר נִיט... אַ יוד להבריל — יְאָ... אַ יוד אַיְזָן מלוהַ
מלפה... נַאֲר ווֹאַרְט אַוִּים, אַיך הַאָב עַפְעָם נַאֲך, אויף ווּאַס דַּו
בִּיסְט אַוִּיך אַ מְבִין... אַטְמָא — אַ שְׁטִיקָעָל קַכְּעָל. פֻּרְבִּים...
ישראל'יק זאל לעבען האט גענומען אַ טְרָוְנָק בְּרָאַנְפָּעָן אָוָן דַּו,

בארכאסקע, פערביום... אט אווי, פלב, נישקה, מענטט אויך
 הנאה האבען פון דער בעל-הבית טעם קיכלעך... עס, צויציל,
 עס, און לאו דיר טאקע וואוהל בעקמטען... אַח-אַח-אַח,
 גאנטען! וויפיעל דארף אַמענש אין גאנטען? אודאי, אלעלאו
 מענטשען פארהאן און יערעם גאנטס-בגעפונגניש האט זיך זיין
 בעדרעפונגניש: רב אברט-שלום דער גיבור דארף קאוזאנע פאה-
 ריאדען; מיכל דער מלמד — תלמידים, גלאזובערג דער אפטמי-
 קער — רצעעפטען... און וואס דארף ישראלייק דער סטפה-
 ראוש — דאס הייסט, איך טאקע? נאך נישט... גאנ-אָר נישט,
 איך, ישראלייק, דארף זייזען נבען טויער און קווקען אייף דער
 לבנה... סקאנצל קומט, גות נאּווענד לבנהילע! וואס מאקסטו?
 ווי געהט עס דיר?... וויסט איהר וואס איך וועל אַיְיך זאגען,
 דאס אויך נאך פון נח'ס צייטען און — ס-הייסט איך מיט דער
 לבנה... איהר גערענקט דאָך בשעת דעם מבול — גענאנגען
 פאָרלעכוביוו: אַהענדייק מיט אַהענדיישקע, אַ מלמד מיט אַ ציעג
 (וואס גרויזשט אָב די יונגע פוימעלן...), אַ קברות-מאן מיט
 אַ קאטשקע (ווײַיל זי האט אויך ליעב "דעם טרונק"...), און אויך,
 ישראלייק, וויסט איהר, מיט וועמען? — מיט דער לבנה...
 לאָכט ניט! צואנציג יאָחר שיין, אָו עס לעבעט זיך אַט דאס
 שענע פאָריל: איך און זי; איך זיינ ביים טויער און זי אוין
 הימעל; יעדען אּווענד געהען מיר ארוייס ביידע זו הייטען רב
 אַברט-שלום פערמעגען... בארכאסקע — זאנט איהר? עט
 אַלאַיחצ'ל... גלאט אווי, על פֿרְמַהְגָּן: אַ סטָּרָאָזֶשׁ דארף
 האבען נבען זיך אַהונטעל במו אַ גוטער יוד להבריל — אַ גנאָה,
 אווי ווי אין פֿסּוֹק שטעהט: גנְבָּאִי יְבָאָה, גְּנְבָּאִי יְצָאָה... אַ הוֹנֵד
 אויז בְּכָל נִיט אַ יְדִישָׁע זַק... בארכאסקע! צַיִן, מְמוֹר! עַהַע,

איךר זעהט? א הונדר האט מורה פאר א יודען! און אקעגען דעם
 וואס איךר זאנט: ננבים, איז בי אונז אין גאנץ הושענאייזוקע,
 וונט איך בין א סטאראוש, געווען סך-הפל דריי גנבות: א קויאטש-
 קע מיט זיעבען הינדעלעך, א פאלומישאך מיט שבת-דיגע פיש
 און א קונגעל אין א זעקעלע. און וואס מײנט איהר? אפשר גלאט
 אוי פערפאלען געוווארען? ניין, ברידער, פמעט אלען רוזטלייע-
 דעועט: די קויאטשקע מיט די הינדעלעך האבען גענגב-עט
 ציניגינער, -- זיין קומען צו אונז צייטענוויז נעהמען א פאטשיניקע:
 לייטען א סאמאואאר, פערגיסען א לאך אין א סקאואראראך און
 אגב אורהח טאקע עפער אנטליען איךר — על מנת להחויר,
 דאס הויסט: אַבְגָּנֶבָעַן צוֹרִיק אָזְמָעַן וּוּעַט חַאַפְּעַן ... דעם פֿאַ-
 לומישאך מיט די פיש וויסט מען עד היום ניט ווער. נוּנָוּ,
 איך האב געהאט מיט דעם פאלומישאך צו זינגען און צו זאגען! ...
 די גנבה האט זיך געטראפען ביז אונזערן א שבן, ביז איזייקען
 דעם זאיאקאוואטטען. א גאנצען חורש נאכאנגדר האט ער מיך
 ניט געלאָות לעבען: "ס=סְטִיחַת, אָזְ-זָ-אַ-הַעֲכָת! אַוְיָף וּעְקָט
 און דֵ-דְרִיסְטִינְגּ קִ-קִ...". — "פְּרָרוֹת גַּעֲטִינוּת?" — זאג איך.
 "וּ-וּ-וּעַר אַלְיוֹן אַ-פְּ-כְּ-פֶרְהָה! — שְׁרִימְתּ עַר — אַוְיָף וּעְקָט און
 דֵ-דְרִיסְטִינְגּ קָאַפְּ-יְקָעָם... אַ-פְּ-פְּ-פְּ-רִישְׁעָר, אַ-לְּ-לְּ-לְּעַבְּ-דִינְגָּר...".
 אַ-לְּעַבְּ-דִינְגָּר? — זאג איך — אַוְעַקְגַּעַשׂ-וּ-וּמָעָן, רַב אַיְזִיק!
 אַ-מָּאָךְ גַּעַתְּהָן, זאג איך, מיטְזַן וּ-יְ-וּרְעָל אַוְעַק צוֹרִיק אין
 טִיְּךְ אַ-רְיִין...". — אַוְן דָּעַר פְּ-פְּ-פְּ-פְּ-אַ-לְּוּ-מִ-שָּׁאָךְ, גַּולְן? ! דֵ-דְרִעְר
 פָּ-אַ-לְּוּ-מִ-שָּׁאָךְ אַ-וְיָךְ אַ-וְ-וּ-קְגַּעַשׂ-וּ-וּ-מָעָן? ! ? ... בִּ-הָאָב פָּ-וּ-ן אַיְזִיק,
 זאג איך, געהאט קָאַלְט אַוְן וּ-אַ-רְיִם... אַזְהָאַט אַיְזִיק אַ-וְיָךְ
 צוּוִי גַּנְבּוֹת; אַוְן דֵ-דְרִיטָע, דָעַר קָוְגָעַל — וּ-וּיסְט אַיְזִיק וּ-וּרְעָר?
 חַהַע-חַהַע-חַהַע! ... דָעַר קָוְגָעַל האט אַוְעַקְגַּעַשׂ-אַטְבָּעַנְט אַט טַאַקְע

ער, מײַן בָּאָרְבָּאָסְקָעַ, אַ מְפֵלָה אוֹיפֶּה אִיהָם!... זֶומְטָר-צִיּוֹת,
 שְׁבַתְ-שִׁורה, דַּי פַּוְינְגָּלָעַךְ פַּרְעָהָעַן זַיְךְ, שְׁפְּרִינְגָּנָעַ פָּוּן דַּי דַּעֲכָעַר
 אַיְן הוֹיפֶּה אַרְיַין, עַסְעַן גַּרְעַטְשָׁעַנָּעַ קַאַשְׁעַ, וַיְיַיְדָעַר מַנְהָגָה אַיְזָה,
 אַוְן זַיְנְגָּנָעַן שִׁירָה... נַחַמָּה נַחַמָּה-גַּנְצִיעָם... אַ בָּעַל-הַבָּאָנְדָעַ
 מִישְׁתְּיִינָם גַּעַזְגָּנָטָן! אַרְיוֹסְגָּנָעַנוּמוּן דַּעַם טַשְׁאַלְעַנְטָן, דַּי זַיְךְ דַּעֲרָה-
 אַלְגָּנָט צָוָם טִיש אַוְן דַּאַס וְעַקְעָלָעַ מִיטָּן קַוְגָּעַל אַנְדָּרְגָּעַשְׁטָעַלְטָן
 אַיְן קוֹך אַוְיפֶּה דַּעֲרַ בָּאָנְקָה אַפְּקִיהָלָעַן... מַיְיָן פָּלָב וְעוֹהָת — דַּי
 טַהְיָר אַיְזָה אַפְּעָן... אַרְיַין פָּאוֹאַלְיִנְקָעַ אַוְן אַוְועָק מִיטָּן קַוְגָּעַל
 אַיְן אַ וְוַיְנְקָעַלָּעַ פָּוּן יַעַנְגָּר וַיְיַתְּ בָּאָד אַוְן, פֻּרְשְׁטָמָעַת אַיְחָד
 מַיְיךְ, אַלְעָק נִית אַיְבָּעָרְגָּעַל אַוְעָן... נַחַמָּה אַיְזָה גַּעַקְוָמָעַן צָוְ לַיְפָעָן
 אַ פָּעַרְסְּמָטְטָע — וַיְיַזְרָאֵל אַיְהָם שַׁלְּאַגְּנָעַן, הַרְגָּנָעָן!... נַיְיָן, וְאַג
 אַיְזָה, נַחַמָּה-יְנָיו, שַׁלְּאַגְּנָעַן נִית, זַיְרָלָעַן זַיְדָעַל אַיְהָם אַזְּן וְוַיְפִיעָל
 עַס וּוּעַט אַיְהָם אַרְיַין... וְאַס? אַפְּשָׁר נִית גַּרְעָעָט? וְאַס?
 זַעַתְהָוָת אַ נַּאֲרִישָׁע יַוְדָעָן? הַאָט? וַיְיַדְרָ גַּעַמְאָכָת אַכְטָצָעָהָן
 מַיְשְׁבָּרְקִים, אַוְן דַּעֲרַ קַוְגָּעַל אַיְזָה גַּעַבְלִיבָּעָן בַּיְיָ בָּאָרְבָּאָסְקָעַן...
 בָּאָרְבָּאָסְקָעַ! — וְאַג אַיְץ — אַחֲרָ�ו אַתָּה! בַּיְיָ אַיְצָהָר, וְאַג
 אַךְ, שְׁוִין אוֹיפֶּה דַּזְּרִידְזָרוֹת אַ יַּוְדָשָׁעָר פָּלָב, אַוְן אַזְּמָר וּוּעַלְעָן
 גַּעַהָן קַיְיָן אַרְקְיִישָׁרָאֵל נְהָם אַיְךְ דַּיְרָ מִיטָּה, וַיְיַיְךְ בִּין אַיְדָה!
 וְאַס אַיְזָה? אַיְן אַרְקְיִישָׁרָאֵל דַּאֲרָף מַעַן קַיְיָן פְּלָבִים נִיטָּה? אַודָּאי
 וְוַיְלָט זַיְךְ קַיְיָן סְטָאַרָּאָושׁ דַּאֲרָט נִית זַיְינָן; דַּאנְקָעָן גַּאַטָּה, אַבְגָּעָן-
 דַּיְעַנְתָּה דָּא אַיְן גַּלוֹת בַּיְיָ רַב אַכְרָמִישָׁלָוּם'עַן צַוְּאָנְצִיגָּן יַאֲהָר...
 בְּלִיעָבָעָן, גַּעַנוֹג... וְוַיְפִיעָל דַּעַן אַיְזָה מַחוּבָּה אַיְדָה?...
 צַוְּאָנְצִיגָּן יַאֲהָר אַבְגָּעָוּסָעָן בַּיְיָ מַטוּעָר אַוְן גַּעַקְוָקָט אַוְיפֶּה
 דַּעֲרַ לְבָנָה, שַׁלְּאַפְּעָן — אַוְאָס! סְמִיעָה נִית אַנְיָוָגָן צַוְּמָא-
 בָּעַן... זַיְן, יִשְׂרָאֵלִיק, זַיְן אַוְן זַיְגָּנָט מִיטָּן אַלְטָעַן
 נַיְגָּנוֹנְדִיל:

די לבנה שיונט אין חיטעל
און ישראל'יך זיצט בויים טויער...
וואך, ישראל'יך! ניט א דרייטעל
וואך, האלט אפען אויג און אויער.

זיט און רוחיג שלאפט בו מארגןע,
רוחט זיך-אוים, רב אברומ-שלום!
ווײיט און פריי פון אלע זאגנען
עהט אין שלאָפַע א גוטען חלום.

קײַן גערוויש און קײַן געטען
וועט ניט גרייבען אייער אויער:
די לבנה שיונט אין חיטעל
און ישראל'יך זיצט בויים טויער...

ישראל'יך זיצט זומער-צייט און קלובייט נחת קווקנדיג ווי
די לבנה שיינט, און די ליכטיגע שטערענדליך שפיענלאַן זיך
אָפַע אִין די קאַליווישען אויף דער נאָס, ישראל'יך זיצט ווינטער
בֵּי נאָכְט אַיִינגעווילט אַינְגָּס אַלטְעָן טוֹלָעֶףְּל, אויף וועלבען עס
אייז ווי דער פֿסּוֹק זאנט, מְמֻרָח שְׁמַשׁ וְעַד מְבוֹאָז, פּוֹנִים קָאָלָּ
נָעָר בֵּי דָעָר שְׁפִּיעַן פְּאָלָע, פָּעָמָן וּרְמָן, אַלְאָק אָן אַלְאָטְעָ—
ישראל'יך זיצט אַן הָרְטָט זיך צו צו דָעָם לאָנְגָנָן נְגָנוֹן וּוְאָס עָס
וּנְגָנָן דָעָר קָאַלְטָעָר וּוּנְדָר — וּוְאָס וּוּינְטָעָר אָזְזִי, וּוְאָס יָאָ
מְעָרָט עָר? ... צוֹאַנְצִיג יָאָהָר הָרְטָט זיך צו צו ישראל'יך צו דָעָם
לאָנְגָנָן לִיעְדָּעַל אָן עָר דָעְרָמָאָהָנט זיך אויף אַלְעָ לְוִיהָס, וּוְאָס
וּנְגָנָן גְּעוּוֹן אַן הוֹשָׁעָנָאָיּוֹקָע אַין די צוֹאַנְצִיג יָאָהָר, אויף דָעָם
בִּיטְעָרָעָן גְּעוּוֹיִין פָּוּן די אַלְמָנוֹת מִיטָּה די יְהָזִים נְעַבִּיך ...
און ישראל'יך שלאָפַט ניט... ישראל'יך טָאָר ניט שלאָפַען.
וּוְאָרוּם... שא! אויך וועל אויך דָעְרָצָעָהָלָעָן בְּסָוד, או מִידְהָאָט

ויך שווין געמאכט אמאל אנטשלאפען ווערען — און וואס האט
ויך מיר דעםאלט גע'חלומיט? אוי-אווי! איהר מענטש עם אויס-
הערען:

II.

דער ארץ-ישראל-יוד.

געוויעזען טאקע אויך שבת-או-נאכטס, נאך אסיען-צ'ויט
טיעפ-טיעפ אסיען... אָ רעהן מיט אָ פרעומטל, אָ צוּוֹ וְאַיִן
פסוק שטעחת — פינסטער און גלטשיג און אָ ניזאוע ווינטעל
דערצ'ו... אָ גָּעַדְן, אָ חֵוֹת, עַם גַּעֲמָת דָּוָךְ בְּיוֹן בֵּין, אַיִן
געוויעזען אַיְזָה דָּאַס טַאַקָּע סְנָהֶבֶל אַיִן אָ וּאַךְ אַרְוָם נַאֲכִין פָּאָ
לְוִישָׁאָק מִיט דִּי פִּישָׁ... מַלְאָא שְׁלָאָפעָן, פָּעָרְשָׁעָתָהָט זָד,
הָאָט מַעַן נִית גַּעֲטָאָרְט... אָ קִיצְוָר, אָגָּנָגָעָתָהָן מַיִן טִיּוּרָעָן
שְׁאָפעָן-פְּעַלְזָן, פָּוּן דִּי קָעָצָעָן סְוִיפְּלָעָן, גַּט אָונְטָעְרָגָעָנְאָרְטָעָלָט
וִיך. אָ פִּיף גַּעֲתָהָן מַיִן לְאִיחָרֶן אָוּן אַרְיִינְגָּעָרְקָאָכָעָן אַיְנָאַיִינָעָם
מִיט אַיִם אַיִן סְטָאָרוֹשָׁקָע. מַיִן לְבָנָהָלָע וְאֵל לְעַבְעָן נִיתָאָ:
וַיְהִי הָאָט פִּינְדָּר אָ נִיזְאָעָו ווּינְטָעָל... אַיִן וִיך אַיִךְ מִיר אַיִן
סְטָאָרוֹשָׁקָע אָוּן בּוֹרְטָשָׁע מִיר אָוְנְטָעָר דָּעָר נָאָ אָ שְׁטִיקָעָל
זְמִירָות מִישְׁתְּמִינָם גַּעֲזָאָגָט... וְיֵי זְאָגָט עָר דָּאָרְטָעָן? חֲדָש שְׁשָׁוְנִי
אַל נָא — בְּעָנִי מַיִן פְּרִיד, גַּאֲמָעָנוּ! לְחָם לְאָכְל — אָפִי,
וְאַנְטָעָר, רְבּוֹנוֹ שֶׁל עַזְלָם, פָּוּן הַוְּנָגָע נִיט שְׁטָאָרְבָּעָן, וּבְנֶד
לְלִבְוֹש — אָוּן אַיְנָגָעָנָע תְּבָרִיכִים, אָוּי, פָּאָטָעָר-הַאֲרַצִּינָעָר,
בְּעַגְּרָאָבָעָן ווּעָרָעָן... אָוּן אָז שְׁוֹן נָאָר גָּוָט, אַיִן אָסְקָעָנָה
דָּאָרָפָ אָיִד?

אַבִּי — אָנִי — אֲפִינְעָלֶעֶת
פְּרָגְנָמֶן

מֵיטַ אַשְׁטִיקָעַלֶעֶת לְעַקְעַךְ ...

אָחָ-אָחָ! כֹּל-וּמָן מַעַן לְעַפְט וּוַיְלַט זַיְד... אֲקִיזָּוּר,
זַיְד אִיךְ אֵין סְמָאָרָא שָׁקָע... נָאָר אִיךְ פִּיהְל, אָוּסְפָּאַלְט אַוְיָהָר...
מִיד אָן אַגְּנָעָעָן — עַם צְרוּיָּסֶט מִיד מַמְשׁ דָּאָם מַוְיל...
יִשְׂרָאֵלִיק — וְאָגְ אִיךְ זַיְד אַלְיָוּן — גַּעֲדָעָנָךְ, וְאָגְ אִיךְ, נָאָר
נִיטַ שְׁלָאָפָעָן... פֻּעָרְגָּעָם נִיטַ דַעַם פְּסָוק: וּכְרָנוּ אַתְ הַרְגָּה —
דַעַם פָּאָלוּמִישָׁקָה הַיִסְטָה עַם מִיטַן הַעֲכָט... נָאָר שָׁא! — מִיד
דָּאָכָט זַיְד עַמְּיָצָעָר גַּעֲהָת... הָא? מַעַן רַופְטָמִיךְ... אִיךְ טָהָר
אַקְוָק אָוָן בֵּין נְשָׁתָׁמָם גַּעֲוָאָרָעָן: גַּעֲבָעָן דַעַר סְמָאָרָא שָׁקָע
שְׁמַעְתָּה אַרְצַ-יִשְׂרָאֵל-יוֹדָה! מַטְאָמָעָנוּ! אֲרֹשְׁלָמִי מִיטַ
אַלְעַ פִּיצְ-פִּיצְלָעַךְ — אֵין אַחֲלָלָט מִיטַ אַגְּרָנָעָם גַּרְמָטָעַל,
דַעַם קָאָפְ פָּעָרְוּוֹקָעַלְטָמַט מִיטַ אַהֲנָרְטָיךְ אֵין רַוְיָטָע אָוָן וּוַיְסָעָה
פָּאָסָעָן — אֲפָרְמָאָלָנָעָר יִרְוָשָׁלָמִי... דַעַר פָּנִים זַיְנָעָר אֲוִים-
גַּעֲדָרָטָעָר וּוּי אַשְׁטִיקָעַל פָּאָרְמָעָט, נָאָר אַוְיָגָעָן אֲפָאָר לִיְכְּטָעָן.
בְּלִישְׁטָשָׁעָן אָוִי וּוּי דַי הַאָלָאָוּשָׁקָעָם ...

— יִשְׂרָאֵלִיק! — וְאָגְנָט עַר אָוּן שְׁאַקְעַלְט מִיטַן קָאָפְ —
יִשְׂרָאֵלִיק, דַו שְׁלָאָפְסָט?

— נָאָט אִיךְ אַנְיָעָם! מְרָאָכָט אִיךְ מִיד — אֲרֹשְׁלָמִי
אֵין רַעַדְתָ פְּרָאָסְט יִוְדִישָ אַהֲן אֲוֹאָרָט תְּרָגָנוֹם-לִשְׁוֹן...
דוֹ שְׁלָאָפְסָט, יִשְׂרָאֵלִיק! וְאָגְנָט עַר וּוּעָרָעָר אַמְּלָאָל אָוּן עַר
קוּקָט מִיר גַּלְיָיךְ אֵין פְּנִים אַרְיָין אָוִי רַחְמָנוֹתָיךְ, אָוְטָעָדָינָ, אָוּ
עַם גַּעֲהָמָט מִיךְ אָן בֵּים הַאֲרָצָעָן ...
— פָּוּן וּוְאָנָעָט — קְלָעָר אִיךְ — הַאָט עַר וּדְ גַּעֲנוּמָעָן

אין טיטען דרינגען בי אונז אין הושענא'ווקע? אונז עם קומט מיר
אריין אין קאָפַ, אוֹ מען דאָרָף אַיהם שיקען צום רב, ווי דער
מנחג איז מיט ארץ-ישראל-יודען.

נאר דער ירושלמי אַפְנִים שטוויסט זיך אָן ווּאָס אַיך קלער:
צ'ום רב, מיינסטו? — מאָכָט ער צו מיר — אַיך בין
שווין געווען בײַים רב... אַיך האָב אָפְלוֹ פֿרִיהָעֶר געוואָסֶט אלְעַ
וּאָס ער ווּעַט מיר ענטפֿערן...

— אַיהֲרָ קְלִוְבֵּט — פֿרְעָג אַיך — נְדָבּוֹת אַוְיףַּ אַרְץַ
ישָׂרָאֵל? טָא ווּאָס-וּשָׁע געהט אַיהֲרָ אַרוּם בֵּי נְאָכָט?

— נְדָבּוֹת אַוְיףַּ אַרְץַ-ישָׂרָאֵל? — זָאנְטַ ער, אָונֵן זַיִן פְּנִים
ווערט מיט אַמְּאָל אָזְוֵי הָעַל אָון לְכַטְּגַן. גְּלִיךְ וויַעַם ווּאָלְטַ
אַוְיףַּ אַיהם אין דער מִינְטוֹת גַּעֲפָלָעַן די שַׁיְנוֹ פָּוֹן מַוְּרַח-זַיִיט, —
אָא, יִשְׂרָאֵלִיק, אַיך קְלִוְבֵּט נְדָבּוֹת; ווּיְסָטוֹ אָפְעַר ווּאָסְעַרְעַ? נִיטַּ
קִיּוֹן קוֹפְּרָנָעַן, נִיטַּ קִיּוֹן ווּלְבָרָנָעַן... נַיִן, יִשְׂרָאֵלִיק, אַיך קְלִוְבֵּט
נוּטָע, עַרְנְסָטָע ווּרְיִשְׁעָה הָעָרָצָע, רַיְנָע, לְכַטְּגַן ווּרְיִשְׁעָה גַּעַע.
דָּאנְקָעַן, טִיעָפָע, הַיְסָע, בְּשָׁרָע אַמְּתַ-וּרְיִשְׁעָה גַּעֲפִילָעַן...
אָונֵן געה אַיך אַרוּם טַאָקָע נֹור בֵּי נְאָכָט, ווּעַן עַם ווערט
פֿינְסְטָעַר אָיז יְעֻדָּם ווּינְקָעַלְעַ אָונֵן עַם רְיוַשְׁטַע דָּעַר ווּנְדַר, אָונֵן
עַם נִיסְטַע אַשְׁלָאָקָס-רָעַנָּע... אָיז יְעַנְעַ נְעַכְתַּ, ווּעַן קִינְדָּרָעַ אָיז
די ווּינְגָלִיךְ חָפָעַן זיך אַוְיףַּ פָּוֹן שְׁלָאָפַ, צִיטָעָרָעַן אָונֵן שְׁרָעָקָעַן
זיך פָּאָרַן ווּאָיעַן פְּוִינָס ווּנְדַר, צִיהָעַן אָוִסַּים די הַעֲנְדָטָעַלִיךְ זַיִן
דָּעַר מַאֲטָעַס בְּרוֹסָט צַו בְּעַהְאָלְטָעַן זיך, אָיז אַיהֲרָע אָרְעָמָס...
אָיז יְעַנְעַ נְעַכְתַּ, ווּעַן אַלְטָעַ לִיְתַּ חָוְבָעַן אָן צַו דָּרְמָתָהָגָעַן זיך
אוְיףַּ די פֿרְגָּאנָגָע גְּלִיקְלִיבָּע יְוָנָגָע יְאָהָרָעַן, אוְיףַּ דָּעַם ווי

נאריש זיין האבען פערבראכט די בעסטע צייט, די טיערטטע
צייט פון לעבען; אין יגע פינטערע, בייע געכת, וווען ניט
ועלטערן אפילו דעם געוזנדען און יונגען מענטשן חלומען זיך
עפיס אווינע שווערעד, שרעליכע חלומות... אַט אָן די געכת,
ישראליך, געה איך אָרום צוויישען יודען און קליב טיינע
נדבות... איך שטרעך אָוים מײַנע שוואבע, אויסגענדארטער הענער
אין בעט, בעט: "— יודען, גוט אַנדבה!"...

אַט בְּלִזְבּוֹשְׁעַט אַ רְיוֹזְעַנְדֶּר... שְׁלָאָפּ וּזְקִינְדּ
אנַן עַלְעַנְד אֵיזֶה דָּר אָוֹפּ דָּר וּוּלְטָ.
עַם שְׁלָאָגְטּ אַיִּהְמָ דָּרָה אַגְּנָעָלָ, עַם רְיוֹסְטּ אַיִּהְמָ דָּרָה וּוּנְגָרָ,
עַר זְעַחַת קְיֻין אַיִּגְנִיגְעָס פִּיעִילִיל... פְּנוּטָרָ אָוֹן קָלְטָ...
אָחָ! זְעַחַת, וּזְקִינְדּ אַיִּזְבּוֹדָה אֵיזֶה דָּר אָוֹן וּזְקִינְדּ!
יְודָעָן! גוט אַנדבה!

עַפְעַנְטְּ-אַוִּיפּ אַיִּיעַר טְהִיר, לְאָוֹט אָוֹן שְׁפָבָ אַיִּהְמָ אַרְיוֹן,
עַפְעַנְטְּ-אַוִּיפּ אַיִּיעַר הָאָרֶץ פָּאָר זַיִן לְיִידָ, פָּאָר זַיִן פְּיִוִּין;
וְאָגַט אַיִּהְמָ: "בְּרוֹדָרָ! פְּעוֹגָעָס אַוִּיפּ דִּין נוֹיָטָ;
אוֹנוֹגָעָר טִיש אֵיזֶה פָּאָר דִּיר, עַם מִיטּ פְּרִיּ אָוֹנוֹגָעָר בְּרוֹוּתָ..."
יְודָעָן! גוט אַנדבה!...

עַם שְׁלָעַטְזִוְּיךָ אַ רְיוֹזְעַנְדֶּר... סְאָוִו אָוֹפּ דָּרָ עַרְדָּ
קְיֻין אָרְטָ נִיטּ גַּעֲבְּלִיעְבּוּן, וּוּאוּ גָּאָטּ
הָאָט אַיִּהְמָ נַאֲךְ צָו מְאַטְמָעָרָן זַיךְ גִּיטּ בְּעַשְׂרָת
אָן אוֹיסְשְׁטַעַהָן צַאָן אָוֹן שְׁפָאָטָ.
אוֹן עַר קָעָן בְּיוֹ אִיצְטָ נַאֲךְ נִיטּ וְאָגָעָן: "אַיִּהְרָ זְעַחַת?
דָּאָס שְׁטִיקְעַלְעָ לְאָנְדָ אֵיזֶה מִין אַיִּגְעָנָם; דָּא שְׁטָמָעָת
מִין הוּוּ... דָּא וּוּטָ קְוּמָן אַגְּעָקָ
צָוּם בְּיַטְמָעָן לְעַבְעָן אֵין גִּיטּ אָוֹן שְׁרָעָקָ..."
יְודָעָן! גוט אַנדבה!...

יודען, יודען! בעטראכט איזיער לעבען... בעטראכט,
אווי, ווי פינסטער אוון לאנג איזו די נאקט!...
ביי דער טהיר ווי אַיתום אַגְּזָרָעָמָעָר שטעהט
אייער איינגענע גליק, אַיזַּעַר אַיְונְגַּעַן פְּרִיּוֹד...
יודען! ניט אַנדְבָּה!...

— וואָס-ושע מײַנסטּוּ, יִשְׂרָאֵלִיק, זאגַט דער רב? — "פֿער-"
שטעהט אַיהֲרָ מִיךְ — זאגַט ער — ווי הײַסְטּ? אַ שיַּיכְוֹת צו
זאגַען: ניט וועלען אין אַרְצַ-יִשְׂרָאֵל?... וואָסְטָעָר יָודָ וַיְלָ
דאָס ניט אין אַרְצַ-יִשְׂרָאֵל? נָאָר אַיהֲרָ זַיְתָּ דָאָךְ, זאגַט ער, גַּע-
קְוּמָעָן צו מַיר ניט ווי צו אַגְּעוּהָנְלִיבָּעָן, פְּרָאָסְטָעָן יְודָעָן,
אַיהֲרָ פְּעָרְלָאָגָנָטָ דָאָךְ פָּזָן מַיר, אָו אַיךְ זָאָלָ אלָם אַ רבָּ, אַ מְרָא
דָאָטָרָא, אָוָנְטָעָרָהָאָלְטָעָן בְּיָמָים עַולָּם דָעַם דָעַיּוֹן... אַיזְׁ דָעָרָוּף
מיי אַיךְ אַיךְ זאגַען, אָו ניט נוֹר אַיךְ אַלְיָין, נָאָר אַלְעָ אַונְגָּרָע
רְבָּנִים, דִּינִים, גּוֹטָעָ-יְודָעָן קְעַבָּעָן ניט זַיְן צְפָרְיְעָדָעָן מִיט
דָעַם, וואָס אַיהֲרָ ווַיְלָטָ אַוְיפְּתָהָוּן... גְּלוּבָּעָן אָן בִּיאָתָ-הַמִּשְׁיחָה,
וַיְאָרְטָעָן אַיְפָּ מִשְׁיחָן — דָאָס יָאָ: נָאָר פְּעָרְשָׁטָהָט אַיהֲרָ מִיךְ,
דאָס "גְּלוּבָּעָן" אָין דָאָס "וַיְאָרְטָעָן" זאגַען שַׁיְן אַוְיָ טַיְעָפָ אַיְנָ
גּוֹוָאָקָסָעָן בַּי אָנוֹ אַין הָאָרֶצָּעָן, אָו נָאָר מִשְׁיחָים קְוּמָעָן. דָאָכָט
זַיְדָ, ווּעַט בְּלִיבָּעָן עַפְסָ אַזְּוִי ווי אַלְיָידָגָן, פּוֹסְטָ אַרְטָם בְּיָמָים
יְודָעָן אָוֹן קָאָפָ אָוֹן אַין הָאָרֶצָּעָן... שַׁוּעָר, שַׁוּעָר, אָו דָאָס
פָּאָלָקָ וְאַלְפָ עַרְשָׁטָהָט אָוֹן יְעָדָרָ פְּרָאָסְטָעָר יָודָ דָאָרָפָ אַלְיָידָ
הַעַלְפָעָן מִשְׁיחָן צו קְוּמָעָן אָוֹן אַוְיסְצּוּלְיָוּן אָנוֹן פָּן גַּלְוָת...
הַיְוִינָט נַעֲמָת אַרבָּ, אַגְּטוּן יְודָעָן, וּוּלְכָבָעָ ווי דָאָס פָּאָלָק
גְּלוּבָּט, הַאָלְטָעָן-אָוָנְטָעָר דָעַם פְּרָאָסְטָעָן עַולָּם מִיטָּ וַיְיָעָרָ פְּרוּםָ
קִיְמָט, מִיטָּ וַיְיָעָרָ תּוֹרָה אָוֹן מַעֲשִׂים-מַזְבָּים אָוֹן וַיְיָעָרָ זְכָות אַיזְׁ
גּוֹרָם צו פְּעָרְגְּרִינְגְּנָעָרָן דָעַם גַּלְוָת — אַיהֲרָ פְּעָרְשָׁטָהָט דָאָךְ

אל'ין, או א היינטיגער רב טוינ לנטרי נור פאר הוואָלאַךן;
אל'ץ וואָס ער האָט זיך געדאָרפט איסלערנען צו בעקומען
סמכות אויף רבנות, געהערט נור צו הוואָלאַךן; דאס גראָסטע
וואָס א היינטיגער רב ווייסט, אוּ עטלייבע אלטער שאלות ותשבות,
וואָס האָבען אַנְיאַנְהָאָנג טאָקע ווייעדר אַמָּאל נור מיט הוּא-
לאָרָץ... ווייסט דען א היינטיגער רב החָטֵש אַטוֹעָנד-חָלָק
פֿון דעם וואָס עס אוּ פֿאָרְגּוּקּוּמָען מיט יודען אין די לאָגעַן הָוּן-
דעָרטער יָאָהָרָעָן פֿון אַנוּאָר גָּלוּת אָרָן טאָקע גּוֹפָא אין אָרָץ-
ישראל נאָך בִּזְיָן חָרְבָּן אָוּן פֿאָרָץ גָּלוּת אָרָן ווייסט אַקוּראָט
דאָס, וואָס ס'וּוִיסְטִים יְהָרָעָם חָדְרִיּוֹנְגָּעָל, יְהָרָעָם יְהָרָעָם:

ס'אוּ גַּעֲוָעָן אַבְּהָמְקְדָּש אָוּן מעַן פֿלְעָנֶט בִּרְיָנְגָּעָן
קְרָבָּנוֹת; דער בִּית-הָמְקְדָּש אַיוֹ חָרוֹב גַּעֲוָאָרָעָן אָוּן יְהָרָעָם זְעָנָעָן
פֿעָרָטְרִיבָּעָן גַּעֲוָאָרָעָן אין גָּלוּת.

אַט דָּאָס אַיוֹ אַנוּאָר גַּעֲכְתָּע,
יְהָרָעָם דִּאָרְפָּעָן זַיְן פֿרָום אָוּן מְקִים זַיְן תְּרִיְּגָּמְצָוָה
אַט דָּאָס אַיוֹ אַנוּאָר גַּלוֹבָעָן,
יְהָרָעָם דִּאָרְפָּעָן וּוּאָרְטָעָן אוֹיפּ מְשִׁיחָן,
אַט דָּאָס אַיוֹ אַנוּאָר הָאָפְּנוּגָּן.

וּוְיָשָׁע וּוְילָט אַיְהָר אָוּן אַרְבָּאָל אַנְהִיבָּעָן זְגָעָן דעם
עוֹלָם: — יְהָרָעָם! שְׁטַעַת אוֹיפּ! נִימַּט דעם רְבִ'ס פֿרּוֹמְקִיט אָוּן
נִימַּט דעם גְּבִירִים גּוֹטְסְקִיט וּוְעַלְעַן אַיְיךְ אַונְטָעָרָהָאָלְטָעָן אָוּן
ברִיְנְגָּעָן צו אַצְוָעָק, — אל'ין, אל'ין מיט די אַיְגָעָן העָנָר
דאָרָפְט אַיְהָר זיך גַּעֲהָמָעָן צו דער אַרְבִּיט אָוּן אַנְגְּרִיטָעָן פֿאָר
מְשִׁיחָן דעם מְאָטָעָרִיאָל, פֿון וּוּלְכָעָן עָר וּוּעָט, אָוּי וּדָעָר
שְׁמִיעָר פֿון אַיְזָעָן, אַוְיסְקָאָוָעָן פֿאָר אַיְיךְ אַנְיָעָם, לִיכְטִיגָּעָן

טול, אַ נִי, זִים לְעַבָּעַן אַחֲן עַמְתָּה-נֶפֶשׁ, אַחֲן שְׁרַעַקְעַנִישׁ אֹוֵף
יעַדְעַן שְׁרִיט אָון טְרִיט... אֹזָא רְבָ וּוּעַט דְּאָךְ אֹוִסְעוּהָן וּוּ
עֲפִים אַ פְּשֻׁוּטָעַר מְשֻׁגְעַנָּעַר... אָון וּוִיסְטָ אַיְהָרָ נְאָךְ וּוּאָסָ? —
אַיְינָס מְעַג אֹזָא רְבָ זַיְין בְּטוּחָ, אֹזָא עַר וּוּעַט אַרְאָפְּלִיהָעַן פָּוּ
רְבָנוּתָ, אֹזָי אֹזָא עַר אַלְיַין וּוּעַט אַרְיַין אַין קְרוּקָאָוָ אָון דִי יָאָרָ
מְעַלְקָע זַיְינָע אַין בְּיוּכְעַרִיךְ... גַּעַתְּחָ אַרְיַין זַיְתָ מְזָחָל צַוְּבָ
אַבְּרָם-שְׁלוּמָן צַו אַוְנוּעָר שְׁטָאָדָט-גְּבִירָ: אַשְׁעַנָּע נְדַבָּה אֹוֵיפָ
אַרְץ-יִשְׂרָאֵל וּוּעַט עַר אַזְׂדָאִי גְּנַעַן, אָון אֹזָא אַיְהָרָ וּוּעַט אַיְהָם
זַיְגַּעַן דְּאָסָ זַוְאָרָט "גְּלוּתָ", וּוּעַט עַר מְהֹן אַ מְיַעַפְּעַן-טְיַעַפְּעַן זַוְּפִּזְ;
פְּרוּבָטָ אַפְּבָרָ הַוִּיכְמָט אֹזָא רְיַידָעָן טְאָקָע עַרְנָמָט וּוּגְנָעָן "בִּיאָתָ
הַמְּשִׁיחָ", וּוּגְנָעָן אַ שְׁטִיקָעָל אַיְינָעָן לְאָנָרָ, וּוּגְנָעָן אַ שְׁטִילָ
וּוּגְנָקְעָלָעָ, וּוּאוּ יְוָדָעָן גְּנַעַן זַיְלָעָן וּזְקָאנָעָן אַבְּרוּהָעָן פָּוּ דְּעָם
אַיְיבָגָעָן בְּלְאַנְדּוּשָׁעָן אָון מְאַטְמָעָרָן וּזְקָאנָעָן אֹוֵיפָ דְּרָעָר וּוּלְטָ...
רְבָ אַבְּרָם-שְׁלוּמָ, פְּעַרְשְׁתָמָעָתָ אַיְהָרָ מִיךְ, אֹזָא אַמְעָנָש אַ וּוּלְטָ
לְכָעָר, אֹזָא גְּנוּוּן אָון דִי גְּרוּסָע שְׁטָעָדָט אָון אֹזָא בְּעַקְאָנָט
מִיטָּ דִי גְּרָעָטָע לִיְתָ; יְוָדָעָן אַזְׂעַלְכָעָ וּרְבָ אַבְּרָם-שְׁלוּמָ וּוּלְעָלָן
אַיְיךְ זַיְגָעָן :

— זַעַתְּ אַיְהָרָ? אַטְ דִי מְעַדְלָל הַאָטָט מְעַן מִיר גְּנַעַבָּעָן
אָין אַרְץ-כְּשָׁדִים פָּאָר אַ נְדַבָּה אֹוֵיפָ אֹזָא מִין בְּנָיָן, וּוּאָהָהָן מְעַן
לְאֹוֹת אַ יְוָדָעָן אֲפִילָוּ צַוְּדָעָר טְהָרָ נִיטָ צַוְּ... פָּאָטְשָׁאָטָנָעָ גְּרָאָזָהָ
דְּאַנְסְטוּאָהָאָבָ אַיְיךְ בְּעַקְוּמָעָן אַיְן מְלָכָותָ יְוָן פָּאָר נְאָךְ אַ נְדַבָּה
אֹוֵיפָ נְאָךְ אַ בְּנָיָן, צַוְּזָעָלְכָעָן אַיְודָ וּוּעַט אַלְיַין נְאָהָעָנָט נִיטָ צַוְּ
גְּנוּן... חַוִּין דְּעָם הַאָבָ אַיְיךְ אַרְדָעָנָס פָּוּן וּזְקָאנָעָן אַיְהָרָ וּוּלְטָ:
פָּוּן קִיטָאָי דְּעָם גְּרָיָנָם פִּיעָרָנָאָטָעָר אָון פָּוּן סִיאָסָ דְּעָם וּוּיָסָעָן
הַעֲלָפָנָר, אָון פָּוּן דְּעָרָ עַגְלָעָנָדָרָיָן דְּעָם לִיְבָ מִיטָן הַרְשָׁ
אֹוֵי וּוּ מְעַן מְאָלָט אֹוֵיפָ אַ מְוֹרָחָ, אָון פָּוּן דְּעָם טְעָרָקָ, אָון

פונט גרעיך און פון דער מלפה-שבא... דא האָפַּ אַיד צוֹגַע.
שטעטלט פֿאָרְמִיאָטְקָעָס פֿאָרְן חיל בשעה נְגַזְמָנָגּ האָטַּ מְלָחָמָה
געהאלטען מיט וشتיה המלפה, דאָרט האָפַּ אַיךְ גַּעֲבָוִיטַּ אַ בָּחָן
פֿוֹן רְפֵדִים בְּזַי... וּוּ רְפֵטַּ מעַן עַם דְּאָרטעַן?... אַין שְׁשָׁן
הַבְּרִיחָה האָפַּ אַיךְ גַּעֲמָכְתַּ אַ בָּאָנָק אַין חַרְבָּוֹנָה זְכוֹר לְטוֹב האָטַּ
מִיר אוַיסְגָּוָהָלְאָפְאָטְשָׁעָטַּ בַּיְּ אַחֲשָׁוֹרֶשֶׁן אַ פְּאָחוֹוָאַלְנִיעַ-לִיסְטַּ
אוֹן טָקָע בַּיְּ עַמְלִיקַּן אַלְיָן שְׁפִיעָל אַיךְ אַין קָאָרְטָעָן אַן דּוֹאָ
רְיַאְנְסָקָעָן קְלוֹב. אַין מיט יְתָרוֹן אַין מיט בְּלָעָמַן בֵּין אַיךְ זָהָ
פָּאָנִי בְּרִאָטָּה... הַיְּינָטְ פְּרָעָן אַיךְ אַיךְ — זָאנְטַּ שְׁוִין אַלְיָן —
וְאַל אַיךְ דָּסַּ אַלְיָן אַוְעָקוֹוָאָרְפָּעָן. נְעַמְמָעָן טְלִית אַן תְּפִילָּן אַן
געַהָעָן — וְאוֹהָהָן? אַין דַּי עַטְלִיכָּע סְמָאָרְקָאָטָע דְּעַרְפְּלִיךְ, וְאוֹ
יְדִישָׁע קִינְדָּעָר אָרְבִּיְּטָעָן וְויַיְ פְּיוּעָרִים, גְּרָאָבָעָן מִיטַּ דָּעָר נָאָ
דַּי עַרְדַּ צַּו בְּעַקְוּמָעָן אַ שְׁטִיקָעָל בְּרוּוּת?... אַלְאָ וּוֹאָס?
אַ מְדִינָה: יְוָדָעָן וְאַלְעָן האָפָעָן אַיְגָעָנָעָן מְדִינָה?... וְוַיִּסְטַּ
אַיְחָר וּוֹאָס? גַּעַת אַיךְ גַּעַת דָּעָרָהָיְדָה אַהֲן פֿוֹן וְוַאֲנָעָן אַיְחָר
זְעַנְתָּ גַּעַקְוּמָעָן... פָּאָרְ מִיר אַיזְ דָּסַּ קִיְּזָן פְּלָאָן נִיטַּ... דָּסַּ
בְּעַסְטָעָ וְוֹאָס מַעַן וְוֹעַט קָאָנָעָן בְּעַקְוּמָעָן אַין אַיְצָעָר מְלוֹכָה בְּלִיבָּט
דָּאָךְ וְוַיְעַדְעָר אַמְּאָלָל דָּעָר אַיְגָעָנָעָר "מַנְ-דָּוֹר", נָנוֹ, הָאָטַּ אַיְחָר
דָּאָךְ גַּעַוְעָהָן מִינְיָעָ "מַנְ-דְּרוֹלְלִיךְ"... מָאָ לְאָזָט מִינְיָעָ צַּו רְוָה,
כְּלֻעְבָּעָן... אַגְּוַתְּעָ נְאָכְתַּ!"...

— דַּו פְּעַרְשְׁטָעַהָסְטַּ, יִשְׂרָאֵלִיקְ?

III.

"ער פערשטעט האט" ...

— אוי אוי! נאך ווי איזו איך פערשטעט האט, פון די גרויסע חכמים בין איך קינמאָל ניט געוועזען, נאך וואָס האַיסט, "אַ יודיש האָרְץ" — דאס ווייס איך, וואָרום איך פיהָל ווי עס ציהָט, עס ציהָט אונַן ציטערט ווי דאס פִּיצְעָלָעַ קינֶד אַין ווייעג אַון וויינַט, חַלְשִׁיט, בעט זיך צו דער מאַמען... עפִים אַ שְׁפִיעַ-לְבִיל, זאגען: אַנְגַּיְנָעַן שְׂטִיקָעַל עַרְד, אַ שְׁטֵיל, רַוְהַג ווֹוְנְקָעַלְעַ, ווֹיאָו איך, יִשְׂרָאֵלִיק رب אַברָם=שְׁלָמִים סְטָאָרָאַושׁ, ווּעל איך ווּרְעַען אַ שְׂטִיקָעַל בָּעַל-הַבִּית צו לְיִתְעַנְגְּלִיךְ, ניט דָּרְפָּעַן ווַעֲצַעַן אַין דָּעַר סְטָאָרָאַושְׁקָעַ מיט צְזִיקָעַן אַון יַעֲדָעַן אַוְעַנד מַחְדָּשׁ וַיַּן דַּי לְבָנָה... וואָס מַיִינַט אַיְהָר? איך ווייס נאָר ניט אַפְנִים וואָס בעטִיט אַנְגַּיְנָעַן שְׂטִיקָעַל בָּעַל-הַבִּית יִשְׂקִיעַט, דאס אַיְגָעַן "בִּסְעַל אַרְיָמְקִירִיט" ווי יַודָּעַן זאגען?... נאָר איך פָּעָרְגָּעָם אַבעַר ניט דָּעַרְבִּי, אָז איך בין סְקָה-בְּלִי יִשְׂרָאֵלִיק דָּעַר סְטָאָרָאַושׁ אַון בין אַיְוד, אָז אַיְוד דָּאָרְפָּה הַעֲרָעָן דָּעַם رب אַון פָּלְגָעָן דָּעַם גַּבְּרִיר, זָאָלָעַן לְעַפְעַן אַון גַּעַונְדָּן וַיַּן. דָּעַר עַרְלְדָּעַר חַאְחָאַל וַיַּגְּנַט אַלְיַעַדְעַל, וואָס אוֹיפְּ יִודְעַשׁ קַומְטָמַעַם אַזְוִי:

דָּעַר מַאַן (קָוְעַנְגִּיג פָּוּן טָאָרָק):

— אַט נָא, אַ העַכְטָן! פּוֹלְדָּאָן אַון קָאָר!

דָּאָס ווּוִיבָּבָן:

— אַ העַכְטָן! — אַ העַנְדִּיק אַיז דָּאָס דָּאָרָן

דָּעַר מַאַן:

— נָו, בִּיסְטָן גַּעֲיעַכְט, נָו, בִּיסְטָן גַּעֲרַעַכְט,

אוֹן לאָז אַ העַנְדִּיק וַיַּן דָּעַר העַכְט...

צוישען א הענדיין און א העכט איז אודאי א חילוק, נאר
 או דער רב זאנט, דאך יישראלייך הערען און או דער נבר
 הייסט, דאך יישראלייך פאלגען; אוי האט מיך געלערענט די
 מאמע מינגע עלייה-השלזום. זי איז געווען א קלונג און א פרומע
 יודענע... און איז יישראלייך חלומט זיך עפֿים, פֿמוּ למשל
 דער ארץ-ישראל-יוד, דאך ער אַבּוֹוישען די לייפֿען איז מאכען
 א שוועיג, ווארט, ווי דער פְּסָקָן זאנט: כי לפֿך נוצרת, מאכט
 רשי': ווארט איזיף דעם ביוטו דאך א סטאראווש, איז א סטא-
 ראוש דאך ייצען מיט צוציקען און הומען رب אברם-שלאטס
 פערמעגען און ניט שלאפען, לטען השם ניט שלאפען, כרי עס
 זאלען זיך איהם ניט חלומען קיין ווים איך וואסערע נאריעשע
 חלומות און עס זאלען ניט פערפאלאען ווערען קיין פאלומיישאקסען
 מיט פיש איז א יוד געבעיך זאל ניט קומען חס-וואשלום צו א חילול.
 השם — בליבען א שבת אַהֲן געפּוֹלְטָע פִּיש... און א קעגען
 דעם וואס איהר זאנט: עם ציהת דאס הארץ, עס גלויסט זיך
 חאטעש א ביסעלע גליק, חאטעש א שטיקעלע זום לעבען צו גע-
 ניסען, איז זענט איהר מסקע אודאי גערעכט, נאר — שא,
 שטיל... לא תחמוד, יישראלייך! — זאנט דער פְּסָקָן... שלאפט-
 ווע, יודען! שלאפט, رب אברם-שלאטס.

קיין געוויש און קיין געטען
 וועש ניט גרייכען טיער אויער;
 די לבנה שיונט איז הימעל
 און יישראלייך יוצט בייט טויער...

* * *

קאלט, נאם און פינסטער איז די טיעפֿע, שווארצע
נאכט, גאנץ דושענאו Yokע שלאפעט און חראפעט... דאס נויאווע
ווינטעל בלואוט איז די איינגע, שמייניגע, קרום געליך, —
מהוות א קלאפ מיט א האלֶף-אַפְּגָנְרִירִיסְעָנָם לְאָרוֹן, פְּלִיחָת אַרְיָין
איין א קוימען פֿוֹן אַ קלְיָין, אַלְטַ שְׁטִיבָעֵל, דְּרֻעהַת זִיךְ אַוִים אָן
פליהַת ווַיְוַתְּרָה... פֿוֹן אַ הִינְטָעָר-גַּעֲסִילְעָ נִיסְטַ זִיךְ אַ שְׁטִילְעָ,
אומעדינגע שטימע:

“אוֹי, טָמְטָעַנוּ-פָּאַטָּעָר! אַ שְׁטִיקָעַלְעָ גְּלִיךְ,
אַ בִּימְעַלְעָ נְחַת צַו זְהַעַן!...
גענוג שוֹין אַ בעטְלָעָר צַו זַיְן אוֹיפְּ דָעַר ווּעַלְטָה,
גענוג אָן די היַזְעָר צַו גְּהַעַן!...”

גענוג שוֹין אַיִן שְׁבָנוֹת צַו וּזְהַעַן; גַּענְוג
אוֹ צְוַעַרְעָן אַיִיבָג אַיִן שְׁרָעָק,
אוֹ אַטְ וּוּרָט אָן כְּעַם דָעַר הַיּוֹבָעַלְהָבִית
און מאכט דָיר פֿוֹן אַלְעָן שַׂוִּין אַגְּעָק.

טְרָאַכְט אַוִים אוֹיפְּ דָיר טְוַיְוָעַנְדָעָר בְּלוֹטִינְעָ זִינְד
און מאכט דָעַט פְּסָק-דיַן שַׂוִּין פָּאַרְאָוִים:
בערִיסְט אָן בענְעַחְטָט דָיר פֿוֹן קָאָפְ בֵּין די פִּים
און יַאֲגַט פֿוֹן דָעַר דִּירָתָ אַרוּם...”

גענוג שַׂוִּין צַו שְׁטָעַהָן פְּרוּחוֹגְנוֹוּט, עַרְשָׁמָאַכְט
בְּיוּם גְּלִיכְלָבָעָן מְעַנְשָׁ בֵּין דָעַר טְהִיר
און וּזְאַרְטָעָן, דָעַר זְאַטְעָר וְאַל פִּיהְלָעָן דִּין גְּוּט
און גְּבָעָן אַ בִּיסְעָן אַיִיךְ דָיר...”

גענונג שוין, רבונו של עולם, גענונג
אין צדות, אין היין און אין קעלט
אויף حرדהblk פירושים בויאיצט
געלערענט ביט אוינו אויף דער וועלט ז...
...

דאם ליעדרל קליננט, ווינט און צויניסט זיך ווי א מיטפע.
ביטערען קלאנג אין דער קאלטער, פינסטערער נאכט... ערטר-
וואוין, אין די קלינע, איינגען קרטע היילעך האפען זיך אויף פון
שלאָפַּה יודען, יונגען און אלטער, הערען זיך-זיך צוים ניאווען
וואוינד און צו דעם אומעדיגען ליעדרל... עם קליננט עפֿים איזו
טראיוירינג און איזו ליעב, עם געחותט און בייס הארצען... נאר
די פערשלאלפענע אויגען מאכען זיך ווינדר צו, דער קאָפַּה לאָוט
זיך אראָפַּה אויפַּן קישען... ניטא, ניטא קיין פְּה ביזוקומען
דעם אלטערן, טיעפַּען שלאָפַּה...

אין מענש נור איז דא אין הוועגען וווקע, אויף וועלכען
דאָס ליעדרל ווירקען לאָט איהם ניט שלאלפערן... וווײַסט
איידער — ווער? — דער רב, איידער זעהט, ער זויצט בײַם טיש
און... און שרייבט אָ דאנאָסיל!

טס-ט... שטייל, קינדרער! שרעקט זיך ניט... אונגערא בעריה מהטער דער דעם בא האט זוועבען זיאהאר געארבייט צו דער-וועיווען דער וועלט, און אונגערא שחרטה שטימטש מיט צער בעלי-חוים פיעל בעמער אידער ביי אלע אנדערע פעלקער. מען קען זאָגן, און ער האט מיט זיין ארבײיט אַראָבעגענוּמען פון דער הלאַת שחרטה אַלְיאַן אַנְרוֹטֶע סרכָה, מיט וועלכָע אונגערא שונאיים הדאָבען אונן, יודען, געוואַלט טרפה מאכען אין די אויגען פון

דער גאנצער וועלט. דער לעבער דקטאר, זאל לעבען, האט אונז מיט דעם אודראי געטהון א גרויסע טובעה. מײַן באָבע. — זאל האבען א ליבטינגען גּוּעָרָן — פְּלָעַנְטַ אַבָּעָר וְאַגָּעָן, אָז דָּאָם בעסטע אָזָן גַּעַשְׁמַאֲקַסְּטָע שְׂטִיקָעֵל פְּלִיְישָׁ אִיז פֿוּן אֹזֶא יַאֲלָאָוּקָע, אויף וועלכער עַס אִיז גַּעַוּעָן אַרְאָפְּצַנְעַהְמָעָן דִּי סְרָכָה אִיז דָּאָם פְּלִיְישָׁ אַלְאָ פְּשָׁרָעָר... אָט דָּאָם — פְּלָעַנְטַ זַּיְזַּעַן — אִיז טַאַקָּע אַנְיָאמָת יַוְדִישׁ שְׂטִיקָעֵל פְּלִיְישׁ...

דער רְעִיּוֹן הַצּוֹנִי אִיז אַודָּאי פֿוּן אַנְהַיּוֹבָאָן גַּעַוּעָן אַפְּשָׁרְעָרְעִיּוֹן; נָאָר פְּרִי דִּי גַּאנְצָע וּוּלְטַ וְאָל אַרְוּסְוָהָן בעשְׁיַנְפְּעָרְלִיךְ. אָז דָּאָם אִיז טַאַקָּע אַנְיָאמָתְעָר יַוְדִישׁ עַר רְעִיּוֹן, אִיז נוֹיְתִיגָּנְגָן גַּעַוּעָן, אָז עַר וְאָל האַבָּעָן אוֹיפְּשָׁר וְזַיְדִישׁ עַר קְהַלְיָשׁ יַוְדִישׁ "חַתִּימָה" — אַדְאָנָאָסְלִיל, אָז טַאַקָּע אַיְוּדִישׁ עַן דָּאָנָאָסְלִיל... דָּאַנְקָעַן גַּאַט. דָּאָם אִיז שְׁוִין אוֹיד דָּאָר... דער הַשְׁעָנָאַוּקָעָר רְבָּבָזְאָל לעַבְעָן האַט אַודָּאי בְּפָנָה נִימָט גַּהְאָט צַוְּהָן דִּי מְזָבָה דָּעַם צִוְּנוֹים, נָאָר אוֹיְסְגָּעְקוּמָעָן אִיז דָּאָם גּוֹט... דִּי רְבִנִּים פְּלָעַנְעָן מָאָכָעָן אוֹיפְּשָׁרְפָּטָעָן נָוָר אוֹיפְּשָׁר וּוֹיִן, מַעַד כְּדוֹתָה זָאָכָעָן: "כָּשֶׁר לְפָסָח"; דער הַשְׁעָנָאַוּקָעָר מַוְרָה-הַוְרָאָה האַט גַּעַמְאָכָט אַנְיָאוֹפְּשָׁרִיפָּט אוֹיפְּשָׁר דִּעְרָאָדָעָה הַצּוֹנִי אָז אִיז כָּשֶׁר אוֹיפְּשָׁר אַלְעָל יִמְּסְ-צְבָּבִים אָז אוֹיפְּשָׁר אַגָּנָץ יַאֲהָר, אָז אַיצְצָאָז אִיז זַיְזַעַן אַודָּאי אַנְיָאמָת-יַוְדִישׁ עַדְעָעָ: דִּי סְרָכָה — דָּאָם דָּאָנָאָסְלִיל — האַט אַיְהָר צִנְעַגְעַבְעָן טָעַם... וְאָס נָאָר דָּאָרָפְּ מָעָן? "וּוְיַיְקָעָן" אָז אַלְצַעַן? גַּעַנְגָן, יַוְדִישׁ עַר קְוָנְדָעָר, גַּעַנְגָן האַט וְזַיְדִישׁ דִּעְרָיּוֹן גַּעַוְוִיקָט אִין אַונְעוּרָע גַּעַוְאַלְצַעַן טְרַעְתָּרָעָן... עַר אִיז שְׁוִין כָּשֶׁר לְכָל הַדָּרָעָת. אִין מַיִן יִשְׂרָאֵלִיק האַט אַגְּרוּסָעָן טָעָות. דָּאָם וְאָס אַיְהָם וּוְיִוְתָּחֵת אַיְסָפָר אַחְלָוָם,

* * *

אי אַ לְבָטִינֶגֶר, וּאַהֲרֹועֶר אַמְתָה... פָּוּן שְׁלָאָפֶ, אֵין וּעַלְבָעַן מַעַן
וְעַתָּה אָזָעַלְכָע "חַלוּמוֹת" שְׁטַעהַת מַעַן אוֹיפָ פְּרִישָׁ, יוֹנָגָן, גַּעֲוָנָדָר
אוֹן פְּרֻעָהָלִיךְ, דָּאָס אֵין דָעַר שְׁלָאָפֶ נַאֲבָעַן קְרִיוֹים אֵין אַ לְאַגְּנָעָר
סְפָנוֹתִידְגָּנָר קְרִיּוֹנָק... אָזָעַלְכָע "חַלוּמוֹת" בְּעוּוּהָעָן דָּאָס
פֻּעֲרָבִיטְעָרֶת יְוִדִּישָׁ הָאָרֶץ, אַזְוִי וּוּדָאָס פְּרִישָׁ, קִיהְלָעָ וּוַיְנָטָעָל
וּמַעַר אֵין דָעַר פְּרִיה אַיְדָעָר עַם הַוּבָטָמָן צָו מַאֲגָעָן... .

אוֹן דַי זָוַן גַּעַחַת=אוֹיפָ אַיְן חַוְמָעָל,
שִׁוְינַט אַוְן גַּלְעַנְצָט אוֹיפָ מַהְאָל אַוְן בָּגָרְגָּן,
אוֹן דָעַר מַהְוִי וּזְאַשְׁטָמָאָב דָעַם שִׁימְעָל
פָּוּן דָעַם וּוְאָלָדָר, פְּעַרְיאָאנָט זָוַן דְּרִימְעָל,
מַאֲכָט אַיְהָם וּוְיַעֲדָעָר פְּרִישָׁ אַוְן שְׁטָאָרָק... .

שְׁטַעהַיְוָשָׁע אַוְיפָ! דַי אַלְטָע גַּלְיְעָדָעָר
זָוָאָרִים=אַוְן, מַאֲן שְׁטָאָרָק וּוּ וּיְעָדָעָר
אוֹן דַי לְאַגְּנָעָ נַאֲכָט פְּעַרְיאָאָג, —
אוֹנוֹעָר לְיַעַפְעָר, אוֹנוֹעָר שְׁהָגָעָר,
אוֹנוֹעָר לְיַכְטִינֶגֶר אוֹן רִינְגָעָר,
אוֹנוֹעָר זָוָעָרִינֶגֶר טָאָגָן! . . .

וּשִׁידָאָוְסְקָאַיעַ בָּאֲגָאָמָאַלִיעַ.

אדער

אַ חַלּוֹם אֵין אַ זִּמְעָרְדְּתָאָגַ

פָּעָרֶזֶןְגָּעָן אָוָן אַ קְּסֻעָּסְזָאָרָעָן:

מַאֲדָם אַיְוָבָעָלָא סְטִיעָפָאָנוֹגָנָא עַסְטָפָאָפָרָאוּעָטִיךְ.

סַאֲלָאָמָאָן מַאֲרָקָאָוִיטִיש — אַיְדָה מָאָן.

דיַ אַלְטָיעַ מָוְהָמָעַ.

מַאֲדָם יַקְאָא.

דָּעָר אַרְבָּעַ-כְּנָפּוֹת.

דָּאָם רַוִּיעַ הַעֲמָדָעַל.

דָּאָם בְּלוּיעַ הַעֲמָדָעַל.

דָּעָר קַאנְטַשִּׁיקַ.

דיַ נָּאָגָאִיקָעַ.

אַ דָּאַטְשָׁע אֵין דָּעָר אַוְמָגָעָנֶד פָּוָן דָּעָר נְרוּיְסָעַר שְׂטָאָרָט
רַמּוֹת-הַקְּבָקִים. נָאָך-מִוְתָּאָג-צִיִּית. הַיִּם, פָּאָרָנָע, עַם קְלִיוּבָעַן-יַיִד
וּוְאַלְקָעַן, עַם נְרוּיִת-יַיִד אַ שְׁלָאָקָס-רַעֲגָעָן.

אֵין נָאָרְטָעַן, אַוְנְטָעַרְיַן דָּוְנְקָעַל-גְּרוּיְנָעָם סְכָךְ פָּוָן אַלְטָיעַ
סַאֲפָנָעָם, לִוְעַגְתָּמָא אֵין אַ הַעֲנָגָעַץ (גַּאֲמָאָק) דיַ מַאֲדָם אַיְוָאָ-

בָּעֵל אַסְטִיעָפָא נָאוֹנוֹנָא עַסְטִיפָּא פָּרָא וּוּעַטְזָוֶיךָ . י'

קְרֻעְכָּצָט , פָּאַכְטָ-זַיְיךָ מִיט אַזְוִיעַד אָן דְּרִימְעַלְטָ-אַיְין .

אָן עַם שְׁטַעַלְטָ-זַיְיךָ אַיְהָ-פָּאָר :

אַ קְוֹנְצִיגָּעַ קָאַרְטִינְגַּעַ
(ס' קָאָן גָּאָר אֵין חִלּוֹם זַיְן) :
עַס שְׁוּעֶבֶן וּוְאַלְקָעַן גְּרוּנָעַ
אֵין גַּעֲלָעַן חִיטָּעָלְשָׁיְין ...
דַּי וּוְאַלְקָעַן פָּוְנְקָלָעַן, בְּלִיעָעַן,
דָּעַר הִוּמָל פְּלָאַטָּט, אַ גְּנוֹאַלְדָּן! ...
מִיט בְּלָאָגְדָּעַן אָרוֹן מִיט שְׁפִיצָעַן
איָן אָוָס גְּנַהַעַפְט דָּעַר וּוְאָלָד ...
ס' פְּלִיהָתָ=דָּוָרָךְ אַ זַּוְינָר, אַ וּוְיְחָחוּר,
צְוָשְׁפָרְיוֹת פָּוָן יְעַדְרָר זַוְיט
גְּנַעַשְׁטָרְיוֹפְטָע וּוְקָעְלְטִיבָּעַר
פָּוָן סְאַמְעַט, אַטְלָעַט, זַוְיד ...
אֵין פְּרִישָׁע רְיוּעָן-קְרָאַגְּנָעַן
צְוּוִי צִינְגָּעַן מִיט אַ בָּאָק
צְוָהְיָלְעָזְרָיךָ אָן טָאנְגָּעַן
אַ וּוְיְלָעַן קָעַק-אַוְאָק ...
עַם חָאָפָעַן דָּאָרָט אַ קָּעְרָטוֹל
אַ קָּאָטָעָר מִיט אַ הָאָהָן —
זַיְיָ שְׁפִיעָלָעַן "טָעַרְטִיל-מָעוֹרְטִיל",
זַיְיָ שְׁפִיעָלָעַן "טָעַלְיָפָאָן" ...
הָאָרָךְ! פְּרָדָלָעַן אָן קָלָרְגָּעַטָּן ...
אַ טָּוּש, אַ לְוִיבְ-גְּזָוָנָג ...
אַ גָּלָאָגָן פָּוָן עַפְאָלָעָטָעַן ...
אַ חָעַלְעָר שְׁפָאָרְעָנִיקְלָאָגָן ...
אַ בָּאָל ... עַם קָאָכְט, עַם לְיָאָרְעַט
עַם שְׁוִינְטָר דָּעַר גְּרוּסָעַר וְאָל ...

און זי — זי פיהרט געארעט
זום טאנץ א געגעראל...
ז טאגצעט — און די קאפעלע
שיטטיאויס זוי א הארמאט:
— מה יפת, איזאבעלא
סטעפאנאונגא זויוואט!!!

און אין אין אוינגענבליך ווערט פערשוואנדען דער וואלך
מייטן באָל, מיט די עפֿאלעטען... איזאבעלא סטעפאנאונגא
חאָפֿען-אָרוּם עפֿים אָפֿאָר אלטַע, דַאָרַע, צַימְעַרְדִּיןְעַה העַר...
און אָצַימְעַרְדִּיגַע שְׂטִימָע דַעֲרַהַעַר-זיך אִידָּר נַאֲהַעַנְתָּן-אֲהַעַנְתָּן
בַּיִּים הַאֲרַצָּעָן:

— אַזְּבַּעַלְעַזְּקָעַ... אֵי!... שְׁרָה-בַּיְלַעַזְּקָעַ... פְּלִימְעַנְצָעַ
מיינע טַיְעַרְעַע! פָּוֹן וּוְאֲנַעַט האָט דִּיך נָאָט גַּעֲרַאְכָט אַהַעַר?...
אייזאבעלא סטעפאנאונגא:

— וּוְאָס אֵיז דָּאָם מִיט מִיר?... וּוְאוֹ בִּין אַיך?...

די אלטַע מַוְהַמָּעָן:

זוי חַיְסֶט — וּוְאוֹ בִּיסְטוֹ? גַּרְעַלְעַל,
הַאֲסֶט אַלְעַן פֻּרְגַּעַסְעַן שְׁוִין? —
אין גַּוְרָה'זּוּקָע, גַּשְׁתְּחַזְּיוֹן,
אין גַּוְרָה'זּוּקָע, מִין קְרוּוֹן!...
און זַעַהַסְתָּו וּוְאָס עַמְּתָהּוּזְיךָ דָּא?
אין גַּוְרָה'זּוּקָע אֵיז אִיצְט,
ニישקַשָּׁה, גַּאֲרַנְצָה אָוְטַעַטָּג, —
עַמְּדוּנְעַרְט אָונָהָם בְּלִיצְט,
עַמְּרוּשָׁט, עַמְּרוּשָׁט, גַּעַתְּחַדְּרָאָם...

אך, הארייך מײַנס, קורץ גערעדט —
א שטאדט געווֹאָרען גוּרְה'וּקע
גלוּיךְ טיט די גראָסטע שטעדט:
קליעַפֶּה האָפֶּט מעַן דָּא נָאָר קוֹנְצִינְג
נוּיְמָאָדְנָעַ, היַסְעַ קְלִיעַפֶּה;
די בִּינְגָעַר, גָּאָלְדַּ מִינְסַ, בָּרוּקְלָעַן זַיְדַּ,
עַם שְׁפָאַלְטָעַן זָוֵר די קְעַפֶּה;
אַ מִיחָלְ-שְׁתִּיוֹן קוּוַּעַטְשַׁת דָּעַם אַטְעַם אַיְין
אוֹן צִיהָתְ-אָרָאָב דָּעַם הַאלְלוֹו...
דָּאָךְ נָחַת אָמָת יוֹדִישׁ עַ
בָּעָקוּטָעַן מִיר חַזִּין אַלְקַן...

— אַטְ-אַ... קָוָק, מַאֲכְטָעַר לַיְעַבַּע!...

אַ וּוֹינְדַּ, אַ שְׁטוּרָם... אַיְבָּרְזַן מַאֲרָק לוֹפְטַה הענדָום.
פָּעָנְרוּם דָּעַר "אַרְבָּע בְּנְפֹתָה". נָאָךְ אִיםְמַיְגָּעַן זַיְדַּ "דָּאָס
רוֹיְטָע הַעַמְּדָעַל", אוֹן "דָּאָס בְּלוּעַ הַעַמְּדָעַל".

דָּאָס רְוִיתָע הַעַמְּדָעַל:

גַּעֲדִיבְּטָעַר, שְׁוֹאָרְצָעַר נַעֲבָעַל...
אַ גַּיְהָנָם מַשְׂאָד אוֹן רַוֵּיךְ...
פְּלָאַסְ-פְּיוּרַ, פַּעַךְ אוֹן שְׁוֹעַבְעַל
אוֹן הַיִּסְעַד קִילְעַן אַוְיךְ...
עַכְּ וּעְגַּעַן קְלִיעַפֶּה אוֹן וּאוֹגְנָדָעַן
קִיְּין חְדוּשָׁה נִימְטַ פָּאָר דִּיר...
דוֹ בִּיסְטַ מָוֵת מָוֵר פָּעַרְבּוֹנְדָעַן,
דוֹ מוֹותַ, מוֹזַט גַּעַן מִטְמַר!...
די פְּרִויְהִוִּיטַ אַוְן מִיר טִיעַר;
דָּאָס לְעַבְעַן אוֹן אַ דְּרוּיְעַר
נוֹיט וּוּרְתָה אַהֲן אַהֲרַ... אַיְקְ קְרִיךְ

אליאן אין סאטַטַ פִיּוּר
און שלעפַט אין פִיּוּר דִיךְ! ...

(חאפט איזה-אן פָאַר איזן בְּנֵפֶה אָוָן שְׁלַעַפְט
צְוַיְיךְ! ...)

דאָם בְּלוֹיעַ העמְדָעַ:

(חאפט-אן פָאַר דָעַר אַנדְרַעַר בְּנֵפֶה)

אָט אַיּוֹ זַי דַי קְרַאַטְמַלְאָטַן!
אָט אַיּוֹ דַעַר דַעַמְאַקְרַאַטַן! ...
וועסטַת האַכְבָּעַן דַי מְפָלהַ,
וועסטַת זַיְן מִיטַּמְפּוֹת זַטְטַן! ...

(קעהרט-אייבער אין מוֹיל אַריַין אַסְאַרְאָקוֹקעַ)

איַךְ מַאֲךְ דַעַם גְּרוֹזְעַן קִידּוֹשַׁ
(אוֹיפַ גּוֹיִעַשׁ, נִיטַ אַוִיפַ יְוִוִישׁ)
אוֹן "אַרְבָּעַת" וּוֹי אַקְאַטַּ,
אוֹן אַלְעַן בְּלוֹיַבְטַת "שִׂיטַאַ-קְרִיטַאַ" ...
שְׁרַיִוְ קְאַרְאָאַלְ צַוְ גַּאַטַּ, —
דוֹ זְוִוִּיסְטַת, וּוֹאַם פָאַר אַשְׁלַטְתָה
דאָם בְּלוֹיעַ העמְדָעַל הַאָטַן?! ...

(רייסט-אָפַט שְׁמִיקַ אין לְאֹוֹטַ-זַיְן אַוּוֹעַקְ צַוְ
דעַר קְאַזְוַאנְקָעַ) ...

דעַר אַרְבָּעַ בְּנֵפֶותַ:

(קְוַקְטַ-זַיְן אַרוּם דַעַרְשַׁאָקָעַן)

נוֹאַלְדַר, וּוֹאַם טְהוֹת טָעַן, לִיעַבְעַ יְוִדָעַן?

נוויאָלֶד, וואַוְהַיִן, אֵין זֹאַסְעָר אַרְט
לוּיָּסְטָ מַעַן, חַאֲטָשׁ אַ טָּאָג אֵין פְּרִיעָרְדָּן
אַבְּצָוּלְעָבָן דָּאָרֶט ?

מְאָדָם יִקְ"א :

(נעחמת איהם אָן פָּאָר דָּעַר דְּרִיטָעָר בְּנָפָה)
— וְאַוְהַיִן — פְּרִעְמָטוֹ ? וְהַיִּסְטָ וְאַוְהַיִן ? וְאַוְהַיִן -וְשָׁע
דָּעַן אָוּ נִימָּט אַחֲרֵי ? ...

ברָאוּלִיעָן, בְּרָאוּלִיעָן,
די גְּלִיקְלִיכְבָּטָע מְדִינָה ?
דָּאָרֶט וּזְאָקְסָעָן טִוְּטָלָעָן, מִלְּגָרָטָעָן,
קָאָקָאָ, טָאָבָאָק, חִינָּעָ.
ברָאוּלִיעָן, בְּרָאוּלִיעָן —
גַּעֲפָעָנְשָׁת פָּוּן דָּעַם בְּעַשְׂעָעָרָ ?
דָּאָרֶט וּזְאָקְסָעָן טָהִי מָוֵת לְעַמְּנָעָם,
דָּאָרֶט וּזְאָקְסָט דָּעַר רְוִוְתָעָרָ פְּעַמְּעָרָ.
אַתְּרוֹנוֹגִים סָאָטָע פְּשָׁוּעָ ?
אָוּן בְּשָׁמִים כָּל הַסָּאָרָטָעָן ;
הַיִּינְטָ גַּעַת דִּי גַּעַנוּ אָוּן אַינְדוּקִעָם,
זֹאָסָט פְּרוֹכְפָּעָרָעָן זַיְךְ דָּאָרָטָעָן ! ...
ברָאוּלִיעָן, בְּרָאוּלִיעָן !
אַנְטָקָעָנָעָן דָּעַר מְדִינָה
איָיָ קָאנְגָּא אַ פְּיאָטָאָק נִיטָּוּרָתָה,
אַ חַוְּנָד אָיוּן אַרְגָּנָעָנִינָעָ ?
אַחֲרֵי ? ... דַּו זְוַעַכְתָּ דָּאָרֶט גְּלִילִיךְ זַיְונִי ? ...
נַאֲרָ חַיָּן נַאֲרָ אַלְעָ זְאָכָעָן —
פְּעַשְׁתָּעָהָטָו — כְּבָעוֹ דָּאָרֶט עַפְּיָם טְהָרָן,
אַיְךְ טְוּזָה הַזָּאוֹת מְאָכָעָן ! ...

סָלַאֲמָן מִאֲרָקָאָוּוִיטָשׁ :

(שטוֹפֶט-אָבּ דֵי מַאֲדָרָם יְקָא אָנוּ נַעֲמָתָ וַיַּךְ
אָן בַּיְ דֵי אַיְבָּרְגָּעּ בַּיְרָעּ פְּנָפָתָ)

שְׂטָעָה, שְׂטָעָה! אָיךְ דָּאָרָף דֵיְךְ הַאָבָעָן דָּאָרָף...
הַאַלְטָאַיִינְ אַיִּהָם, לַעֲבָעּ מַוחְטָעּ,
אָפְזָר חֲדִישִׁים חָאַטְשָׁ, בַּיְ נַאֲךְ
דֵי וּוּבָאָרָעָם אָן "רוּם עַ"...
נוֹטָ אַיִּהָם — זַיְוָן "גַּאֲלָקָעּ" דָּאָרָף אָיךְ נַאֲךְ,
אָנוּ זַאֲלָל עַר לַוְיָעָן, פְּלִיהָעָן
דַּעֲרָנָאָךְ צַו אַל-דֵי גַּוְטָעּ וְאַחֲרָה
אַיְן... הַאַצְעָקָלָאָן... אַיְן צִוְּן...
אַיְן סְדָרְבָּקָן... צָוָס מַעְרָקָ, צָוָס גַּרְעָקָ...
אַחֲין, אַחֲעָר, פָּוָן עַק בַּיְ עַק...
וְאַל דּוֹנָעָרָעָן אָונְ בְּלִיאָעָן
אוֹן זַאֲלָעָן פְּלָאַצְעָן בְּאָרְגָּן תְּהָאָלָל,
אַבְיָ נַאֲךְ, מַוחְטָעָנוּ, אָיךְ וְאַל
אַיְן "רוּם עַ" בְּלִיְבָעּ וְצַעְן!...

שְׁלַעְפָּט אַיִּהָם אָוִיפּ דֵי וּוּבָאָרָעָם... נַאֲךְ בָּאָתוֹ רַגְעָ
פָּאַלְעָן-אָן אָוִיפּן אַרְבָּעָ-בְּנָפָותָ דַּעַר קָאנְטְשִׁיקָ אָונְ דֵי נַאֲךְ
גַּאֲיָקָעּ... צְוּוַיְשָׁעָן קָאנְטְשִׁיקָ אָונְ דַּעַר נַאֲגָאַיקָעּ קִומְטָ-נַאֲךְ
אֹאָסְכָּנוֹן:

דַּעַר קָאנְטְשִׁיקָ.

לְאוֹ טַר צַו אַיִּהָם! בְּפָוָן בְּלִבְעָרָן

דֵי נַאֲגָאַיקָעּ.

— נַוְּ?

וּוֹסָם אַיְוֹ? עַרְקָלָעָר נַאֲךְ, זַאֲבָן!...

דען קאנט שיק:

איך שמיים איהם יעדען דאנערשטאג.

די נאגאייקע:

איך שמיים פון טאג צו טאג.

דען קאנט שיק:

פאל פיער און פופציג סדרות ניב איך שמיין...

די נאגאייקע:

— נו, איך פערשפער;

איין סדרה בלך לעורע איך

אונ שמיים א גאנצען יאהר ...

דען קאנט שיק:

איך שמיים איהם בי ער פאלנט טרכ ניט.

די נאגאייקע:

איך שמיים בי איך ווער מאט ...

דען קאנט שיק:

שטעה, איך האב א חוקה שיין!

די נאגאייקע:

אונ איך — א היטר גלאט ...

דען אָרְבָּעַ-כִּנְפוֹת (צ'ום קאנטשיק):

— כ'פערשטעה ניט, אַסּוֹר, פון וואָנָעַט האָסְטַם דו זיך

גענו מען? דו, אלטער, אַבעגעטען בענער קאנטשיך, וואָם קרייכטט
דו איזט אַרוּים פון דיין רוח?!...

דער קאנטשיך (קריטט-אייבער):

— אלטער... אַבעגעטען בענער... ניון, ברודערקע! אָוך
בֵין ווי אַין פֿסּוֹק שְׁטָעַהַט, יְחִידָשׁ בְּנֵשֶׁר גַּנוּרְיוּ, ווּידָעֶר נֵי אָון
ווּידָעֶר פֿרִישׁ! — מִזְרָחָהָלָעָן אִיצְשׁ אָין דער האנד: אָרב
אָין אַנְּאַבְּגַעֲבָרָעָנט יְוּדִישׁ שְׁמַעְתְּלִיל, ווּולְכָעָרָר פֿרָעָסְטָא-אוֹיףָהָר
נְדָבָות פָּאָר דַּי אָמְגַנְּלִיקְלִיכָּעָן נְשָׁרְפִּים אָון אַבְּיָוּנִים; אָיְדָה אָגְבָּרָה,
אָגְבָּרָה פָּוּן חְבֻּרָה-קְרִישָׁא, ווּאָם פֿעָרְקִוְּפְּטָה דַּעַם בֵּית-עַלְמָהָן אָנוֹיָה,
אָשְׁוֹנָא-יִשְׂרָאֵל אָון ווּאָרְפָּטָה אַרוּם דַּי אוֹיסְגָּנְלִיעַטְרָעָה יְוּדִישׁ
בְּיִנְעָרָפָן דַּי קְבָּרִים; אָיְדָה אָן, אַגְּעָנָטָה אוֹיףָה אַוְיסְצּוּוֹגָעָן בְּיִם
יְוּדִישׁעָן עַמִּינְגָּאנָט דַּעַם לְעַצְמָהָן טְרָאָפָּעָן בְּלָטָהָן דַּי אַדְרָעָן
אָון דָּאָסָּעָ לְעַצְמָהָן בְּיִסְעָלָמָהָן פָּוּן דַּי בְּיִנְעָרָה, אָון אַבְּעָרָ-אַמְּאָלָה
אָרְבָּה, אָמְרָה-צְדָקָה, ווּאָם גַּטְמָה אַרוּם אָטָה דַּעַם בְּלָטוּוֹגָעָר
אָהָסְפָּה אֹוֹפָה יוֹשָׁר אָון עַהְרְלִיכְקִיְּטָה... וּכוֹ, וּכוֹ —

נָאָךְ אַעוֹלָכָע גַּאנְצָע צְוּוֹנְצָיִינִים...

אָהָן רְחִמָּנוֹת אָון אָהָן שְׁאָנָדָר

הַאלְטָעָן זַיְדָעָמָה אַלְטָעָן קָאנְטָשִׁיךָ

אָין דָּרָה האָנד,

אָון אָטָה דַּי פְּאָרְשָׁוֹגָעָן, בְּלִיעָבָעָן,

שְׁלָאָגָעָן בְּעַסְעָרָטָוּנָדָה מְאָלָה

פָּוּנָם אַלְטָעָן, קְרָאָנָקָעָן רְבִיְּן —

—

אָהָן אָמָּאָס אָון אָהָן אָצָּהָל;

שְׁלָאָגָעָן מְעַהָּרָהָן פָּוּן אָלָעָ שְׁוֹנוֹנִים,

אָון אָסָּמָהָן, פּוֹלָמָהָן חַיָּן

אָון בְּזִוְּן, אוֹיפְּפָןִים

בְּיַדְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
פָּנָן דִּי שְׁמַיָּן...

דער קאנטשיך פון איין זײַת און די נאגאיךע פון דער
אנדרער געהמעזיזיך צו דער אַרבײַיט...
פונִים אַרבָּעַ-כֶּנוּת בְּלִיבָּען לִיעֲנָען עַטְלִיכָּע טְרָאַנְטָעָם,
צְוָשְׁמִיסָעָן, פָּעָרָפָּלָאנְטָעָטָע...
און אויף די פֿאָרְקָאנָם, טְוִיעָרָעָן אָן לְאַמְּטָעָרָגָעָם וּוְעָרָט
אוּפְּגָעָלְעָפְּטָאָן/אַבְּיוֹאַולְעָנָיָעָ, אוּפְּפָּוְעָרָעָם לְיִכְתָּעָן אָן
פֿינְקָלָעָן די דָּאַיְגָע פְּלָאַמְּפִיעָרְדִּינָע וּוְעָרָטָר:

*) Такого-то числа, на углу Кутузиной улицы
и Назюзюкина переулка найдены обрывки жидов-
ского богомолья, арбаканфесь. Собственникъ она-
го,—къ разыску которого приняты самые энера-
гичныи изѣры,—за нарушение общественного по-
рядка и благочинія будетъ наказанъ по всей стро-
гости законовъ.

Городничій

Онуфрій Перебеймorda.

אַדְעָרְשָׂרָאַקָּעָנָע חַאַפְּטַ-יְּזַ אַוְּפָ אַיזָּבָעָלָא סְתִּיעָפָאַנְאַוְּנוֹנָא...

*) אין א געוויסען פֿאָג, אוּפְּגָעָלְעָפְּטָאָן קִיטְוָנָקָאָוָועָר נָאָס אָן
גָּזְוִיוֹוְקִינָם גַּעֲסָעָל הָאָט מָעָן גַּעֲפָגָעָן צְוִירָמָעָן שְׁטִיקָלָעָר פָּוָן אַיְדִּישָׁ-

* * *

וי קוקט-זיך ווילד אַרְומָ... רַיְבֶּטֶן דִּי אַוְינְגֶן... מַהֲוֹת גַּלְגָּלָן
געַן, טַיְעֵפָן וַיְפָץ אָוָן...
אוֹן הַיִסְטֶן זַיְךְ דַּעֲרַלְאַנְגָּעָן מַאֲרָא-וּשְׁעָנָן...

נַחַטְעָסְפָּה=יוּנְסְטָלְכְּבָעָס „אַרְבָּעָ-פְּנָמָות“. דַּעַר אַיְגָעָנְתָהוּמָעָר דַּעַר פָּוָן — צָוָם
אוֹיכְזָבָן פָּוָן וּוְלְבָן זַיְנָעָן אַנְגָּעוּוּנְדָעָת וּזְהָר עַנְרָוִיְשָׁע מִיטָּלָעָן, —
וּוְעַט בְּעַשְׂתָּרָאָפָט וּוְעַרְעָן מִישׁ דַּעַר גַּאנְצָעָר שְׁמָרוּנְגָּקִיּוֹת פָּוָנִים גַּעַנְעָן פָּאָרָן.
שְׁטוּעָעָן דִּי גַּעַוְעַלְשָׁאָפְּטָלְכְּבָעָ אַרְדוֹנוֹגָן אוֹן אַגְּשָׁתְּעַדְּגִּיקִיּוֹת.
שְׁטָאָרָט=פָּעָרְיוֹאָלְטָעָר
אַנוֹפְּרָיו מַאֲרָדְעַבְּרָעַכְּעָר.

פרק'ה יתרו

אדער

דער יודישער אוצר.

(א ריאיע-ביבלד פון די אלטער ציימען).

דער שניי או גענאנגען צוויי טאג נאכאנאנד —
א שליט=וואג א היה געוואָרין ;
די פערדעליך שטעהען אין שליטען געשפאנט ;
אלע גרייט שין און פאָרטונג זום פֿאָהָרָען ...

און או פון אונזער שטערטיל (נוֹרְהַזּוּקָע הִיסְטָם עַס) פֿאָהָרָט
מען אין דער גראַיסער שעהנער שטָאָרט רָמוֹת=הַקְּצָפִים, שטָאָטלְט
מען זיך אַב סְטָאָנְצִיעַ אֵין מָהָיָלְנָעַר טְרָאָקְטַּר.

דאָס ערשות מאָל אֵין מֵין לעבען האָך אֵיך גַּעֲוָהָן דָּעַם
מָהָיָלְנָעַר טְרָאָקְטַּר אַחֲפָש בִּסְעָל יְאָהָרָעַן צְרוּיק ...

לייכטיג זענען נאָך גַּעֲוָעָן,
יונְג אָן לְיִכְתִּיב מִינְעָן אַוְיָעָן ...
אוֹפֶּן חִיטָּעָל, הָעַל אָן רַיְוָן,
הָאָט גַּעֲשִׁיָּונְט דָּעַר וְעַנְעַנְבָּוִינְגָן
וואָי אַ בְּרוּק, אַ וְאָוְנְדָּעָר=בְּרוּק
זוֹ דָּעַם טְוִיעָר פָּוָן נַ-עֲדָן —

צ'ו דעם קווואל פון ליכט און פליידען,
טוטה און פרייהויט, קראפֿט און גליק...

איך בין דאס ערשות מאָל אַרויסגעפֿאָהרען מיט מיין
טאָטען ע"ה אויף דער ליכטיגער וועלט און אַבְּפֿאָהָרָעָנְדִּינְג
אַ וַיְאָרָסְטַּ דַּרְיִיסְטַּ פָּוֹן גּוֹרָהּ־קּוֹקָהּ האָבעָן מֵיר זִיךְ אַבְּגַעַשְׁטָעלְט
פִּיטְמָעָן דַּי סִים אֵין מָאַהֲילְנָעָר טַרְאָקְטִיר.

ביום טויער פון דער קְרַעַטְשָׁמָע האָט אָנוֹ מְקֻבָּל פְּנִים
געוּעָן דער בעַלְהַבִּית אַלְיָין, רב יְודָעַל האָט עַר גַּעַחְיִיסָּעַן,
און אויף זַיְן קִילְכִּידִיגָּעָן, רַוִּיטהָן פְּנִימְלִיא אַיז גַּעַלְעָן בעַת-מְעָשָׂה
אֶזְאָל לִיכְטִינְגָּרְפִּיד, אָזָא פַּעֲגַעַנְגַּעַנְעָן, גְּלִיכְרַסְוִיךְ וַיְאָלָט שְׁוִין
יאָהָרָעָן-לאָנגָן נִיט גַּעַוְעָהָן אַלְעַבְּדִינְגָּעָן מְעַנְשָׁעָן אֵין דַּי אוֹגָעָן.

נאָר רב יְודָיל, בעַדְאָרָפְּט אַיְהָר וַיְסָעָן, אַיז שְׁוִין פָּוֹן דער
טְבָע גַּעַוְעָן אַמְעָנָש אַשְׁמָח וַטְּבָב-לָב, אַונְ דָּאס לִיכְטִינְגָּע שְׁמִיָּי
כָּעַלְעָט נִיט אַרְאָב פָּוֹן זַיְנָע לִיפְעָן אַפְּלוּ דַּעַמְּאָלָט, וּוּן
די פְּלִזְוִינְתָּשָׁע זַיְנָע, רַחַל דַּי לאָנְגָּע, פָּלְעָט זִיךְ גַּעַהְמָעָן אַיהם
מוֹסְרָן אַוְיְפִּין הַיְכָעָן שְׁטִינְגָּר, וַיְיָ דַּעַר מְנָהָג אַיז אֵין גַּוְעָטָען,
שְׁטִילְעָן יְודִישָׁען פָּאַמְּיָילִיעָן-לְעַבְּעָן.

אוֹ מֵיר וְעַנְעָן אַרְיִינְגַּעַנְגָּעָן אֵין "רַיְינְעָם" צִימָעָר פָּוֹן
דַּעַר קְרַעַטְשָׁמָע, אַיז דָּאס ערַשְׁטָע, וּוֹאָס אַיךְ האָב דַּעַרְהָוָרט
פָּוֹן יְעַנְעָר זַיְתְּמָהָר, גַּעַוְעָן :

— נָ, גַּעַהְמָיָן, דוֹ, לְעַבְּדִינְגָּר קָאָזָקְ!... גַּעַהְמָיָן, רַיְהָר
זִיךְ, אַזְצָר מַיְנָעָר!...

"אַזְצָר", "לְעַבְּדִינְגָּר קָאָזָקְ"!... עֲפָם נָאָר מַאֲדָנָע דְּבוּרִים

בֵּי אַ יָּדְעָנוּ, וּוֹאָס מִסְרַ'ת דַּעַם "שְׁלִימַת-מַוְּלֵי" אַיְהָרָעַן, דַּעַם מֵאַן
הַיִּסְטַּע עַס... פָּוּן וּוֹאָנָעַן הַאֲטַזְזַז רָאָס בֵּי אַיְדַר גַּעַנְוָמָעַן?

אוֹיפֶן דַּרְוִיםַען הַאֲטַז זַז אַיְפְּגָעַהְיִבְעַן אַ שְׁנִיְשְׁטוּרָם —
אַ שְׁרָעַק. דַּעַר וּוֹינְד הַאֲטַגְעַטְגַעַט, גַּעַפְּרִיפְּט, גַּעַבְּרִילְט; גַּאַנְצַע וּוּאַלְקָעַנְס
שְׁנִי הַאֲבָעַן זַז גַּעַדְרָעַתְמַט אַן פַּעַרְשָׁאַטְעַן דַי אַיְגָעַן. פָּאַחַרְעַן
וּוֹיְטָעַר אַיז גַּעַוְעַן אַוְנְמַגְּלִיךְ, אַן מִיר זַעַנְעַן פַּעַרְבְּלִיבַעַן אַין
דַּעַר קַרְעַטְשַׁטְמַע בֵּי אַיְפֶן מַקְרָגַעַן בְּעַנְגָּעַן.

אוֹיפֶן טַוְישַׁ הַאֲטַגְעַט גַּעַוְידַט אַן גַּגְוָנְגַעַן זַיְן לַיעַפְעַ אַלְט
לַיְעַדְעַל דַּעַר סָאַמְּאַיְיךְ. אַין אַלְקָעַרְיַל גַּעַבְעַן דַּעַר "רַיְינְגַע"
הַאֲרַנְצִיעַ אַיז גַּעַוְעַבְעַן דַּעַר מַלְמַד אַן גַּעַטְיִיטַט יְוּדָעַלְס יְוּנְגַעַל
פָּוּן פַּרְשָׁה יְתָרוֹ:

לֹא טּוֹב — נִיטַגְט אַיְזַזְזַז וּוֹאָס דַו מְהֻסְטַט...
גַּבְלַתְבּוֹל — דַו וּוּעַסְט אַוִּסְמַאְטַעַרְן אַיז זַז, אַיְזַז
פָּאַלְקַט...
קַלְיוֹב דַּוְר אַוִּס פָּוּן גַּאַנְצַעַן פָּאַלְקַט מְעַנְשַׁעַן פַּעַהְגַעַן,
גַּאַטְסְפָּאַרְכְּטִיגַע, מְעַנְשַׁעַן מִיטַיְוְשַׁר. נִיטַגְט קִיְין חַאַבְאַרְנִיקָעַם אַין
שְׁטַעַל זַז אַיְבָעַרְן פָּאַלְקַט... הַאֲטַז זַז גַּעַהְעַרְתַמְעַן פָּוּן אַלְקָעַרְיַל
דַּעַם יְוּנְגַעַלְס הַילְבִּינְג, רַיְין קּוֹלְכְּעַל.

— נָ, נָ, אַזְצַר מִיְינְגַע... לַעַבְעַדְגַעְרַ קַאַזְאַק... רַיְהָר
זַז, שְׁלַאֲפַגְעַט! — הַאֲטַגְעַטְגַעַט פָּוּן דַּעַר אַנְדָעַר זַיְטַ רַחְלַ
הַאַלְטַעַנְדִּיג אַיְן אַיְן מִסְרַן יְוּרָעַן, וּוּלְכָעַר הַאֲטַגְעַט נִיט אַיְפַ
גַּעַהְעַרְתַמְעַן צַו שְׁמַיְיכְלַעַן, וּזְיַן שְׁמַיְינְגַעְרַ אַיז גַּעַוְעַן.

דער "אָצֵר" מיטין "לעבעידיגען קאַיזָק", ווי איך האָפֶ אַז
ニיכען דעריוואָסֶט, זענען געווען אַיְינֶג אַז פֿעַסֶט פֿערפֿונְדֶעַן מִיט
אַגָּאנְצָעַר גַּעֲשִׁיבְּתָע, פָּן ווֹעַלְבָּר עַם אַיז נְזָלֶר גַּעֲוָאָרֶעֶן דָּעַר
מַאֲהִילְנָעַר טְרָאַקְטִיר מִיטֶּר יְוָדֶעֶן דָּעַם בְּעַלְ-הַבִּית מִישְׁטִינֶס.
געַזְגַּט אַז מִיטֶּר רְחַל דָּעַר בְּעַלְ-הַבִּית' טָע.

ואלה הולדות מַאֲהִילְנָעַר טְרָאַקְטִיר :

אוֹיפֶּן זַיְן חַוְתָּאָר, בְּרוֹשָׂה פָּין וַיְיִרְאָן, אַז גַּעֲוָעַסֶּן אַיְינְגָעַר
אַחֲאָלָל קָזְמָא לְקִיטְשׁ וְאַזְוָלָא. זַיְן פָּעַלְדָּאַרְבִּיטָט פְּלַעַגְמָט בְּעַ.
שְׁתַּעַנְן פָּן אַשְׁטִיקְעָל עַרְד, גְּרוּים וַיְיִזְרְאֵל טָאוּוּל פָּן אַקְרָבָן,
מְנַחָּה לְהַבְּדוּל, פֻּרְזִוְיָהָת מִיטֶּר הַיּוֹז, בָּאָב, קַזְקוֹדוֹזָא אַז לִינוּעָן,
פָּן אַפְּיצָעַל גַּאֲרָטָעַן מִיטֶּר קָאוּוּעָנָעָם, אַגְּנָעָרָקָעָם וְכְדָמָה, מִיטֶּר
אַגָּאנְצָעַר פְּלַאֲנְטָאַצְיָע פְּאַרְסָאַלְבָּוחָעָם ("קָעָרְלָעָן"), וַיְיִזְרְאֵל
זַיְן בַּיְיַ אָנוֹן פְּשָׁוֹט); צַוְּיִי מַעְלָקָעְדִּינָע קִיה, אַהֲלָב טְזִין חָוִרִים.
עַטְלְכָע גַּעַנְן אַז הַיְהָנָעָר הַאָבָעָן וַיְיִזְרְאֵל גַּעַפְּטִימָעָרָט אַז דָּעַם גַּרְנִינָעָם
גַּעַמְיוֹעָכָץ בַּיְמַיְם חַוְתָּאָר, גַּעַפְּרוֹכְפָּעָרָט אַז גַּעַמְעָרְטִימְזִיךְ אַז גַּעַ.
גַּעַבְּעָן דָּעַם בְּעַלְ-הַבִּית חַיּוֹנָה בְּכָבוֹד, סְהִוִּיסְט — סְאַלְאָא,
הַאֲלָעָשָׁקָעָם אַז בְּרַאֲנָפְעָן אוֹיפֶּן פּוֹלְעָן מְוֵילָן פְּמַנְהָג הַזָּפָא.
רָאַוְשָׁקָעָם אַז אַגְּנוּעָר גַּעַנְעָן.

רְבָּה יְוָדָעַל לְהַבְּדוּל אַז גַּעַוְעָן אַז יְוָדֶעֶן אַסְׁוּחָר, — גַּעַ.
הַאֲנְדָּלָט מִיטֶּר וַיְיִזְרְאֵל, מִיטֶּר פְּלָאָקָט, מִיטֶּר וְאָל, מִיטֶּר פָּעַל, אַז
אוּסֶט פְּלַעַגְמָט זַדְקָעָן קַוְיְפָעָן אַשְׁטִינָג גַּעַנְנָן, עַטְלִיכָעָן פְּוֹנָט
חוֹרְ-הַאָהָר, אַפְּרָדְיָל, אַקְעָלְבָּיל, אַיז אוֹיךְ גַּעַוְעָן סְחָוָרָה, אַבְּיִ
מִיטֶּר רָוח; אַז נְרוֹיְנְעָוָקָע, וּאוֹו רְבָּה יְוָדָעַל הַאֲטָט פְּרִיחָעָר
גַּעַוְאַיְינָץ, הַאֲטָט מְעַן אַיְהָם גַּעַשְׁאָצָט אַז עַטְלִיכָעָן שְׁעהָנָעָ אלְפִים

רובל. אַרְוֹמֶפָּהָרָעֵנְדִּינְג אַבְּעָר דָּעֵרְפָּעָר אָוָן חַוְּטָאָרָעָם פָּלָעָנְט
רָב יָודָעַל פָּעָרְקָעְהָרָעַן אַוִיךְ צָו זָאוֹלִיעַן.

וַיְהִי הַיּוֹם, אֵין אַקָּלְטָעַן אָוָן פִּינְסְטָעַרְן אַסְטִיעַן-אַוְעָנְדָר אֵין
גַּעֲזָעַסְעַן רָב יָודָעַל אַוִיפָּן חַוְּטָאָר בַּי זָאוֹלִיעַן. אַוִיפָּן מִישָּׁה הָאָט
גַּעֲצָאנְקָט אַקְנוּיָט אֵין אַשְׁרְבָּיל מִיטָּחָבָּ, אָוָן זָאוֹלִיאָה הָאָט
גַּעֲרָעַדְת אָוָן גַּעֲרָעַדְת, הַאַלְמָעַנְדִּינְג רָב יָודָעַן בַּיִם לְאַצְקָאָן...

— פְּרִיסְנְוּסְטִיא... צָו חַלוּם גַּעֲקוּמָעַן — אַנְכָּמְטָו? פָּרְעָנְט
רָב יָודָעַל.

טָא קָאַושׁו-וּשׁ טָאַבְּיָ — עַנְטָפָעָרְט זָאוֹלִיאָ — גַּעֲקוּמָעַן צָו
חַלוּם אָוָן זָאנְט: "קָוּזָמָא. צְוָרָאָפְּ דָּאָם בָּעָרְגָּיל נַעֲבָעַן חַוְּטָאָר
אָוָן וּוּסְטָ דָּאָרְטָעַן גַּעֲפִינְגָּן..."

— וַיְוִיפְּעַל — הָאָט עַר נִיט גַּעֲזָנְט?

— ע, וּוְאָם אֵין שִׁיךְ, וַיְוִיפְּעַל! מַעַן זָאנְט דָּאָךְ דִּיר,
אַנְ'אַוְצָר! סִזְוּעָט אַוְדָאי זַיְן גַּעֲנָגָפָר אָוָנוּ בִּירְעָן... אַיִינְס
נָאָר אֵין נִיט גָּוָט: צָוִי וּוּדוּ וּוּסְטָ דָּאָךְ, אֵין אַיְצָט אֵין אָוְנוּעָר
גַּעֲנָנְדָר פָּלְלָ פָּעָרְפָּאָטָעַן צָו גַּרְאָכָעַן אַזְרָאָות...

— וּוּאָס-וּשָׁעַ מְהֻחָטָמָעַן?

— אַדְרָבָה, זָאנְדוּ, גַּיב אַנְ'עָצָה...

אַ גַּאנְצָעַן וַיְוִינְטָעַר אֵין רָב יָודָעַל אַרְוֹמֶנְגָּאנְגָּעָן וּוּ אֵין
חַלוּם; עַטְלִיבָעַ מֶאָל אֵין עַר גַּעֲפָהָרָעַן אַוִיפָּן חַוְּטָאָר אָוָן זָאוֹלִיאָ
אֵין נִיט זַעֲלָעַן גַּעֲוָעָעַן בַּי אַיִם אֵין גַּרְוִינְגָוּקָע, — אָוָן אֵוּ

ס'איו געקומען דער פריילינג, האט מען געקאנט זעהן בי
זאולען אויפֿן חוטאָר עפֿים נאָר מאָדנע זאָבען; וועגען מיט
געהילֵן, מיט שטיינער, מיט קאלַץ האָבען זיך געלעפט אָהוֹן
און צוּרִיך; אַ גאנצָע מַחְנֶה חַלְאָפְּצָעָם האָבען גַּעֲרָבִיטַּפְּן בְּעַ
גַּעַנְעַן בַּיּוֹ אָוּונֶר... וְאַם אַיְוֹ? זאָוְלִיאָ מִיטַּ רְבָּ יְוָרְלָעָן האָבען
גַּעַסְטְּרוּיָּט אַ בַּיּוֹרְאוּרִי... .

אַ חַדְשָׁ צִיְּתָהָט מען גַּעַפְּהָרֶט מַאֲטָעָרִיאָל, גַּעַרְאָבעָן
און גַּעַלְעָנט אַ פָּוְנְדָּאָמָּעָנָט אַ. דַּ. גַּ דָּעָרָנָאָךְ האָט זִיךְ רְיָ אָרְ
בַּיִּת אַבְּגָנָעַשְׁמָעַלְט, דַּי חַלְאָפְּצָעָם וְעַנְעַן אַוְעָקָע אַין סְטָעָזָם
סְיַעַנְאָקָּסָם; אוֹיפֿן חוטאָר אַיְזָן גַּעַוְאָרָעָן פּוֹסְט אָהוֹן שְׁמַיְלָ... .

פּוֹסְט אָהוֹן שְׁטִיל אַיְזָן גַּעַוְעָן אוֹיפֿן חוטאָר, אָהוֹן קִיְּזָן אַיְזָן
צִינָן אַוְינָן האָט נִימָט גַּעַוְעָן, וַיִּיעַדְעַ נַאֲכָת האָבען גַּעַרְבִּיט
בַּיִּת דֻּעָם קוֹרְגָּן צַוְּיִיָּהָמְשָׁעָן, זאָוְלִיאָ אָהוֹן רְבָּ יְוָרְלָעָל... דַּי
הַעֲנָר האָבען בַּיּוֹ זַי גַּעַצְטָעָרט, דַּעַר שְׂוּוֹיָסָהָט גַּעַנְאָסָעָן בְּעַ
זַי רִיטְשָׁקָעָסָוְיִי... זַי האָבען גַּעַרְאָבעָן אָהוֹן גַּעַרְאָבעָן, גַּעַוְכָּט
און גַּעַטְאָפְּט אָהוֹן לְסֹף טָקָע גַּעַפְּנוֹנָעָן... וְאַם אַ שְׁטִינְגְּרָנָע
טוֹרְנָעָן אָהוֹן דַּעַר טְרָנוֹנָע — אַ קָּאָזָק!!!!! .. .

— הערטשִׁי, רְחֵל? — פְּלָעָנֶט דָּעָרָנָאָךְ דָּעַרְצָעַהָלָעָן רְבָּ
יְוָרְלָל — אַיךְ זַאְגָּן דַּי: אַ לעַבְּדִינְגָּר! מִמְשָׁ אַ מעַנְשָׁ, וְאַם
שְׁלָאָפְּט זִיךְ גַּעַשְׁמָאָק אָהוֹן רְוָהָג... אָהוֹן אַלְזָן פְּדָבָעִי בַּיּוֹ אַקְאָזָק:
דַּי בְּלוּעָ טְשָׁאָמָּאָרָקָע מִיטַּ דַּי בְּרִיטָע, בְּרִיטָע פְּלוֹדָעָן, מִיטַּ
דַּעַר שְׁמוֹיסָעָנָעָר הַוִּיכָּר הַמְּטָעָל, מִיטַּ הַפְּלָל בְּפָלָל, אַנְיָוִסְגָּעָן-
טָקָטָעָר, אַ לעַבְּדִינְגָּר קָאָזָק!... נָור מִינְיָסָטָה אָפְּשָׁר לְאַנְגָּן
אַיְזָן גַּעַוְעָן נַחַת צַוְּ קְלוּבָּעָן קְוּקָעָנָדָג אַוְיפֿ דֻּעָם נַפְשָׁ? אַ מְוִינָט,

אָפֶשֶׁר צוֹוִי: עַם הָאָט אַבְלוֹ גַעֲתָהָזָן אַקְיָהָל וַיּוֹנְדָטָעַלְעַ פָּן
פָּעַלְדַ אָזָן עַם אֵין גַעֲוָאָרָעַן עַפְרַ וַאֲפָרַ, — דָאָסַ הַוְטָעַלְ, דַי
טַשָּׂאַטָּאַקָּעַ, דַי שְׁטִיוּעַל — אַלְיַזְ אָטַז וְזַ אֵין אַוְינְגָעַנְ
בְּלִיק צַוְשָׁאַטָּעַן אַוְיַף שְׁטוֹבַ, אַפְּלִוַוַ פָּן דַי בַּיְנָגָעַר וַיְיָנַע אֵין
קַיְיַן וְכָרַ נִיטַ גַעֲבְלִיבָעַן... גַעֲפָנוּנַע הָאַבָּעַן מִידַ נַאֲךָ: אַ צַיְ
פְּוַיְלָטָעַן זַאַטָּעַל מִיטַ קַוְפָעָרָנַע בְּלִיאַשְׁקָעַם, אַנְ'אַבְגָעַשְׁמִיסָעַנְ
נַאַנְגַיְיקָעַ, אַ לְוַקָּעַ, אַ טְרָאנַטָעַ, וּוְאַסְ אֵין אַמָּאַל גַעֲוָעַן
אַ קִוְסִיעַטַ מִיטַ טִיזְטִיַזָן אָזָן זַיְבָעַן פֻעַרְשִׁיםְעַלְטָעַ קַוְפָעָרָנַע פִיאַ
טַאַקָּעַם מַוּטָן...

— אָזָן דָאָסַ הָאָט אַבְגָעַקָּאַסְטַ מַי יְדָעַ וַיְפִיעַלַ, אַ פָעַרַ,
מַעֲגָעַן! אֵז אָז אָז וּוְהָאֵז צַי מִינָעַ יְאַחַרָעַ! — הָאָט
גַעֲקָלָאַגָּטַ רַחַל — אַנְאַזְצָרַ, אַוְיַף אַלְיַעַ שְׁנוֹאַי יְשָׁרָאֵל גַעֲזָנָטַ
אַנְאַזְצָרַ... אַ לְעַבְדִיְגָעַר קַאַזָּק...
— אַבָעַר טַאַקָּעַ אַלְעַבְדִיְגָעַר!... הַעֲרָטָטַ, רַחַל, אֵיךְ
וְאֵגְ דִיר...

II.

... קְלִוִיפַ דִיר אֹוִסַ מַעֲנַשָּׁעַן — הָאָט אֵין אַלְקָעַרְיַל
גַעֲשִׁיטַשַׁת דַעַר מַלְמָד מִיטַן יְוָנָגָעַל — קְלִוִיפַ דִיר אֹוִסַ מַעֲנַ
שַׁעַן פַעֲהִיגַע, גַעֲטַסְפָאַרְכְּתִיְגַע, מַעֲנַשָּׁעַן מִיטַ יְוָשָׁרַ, וּוְאַסַ הָאַבָעַן
פִינְדַ חַאַבָאַר אָזָן שְׁטָעַל זַי אַיְבָעַן פָאַלְק... אָזָן זַאַלְעַן זַי
מַשְׁפְטַן דָאָס פָאַלְק...”
אוֹן דָאָס קִינְדַ הָאָט נַאַבְגָעַטִיְישַׁתַ נַאַבְצַ מַלְמָד וַוְאַרטַ
נַאֲךָ וַוְאַרטַ, לִיעַנְגָנִידַ דַי גַעֲשִׁיכְטָעַ פָן דַעַר סְדָרָה יְתָהּוּ —

די געשיכטע פון דער גרויסער רעהארט, פון "ערשטען גלאסנו
סוד" מיט די "פריסיאושנע אסעדאטעליעס". וואס איז אינגען-
פיהרט געווארען אין מדרט סין, אין דעם אלטען, וויסטען
מדרבר ...

דער שניי איז אראב פון די פעלדער, דאס איז פון די
טיבען ... גראנע גראז און פרישע בלומען האבען בערדעקטן די
בערג און די מהאָלען ... "פרשה יתרו" איז געאנגען אין רום-
לאָר, און דאס גאנצע לאָנד האָט זיך גענרייט צו אַ נײַעム,
ליכטיגען, פרײַען לעבען ...

יאָהרען זענען גענאנגען ... יְאָהָרָעַן זענען געפּלוֹיָנָעַן ...

ニיט ווית פון זאָוליעם חותאָר, אוֹפְּזִין גְּרוֹסָען שְׁלִיךְיִ
צְיוֹישָׁע אֲנוֹנָעֶר נְזָרָהָוּקָע אֲוֹן רְמוֹתָהָקָצִיפִּים אֲיז גַּעַשְׁטָאָנָעֶן דָּרָ
מְאָהָלָנָעֶר טְרָאָקְטָרִי. רָב יְוָדָעֵל אֲיז גַּעַוָּאָרָעֶן אלְט אֲוֹן שְׁוָאָר,
אֲיז אֲונְטָעָרְגָּעָוְוָאָקָסָעָן וַיַּן יְוָנָגָעֵל אֲוֹן האָט זִיךְ גַּעַנְטָעָן פִּיהָרָעָ
דָּעָם טָאָשָׁעָנִים גַּעַשְׁעָפְּט; אַיְזָהָר פְּפִצְעָהָן אָרוֹם אֲיז דָּסָם
יְוָנָגָעֵל שְׁוִין אַלְיָין גַּעַוָּעָן אַטְאָטָעָ מִיט אַנְיָיָגָעָנָעָם סְקָלָאָד פָּוָן
יְשָׁ אֲזָן שְׁפִירָט אֲוֹן נִיט נָאָר אַיְזָהָרָעָ אֲזָרָהָוּקָע אֲזָן
גְּרוֹיְנָעָוּקָע, נָאָר אֲפָלוֹ אַיְזָהָר גְּרוֹסָעָר שְׁהָנָעָר שְׁטָאָרָט רְמוֹתָה-
הָקָצִיפִּים האָט מַעַן גַּעַקְעָנָט אֲזָן גַּעַשְׁעָצָט נִיט אַיְזָהָרָעָ רָב יְוָדָעֵן ...
עַס האָבָעָן זִיךְ בְּעַוְיָזָעָן פִּיעָל מִזְחָטִים אֲזָן גְּדוֹלִים לְמִשְׁפָּחָה
הַשְּׁינְקָרִים ... אֲזָן אָט דָּסָם אֲיז גַּעַוָּעָן בְּמִעְט אַלְיָין, וְואָס בִּי
יְוָרָעָן אֲיז גַּעַבְּלִיבָעָן אַיְזָהָר גַּעַנְעָנָר נָאָךְ דָּרָר סְדָרָה יְתָרָ
מִיט די גְּרוֹסָע בְּעַפְּרִיאָוָנָגָס-רְעַפְּאָרָמָעָן פָּוָן יְעַנָּעָ לְעַבָּעָ, לִיכְטִינָע
יאָהָרָעַן ...

חָלֹם חַלְמָתִי ...

איך פאהר וויעדר טיטן גרויסען שליאך ... איך פאהר
פון דער שענער און פראעליכער שטאדט רמות-הказפים אין איינ-
זער וויסט און ארימ שטערטל גראהזוקע ...
איך פאהר אויפ קבר-אבות און שטעל זיך אב אין מאהיל-
גער טראקטר ...

אניאנדער רב יודעל מיט אניאנדער רחל האנדלען מיט
"מאנאפאלאקע" מישטיננס געויאנט ... פינסטער און וויסט איז רב
יודעלים פנים ... אוים, נויא דאס ליכטיגע, לייעבע שמייכעלע,
ニישטא די פרייד, דאס פערגענעגען וואס אמאל ... דער איצ-
טינגר רב יודעל קרייכט ניט זכען אוצרות אין די אלטער פער-
шибעלטע מאהילינעם ... דער קאזאך אבער, און טאקווע לא לע-
בעדיגער, קרייכט אליאין ארויס פון זיין רוה ... און א פרחר,
אניאימת-מוות פאלט ווי א שווארצע חמארע אויף בארג און אויף-
טהאל ... און און אלקעריל יצט וויעדר דער מלמד אינגען-
בוינען און אינגעוהיקערט און טויטשט טיטן יונגען וויעדר
פון פרשה יתרו :

— לא טוב, ניט גוט איז — טויטשט דער מלמד —
דאס וואס דו מהויסט טיטן פאלק ... קלוייב דיר אוים פון גאנ-
צען פאלק מענשען פעהינגע, גאטספארכטיגע מענשען מיט יושר,
ניט קיון חאפארניעם ... ואתה תהוה — זאנט דער פסוק —
קוק דיר אוים מפל העם — הערטט? — מפל העם, פון
גאנצען פאלק, אדרער נאך ריכטיגער : פון אלע פעלקער, וואס

וואוינען אין די מדריות פון גרויסען און אבענשלאלטען, שטאר-
קען און הוונגריגען קעניגרייך

דו, אלטער, נארישער מלמד! רב סובאַרין און רב קאָ-
מאָרָאוֹ, רב נְרִינְגְּמוֹת אָוֹן רב קְרוֹשְׁעָזָן טִיְתְּשָׁעָן אַנְדְּרָעָשׂ דָּעַם
פְּסָוקָן, — "מֶבֶל הָעָם" הַיּוֹסֵט: פָּוֹן אַלְעָמָעָן חֹזֶן יְוָדָעָן ... עַם זָאַל
פָּוֹן זַיְקָוּן וְכָרְנָט זַיְן אַיְן דָּעַם נְיִיעַם גְּרוֹיסָעָן סְנָהָרְדִּין

און אַט אַיְן שַׁוִּין אַלְעַן פָּאָרְטִּינְג: מְעַנְשָׁעָן פֻּהָהָנוּ, גַּאֲטָמָ-
פָּאָרְכְּטִּינְג, מְעַנְשָׁעָן מִיטָּזָרְעָן יוֹשְׁבִּים וּעֲטָרוֹתִיהם עַל רַאֲשֵׁיהם —
וַיַּצְעַן בַּעֲקָרְיוֹנִים מִיטָּפָאַלְקָם-צָוָחָרִי צֹוֹ וַיַּעֲרַפְּרָשְׁתָּאָנָר אָוֹן גַּעַ-
רַעֲכְטִּינְגִּיְּתָה אָוֹן בַּעֲקָלְעָרָעָן דִּי חֹקִים אָוֹן מְשָׁפְטִים, וּזְאָם וַעֲנָעָן
נוֹיְטוֹגָן פָּאָרִין לְאָנָר ... אָוֹן אַיְן דָּעַם אַוְהָלְמָזָעָד פָּוֹן דָּעַר, "רוֹסָ-
קָאַיעַסְּפָאָרְאָנְיָעָה" לְיַיְעַנְתָּם עַמָּן רַעֲפָרָאָטָעָן, צְעהָנָרְלִינְעָר, הוֹנָ-
דָּעָרְטִּעְרָה רַעֲפָרָאָטָעָן, נָאָר אָיְן זַיְקָוּן קַיְנָעָר קַיְיָן אַיְינְצִינְג
גּוֹט-וּוֹאָרט נִימָט פָּאָר יְוָדָעָן ... אַיְזָה דָּאָם דָּעַן אַ יְוָשָׁר?

— נַיְן! — זַאֲגָט رب אַלְעַקְסִי סְעַנְגְּיוּוֹיְתָשׂ סְוָבָּאַרְיָן:

הַעֲרַטְ-אָוִים, מִיְּנָעָ פְּרִיְינְד, קָאַטְמָאָרוֹו, קְרוֹשְׁעָזָן,
גְּרִינְגְּמוֹת=לִיעְבָּר, דִּיְעַרְשִׁימָאָרְדָּא וּכְוּ:
גַּלְעַנְגָּעָנְדָר אַוְיְסָגְעָפִיהָרָת הַאָבָעָן מִיר אַלְעַ דָּעַם פְּלָאן,
וּזְאָם אַבָּעָר אַיְזָה, זַאֲגָט מִיר דִּי פָעָולָה?
אַמְתָה טָאָקָע, מִיר הַאָבָעָן גַּזְחָן אַ סְּנָן,
איַיְינָס אַבָּעָר אַיְזָה שְׁוֹאָךְ, לְיַעַבְעַ בַּרְיָדְעָלְעָן, שְׁוֹאָךְ:

מִיר חַאָבָעָן מְלָחָמָה בַּיְ-טָאָג אָוֹן בַּיְ-גְּנָאָכָט
גַּהְהַאָלָעָן מִיטָּגְרָה אָוֹן כְּבָדָר:

א תל פון די זשידעם אין רומלאנד געטאנכט,
אין איזיערנע קיטען פערקאנזעט,
פערשלאַסען, פערשפארט זוי, אָרוּם אָן אָרוּם
אין איינגע זוי אָן בִּוּטֶר, אָן פִּינְסְטוּר, אָן שְׁטוּם.

מיר האבען דערשטייקט יענעט פה אין זוי,
זואָם פֿלְעֵנט, זוי אַ שְׁטָרָם אָן די שְׁטָרָהָלְעָן
פֿוֹנְסְ פֿרְיְתְּלִינְג, זיך רִיְצְעָן דּוֹרְץְיְוָן אָן דּוֹרְךְ שְׁנִיְוָן
אין די טְהָאָלְעָן די זְוִיסְטָעָן צְוָאָפְּלָעָן
און אַנְטְּרִינְקָעָן זָאָט נָאָבָן גְּעַבְּלָעָן אָן קָעְלָט
דָּאָם דּוֹרְשְׁטִינְגָּע, מָאָטָע, פֿערְטוּקְעַנְטָעָן פֿעַלְדָּ...

מיר האבען דערשטייקט זוּיעָר קְרָאָפְט בְּיוֹ אַנְ'עָקָר,
און זָאָלָעָן זוי לְעֵנָעָן אָין צְרוֹת,
נִוְתְּ גְּעַנְיסְעָן פֿוֹן פֿרְיְהָוִית אַפְּלִוְוָן אַלְעָק...
איינְסְ מְוִיגְ אַבְּרוּ דְאָ אַוְףְּ פֿפְּרוֹת —
מיר האבען גְּדָרָאָפְט עַכְּבָעָלְעָן פֿאָרָאוִים,
עַס אַיְוֹ מִיר, צָוָם אַוְמָגְלִיק, פֿוֹן קָאָפְנָאָר אָרוּם:

או מְהָאָט שְׁוִין טִוְתְּ יְוָדָעָן בְּיוֹ גְּרוֹנְדָר,
זוי עַס רְעֵדָת זִיר, גְּעַשְּׁלָאָגְנָעָן הַוּשְׁעָנוֹת,
טְאָ פֿוֹן וּוְאָגְעַנְיְזָעָשָׂע וּוְעַלְעָן זִיךְ גְּהַתְּמָעָן אַצְוָנָר
צְוָוְיְדָעָן פֿרְיְדְּרִיקָעָס אָן טְעָנוֹת?
זְוָאוּ וּוְעַלְעָן מִיר וּבְכָעָן עֲבָרוֹת אַוְיפְּ זַי
צְוָוְאַוְיְתְּהִיבָעָן זְוִידָעָר אַגְּוּזָלָד, אַגְּשָׁרְיוֹ? ...

בְּכָן, לְיַעַפְעַר פֿרְיוֹנְד, גְּרוֹגְנְטְּוָסְלְעָב, קְרוֹשְׁעַווֹן,
קְאָמְאָרָאוֹ, דִּיעְרְזְוִישְׁמָאָרְדָּא | הַעֲרָתְּ בְּרִזְדָּעָר —
חַרְתְּ טִוְתְּ קָאָפְ, — כְּהָאָבְ אַגְּטָעָן, אַגְּוַנְגִינְעָן פְּלָאן:

פִּזְאֵל דַּי יָדָעַן טְרֵלוֹבֶט וּוּרְעַעַן וּוּדָעַר
„קָאַסְסָאַ סְכוּדָעַס“ צַו עֲפָעַנְעַן פָּרִי, אַחֲנַן פָּעַרְבָּאַט,
אוֹן בְּרָאנְגֶּעַן פָּעַרְקִוְּפֶּעַן אַיְן דָּאַרְפַּ אַוְן אַיְן שְׁטָאַרְטַּ —

וּוּדָעַר שְׁעַפְעַן אַיְן רְוַסְלָאַנד אָזְוִי וּוּ אַמְּאַל
פָּוֹן שְׁעַנְקַד דַּי פָּרְנַהַת דַּי פִּינְגַּע,
אוֹן טְרִיר וּוּעַלְעַן אוּיְהַוְּבָעַן וּוּדָעַר דָּעַם קָוָל
מִיטַּ אַ קְלָגַג פָּזַן דָּעַר אַלְטָעַר בַּתְּ-יְעַנְהָה:
„וּשְׂיִיד-פִּיאַרְקָאַ! וּשְׂיִיד-אַזְוּזָאַ! ... רַעְבִּיאַטְאַ, פָּאַרְאַ!
גַּעַתְמַטַּז וּזְרַקְלִיטִיג אַקְרָאַשְׁטַן צַו דָּעַר אַרְבִּוְתַּן הַוּרָאַ!!!“

„הַוּרָאַ!!!“ — הָאַט אַ דָּוְנְעַר גַּעַנְעַבְעַן אַיְן זָאַל...
די מָאָה דַּי שְׁוֹאַרְצַעַן הָאַט בְּרָאַזְוֹאַ
גַּעַטְאַטְשַׁטַּ ... כְּחָאַטַּט גַּעַפְלִיעְקָעַט אָזְוִי וּוּ אַ קוּוֹאַל...
עַם וּעַנְנַן פָּוֹן יְדָעַר קָאַנְאַוְתַּן
גַּעַרְאַבְעַן בָּאַסְיָאַקְעַם, גַּעַלְאַכְט אַוְן גַּעַבְיוֹלְטַן
גַּעַטְאַגְט אַוְן גַּעַפְיִיט אַוְן גַּעַקְוְלִיטַן זְרַקְ וּוּילְד...“

נָאָר רְבַּ יְוּדָעַל מִיטַּחְרַלְעַן וּעַנְנַן זִיךְ גַּעַזְעַסְעַן רֹוחַגְיָאָוִיָּה
וּיְעַרְ נְחַלָּה, סְהִימַּט אַיְן „קָאַסְסָאַ-סְכוּדַה“ אַוְן אַיְן שְׁיַינְקַ, וּוּאַסְמַ
עַם אַיְזַן וּוּ אַבְגַּעַנְעַבְעַן גַּעַוְאַרְעַן אַנְשְׁטָאַט אַלְעַ אַנְדְּרַעַר, בְּרִיְּ-
גַּעַרְלִיכְעַ רַעְכַּטְמַן“ אַוְן הַאַבְעַן גַּעַצְאַטְפַּט פְּרָנְמָה בְּפַבְּבָ� פָּוֹן פַּעַמְעַל
אַיְן פַּלְעַשְׁלָל אַוְן פָּוֹן פַּלְעַשְׁלָל אַיְן קַעְשַׁעַנְעַ ...

חַלְוָם חַלְמַתַּי — אַ שְׁוֹעַרְעַן, אַ בִּיּוֹעַן, אַ פִּינְסְטְּרַעַן חַלְוָם...
רְבּוֹנוֹ-שְׁלָלְעָוָלָם! אַוְן דָּאַס אַיְזַן אַלְעַן, וּוּאַס עַם וּוּעַט אַוְנוֹ,
יָדָעַן, בְּלִיּוֹבָעַן, נָאָר דָּעַר צְוַיְוַטְעַר „סְדַרְהָ יְתָרָוְ“ אַיְן רַסְמַ
לְאַנְדַּ?!! ..

ציינַ-אָן דעם הייסען, עֵם רְוִיטְעֵן, דּעֵם פְּלָאמְעַנְדִּינְעֵן
שָׁאנְד אַוְיפּ אָנוֹנוּרָע בְּאַקְעָן!

טַוְרַ זָלְלָעַן גִּיט זִיכְעָן אָווִי וּוּ אֲגַבְּלַ,
גִּיט קִירְבָּעַן אִין שְׁטוּבַּ וּוּ דְּעַרְ וּוּרְעַם;
עֵם זָאַל דִּי פֻּרְשָׁאַלְטָעַנְעַ טְאַכְטָעַר פָּוּן בְּבָלַ
גִּיט טָאנְצָעַן אַוְיפּ אָנוֹנוּרָע קְבָרִים! ...

אַקְלָאָרָע תְּשׁוֹבָה (*)

אֲ בַּרְיָעוּוּל צָוֵם רַעַד אַקְטָאָר.

געעהרטער הערד!

דען דזונגען בריעועל האט מיר צונעשית אַ בעקאנטער
יונגערטמאַן מק"ק שטונגעוקע, אַ בחורייל אַ לוייטיש קינר, מיט
אַ בקשה דרכלייענען עס און זאגען מײַן מײַונונג, „אוּ עס אַז
נוט — שריבט ער — וויס אַיך אָפִילֶוּ אלִין, אַז אַוְיף גוּטָעָמ
דאָרָפּ מען קַיְן מַבְּינָנִים, נַאֲרַן וּזְאָסָם אַרְטַּמִּיך — זַאנְטַ ער —
אוּ עס ווּטַּזְיַין אַוְיף דען אַיך אַיעַיר הַסְּכָמָה?
אָודְרָאַי טַאָקָע, וּזְאָסָם זַאלַע עס אַיְהָם אַרְעָז?...
אט אַז דַּאֲסָם בריעועל:

לייעבער הערד רעדאַקְטָאָר!

די ווּלְטַ זַאנְטַ אַווּרְטָיל .. וּזְאָסָם עס ווּטַּזְיַין מַזְטַ כָּל

(*) אַז יַאֲחָר 1900 האט דער „יָוָד“ גַּעֲתָאַט פָּגָאנְדָּרְגָּעָשִׂיקָת זַיְנָע
אַבָּאָגָעָנְטָעָן פָּאָלְגָּעָנְדָּע פָּרָאָגָעָן: (1) וּזְאָסָם זַעַנְטַ אַיהֲר? (2) וּזְאָסָם אַזְיַעַר
בְּעַשְׁעַפְתָּנוּגָן? (3) וְאָזְאָט אַיהֲר זַיְנָעָט? (4) וּזְאָסָם זַעַלְעָוָת? (5) וּזְאָסָם
לַיְעַנְגַּע אַיְעַר עַקְוָעָטְפָּאָל „יָוָד“ אַזְיַעַר אַיך? (6) לַיְעַנְגַּע אַיהֲר אַזְיַעַר
אַנְדָּעָר וְשָׁאָגָאנְגָּוָשָׁע וְוּרָק? (7) לַיְעַנְגַּע אַיהֲר הַעֲבָרָאָוִישָׁע צַיְוָתָגָעָן אַדְעָע
בְּיכָעָר? (8) לַיְעַנְגַּע אַיהֲר אַזְיַעַר צַיְוָתָגָעָן אַזְיַעַר אַזְיַעַר אַזְיַעַר
אַזְיַעַר אַזְיַעַר?

ישראל לאו זיין מיט רב ישראל". איך ברײַנְג עם אקעגען דעם,
וואס אָז קיון ען הרע 40,000 יודען (איך ריכען דאס די אָבָא-
גענטשען פון "יְהִוָּד" — און אויף מעחד לאו איזר גאט העלפֿען!)
וועלען זיך אָוועקעוצְשׁוּ שְׂרֵיבָעָן אַנְטְּמַפְּעָר אויף די "פֿרָאנְגָּן",
וואס אַיהֲרָה האָט צוֹגְעַשְׂקָת מִיטָּן נוֹמָר 26, טא מיט וואס בין
איך דאס ענגער פון אַנדְרֶעָן? וּבְפִרְט אָז שְׂרֵיבָעָן קען איך,
צַיִתְהָאָב אָז אָן שְׂרֵיבָעָן וְוִילְטָן זיך. אלָא וואס? דער לשׂוֹן,
די מְלִיצָה, אָיו בַּי מִיר אָפְשָׁר נִיתְאָווּ קוֹנְצִיגָּן, טא זענט אַיהֲרָה
דאָך אַרְעָדָקְטָאָר, גַּעַמְתָּשׁ (קְרָעָפְּלִיךְ זָאַלְטָה אַיהֲרָה עַסְעָן!)
אַ פָּעָן אֵין האָנָר, מַעֲקָט אָוִוָּס, שְׂרֵיבָעָן צַו, מַאֲכָת אַיְבָּעָר וְוַיְיָ
אָזְיך גַּעַפְּלָטָה, עַס מַעַג אָפְּלִוְוָאָז וְאָרָטָן נִישְׁתְּבָּלְיָבָעָן פָּוָן דעם,
וואס אָזְיך האָב אַנְגָּנְשְׂרֵיבָעָן, אָבָיו נֹרְדִּי חַתִּימָה מִינְעָן, די
חַתִּימָה, פֻּעַרְשְׁטָעַהָת אַיהֲרָה מִיךְ, זָאַל בְּלִיְבָעָן אַינְגָּנְשָׁעָן, וְאָרוּם
אוֹהָר וְוַיְסָט דָּאָך, אָז פָּאָר אָוָן, פָּאָרְןְּ רֹזְבָּן וְשָׁאָרְגָּנְשָׁעָן מַחְבָּרִים,
אָיו דָּעָר עִירְהָדָרְבָּר נֹרְדִּי חַתִּימָה, דָּעָר נִאמְעָן זָאַל זַיְן גַּעַ-
דְּרִיקָט, אָוָן טִיעָרְרָעָרְ פָּוָן אַלְיָן אָיו דָּאָס בַּיְיָ אָוָן, שְׁמוּנָוֹתְקָעָר
פָּאַעַטָּעָן, מַחְמָת וּוָסָם אַיְגָעָנְטָלִיךְ דָּאָרָף מַעַן צַו פָּאַעַזְוָעָי?
נִרְאָמְעָן: טִוְּט — בְּרוּיט, קְנָעָפְּלִיךְ — קְעָפְּלִיךְ, אִימָה — בְּהַמָּה,
פְּלָגָעָן — צִינְגָּעָן... עַס שִׁוְּט זַיך וְוַיְיָ בָּאָבָּ, אָוָן עַס וּוּאַלְטָה זַיך
נָאָר נִית אַויְהָעָרָעָן צַו שִׁטְעָן, וּוּעָן עַס וּוּאַלְטָה נִית שְׁטָעָהָן
אַינְטָשָׁעָן די חַתִּימָה: אַונְטְּרָגְעַשְׁרֵיבָעָן זַיך אָוָן אַסְׂפָּה — דָּעָר
זָאַק מִיטָּן בָּאָבָּ מַאֲכָת זַיך צְוֹנוֹיָף בִּזְיָן צְוֹוִיטָעָן מָאָלָן, אָוָן אָווּי
גַּעַתְּשָׁתָּעָן וְוַיְיָ אַטְמָאָר בַּיְיָ הַיְנְטִינְגָּעָן פָּאַעַטָּעָן...

נָאָר נִית דָּאָס בַּיְנָא אָזְיכָעָן. אָזְיך האָב דָּאָך אַגְּנָהְדָּוְבָּעָן
וּוּעַגְעָן די "פֿרָאנְגָּן" אַיְעָרָעָ אָוָן אויף אַיְנִינְגָּעָן פָּוָן וְיָי וּוּל אָזְיך
עַנְטְּמַפְּעָרָעָן נָאָך מִין פֻּעַרְשְׁטָאָנָד נָאָך, טִילְיָל אָן נִרְאָמְעָן, טִילְיָ

אייף פראסט-יורייש. קיון גרויסע נײַעס וועל איך דא ניט אויפֿ-
טהין. דאס וואָס איך האָב צו זאגען זענען גאנצָאַלטָּע זאָכָען,
נָאָר פְּרִי מָעֵן זָאָל זַיְנַט פָּרְגָּעְסָעַן, אָזֶן פְּרָאי צִימְטָעְנוּיָּו
איַבְּרָעְצָוּ חָוּרְץָן אָזֶן דָּרְמָאָהָנָעַן זַיְנַע אָנוֹנוּרָע יְדוּעָלָךְ, זָאָלָעַן
לְעָפָעַן, וּוּלְבָעַן הָאָבָעַן אַוְיָפּ אָוְיָנָע זָאָכָעַן זְפָרָן ...

די ערשות פָּרָאנָע אַיְיָעָר אָזֶן :

— „וּזְוּ אַלְטָע זָעַנְתָּ אַיְהָרָה ?
וְוָאָס זָאָל איך אַיְיךְ אַוְיָפּ דָּעַם עַנְטָפָעָרָן ?

* * *

*

וואָי אַלְטָע אַזְבָּינ — דאס ווּסְצָן קָלָאָר
קָעָן, דָּכְבָּט וְךָ מָיר, נִיטְקָיְנָעָר ;
טָעַן זָאָבָט — בְּמִעְשָׁת דָּרְיָוָתָן יְאָחָתָר,
נָאָר דָּסָס מָזָו זַיְנַע אַטְעוֹת גָּאָר,
אוֹן טָאָקָע נִיט אַקְלִינָעָר ...

יאָ, אָמָתָא, אָפְטָבָעָן אַזְבָּינָד,
איַיְלָבָע — אַגְּעַבְטָעָר זָקָן,
וְוָאָס אַיְהָם קָעָן גּוּבְּרִיזָיָן אַקְינָד,
אוֹן פָּאָר אַרְעָבָעָן, פָּאָר אַזְוִינָד
בָּעָהָאָלָט עָר זָקָן דָּעַרְשָׂרָאָקָעָן.

איַךְ פִּיהָל אַזְבָּעָן זַיְנַט קָיְינָע טָאָפָעָן בְּלָוָט
אוֹן קָיְינָע גּוּנוֹנָעָן אָבָר ;
פָּעָלָאָרָעָן גְּלוּבָעָן, קָרָאָפָט אַזְבָּעָן מָוָתָה —
פָּעָרְשָׁעָה נָוָר אַיְינָס, זַיְנַע זַיְס אַזְבָּעָן גָּוָט
עַמְּ אַזְבָּעָן דָּעַר שְׁלָאָפָט אַזְבָּעָן קָבָר ...

נאר צייטענעוויזו דערטיהל איך נאר
און זיך א זעלל, א ניע...
אויס קראנקע ברוסט! אויס גרוועז האָר
די שדר ווערט נרונ, דער חיטעל קלֶאָר,
דאָס לעבען אַ מְחִיאָה...

איך בין אַ קינד און בין אַ חעלְד:
איך פֿיהָל אַין יונע צייטען —
ניטאָ קִין אַיְינְצִיגְמָן אוֹף דָּרָר וּוּלְטָ
פָּאָר מִיר פֿערבָּאָרְגָּעָן אַון פֿערשְׂטָעָלָט
איך זאָל מִוְתָּ דָּעַם נִוְתָּ שְׁטוּרְיָעָן,

אונ אַלְעָ צְרוֹת נּוּבָּר זַיִן
זאָל נְאָט מֵרָ נִוְתָּ בְּעַשְׁעָרָן...
אָזְוִי אַט לְעֵב אַיך שְׁעהָן אַון פִּין —
פָּוּן קָאָפָּ בְּיוֹ פִּים אַין לִיד אַון פִּין,
אונ גָּאנְצָע טִיבָּעָן פְּרָעהָרָן.

נאר דָּרוּהָג זַיִן מִוְתָּ הָאָרֶץ אַון זַיִן
און פֿיהָלָעָן אָז אַ מעֲבָש אַיך בין
זוי אַלְעָ חָאָטָש אַ זְוִילָעָ;
דאָס פָּעָן אַיך נִוְתָּ, מִין לִיעְבָּר פְּרִינְד!
שָׁאָ וּוּפִיטָעָל זאָל אַיך אַלְטָ וּזְיַינְטָ?
פֿרָובָט, עַנְפָּעָרָט אוֹף דִּי שָׁאלָה...

וּוַיְיַתְּעַר מִין לִיעְבָּר הָעֶרֶד פֿרָעָנָט אַיהָר:

— וּוְאָז הָאַט אַיהָר זַיך בְּלַעֲרָנָט?
זַוְאָז הָאָב אַיך זַיך גַּעֲלָרָנָט? — אָח,
צְוּוִי טְוִוְעָנָד יַאֲהָר כָּסֶדֶר
טְרָאָג אַיך אוֹף זַיך דָּעַם גַּרְוִיסָען יַאֲך

פָּנִים לְעָרֵנָן, חֹרֶץ... אָנוּ נַאֲך
בָּיו אִיצְטַ גַּהֲהָ אַיךְ אִין חָדָר...

מְלָמְדִים הָאָב אִיךְ אַלְעָרְלִי...
דָּעֵרָמָא הָגָעֵנָדוּג=וַיַּן גָּוֹר אַוִּיפָּה
פָּעָרְחָאָפָּט מִיר אַושׁ דָּעָר אַטְהָעָם...
צְוֹוִי מְזֻוּעָנָד יָאָחָר אָנוּ אַחֲנָן אַשְׁעָר
צְוֹוִי סְדָרוֹת לְעָרֵנָן וַיַּיְמִיט מִיר —
אוֹי! „בָּלְקָה“ אָנוּ „מְשִׁפְטוּם“! ...

וּוֹאָס אַבְּגָעָנְקָאָסְטַ האָט רַבְּגָעָלְד
אָנוּ וַיַּיְמַעַן הָאָט גַּעַשְׁמִיטָעַן
בְּעַרְכָּנָן — גַּעַהְתָּמָט מִיךְ דָּוָר אַקְעָלְט...
נַיְמָא דָעָר קָאנְטַשִּׁיק אַוִּיפָּה דָעָר וּוּלְט
וּוֹאָס בְּזַאְל וַיַּן טָעַם נַיְשָׁת וַיַּסְעַן! ...
גַּעַנְגָּב גַּעַחָאָפָּט אֵי קָלָעָפָּט, אֵי שְׁמַיָּן,
גַּעַנְגָּב גַּעַפְּהָלָט אֵי קָעָלְט, אֵי חַיָּן
אָנוּ צְרוֹת אַגְּנָעָקְלָבָעָן...
גַּעַנְגָּב גַּעַקְעָלָט מִיטַּמִּיר, — אָנוּ דָאָך
אַחֲרְיוֹנָגָעָל בָּוּן אִיךְ נַאֲך
בָּיו אִיצְטַ, בָּיו אִיצְטַ גַּעַבְּרִיבָעָן! ...

נַיְט גַּעַקְלָעָרָט אָנוּ נַיְט גַּעַטְרָאָכְט —
וּוֹאָלָט אִיךְ הָעָרָעָן טַאָג אָנוּ גַּאֲכָט
בְּבָא=מְעָשָׂות, לְיעַדְלָעָךְ
פָּנִים דָעָר זְוִיְמָעָר צִינְגָּלָעָל
הַיְנְטָעָר אָוּנוּעָר וּוּגָעָלָעָ,
פָּנִים דִי רְוִוָּטָעָר יְוַדְלָעָךְ ...

זִיסְעָר מְעָשָׂות אַחֲנָן אַצְּחָאָל
פָּנִים מְשִׁיחָה'ס צִוְּתָעָן,

ווען מיר וועלען אויך אמאל
ווערען גלייך צו לוייטען, —

וועלען טריינען יספען וויאן ;
רענעלעך וועלען אוינו אריין
טוייענד גלייך און בייטעל ..
און איזו-אקט געהט עס — אוח !
בי איך חאט א גוטען שטאק
פָּנְדַּעַם רְבִ'ס טְיוֹטָעַל ...

נאך גאר נישט — עס געהט אַב מיט וועהטאג, און איך
געה וויאטער אין חדר ... א סימן, איז איך האַב זיך נאך ניט
געונג אוים געלערנט, און נאט מסתמא וויסט וואס ער
טהוּט ...

* * *

נאך אויף א פראגע איזיער וואַט איך געויאָלט ענטפערן.

אויך פרענט:

וּוֹסֵם אַיִוָּן אַיִוּעָר בְּשַׁעַטְנָגָנוֹגָן ?
מיט וואָס בעשעפֶטְיָג אַיך זיך ? — עט,
אַשָּׁאָלה בְּלַעֲבָן ! ... קָלוֹג גְּעַרְעַדְתָּ.
פרענט בעסער : מיט וואָס נוֹט ?
בי מיר אַין קְרַעְמַיְל קָאָכְט אַון זוֹרָט, —
אַהֲנָדָעַל — אַיְוֹיד !

בי מיר בעקופט איהר מעעל און באַב,
אַלְוָב מיט אַטְשָׁאָלָעָנָט=טָאָפָּט,
אַפָּאָהָן אויף שְׂמַחְתָּ=תּוֹרָה, —
און אַלְצַץ דִּי בעסטע סְחוֹרָה ...

דער קאָפֶ פֿערדרעהט ...
 אַך בְּלִיֵּב אַחֲן הָעֵד ...
 דער האָנדָעל גַּעַט,
 דער האָנדָעל ברענט —
 מִוְתָּ פָּעָךְ
 מִוְתָּ בְּלִיךְ,
 מִוְתָּ הַאַלְמָן,
 מִוְתָּ פּוֹינְגָּלְטְּוִילְךְ, מִוְתָּ יְקָנָהּ,
 מִוְתָּ צְוָעָקָעָם, מִוְתָּ קְמָעוֹת,
 וּוֹאָסֶ חַעֲפָעָן בָּאַלְדֶּזֶן וּוֹאָסֶ אַיהֲרָן וּוֹלְטָן,
 סִיְּ אַבְגָּעָבִיחָט אָנוֹן סִיְּ פֿעָרְקִיהָלֶט, —
 אַיךְ שׂוֹעָהָר בַּיְּ בָּאַרְד אָנוֹן פָּאוֹת ! ...
 וּוֹאָסֶ וּוֹלְטָן אַיהֲרָן נָאָסֶ ? אַיךְ האָנדָעל אַיךְ
 מִוְתָּ בְּשָׁמִים, מִוְתָּ חַלְצָהָשִׁין,
 מַחוֹרִים אָנוֹן סְדוּרוִים
 אָנוֹן גִּינְגָּעָלִים אַיִּיף פּוֹרִים,
 מִוְתָּ זָאָלָן,
 מִוְתָּ שָׁבָאָלָן,
 מִוְתָּ וּוֹינְדָן, מִוְתָּ רַוִּיךְ
 אָנוֹן מִוְתָּ אַתְּרוֹגִים אַיִּיךְ,
 מִוְתָּ וּוֹיִן,
 מִוְתָּ לִוִּין,
 מִוְתָּ זָאָקָם,
 מִוְתָּ פְּלָאָקָם,
 מִוְתָּ אַלְעָמָנִים תְּבוֹאֹות,
 מִוְתָּ פִּירְשָׁעָן רְבִינִים אַיִּיף שְׁבוּעוֹת.

בַּיְּ מִיר בעקומָט אַיהֲרָן עַסְגָּ, טַהְיָ,
 טַלְתוֹןְמַטְנִים אַלְעָרְלוֹי
 אָנוֹן זַיְףָ, אָנוֹן יַרְמָעְלְקָעָם, אָנוֹן הַיְּ,

און אויב איהר ווילט — חבדלה
לאנגע זוי דער גלוות...
א כלל — איך טאט
און זיך און חאט,
און דרש און מאחל,
און פרוב און קליב;
און שטaprבר דריי טאל
מייט קינד און זויב
און קריינק, אין פלאג,
אין נויט, אין קלאג
פאר הונגער יעדען טאג...

נאר דאס איז דאך — וועט איהר זאנען — נור מליצה
פאזיע, און איהר, הערד רעדאקטאר, דארפט דאך סטא-
טיסטיק; איהר זענט מאק נערעכט, און איך וועל נעבען סטא-
טיסטיק איז.

די 4-טע פרענק איירע איז: זויפיעל מענש ען
לייענען איזער עקזעטלייאר "יוד" אויסער
אייך?"

אויסער מיך און אונגער גאנץ הייז-געוינדרעל זאל לעבען
לייענען מין "יוד" דריי היגע, ד. ה. שמויינעוקער יודען: אונ-
זער פאדריאטישק, אונגער אפטטיקער און אונגער רבונער.
דען פאדריאטישק שרייבט אויס די "נובערנסקי" ווע-
דאפאסטי", וויל זי זענען איהם נויטיג צו פרגנעם און פאר.

ריידען; חוץ דעם שרייבט ער אויס אונזער שמויינזוקער רוסישע גאוזעט אויך. מחתה ער אויז בעקאנט מיט דעם רעדאקטאר און שפיעלט מיט אויהם אין קלוב אוין קאָרטען, אויז אויהם — זאנט ער — שוער אויסציזרייבען נאָך אָדרויטע צייטונג, עס ווועט דאָך אַפְּקָאַסְטָעָן אַיְהָדָה מֵיְודָעָה ווּפְּעָלָה! — נאָר לַיְעָנָעָן אויז ער אַבעָּן, שיקט ער צוֹ מִיר יַעֲדָעָה ווּאָךְ אַנטְלְיוּהָעָן דעם נומער.

דעָר אַפְּטִיכָּעָר ווּאָלָט אַפְּלִילָוּ אַלְיָוּן אוַיְמָגְשָׁרְבָּעָן דעם "יְודָה", נאָר דֵי מַנְיָה אַוּ, ווּאָסֶם דָא נִתְּנָתָן לְאָנָּגָה הָאָטָּה ער גַּעַנְמָעָן צוֹיְונָעָ צּוֹוִי פָּאַנְצָלָעָק אַגְּרוּעָנָגָאנְטָקָע, אַקְּרִיסְטָלְבָּעָ, אַוּ חָאַטָּש — זָאנְטָ ער — זַיְמָוּ ווַיְסָעָן אָז ער אויז אַיְודָה, אַוּ ער ווַיְסָטָ אָז זַיְמָוּ טָאַקָּעָ אָז ער אויז אַיְודָה, דָאָךְ פָּאַסְטָ נִיט — זָאנְטָ ער — אָז אַיְן אָזָה הוּאָז זָאָל אַנְקָוּמָעָן אַיְודָה גַּאַזָּעָט, שיקט ער צוֹ מִיר זַיְנָעָם אַפְּטָעָקָרָסָקָי אַוְתְּשָׁעָנִיק", אַיְודָה יונגעָל, אַוּ נַעַמְתָּ בַּיִּ מִיר מִין עַקְוּמְפְּלִיאָר.

דעָר רַאֲבִינָעָר אַוְנוּרָעָר ווּעָט — ווּ ער זָאנְט — אַיְן אַיְהָרָ צּוֹוִי-דָרְרִי אַרְוָם אַיְהָרָשָׁ אַלְיָוּן אוַיְמָגְשָׁרְבָּעָן אַיְיָרָ צִיְּטָוָגָן אַוּ דָעָרְוִיְלָ נַעַמְתָּ ער דָעָם "יְודָה" בֵּי מִיר, מַחְמָת — אַיְךְ וּוּלְלָ אַיְיךְ זָאנְטָ בְּסָוד — ער לְעַרְנָתָ זַיְךְ נָאָךְ עַרְשָׁתָ לַיְעָנָעָן... ער אויז, פָּעַרְשָׁתָעָתָה אַיהֲרָ מִיךְ, פָּוּנְדִּי נִיעָ, פָּוּנְדִּי דַּיְהִינְטִינָגָן רַאֲבִינְדְּרִילִיךְ...

אוַיְסָעָר דַּי דָרְרִי בְּעֻנוּצָתָ דָעָם "יְודָה" נָאָךְ אַיְנָעָרָ אַוְנוּרָעָר אַשְׁמָוּנְזָוקָעָר, רבָּ פַּתְּרָיאָלְבָּעָרָ פָּאַכְּרִיקָּאנָט (ער פָּאַפְּרִיצִידָט טְרוּקָעָן הַיּוּעָן). אַלְיָוּן לַיְעָנָעָן, זָאנְטָ ער, הָאָטָּה ער קִין צִיְּטָ נִישָׁתָ, נַאָר הַעֲרָעָן נִיְיעָסָ פָּוּנְדִּי גַּאַזָּעָט הָאָטָּה ער לַיְעָפָ אַוּן אַיְבָּעָר. הַוּפְּטָ אַינְטָעָרָעָסְטָרָט ער זַיְךְ מִיטָּ פָּאַלְיָטָקָע, לְמַשְׁלָ, ווּאָסֶם

טראכט וועגען אַטְלָחֶת דער פֿרָאנְצִיזּוֹ? ווֹאָס ווּעָט
טהוֹן דער גְּרָעָק, אָוָן זַוְּאָם הָעָרֶת זַיךְ מִיטְּזָן טְרָעָק? מַעַן
וְאַנְט — עֲדֵ הַוּבֶט זַוְּזָן? אָוָן נָאָך אַוְעַלְכָּע שְׂפִיצְנָע עֲנִינִים
פֿוֹן פְּאַלְיִיטִיקָּע ...

אלָא, לִיעַבְּרָה הָעָרֶר רַעֲדָקְטָאָר, אַטְהָט אַיְהָר אַכְּלָאָ-
דָּעַ תְּשׁוּבָה אַוְּיָף פֿיְעָר פֿוֹן אַיְלָעָר „פֿרָאנְגָּעָן“. דַּי אַיְבְּרִינָעַ פֿיְעָר
וועגען אָפְּשָׁר אַוְּיָךְ טָקָעַ גָּאנְץ וּוּיכְטִינָעַ, נָאָר ווּיסְטָ אַיְהָר
ווֹאָס אַיךְ ווּעָל אַיךְ וְאַנְעָן? אַטְמָטָע אָוּ מַעַן פֿרְעָנְטָ אַיְהָטָם פֿיְעָר
קְשִׁיוֹת, עַנְטָפְּעָרֶת עָר זַוְּיָּאָב מִיטְּ אִין תְּרוֹזָן, אַיךְ הָאָפְּ אַוְּיָף
אַיְלָעָר אַכְּטָ פֿרָאנְגָּעָן גַּעֲגָעָעָן פֿיְעָר עַנְטָפְּעָרֶם: עַל פִּי הַגְּדָה
הָאָב אַיךְ שְׁוִין בּוֹדָאי יָצָא גַּעֲוָעָן, אָוּן אַוְיָסָר דָּעַם ווּיסְטָ אַיְהָר
דָּאָך אַלְיָוָן, אָוּ קְוָק יְיךָ נָר אַבְּיָסָעָל אַרְוָם אִין אַנוּנָר יְוִדִּישָׁ
וּוּלְטָשִׁיל, הַוּבָעָן צַוְּ קְרִיבָעָן אַין קָאָפְּ אַרְיָין טְיוֹעַנְדָּרֶר שְׁאָלוֹת
אָוּן קְשִׁוֹּת, ווִי לְמַשְׁלָ: גּוֹאָלָד, ווֹאָס אַיז דָּאָס? ווֹאָס וועגען דָּאָס
פָּאָר מְשׁוֹנָה-וּוִילְדָע וְאַכְּבָעָן? ווֹאָס פָּאָר מִינִּי רְיִידָ, גַּעֲנָג, אַנְ-
שְׁטָעַלְעָן, חַנְוָה-לְעָן, הַיְנָמָעָר-פְּסָלָעָן, אַוְיָבָעָר-הַסְּבָרוֹת, קִינְכָּטָעָר-
שְׁפִיעָלָ, רִיְסָעָנִישָׁ אָוּן בְּיָסָעָנִישָׁ, ווּיסְטָע בְּתָחוֹנִים, פִּינְכָּטָעָר
גְּלִיקָעָן, בִּיטָעָרֶנָה נְחָמוֹת?... אָוּן נָאָך טְיוֹעַנְדָּר אָוּן מִילְיאָנָעָן
שְׁאָלוֹת, אַיְיָפְּ ווּוּלְכָעָם אַיז דָּאָ נָר אִין תְּרוֹזָן, דָּעַם טָאָטָעָןִים
אַלְטָעָר תְּרוֹזָן: „עֲבָדִים הַיְוָנוֹ“...

אָוּן דָּעַר תְּרוֹזָן, ווִי אַיְהָר וּהָטָט, פָּאָסָט טָקָעַ וּהָרָ

נוט ניט נור צו דער הנדרה אלֵין, נאָר אוּיך אוּיף אַלְעַ נעכט
פֿון אַגאנֶץ יַאֲהָר, אוּיף אַלְעַ פִּינְסְטְּרָעַ נעכט פֿון אָונְזָעַ
אַמְּעַטְּנָעַן לְעַבְּעָן ...

פֿון מִיר אַיְיָעַ אַפְּאַגְּעָנָט
שְׁמוֹאֵל חִינְקָעַ-פְּרִידְעַם בָּאָפְּרָאוּעָר.

שְׁבוֹינְעָוּקָעַ

חַיִם־קָע קְרָאָמָלְנִיק

אוֹן

יעַנְקָעַלְעַ חַקְרָן.

א שטוקעל קאמעדיע מיט כאר=לויעדר, וואהלא=צעטליר, מתיימ=
טעןץ, פויגעעלע אין בוועט, גסוסה=האנ'דליך, שווארצע פאהגען=
און מיתה=דבשונ האַס

די סצענע שטעלט=פֿאַר אַוואָלְד אָהָן ווועגען אָון אָהָן
סטעושקען, אַנגעוזאָפֶט מיט פִּיבְּטָעַן, גְּרוּעַן נְעַבְּעַל. דָּא אָון
דָּאָרט טהווען צִיְּמָעַנוּיוֹ אַבלְּשָׁתְּ עַטְּלִיבְּכָעַ רְוִוְּתָעַ וְאַנְדְּרָעַל=
פִּיעַרְלָן, צְוִישְׁטָעַן זִיךְרָן צְוִוְּיָגְעַן אָון וְעוֹרְעַן פָּעָרָ—
פָּאַלְעַן אַינְסָם נְעַבְּעַל. אוֹף אַנְ'אַלְטָעַר, קְרוּמָעַ וְעוּרְבָּעַ וְצַטְּ
אַ קְרָאָה אָון צְוִירִיסְט זִיךְרָן שְׂרֵיְעַנְדִּיגָּ: קְרָאָ-מְאַלְאָ!... קְרָאָ...
קְרָאָ-מְאַלְאָ!... אָין אַ לְאַךְ פָּוּן אַנְיָוִסְגָּהוּיְולְטָעַן בּוּוּם לְיעַנְטָ
פֻּרְקָרְאָכָעַן חַיִם־קָע קְרָאָמָלְנִיק מיט אַ שְׁטִיקָעַלְעַן אַ רְוִוְתָעַר
פָּאָהָן אָין דָּעַר לְיִנְקָעַר הָאָנְדָּ אָון מיט אַ "פְּרָאַזְבָּעָ" אוּפְּ אַ בּוּגְעַן
הָעֲרָבָאָוּעָ פָּאָפְּרָיָר אָין דָּעַר רַעֲכָטָעַר הָאָנְדָּ, עָר צִיטָעָרָטָ פָּוּן
קָעַלְט, גַּעַנְעַצְט אָון לְיִיעַנְטָ קְרִיאָה=שְׁמָעָ: "וְאַל יְבָהָלָוִנִּי —
שְׁעַפְּתָשָׁעַט עָר — פְּרָאַקְלָאַמְאָצִיעָם וְעַמְ-עַרְןָ רְعִים וּבּוֹנְדִיסְטָעַן
רְעִים... מִימִינִי נְרָאָפָּ הַיְּרוּן, מִשְׁמָאָלִי פּוֹרְסָט טְרוּבְּעַזְקָאִי

ומאחוֹרי ... פָּוּן דַּעֲרוֹוִיְתָעַנֵּס דַּעֲרַהְעַרְעַן זָךְ שְׁטִימָעַן ... חַיִּים קָעַ
פָּעַרְהַאַלְטַד דַּעַם אַטְהָעַם אָוֹן בְּלִיבֶט נִיטְטַוִּידַט, נִיטְטַעְבְּדִינְג...

דאָם עַרְשְׁטָעַ בִּילְד :

רייטענדיג אַוִּיפְּ אַמְכְּשָׁפָה אָוֹן אַרְוְטַעְנָאַרְטַעְלַט מִיט
אַתְּלוֹהַ-שְׁטוֹרִיךְ, פְּלַהְתְּ אַרְיוֹן דַּוְבְּרָאָוּי.

דוּבְּרָאָוּוֹין :

וְשָׁגְבָעַס ! רַאֲקָעַס !
וְוְאַלְקָאַלְקָעַס !
בְּיוּעַר שְׁטוֹרָמְ=זְוִיכָּר !
גְּרַיְּנַע פְּטַעַרְגַּטְעַרְעַן !
שְׁוֹאַרְצַע קָעַן אָוֹן קָאַטְעַרְעַן !
גִּיטְ אַבְּעָאַחְ גִּיבָּרָע :
וְוְאַסְ פָּאַר נְדוֹת
אוּפְּ דִּי זְוִירָעַס
קָאַנְעַן וְוִירְקָעַן בְּעַסְעַר ? —
מִיטְ נְאַגְּיָקָעַס שְׁטִיסָעַן זַי,
צַוְּ מִיטְ צְוָאַנְגָּעַן רְוִיסָעַן זַי ?
שְׁטַעְבָּעַן זַי מִיטְ מְעַסְעַר ?
כָּאַפְּעַן, שְׁלַעְפָּעַן,
הָעֲגָעַן, קָעְפָּעַן,
בְּרַאַטְעַן, פְּרַעְגָּלַעַן, בְּרִיהָעַן ?
אַדְעַרְ בְּעַסְעַר פְּאַדְעַרְעַן,
אוֹ מַעַן זָאַל דִּי אַדְעַרְעַן
אוֹיְנְצִינְגְּוִיּוֹן זַי צְיָהָעַן ? ...
(דַּעֲרוֹעַהְעַנְדִּיגְ גּוֹרְקָאַן)
נִיטְ זָאַרְגְּ מַיְן לְיַעַבְעַר גּוֹרְקָאַן !
טוֹרְ הַיְתָעַן דִּיךְ פָּוּן צְרוֹת ...

גָּזֶר קָאָפָּה:

אַוּעַךְ דָּו גַּרְאַבְּעַר יְוֹרָקָעַ!
אֵיךְ דָּאָרָף דָּו אִוּפְּ פְּפָרוֹתָ!
אֵיךְ בֵּין אַלְיָין אַ הַעַלְדָּ, אַ רְיָעָן;
וְאֵלַ דָּוְנְעַרְיָעַן אָוָן בְּלִיזָּעָן —
עַס וּוּעַט מִיךְ דְּרוֹיָטָם טָנוֹ פָּאָרָיוֹ
בְּעַהֲוָתָעָן אָוָן בְּשָׁצָעָן.
אִיכְ' אַיְוָגָעָם מִיטָּסְבָּאָרְגָּינְגָעָן
וּוּעַט עַרְמִיךְ שְׂוִין בְּעַוְּזָרְגָּעָן...
אֵיךְ לְעַבְּעָן וְאֵלְעָן יְוָדָעָן!
אֵיךְ בֵּין מִיטָּסְבָּאָרְגָּינְגָעָן.

קָאָפָּה וּצְעָדוֹן:

אוֹן אֵיךְ אַ פְּשָׁוְטָא!... סְאָוָן אַבְּאָלָל
נִיטָּגְרִינְגָּן. סְקָוְטָמְדָאָן מִיטָּסְבָּאָרְגָּינְגָעָן,
אוֹן פָּאָרָט, פְּרָאָצְעָנְמָעָלָיךְ בְּעַכְּאָהָל —
גַּעֲקוּמָסְטוֹ וּוַיְפִיעָל סְגָוְיָהָגָן...

יְעַנְקָעַלְעַ חַקְרָן:

אוֹן פָּאָרָט דָּעַר גַּאנְצָעָר וּוּעָלָט
וּוַיְרַעַת קְלָאָהָר אוֹן פָּעָסָט גַּעֲשְׁטָעָלָט,
אֵיךְ יְוָדָעָן דָּאָרָף מַעַן שְׁלָאָגָן —
וּוּעַט מַעַנְדָּעָלְסָהָן אֵיךְ גַּעֲבָעָן גַּעַלְדָּ
אוֹן דְּרוֹיָטָם עַדְותָזָעָן... .

גָּרָאָפָּה הַיְיד עָן:

הָאָ? שְׁלָאָגָן? אֵיךְ חָאָבָעָם פִּינְגָּטָה:
אֲנָדָעָר טָקְטִיךְ דָּאָרָף מַעַן הַיְינְטָ...

איך האב געהאט אַגָּעַלטער זוידען ;
 געהיסען האט ער אויך גראף היידען ,
 אַ גענעריאל געווין אַ הועלר ,
 געארבייט מעשים אויף דער וועטלט
 אַ גענעריאל אויך מײַן זיידע
 געווין . נוּט זוֹיִינְגַּה האָבען בִּירַע
 פערנָאָבען בלוט . איך אָבער — נײַן ,
 מיר אוּזֶאָרְדָּאָרְדָּוּ רַוְסָלָאָנְדָּ טַוְוָרָר ,
 אָוּן איך בָּן גְּרוּיִיט אָין דָּמָע גַּעֲתָן ,
 נָאָר אַלְמָ אַ פְּרוּעָלְכָּבָּעָר בענְיוּרָא :
 בענְיוּרָא אַלְקָ אָוּן אָוּנוּרָא לְאָנָּדָר
 מִיט גַּחַת פָּוּן אַ בְּרוּיְטָעָר האָנָּדָר ,
 מִיט שְׁפָעָ פָּוּן אַ פְּוּלָעָר שִׁימָעָל —
 עַס וְאַלְעָן אַלְעָן זוּרָעָן זָאת ,
 גַּעַונְגָּ אָוּן פְּרִישָׁ , אָוּן פָּעַט , אָוּן גַּלְאָט .
 עַס וְאַלְכָּיְלוּ ... סְלִישָׁוּשָׁ בְּאָט ? —
 דָּעַם יְוָדָעָן בְּלִיְבָּעָן אוּיךְ אַ בִּיסְעָל ! ...
 אָה ? טְשָׁאָרָת וּזְאוּטָי , נוּט שְׁלַעַכְּט ? פָּעָרְשָׁטָהָטָט ,
 וְאָסָ פְּרוּעָלְיכָּעָ בְּעַנְיוּאָנָּגָה הַיְמָטָה ?

יענקעלע חקרן :

פָּאָר יְוָדָעָן ? אָ , מִין לְיַעַבָּרָה האָרָר ,
 דָּאָס וְוָעַט פָּעָרְשָׁטָהָטָטָן דָּעָר גְּרוּסְטָעָר גַּאָר .
 נָאָךְ אַלְעָן אָצָּוֹת , קְלָלוֹת ,
 נָאָךְ אַלְעָן אַלְשָׁעָ לְיַד אָוּן פִּין
 וְוָעַט אַיְוָעָר נִיְּצָ רַוְסָלָאָנְדָּ זַיְן
 אַ שְׁאָגָנְעָלְגַּיְעָר ... גַּלוּת !! ...

דאם צוּוִיַּטָּע בַּילְד.

עכ' חוויבט זיך אויף א שטורות... ווינדייזיילען דרעהען זיך צוֹז
שיטענדייג ארום און ארום אונצע הווטען פלאטפֿאַרְמָעַן, פֿרָאַז
גראַמען, ווֹאַהֲלַאֲיֻמְרָפָעַן און ווֹאַהֲלַצְעַטְלָעַךְ און פֿון אלָע ווַיְתַעַן
נֵיסָעַן זיך כָּאַחֲרַ-שְׁטִיםָעַן מֵיטַן נִיגָּן פֿוֹנָס אַלְטָעַן לְיעַדְלָעַ :

אונגעער שנְיַודָּעַן-שְׂחוֹלְבָּעַל

אָום הַוּשְׁעָנָאַדְרָבָה

דרעהט זיך זוֹי אַ מִיהָלְבָּעַל —

סֶםֶךְ קְלִיְבָּט אַ נִיְיעַם גְּבָאי

אַ נִיְיעַם גְּבָאי קְלִיְבָּט מַעַן .

גְּבָאים — קְיַיָּין עַיְן הַרְעָה :

בַּיְיָ ווּעַמְעָן אַבְעָר בְּלִיְבָּט מַעַן ?

אַט ווֹאוּ עַם לְיַעַנְתָּ דַי צְרוֹה ! ...

דָעַר עַרְשָׁתָעַר בְּאַחֲר :

וואָסָם הַיִּסְטָם — בַּיְיָ ווּעַמְעָן ? לְיעַבְעַר בְּרוּעָר,

בַּיְיָ אָנוּ, בַּיְיָ אָנוּ, נְאַטְרָוְלָר, ווּוְדָעָר !

מִרְּ הַאֲבָעָן צְוַיְיָ אָנוּ וַיְעַבְגֵּן טָעַב

גַּעֲרָבוֹיָט, מַמְשָׁ דָול גַּעֲוָאָרָעָן —

גַּעֲמָכְטָט פֿרָאַטְעַסְטָעַן אָהָן אַ בְּרָעָן,

גַּעֲוִידָעָלָט אַלָּע מִינִיסְטָאָרָעָן :

אָנוּ זַוְיָוִי גַּעֲוִידָעָלָט ? ! סְמָלְעָגָט

אַ שְׁטוֹרָם גַּעַנְעָן פֿון יַעַנְגָּן נַאֲטָעָן ! ...

מוֹט פָּעָךְ אָנוּ שְׂרוּבָּעָל זַוְיָוִי גַּעֲדָעָקָט,

דָעַם שְׂוִיאָרָעָן מַאְהָן אַוְיפָּה וַיְיַעַשְׁתָּעָן .

יַעַנְקָעָלָעָחָרָן .

(כָּאַפְּט אָונְטָעָר :)

בְּעוֹאַלְצָט, בְּעַפְּעַמְרָט אָנוּ גַּעֲבָרָאָטָעָן, —

הַקְּיוֹזָר, סְמָחָט זַוְיָוִי שְׂוִין גַּעֲלָעָקָט ! ...

דעָרַ בְּאֶחָרָ .

(לעבעידיג):

און ס'זועט נאך מעחר ווי קלעקען !
א, גלייבט אונז אויס' זוארט .
מיר ווועלען זיך ניט שרעקען
פֿאַר קיון מיניסטער דאָרט .
מיט אלע אַקסעלאַבָּאנַטָּען ,
מייט אלע רויטע קאנַטָּען ,
מיט אלע קנעפלאָך מעשענע .. .

יענְקָעַלְעַ חַקְרָן :

און זועט זי, לייעבע ברויעער,
אין זויבאָרג מאכּען זויעדרער
אַגְּרוֹיִסְעַ ... פִּיכְאַן קָעְשָׁעַנְיַי !!! ...

דעָרַ צְוּוֹיַתְעַרְ בְּאֶחָרָ :

חַאַחַ=חַאַחַ ! ניט שלעכט געוויגט ! ...
ער זודעלט דעם מיניסטער —
און דאס איז אלֵין, זאָס ער פֿעַמָּאנַט ,
דעָר הַעַלְדַּ, דַעַר רַיוּזַר וויסטער !
ער מאכּט פֿראָטְעַסְטָעַן, זויצַט אָן שׂוֹוִיצַט
און שְׂרִוִיבַט, אָן רַרוֹקַט ... נַאֲטוֹרְלַר ,
בלוֹיבַט, ווי פֿאַרְצִיּוֹטַן, אַלְץ בַּיּוֹ אַיצְטַן
און ער בַּיּוֹ דַי פֿאַפְּיוּלִיךְ
זַאֲפְּרָאַס אַהֲרִין, זַאֲפְּרָאַס אַהֲרָעַר ...
זַאֲפְּרָאַסְעַן ... אַוְיךְ אַשְׁבַּל !
אַפְּרָאַשְׁתָּעַהָר פַּוְן פַּאלְקַ אַוְ ער ! ...

יענְקָעַלְעַ חַקְרָן :

און זוער זענט אַיהֲר זויט מַוחְלַ ?

דער כאהרו:

(לעבערין).

וואָר מיר זענען, זענען מיר,
 אַבְשֵׁר שִׁסְעָן קָאנְגָּעָן מִיר!
 אָנוֹנוּר "שְׁפִיעָר"
 אַיּוֹ אַ נִּוְעָר,
 נִוְתְּ קִין אַלְטָע פּוֹוִיעָ...

יענקעלע חקרן:

אַיְן דָּעֶר שְׂוֹאַרְצֵעֶר מְאָה
 מְאַכְּתָא אַיְהָר אַ קָּאנְטוּיָע
 אַיְן דָּעֶר לִינְקָעֶר פָּאָה!!!...

פראַפְּפָעָר:

(כִּזְוִ חַיִּים'קָעָן)

— פֿערישטַעַטְמַטְ-שְׁוִין? יַעֲנַקְעַלְעָ אַיּוֹ, אַמְתָה גַּעֲזָנַט,
 טַאַקָּע אַ פֿרְאַוּוּדְנִיק, — אוּיפָ רָעָם אַיּוֹ עָר דְּאָךְ אַ יְוָד. נָאָר
 וַיְיַדְעַ אַיּוֹ, בְּלִיבְכְּתָאַקָּע פֿאַרְטָט דָּאָם אַיְנְצִינְגָּע: לִיְעַנְעַן
 קְרִיאַת-שְׁמָע אָוָן לְעַגְעַן יְזָרְשָׁלָאָפְּעָן. טָאָ זָאָגְזָע, חַיִּים'קָעָן:
 "מִימִינֵי גַּרְאָפְּ הַיְּידָעָן, מִשְׁמָאָלִי פֿירְסָט טְרוּבְעַזְקָאִי, וּמַאְחָוָרִי..."

יענקעלע חקרן!

חַבְּרוּשְׁעוּוֹיָא וּוְעַדְאַמְּאַסְטִי!"...

* * *

שְׁלָאָפְּ, חַיִּים'קָע לַיְעַבְעַר,
 אָוָן הָאָפְּ, אוֹ דָעֶר הַיְמָעָל
 וּוּעָשָׂ דָּוָר, אַיְן דִּיְוָן גַּלוֹת,

אין שטוח אין שיטעל,
דערפּוישען דיין טווקענעט גומען
מיט זאָפַט פָּן די בְּלִיהָנְדָע בְּלוֹטָען —
אַבְּוֹסָעָל בְּעַפְּרִישָׁעָן,
אַבְּוֹסָעָל בְּעַנוּיָעָן,
אַבְּוֹסָעָל דְּעַרְבִּיבָּעָן,
אַבְּוֹסָעָל בְּעַפְּרִיעָעָן,
בֵּיז וְאֶגֶּעָן ... מְשִׁיחָה וּוּעַט קְוֹמָעָן ...
• • • • •

נאָה תְּשִׁלֵּיחַ.

(א באָבע-מעשה פֿאָר חַדְרוֹןָגָנָלֶעָךְ)

I.

טִיט נִינְגָּלָד, טִיט פּוֹרְפּוֹר, מִיט אַטְּנִיקָּעַלְעַן אַבְּגָּלָאנְץ
פּוֹן אַלְטָעַר בְּרָאָנוֹעַ הַאָבָּעַן וְזַר אַוְיְמָגָּעַצְּיָהָרָת דִּי בּוּמְעָר אַיְפְּן
בְּרָעָגַט טִיכָּעַל אָוָן גַּעַשְּׁפִּיגָּעַלְט וְזַר מִיט זַיְעָרָע פָּאָרָבָּעַן אִין דִּי
רוּהָיָגַע, לִיבְטִינָגַע שְׁטָרָאמָעַן.

אַ קְוֵל דְּמָמָה דְּקָה, אַ שְׂטִילַע שְׂמוֹנָה=עֲשָׂרָה (וְיֵי עַם וְוְאַלְטָעַר
גְּעוֹאָגָט הַמְּשֹׁוֹרָר יַעֲנְקָעַלְעַהָנָה צִימְבָּעַל, וְאַל לְעַבְעַן) הַאָבָּעַן וְזַר
גְּעַזְוִינָגַע דָּוָךְ דִּי הַאַלְפָעַרְוּאַלְעַטְעַע בְּלָעַטְעַר, —

אוֹן רִיחָות. רִיחָות — מִמְּשָׁ

נִינְגָּדָן צַו גְּעַנְיָסָעָן,

וְיֵי פּוֹן אַמְּעוֹרָעָן=צִימָעָם,

אַ פְּעַטְעַן אוֹן אַ וְסָעָן;

פּוֹן פְּרִישָׁעָן צַוקְעַרְלַעַקְעַר,

פּוֹן רְאַוְיְנָקָעָם אוֹן פִּינָּעָן

הַאָט פְּלָאָטָעָרִיגַע דָּאָם וְוִינְדְּטָעַל,

צְוָגָּאָסָעָן פּוֹן דִּי צְוָוִינָגָעָן ...

אוֹן אַ לְיַעַבְעַע שְׂטִילַע-שְׂוִוִּיגָעָנִישׁ הַאָט גַּעַהְעָרִישָׁט אִינְיָם

קִיהְלָעַן פְּרִיה-הַעֲרָבָּסָט-אַוְעָנָר ...

דען עולם האט אַבְגָּעֵפְרָאָוּעַת תְּשִׁלְךָ אָוֹן אַיְוָעַק צְרוֹיךְ
אין שטעטל, יעדערער אונטער זיין פִּינְגְּעַנְבּוּסִים אָוֹן אַונְטְּעַר
זיין ווַיְוַיְנְשְׁטָאָק, — אָוֹן דָּאָס טִיכְבָּל אַיְוָעַבְּלִיבְּעַן לִיעְנְעַן וּוְיִ
פריהער גְּלָאָט אָוֹן קָלָאָר אִין דַּי אַרְוָמְגָנוּיִוְמְטָע, מִיט גְּרָאוֹ אָוֹן
צְוַיְוָגְעַן, שְׂטִילָעַ בְּרָעְגַּעַן ...

יא, שטיל אִין דְּהָוָן הָאָט אַוְיְגָעְזְּעַהְן דָּאָס טִיכְבָּל פָּוּן
אוּבְּעַן, ווֹאֶלְט אַירָּחָר אַבְּפָרָעָז וְהָן ווֹאָס אִין דַּעַר אַיְגְּנְעַנְעַר צִיְּמַת
הָאָט וּזְדַּקְּתָּהָן אַינְטָעַן, אַוְיָפְּז אַבְגְּרוֹנְד! ...

הַזְּהָא! אַ לְּיִפְּעַנְישָׁ, אַ טָּאָרָאָרָם, אַ בְּהָלָה, אַ יְרָיד! ...
אַטְ-עַרְשָׁת אִין אַנְגָּקְוָמָעָן אַ פָּאָרָטִיעָ שְׁפָאָגְּלָלְגְּיָעָ סְעִוָּאָפְּרָכְבָּט —
אַ פְּעַקְּלָל פְּרִישְׁנָקָעָ יְוָדִישָׁ עַבְּרָותָה! ...

אָוֹן פָּוּן זָאָמָר, פָּוּן שְׁלָאָם, פָּוּן צְוִישָׁעַן דַּי גְּלָטְשִׁיגְעַ אָוֹן
קְלָעְפִּינְעָ ווֹאֶסְעָר-גְּרָאָזָעָן הָאָבָּעָן וּזְדַּקְּתָּהָן — בְּעַהֲיט
וְאֶל מָעַן ווּרְעַעַן — רַאֲקָעָם, וְשָׁאָפָעָם, טְשֻׁעָרְעָפָאָהָעָם וְכָל רַמְשָׁ
הָרְוֹמָשׁ: אָוֹן אַלְעָמָנִי, וְוּרְדָמְעַנְישָׁעָן ווֹאָס וְוּרְדָמְעַנְעַן וּזְדַּקְּתָּהָן — אָוֹן
וְוּסְעַם פְּלָעָנָט טִיטְשָׁעָן מִין מְלָמָד רַב נְחַמְּנָן טְשֻׁוָּאָק עַה...
סְמָיוֹן גְּעוּוֹאָרָעָן אַ חָאָפְּרָעָיִי, אַ בְּיִסְעָנִישָׁ אָוֹן אַ שְׁלָעְפָּעָנִישָׁ פָּוּן
אַלְעָמָנִי, גְּלִיךְ וְוּי בְּעַסְרָם אָוֹן גְּעַשְׁמָאָקָעָרָם ווֹאֶלְט גְּאָר
אוֹיפְּ דַּעַר ווּעַלְט נִטְגְּוֹוּן אָוֹן נִטְגְּוֹוּן נְאָר אִין אַוְנוֹעָר קְלִינוֹן
אָוֹן אַרְיָם טִיכְבָּל, נְאָר אַוְיָךְ אִין דַּי גְּרוּסָעָ מִיכְבָּעָן, ווֹאָס הָאָבָּעָן
וּזְדַּקְּתָּהָן צְעִוְוקְעַלְט אָוֹן אַוְיְגָעְצְּזִינְעַן וּזְדַּקְּתָּהָן אַוְיָפְּלָעָל הָוָהָן
דָּעָרָט ווַיְאָרָסָט, אִין קְיָיָן אַיְגְּנְעַנְעַן וְאַרְגָּנְעַן אָוֹן קְיָיָן אַיְגְּנְעַנְעַן צְרוֹתָה
נְאָר קְיִינְמָאָל נִטְגְּוֹוּן.

און קיון איינגענע עברות אודאי ניט.

ニיטאָ קיון דיקע
און פערען סאמבען:
אי גראָב ווי צשוּ,
אי ביווֹ ווי חטַן;
און מולֶן אָן ברוַיְתָעַן
אַ צָּהָן ניט אִינְגָעַן,
דָּאָרַ רַיְסָעַן שְׁוֵיכָעַר
בַּיּוֹ אָן דִּי בִּינְגָעַר,
ニיטאָ דִּי בְּרוֹאָחָה,
וואָסַ הַיּוֹבָט בְּיעַלְגָּאָגַע,
וואָסַ בְּרוֹמָט אָן לְיאָרוּמָט
וּוּ אַ מְשֻׁוְגָע
און חָאָט אַ הַעֲלָוָעַל,
וואָסַ קָאָן דְּרִישְׁלִינְגָעַ
אַ נְּגָנְצָעַן חַוֵּר —
און ניט קיון יונְגָנְגָעַן;
ニיטאָ קיון וְשָׁאָבָעָעַן,
וואָסַ שְׁפִיעָעַן, שְׁפִיעָעַן
מיַט סְמַחְתּוֹת;
ニיטאָ קיון שְׁפִיעָעַן
פָּזָן שָׁאָרְפָּעַן שְׁטִוְינְעַר,
קיון קַעַסְעַל=גְּרוֹבָעַר,
קיון פְּוַילָּעַ זְמַפְּעַן
מיַט קְרַעַן אָן פְּיעַבָּעַר.

און דער אִינְצִיגָעַר אִינְגָלָק, דער אִינְצִיגָעַר שְׁלָאָק אַיז
דאָס יוֹדוּשׁ הַעֲכַטָּעַל (Esox Judaicus). וְואָס פָּזָן אִיהם קְוָמָעַן
אַרוֹיִם אַלְעַ צְרוֹת אוֹיפָךְ דָּעַר וּוּלְטַ ...

II.

אין טיבעל האט געקֿאכט ...

ראקעם, טשערעהחעם, ושבתע און קליעשטשעם האבען זיך געראבען און געראבעלט אינס פזקל עבירות. געלעפט פון דראטען שטיקער און שטיקלער. געקייט, געויגען, גע-משמאקעט און בעליך זיך א מהיה. וואסער-שפינען און וואסער-וואאנצען זונען געלאפען הענדום-פערנדום או ווי די קראעס. פאנדענטען פון דער געויסער טעלגעראפען-אנגענטר, און די ווערטער: "יודישע עברות! יוריישע עברות!" האבען געקלונגען און צויגאמען זיך אין וואסער און אין דער לופטהען ...

פרײיט און רוחיג צויגנט זיך אינס וויכען, נרינעם שלאמ — פיהרען א שםיעס עטלכע בעל-הפתיש-אנשטענדיגע בריאות פון די בעשאפענע אינס מאן פון די שת ימי בראשית: — פון יודישע עברות רעדט איהר? — האט געונאנט אנ'אלטען נאלים, א גלאטער, א פערטר, מיט א קיילעכין-אויסעהדרוועטען בייבעל, — "אָחָ-אָחָה! אָחָ גֵּרְדֵּנְקַן נִאְךָ דִּי אֲלְתַּעַ צִוְּיָעָן, דִּי גָּלְקִילָּכֶעָן, דִּי לְכֻנְגֶּנָּעָן, דִּי נְאַלְרוּדָעָן טָעָג פון'ס אַטְקּוֹפּ מִיט דִּי קָאנְצָעִיסִים, מִיט דִּי גְּרוּזַעַ קָאוּיָאנָע פְּאָרָה. ריאדען, מיט א מהנט-יד פון א גאנצען אַזְצֶר דֻּעַס אַדוֹן אָנוּ מיט משוגע'ג שלח-מנז'ן דעט אַדוֹן'ס פַּלְגַּשׁ ... קָאנְצָעַרְתָּן, פִּיק-נייען, רה"ש פון פִּינְגָּגָרָעָנָיו גַּעֲמָנָעָן טִיעָרָם, אַימְעַנָּעָס ... פון "קַאַטְיַנְקָעָס" גַּאנָּצָע ווּקְעָלָ-שְׁנִיר אָנוּ פון שאַמְפָאַנִיָּעָר אַטְקוֹה ... יְדֻעָלָעָקָ-קְבָּצָנִים, יוֹשְׁבֵי חִישָּׁן וְצָלָמוֹת זְעַנְעַן גַּעֲלָעָנָעָן אָין די אַיְינָנָעָן, פִּיכְמָע אָנוּ פִּינְסְטָעָרָעָן לְעֵבָר אָנוּ האבען גַּעֲרָעָכָט

“עוזר דלים, הושיעה נא!” און א יוד א גבר, א בעהאגגעגעער
מייט מעדראליען, אַרדענעס און כל המינימ “עיר-אנפזיליך” פוניס
טערק, פוניס גראעך, פון מלך-בשדים און פון דער מלכה שבא
האט געסטרויעט און מנדב געווען לטובות האפל קלעלעניעס,
ווארהין יודישע סטודענטען פלענט מען אַריינלאזען על פי נארטער
פון צעהן פרענקענט, אַיזענבעאהן-שולען, וואוּהן יודישע שילער
פלענט מען כל ניט אַריינלאזען, און צערקוועם, וואו זינט די
וועלט שטעהת איז פאר יודישע קינדרער קיין פרענקענטגען נארטער
דוקא ניט געווען... און ניט ער אליאין און ניט קינער פון ויינע
נאהענטע און בעקאנט האבען דאס פאר קיין עברה ניט גע-
רעבענט; פערקערת, מהאט עם געהאלטען פאר פיין און קלונג
און פאר א פבוד פארץ פאַלק ישראל ...

„עבורות”, פון וועלכע
געשטומט און סאלאנען
עם האבען די גראטטע
אַסאָבעם, פערסאנגען
און ס'פלענט (חאָטש דער חרוש
ווראי איז גרויס)
דער נאָמען „שיידוניאָ”
פון מועל ניט אָרוֹים ...
„עבורות”, פון וועלכע
אין אָונְגִּירֶע יָהָרֶען
ביי יודען אין גלוֹת
איי גולד געווֹאָרֶען
פון כבוד און גראֹלה
די גָּאָלְדָּעָנָּע פָּאָחָן
אַ טַּיּוֹנִי סַאֲוִיעָטְנִיק
מייט פָּמָה מִילְיאָן ...

„און אָוּ נַאֲךְ אָ יְוֵד אֶ גְּבִיר הַאָט מְנֻדְבָּגְעָוָן אַוְיָפְ אָ מָאָ—
נוֹמָעָנָט בָּאָגְדָּאָן חַמְלָנִיכְקַיְזָן עַמְלִיכְעָ צַעַהַנְדָּלִינָג טַוְיְוָעָנָר דַּוְבָּל,
הַאָט עַס יְוָדָעָן אַוְיָךְ גַּעַרְתָּמָט וּוּ דַעַר פָּגָר-אָ-יְאָהָרְגָּנָעָר שְׁנִי...
עַ-עַה! וּוֹעָן עַס פָּאָלָט אִיצְטָ אַרְיָין אַהֲרָע אָזָא טַיְן עַבְרָהְלָע,
וּוָאָלָט אַיְךְ, בְּלַעַפְעָן, אַוְיָךְ גַּעַוָּעָן אָבָעָלָן אָפָרְבָּטָהָאָן אָבָ-
לְעַקְעָן אָבִינְדָּעָלָל...”

— אַיְחָד זַעַנְטָמָאָקָע גַּעַרְעָכְט, בְּזַאֲלָ אַוְיָ גְּלִיקְלָיךְ
זַיְינָן! — הַאָט זַיְךְ אָנְגָּנְגָּרְפָּעָן אַנְ'אַלְשָׁעָרָ קְרָעָבָם, וּוּעַלְכָּבָר אַיְזָן
נַאֲרָוָאָס גַּעַקְוָמָעָן צַוְּ קְרִיכְעָן פּוֹנִים פְּעַקְעָל עַבְרוֹתָן: מִילָּא, פּוֹן
דיּ עַבְרָהְלָעָן, וּוֹאָס פָּאָלָעָן אַרְיָין אַיְן חַגְעָן טַיְבָּעָל, אַיְזָאָרָאָךְ
נוֹטָאָ וּוֹאָס צַוְּ רִידְעָן; נַעַמְתָּמָאָזָא טַיְיךְ וּוּ דַעַר דְּנִיעָפָר בַּיּ
חַעֲרָסָאָן. חַעֲרָסָאָן אַיְזָאָרָאָט אַיְזָאָטָרָט אַיְזָאָטָרָט, דִּינִים,
תַּלְמָדָ-תַּוְרָות, בַּתְּיִ-מְדָרְשִׁים, מְנִינִים, אַוְן אָגְטָעָ אַקְעָלָעָ מִיטָּ
אָקוֹעָנָץ חַאָפְטָמָעָן דָּאָרְטָעָן, קִיְּזָן בַּיּוּ אַוְיָן, נַיְתָאָ נַאֲרָ לְכָרָ
נַסְלָלְחָנָפהּ, נַאֲרָ אַוְיָאָלָעָ נַעַכְתָּפָן אָגְגָנָץ יְאָהָרָ. שְׁבָתָה,
אוֹיְבָעָס מַאְכָטָמָזָאָרָאָט אָזָאָגָיְוָיְדָרָפָטָצָוָמָעָפָרָאָחָאָרָ. מַוּזָּעָרָ
נַעַבְעָקָעָן צַוְּ-פּוֹסָם, וּוּיְלָפְמָעָטָאָלָעָ אַיְזָוָאַשְׁטָשִׁיקָעָסָם וּזְעָנָן
מוּרָעָ הַיְהָוִידִים. אַיְזָאָטָרָט, וּוּיְאָיָזָאָגָיְאָיָרָ, אַנְ'אַמָּתָה-יְוִידִישָׁעָ.
נוֹטָן. זְעָנָן דָּאָרְטָעָן פָּאָרְהָאָן דָּרְיִיְיָוִישָׁע אַיְנְטָעָלְיְגָנְטָעָן:
אַנְ'אַפְּטִיְיִקְעָרָ, אַנְ'אַדוֹאָקָאָטָאָן אָזָאָדָקְטָאָרָ. דַעַר אַפְּטִיְיִקְעָרָ אַיְזָן
אַנְ'אַפְּטִיְיִקְעָרָ, אַוְן אָזָאָן שְׁטָאָרָטָהָאָבָעָן דיּ יְוִידִישָׁע פְּרִיּ
קַאַשְׁטָשִׁיקָעָסָפָן אָלָעָ קַאַנְטָאָרָעָן אַוְן אַנְשָׁטָאָלָטָעָן גַּעַשְׁטָרִיקָט
אוֹיְפָיּ דיּ עַרְשָׁטָעָ טַעַג פְּסָחָה, הַאָט עַדָּ, דַעַר אַפְּטִיְיִקְעָרָ, דּוֹקָאָ
נוֹטָגְעָוָאָלָטָ בְּעַפְרִיוּעָן דיּ יְוִידִישָׁע יוֹנָנָע-לִיְיָתָפָן אַפְּטִיָּקָ, אַוְן
אוֹמִיאָן צַוְּ אַיְהָמָפָרָטָגְעָמָעָן בְּעַטָּעָן, הַאָט עַר אַרְוִיסָּנָעָ.

טוריבען. און איז מהאָט איזהム געגעבען אַנְצָהָעֶרֶן אָז סְאיִזְעָן
אַסְפָּנָה פָּאָר דֵּי פָּעָנְסְטָעָר, הָאָט עַר גַּעֲשִׁיקָּת רֹופָעָן פָּאָלִיצְיָעָן,
און פָּאָלִיצְיָעָן אַיז גַּעֲקְמָעָן אָזָן הָאָט גַּעֲתָהָאָן דָּאָם וָאָסְטָפָּאָלִיצְיָעָן
דָּאָרָף טָהָאָן... אָזָן אָז דָּעָר רָאָפִינְגָּר הָאָט גַּעֲפָרָובָּט זָאנְגָּעָן אַיזָּהָם
טְוִיסָּר, הָאָט עַר גַּעֲנְטָפְּרָעָט, אָז פָּוּן פָּסָחָה הָאָלָט עַר פָּלָל נִוְתָּן⁺
און חָזֵץ דָּעָם אַיז וַיַּן טָאָטָע, דָּעָם אָפְּטִיְּקָעָרִים טָאָטָע הַיִּסְטָּט
עַם, גַּבָּאי אַין דָּעָר פָּאָר-שָׂוָהָל, זִיכְרָת שְׁבָת אָזָן יוֹם-טוֹב אַוְיְבָעָן.
און בַּיִם אַרְזָן-קָדוֹש אָזָן טְיִילָט כְּבָודָר, אָז דֵּי פָּאָר-שָׂוָהָל שְׁתָעָהָט
כְּמַעַט אַנְטְּקָעָגָעָן דָּעָר אָפְּטִיְּקָיָק, — אַיז עַר יַוְצָא מִיטָּן טָאָטָען. —
דָּעָר דָּאָקְטָאָר מִיטָּן אָרוֹאָקָאָט וְעַנְעָן גָּלָאָסָנָע אַין דָּעָר שְׁטָאָדָט.
דוֹמַע אָז בִּירְדָּע גָּאַנְצָן אַנְשָׁטָעָנְדִּיגָּע מְעַנְשָׁעָן, נָאָר אַבְּזָאָגָעָן זִיךְרָת
פָּוּן דָּעָר דָּוּמָע הָאָבָעָן זַי דָּקוֹא נִיתָן גַּעֲוָאָלָט. פָּאָרוֹאָסְטָה דָּעָר
אָרוֹאָקָאָט אַיז אַגְּנוּעָוּזָעָנָעָם רָאָפִינְגָּרִים אַפְּלִימָעָנִיק אָזָן גַּעַגְעָן.
דָּעָנְקָט נָאָךְ מִסְתָּמָא דָּעָם טָעָם פָּוּן "וַיַּבְאָרָעָם", מִיטָּן "אַרְתָּא"
וּוְעַרְיוֹשָׁדָעָנָיעָסָם", מִיטָּן "פְּרָאָטָעָסָטָעָן" אוֹרֵיפָּה דֵּי וְיַבְאָרָעָם. טָא אַיז
דָּעָן נִית בְּעָסָר, גַּרְינְגָּר אָז גַּלְיְבָּעָר צַו זַיְן אַגְּלָאָסָנִי אָחָן
אַט דֵּי אַלְעָן גָּנוֹל-מְחוֹלוֹת, פְּשָׁוֹת, "פָּאָן אַזְּנָאָטָשָׁעָנוֹי"? אָז אָז
לְסֹבֶּף הָאָט עַר זִיךְרָת שְׁוִין אַאֲבָגְנָזָאָגָט, הָאָט עַר דָּעָרְבִּי מְוֹהָר
און מוֹדִיעָן גַּעֲוָעָן דָּעָם עַוְלָם, אָז עַר טָהָות עַס נָאָר דָּעָרְפָּאָר
וּוַיְלָעָר אַיז אַיְצָט עַפְּסִים לְאַעֲלִיכָּת נִית מִיטָּן אַלְעָמָעָן, אַכְבָּעָר
נִית חָס וּתְלִילָה אַוְסָם וּוְאַסְטָר נִית אַיז נַאֲרִישָׁעָן נַאֲצִיאָנָאָל-גַּעַפְּהָיָל
און נַאֲצִיאָנָאָל-עָהָרָע, מְחַמָּת, וּוּזְאָגָט עַר —

אַשְׁפִּי אַיז גָּאַנְצָן בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל נִית וּוּרְתָה

בְּנֵנֶר גַּוְבָּרְנְסָקָעָ פְּרָאָוּלְעָנִיעָ!...

"דָּעָר דָּאָקְטָאָר הָאָט גַּעֲוָאָנָט אַז אַבְּגָעָן זִיךְרָת פָּוּן דָּעָר

דומע קאן ער ניט און טאָר ניט און דאָרָפּ ניט, און האָט דער.
 וויזען מיט אָראַיה; דה היינֶו: חוץ גלאָסני אוֹז ער פֿאָפּעַטשיטעל
 אָן דִּי רַעֲמַלְעַנְעַ קְלָאָסָעָן וּאָסָם בֵּי דָעַר תְּלָמוֹד-תּוֹרָה אָן אוֹיפּ
 דָעַר שְׁטָעַל פָּוּן אַלְעָהָרָר (צִי פָּוּן אַנְיַינְסְפַּעַטָּאָר, אַיךְ גַּעַ-
 דָעַנְקָ נִיט) הָאָט ער אַיְינְגָעָלָדָעָן עַפְּסָים אַוְילְדָעָן נְפָשָׁ, אַ בּוֹלָ-
 גָּאָר, וּוּלְכָעָר הָאָט רָאַשְׁתָּ דָבָר גַּעַזְגַּעַט דִּי שְׁילָעָר אַ דָּרְשָׁה
 אָן דָּעַרוֹזְעַן וַיְיַי מִטְ פְּסָקִים פָּוּן לְיוֹמָאַסְטָאַסְקִי, דְּיעַמְּנִיסְקִי,
 שאָרָאַפְּאָוּ, קְרוֹשְׁעַוָּאָן אָנוֹ נָאָךְ אַזְעַלְכָעָ גָּאוֹנִי הָדוֹר, אָזְ דִּי
 יְדוֹשָׁעָ אַמְּנוֹנָה אַיזְ אַגְּוָתָ וּוּאָרָט נִיט וּוּרְתָה אָנוֹ יְוָרָעָן הָאָבָעָן
 פְּשָׁר פֻּעַּדְעַנְטָ אָז מִזְאָלָלָ פָּוּן וַיְיַי הָיִיט אַרְאָבְשִׁינְדָּעָן. אָנוֹ אָז
 מְהָאָט גַּעַזְגַּעַט דָעַם דָאַקְטָאָר, אָז סְאָיזְ קִיןְ יְוָשָׁרָ נִיט צְוָהָלָ-
 טָעָן אָין אַלְעָהָרָה אָזָא מִן בְּלָדְרָשָׁן, הָאָט ער גַּעַעַטְפָּעָרְטָ
 אָז דָאָס אַיזְ אַ "ברָאַטְשָׁקָעָ" אָנוֹ הָאָט נָוָשָׁחָן גַּעַוּן, אָלָס
 אַגְּוָתָר לְעַהְרָעָר, פָּאָר דִּי אַיְגָעָן פָּוּן דָעַר גַּבְעָרָנָאַטְאָרְשָׁעָ,
 אָנוֹ ער, דָעַר דָאַקְטָאָר הַיִּסְטָעָ, אַיזְ אַיְוָר, אָנוֹ אַיְוד אַיזְ
 מְחוֹיָבָ מְבָטָלָ צְוָיָּן זְיוּן רְצָוָן פָּאָר דָעַם רְצָוָן פָּוּן אַגְּבָעָרָ-
 נָאַטְאָרְשָׁעָ, — אָנוֹ, אַדְרָבָא, פְּרוֹבָט דָעַרוֹזְיָוָת אַיְהָם אָז ער אַיזְ
 נִיט גַּעַרְעַבְתָּ! ...

— הערט אַיהֲר, — הָאָט וּוּיְטָעָר גַּעַרְעַדְטָ דָעַר קְרַעְפָּם, —
 אַיךְ בִּין, וַיְיַי אַיהֲר וּוּיְטָמָ, אַנְיַאלְטָעָר קְרַעְפָּם, אַ רְאָקָ פָּוּן יְעַנְעָם
 דָזָרְ רַאְקָעָם, אוֹיפּ וּוּלְכָעָם פְּלַעַגְעָן נָאָךְ דִּי אַמְּאַלְגָּעָ קְאַיְאָנָעָ
 רַאְבִּינְעָרָ שְׁחַחְנוּ מַאְכָעָן; בְּטַבָּעָ אַיזְ אַיְטָא אָזָא נְבָלָה, וּאָסָם אַיךְ
 זָאָל זָאָךְ מַאְסָן זְיַי עַסְעָן; גָּאָר, וַיְיַי אַיהֲר וּוּלְטָ אַיךְ, פָּוּן אַטָּ
 אַזְעַלְכָעָ יְוִדְישָׁעָ עַבְרוֹתָ, כַּלְעַפְעָן, שְׁלַאָגָעָן חַלְשָׁות! ...

„יאָ, חַלְשָׁות! אַיהֲר פִּיחָלָט, בְּלִי סְפָק, אַלְיָוָן,
 אָז דָאָ שְׁטַעַקָּט דָאָס פָּאַרְצִיְּתָגָעָ יְוָדָעָל אַיְנָאַגְּזָעָן,

וואס פַּלְעָט זונגען דעם פרײַז מה-הִיט און געהן
אויף די חונטערשטע פִּיסְלֶיך אַחֲרִיד טאנצען...

“ — עט, — האט בעמערכט אַ דִּיקָע, העסל'יכע זשאָט-
בּע, — דאס אלֶז איז, מחליה, קלַיְנִינְגְּיֻיטָעָן, קִינְדְּרָע-שְׁפִיעָל,
אייחר זאגט — דער דְּנִיעָפָר, אַ גְּרוֹיסְעָר טִיךְ מִיט גְּרוֹיסְעָ
שְׁטָעַדְט, מִיט גְּרוֹיסְעָ פֿעַק נְגַדְּלָה עַבְרוֹת. אָן אֵיך זאג אַיך:
געהמְט דאס טִיבָּעָל גְּנוּילָאַפִּיאַטְקָע בִּיְמָשְׁטָעַדְטָיל טְרָאַיְאָנוֹו.
דוֹכְט זיך, אַ גְּרוֹסְעָרָע נְבָלה אַיז נָאָר נִיט גְּעוּזָען צוֹוְשָׁעָן יְודָעָן
אוֹן אַלְעָע יְודִישָׁע עַבְרוֹת זונגען אַ שְׁמַעַק-טָאָבָעָק נִיט וּוּרְתָה
אנְטְקָעָגָעָן דעם בלְטִיגָּעָן, מְעַרְדְּרִישָׁעָן חַמְאָת-טְרָאַיְאָנוֹו. אָן
דָּאָך, זאג אֵיך אַיך: עט, נָאַרְשִׁיקְיָיט! וּוּי אייחר קוּקָט מִיך אָן
בִּין אֵיך אַנְצָלְטָע וּשְׁאָבָע, אוֹן מִין עַלְטָעָר=עַלְטָעָרְבָּאָבָע אַיז
געוּזָען אַ צְפָרְדָּע טָאָקָע פָּוָן דִּי עַשְׂרָה מִפּוֹת. — אָן אֵיך זאג
אַיך, אוֹ דאס אלֶז, וואָס מִיר זעהָן אַיצְט, דָאָרָף אָזְוִי זַיְן אוֹן
מוֹ אָזְוִי זַיְן: דַּי טְרָאַנְאָוּר יְודָעָן זונגען פְּרוּמָע יְודָעָן, עַהָּרָ
ליְכָע אָן נָאַטְסְפָּאַרְכְּמִינָּע, אוֹן פָּוָן תּוֹרָה-מִשְׁהָה הַאַלְטָעָן זַיְ אָזְוִי
וּוּי גָּאָט האַט נָעַבָּאָטָעָן, אַבְּעָר נָאַכְתָּהָן מִשְׁהָהָן אָזְוִי וּוּי עַר האַט
געַתְהָן דָּעַרְעוּהָעַנְדָּרִיג דַּעַם אִישְׁ מִצְרַיִם מִכְּהָ אִישְׁ עַבְרִי — דאס
נִיט: אוֹיף דַּעַם זונגען דַּי טְרָאַנְאָוּר קְנָאָפָע יְודָעָן, אַדְעָר
פָּעַרְקָעָהָרָט — גַּעֲפִין טַאָקָע יְודָעָן!... דָּעַרְעוּהָעַנְדָּרִיג נָאָר
פָּוָן דָּעַר-וּוּיְיטָעָן אַ “אִישְׁ מִצְרַיִם”, אַ שְׁוֹאַרְצִימָאָהָנִיק, אַ בָּאַסְיָּאָק,
וּוּרְעָן זַיְיָ פָּעַרְצִיטָּרָט, פָּעַרְצָאַפְּעָלָט, פָּעַרְטוּמָעָלָט, קְרִיבָּעָן
אוֹיפִּין בְּוּרְעָם אוֹן בְּעַהָּאָלְטָעָן זַיְ אַינְסָ פְּסָחִידְגָּעָן גַּעֲפִים...
אַינְס זַיְג אֵיך אַיך: זַוְּפִיעָל תְּשִׁלְבָּכִין עַס זונגען גְּעוּזָען זַוְּנָט דַּי
וּוּלְט שְׁטָעַהָט, שְׁטָמָעָן אַלְעָיָהָע עַבְרוֹת פָּוָן אַיְן קוֹאָל,
פָּוָן אַיְן גְּרוֹנָר, פָּוָן אַיְן “בְּרָאָשָׁית”, — עַם האַט זַיְג גַּעֲקְנִיפָּט

און געקייטעלט נאך דעם סייסטעם פון עברה נורתה עברה —
 און די יודישע נרבז אוף חטעליצקיין און אויף צערקוועס מיט
 די יודישע קרייברי און שטדלנות פרייהער בי איגנאטיעוין און
 דערנאר בי פֿלוּעוֹן, מיט די יודישע גלאַסנע „פֿאָ נָאוֹנָאַטְשָׁעָנוּ“,
 מיטן בולגאר, וואָס האַט נְשָׁאָחָן גְּעוּוֹן בי דער גּוּבְּרָנָאַט
 טאָרשע, מיט חטאת-טראַיאָנָאַוּ, וכ'ו' מיט אלע „שפִּי אֵין
 פְּנִים“ וואָס דאס פֿאָלָק-ישראל האַט מקבל באָהבה גְּעוּוֹן אַינְיָם
 משך פון די לעצטעה פֿינָאָפֿינָא אֵין צוֹאנָצִיג-דרִיסִינָג יְאָהָר — דאס
 אלע געהט פון איין מאָר, אלע אוֹז צוֹנוֹיפֿגּוּנְפֿטּ, צוֹנוֹיפּ
 גּוּבְּנָדָעַן אֵין פֿערפְּאָקָט אֵין איין פֿאָק עֲבָרוֹת, וואָס קִין טִיךְ
 ווּעַט זַי נִיט פֿערפְּלִיצְעַן אֵין קִין אָפְּגָרָונָד ווּעַט זַי נִיט פֿערְ
 באָרגָעַן וְאֶשְׁר יְכוֹרָוּ וְיְפָרֹדוּ וְיְעַלְוּ עַל לְבָ — אֵין וואָס ווּעַלְעַן
 דערמָאנָהָט ווּערָעַן אֵין פֿערְדָּעַנְט ווּרְעַעַן יְעַרְעַם מָאָל ווּעַן
 אוֹיפּ יְודָעַן ווּעַט קְמוּן אַנְיִיעַ גּוֹרָה, אַנְיִיעַ צָרָה... אֵין...
 אֵך, וְיְקִילְיָן אֵין פֿוֹסְט אַנְטְּקָעַגְּעַן די וְיְרִיכְבָּעַ יְוִירְשָׁע עֲבָרוֹת
 וְעַנְעַן יְעַנְעַ ערְבָּהָלָעַ, וְוּלְכָעַ עַס וְוּכָעַ אַוִּים אֵין שְׁלַעַפְּעַן אַרְוִוִּים
 פְּנוֹסִים תְּשִׁלְיָךְ-פְּעַקְיָל אֵין צְטָרָאָגְעַן אַיבָּעָר דָּעַר וְוּלְטָאַט די
 נָאָרִישׁ שְׁמָשִׁים פְּנוֹסִים שְׁתִּים טְעַלְגְּרָאָפְּעַן-אָגְעָנָטָר, די וְאָסְעָרָ
 שְׁפִּינְעַן אֵין די וְאָסְעָרָיוֹאָנְצָעַן!... קָוְקָט, קָוְקָט, כִּבְעַט אַיְיךְ...
 נָאָר דָּעַר קָרְעָבָס האַט נִיט גּוּנְדִּינְגָּט וְיִנְעַ רִיְיד...

III.

אֵין טִיבְּעַל אֵיז פְּאָרְגָּעָקְמָעַן עַפְּס אַוִּינִים, וואָס עַמְּ האַט
 זַי אָפְּלָוּ נִיט גּוּ'חָלוּמִיט נִיט דָּעַם אַלְטָעַן נָאָלִים, נִיט דָּעַם אַלְטָעַן

קרעפם און ניט קיינע גאלימען און קראעפסען מיט אלע אנדערע
וירטמענישען וואט ווירטמעגען זיך" אינס שלאמ און זומט פון די
גרויסע און פון די קליעינג טיבבען ...

עם האט מיט אמאל א הייב און א קעהר געתהן דאס
וואסער פון אונטמען ארוף און פון אויבען צורייך ביין אַנגראָנד...
אנ'עלעקטוריישער שטראָם אוֹוּרְבֶּגְּנָאָלְּפָעָן אַינִים טִיכְעָלְּ פָון עַק
ביין עַק... עם האט גענבען אַקלָּאָפָּעָן, פָון וּעְלְבָעָן די אוֹוּיָן
קייבען אַרוֹיָס אוֹיפִּין שְׁתְּרָעָן אָוּן די נְשָׁמָה אוֹיפִּין שְׁפִּין
נאָן...

נאָר פון דעם, מײַנע לִיעְבָּעָן קִינְדָּעְלָעָן, וּוּלְּ אֵיךְ אַיךְ
דרַּצְעַהֲלָעָן אַ בְּעֻנוֹנָדָר מְעַשָּׂה אַנְּאַנְדָּעָר שְׂמָלָל — אַ שְׁרָעָקָן
לִכְבָּעָן מְעַשָּׂה, נְאָר אַיְהָשׁ מִיט אַגְּטוּן אָוּן אַ פְּרָעָהָלִיבָעָן סָוָּף.
און דָּרְרוֹיְיל...

דרְרוֹיְיל אַיז בַּי אָנוּ אַין טִיכְעָלְּ נִיט גָּוָּט...

עם רויישט, עם קאָכְט, עם אַרְבִּיְת, עם מְפַטְּזִין...
גרויסע העכט מיט שאָרְפָּעָץ צִיהָן ווַיְמַעַן נִיט אוֹיָף ווַאֲסָעָר ווַעֲלָט
זַיְהַעַן... בָּעָלְּ-הַבּוֹתִישָׁג, גָּוָּט-אוֹיָסְגָּעָהָרְעָוָעָטָעָן קָאָפָּעָן זַעַנָּעָן
זַיךְ מְפַלְּפָל אָונָס "זה בּוֹרָר" פָון "סְנַהְרָדוּן", אָוּן דָאס קלִיעָן
פָּלָאַטְקָעָלָע, דָאס מְאַגְּרָעָר פְּשָׁרָעָ פִּישְׁעָלָע, וְוָאָס מְרוֹפֶטָע
קִיְיָאָוָן-שְׁפִּיָּי, לִיעְנַט פָּעָרְקָרְאָכָעָן אַיְן אַ פִּינְסְטָעָר, אַיְינָג ווַיְיָנָה.
קָעָלָע צַוְּיַעַשָּׁעָן די פָּעָרְפָּלָאַנְטָעָטָע וְוָאַרְצָלָעָן פָון אַנְאַלְטָעָר, קָרוֹן.
מַעַר וּוְרַבָּע, קוֹקָטָאַרוֹיָס פָון דָאַרְטָעָן מִיט די קלִיעָינְקָע, דָעָר.

שראקענע אונגעלאך און זוננט שטיל און טרויערין מיטין אלטען
נון און מיט א נײַעム נסח:

— מי ברעב ומוי במנת...
מי באג'וף ומוי בנאנזיכע...
או, טאטע, ביּוּ—טער!!!...

דרשה-געשאנק.

(א שטיקעל קאמעדייע)

פערזאנען:

ישראליך דער לאנגער.

דער וועלט-שרכן.

דער אמעריקאנישער פטעטער.

די ענגלישע מוהמאן.

דער גוטער פריין.

די נוטע פריצה.

דער בעל-ענלה.

מייט א ביגטעל צרות צו-קאפענס ליענט און געהאקטע
וואונדען ישראליך דער לאנגער.

דער בעל-חלום שטעהט און פאכט איבער איהם מייט אן-
אלטען, אבעגעשטייסגער הוועננא...

און חלומות לייעבע, זיטע

פליהען, שוועבען און דער לופט...

ווי דעם חולה פון דער נסימת

צו א נייעם לעבען רופט

איהם א בת-הקל, צו א נייעם
גלאק... א טיש מיט פבוד שטעהט.
ס'הערט-זיך: "— מול טוב!" — "לٿיות!" —
— "לשלאם! — טרינקט געונגעטערהייד!"

טיט א קעלישאָק און איין האָנד און א שטיך קָאָרְעַנְעַט
לעקיין אין דער אַנדערער שטעהט אויף אַבִּינְקִיל דער וועטלט-
שֶׁדְכָּן. — "שָׁא, שָׁא! — הָעָרָעָן זִיךְ קָוְלוֹת — שָׁא, לְאָוט
ריידען!" ...

דער וועטלט = שֶׁדְכָּן:

— רבותי! בשעת אַמנְפָּה, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, אַיְזָן אַמְנָהָג צו
שטעלען אַחוֹפה אויפֿין הייליגען אַרט. אַונְזָעָר צִוְּת אַיְזָן אַמְנְפָּה-
צִוְּת: ווי פָּעָר' סְמִיטָע פְּלִיגְעָן פָּאָלָען וויב אַיְזָן קוֹינְדָּר, יוֹנָג אַיְזָן
אלָט... מ'פָּאָכְט מִיט דָּעָר נְשָׁמָה, מְגֻעָהָט-אוּוּס... יְוָדָעָן: לְאָמֵיר
פרובָּעָן דַּי אלָטָע תְּרוּפָה — אַחוֹפה אויפֿין בְּתוּהָקְבָּרוֹת. מי
ומי, פְּרָעָנְט אִיהָר? קוֹיְן דָּאגָה נִיט; אַחֲתָן האָב אִיך — אַט-אַ
איְזָן עָר:

ישראלִיק דער לאָנגְנָעָר — אַנְאָלְטָן מִיט קוֹינְדָּר;
אַ מעָנְשָׁ אַהֲרָן אַגָּל, נִיט זָמְשָׁעָפָעָט אַ פְּלִיגִים;
הָאָט מְעָבָעָל אַיְזָן פְּרוֹת אַיְזָן עָוֹפָת אַיְזָן רַיְנְדָעָר:
אַ שְׁטָעַנְדָּר, אַנְאָתָרוֹג, אַהֲתָן אַיְזָן אַ צִּיבָּ.
געַנוֹג, דָּאנְקָעָן גָּאָט, אוֹוְפָּ חַיְוָה, קוֹיְן שאָדָעָן;
אַיְזָן חָוִין דָּעָם גַּעַשְׁעַפְטָעָן אַיְזָן נְחָלוֹת נִיט קוֹרָגָן:
פָּוּן "גְּלוּוּעָרְבָּס" שְׂוִוָּמָן צו אַיְזָן פָּאָרָאָךְדָּרָן,
זְוִיְּן פָּאָלָעָן שְׁטָעָהָט הַוִּיך אוֹוְפָּן "גְּלוּוּעָרְגָּעָם באָרגָן".
צְוִיְּן מָאָל יְעַדְעָן יְאָהָר טְרִינְקָט עָר פְּלָעָן פִּיעָר כּוֹסָות
אַיְזָן הָאָלָט אַיְזָן אַרְעַנְדָּר שְׂוִין יְאָהָרָעָן אַ סְּרָךְ
פָּוּן מְרוֹר אַ וּאָלָה, אַ פָּאָרְבִּיךְ פָּוּן תְּרוֹסָות,

פון שטורה א פעלד, א געטווועזן אויף סכֶּךָ .
 אין טווחיזאָנד איז איהם בירושה פון זיידען
 (וּבְרֹנוֹ לְבָרְכָּה) געבעבען אַשְׁטָאוֹרט .
 היינט דָּאָרטָעָן, אם ירצה השם, אין גִּידָּעָן —
 דו, אַיְבָּגָעָר גָּאטָ, דו, אַלְמָעְכָּטִיגָּעָר גָּאטָ!
 מיט שיין פון דער שכינה הקדושה בענאנט
 אַנְדָּרְעָנָעָר טִיש אָוָן אַנְדָּרְעָנָעָר שְׂטוֹלָן,
 אַנְגָּצָעָר פָּאַלְמוֹטָסָק פּוֹל מֵיט לְוִיתָן,
 אַטָּאָפּ מִיט גַּעֲרָאָטָעָנָעָם שְׂוֹהָחָבָר פּוֹל .
 אַרְאָבּ פון די פְּלִיעִיצָּעָס דָּעָר וּדְוִישָׁעָר הוּקָּעָר,
 די קְנִיְּשָׁעָן פון זְוִידָּשָׁעָן שְׁטָעִיאָן אַרְאָבּ;
 עַס זְוִינָּגָט אִיהם דָּאָרט הַלָּא אַכָּר פּוֹכְּבִּיבָּקָּר;
 אַנְדָּרְעָנָעָר קְרוֹזָן מְחוֹתָן אָן אוֹוָף זְוִינָּגָט...
 אַחֲתָן אַצָּקָעָן — דָּאָס זְהָת אַיהֲרָדָאָק אַלְעָן;
 אִיהם גַּעֲבָעָן אַטָּאָכָעָר וּוּעָט יְעָדָר מִיט דָּאָנוֹק.
 טָאַ מַאְכָּטְזָעָן קִיְּין שִׁיחָות נִיט, זְוִיכָּטָזָעָן אַפְּלָה
 אָוָן גְּרוּיָּט, מְחוֹתָנִים, אִיהם דָּרְשָׁהָגָעָשָׁאָנָק!...

עַס וּוּרְט אַיְירָד, אַגְּעַטְמָעָל... פְּעַטְמָרָס, מְוַהְמָעָס
 אָוָן גְּלָאָט קְרוֹבִים פְּאַחֲרָעָן, גְּעהָעָן, שְׁלַעְפָּעָן זִיךְ פָּוֹן אַלְעָן
 זְוִיתָן .

דָּעָר עַרְשְׁטָעָר קִימָט אַרְיָין, זְוִינְעַנְדִּינָג דָּעָם זָמָר. יְאַנְקָי
 דָּוְרְלִי, דָּעָר אַמְּעָר יְקָנִישָׁעָר פְּעַטְמָר .

ישראלי'יק:

(א) לאָוָן גְּעַתְּהָוָן זִיךְ צַו אִיהם
 מִיט דָּעָר גַּעֲטָטָר שְׁמָתָה)

— אַגְּסָטָן!... וּוֹאָסָמָאָכָט אַיהֲרָד, פְּעַטְמָר!

ווען קומט איהָר? ...

דעָר אַמְּעָרִיק אַנְעָר פָּעַטָּעָר:

— שטעעה... האָב צויט...
ווארטהוים... ווועצט דאנקען שפטעער...
האָסְטַּח חתונגה? אל-דרויז!
אַ בָּתוֹלָה? אַגְּזַלְמַנָּה?
דָּאָךְ מַאֲכַט מַיר נַאֲר נִיטָּאוּם;
בעקומען מֵין מַתְנָה
קָאָנְסַט סַי וַיִּסְיַי פָּאָרָאוּם...
וַיַּאֲךְ, אָפְשָׁר, מַיְינְסָטוּ מַאֲגָע
געַלְד? פָּעַ, דָּאָךְ האָב אַךְ פְּיַינְד;
נַאֲר מַחְתַּת גְּרוּזָס רַהֲמָנוֹת
בֵּין גְּרוּיָת אַיךְ אַיִן שַׁתְּדָלָנוֹת
אוֹ גְּעַהַן פָּאָר דִּיר, מֵין פְּרַיְינְד!
אוֹ וּוּעַמְעַן — פְּרַעַנְסָטוּ? פָּטוּר,
נַיְשָׁאָ פָּאָר מַיר צָו הַיּוֹן —
צָוּמָן גְּרָעָךְ, צָוּמָן פְּעָרָס, צָוּמָן טַאָטָעָר
אוֹן צָו חַרְבָּנוֹן אַיִיר.

דָּאָם אַיִוּ מֵין אַלְטָע שַׂוְתָה,
כִּבְין שְׁתִיּוֹף אַיִן אַיהָר וַיִּוְיַּתְאָלָל;

אוֹן אַיִוב ס'וּוּעַט קוּמָן וּוּוּטָע
אַיִן פָּאָרָטָסָטוֹת נַאֲךְ אַטְאָל,

וּוַעַל אַיךְ אַיִתָם אַ בְּקָשָׁה
אוֹיפָה הַעֲיבָאָוּעָ פָּאָפְיָיר
דָּעֶרֶלְאָגָנָעָן... מַעֲגָסָט, נַיְשָׁקָשָׁה,
פָּעָרָלָאוּן וַיְךְ אוֹיפָה מַיר! ...

חַאָפְטָא קָאָנוּעָרָסִיעַ-טַעַנְצִיל אַיִוּן וּוּרְטַ נַעַלְמַ...
עם קומט אַרְיַין דַעַר גּוּטָעָר פְּרִיִּין.

דער גוטער פרײַז:

אין טאָסְקוּע איז פֿאָרְהָאנְגָּן
אַ "שְׁלָאָסְפִּירְ-שְׁוֵילְ". אַיךְ בֵּין
אין יונְנָעֶר שְׁוֵילְ דִּירְעַקְטָּאָר,
אָנוֹ וּוּעָר עַס וּוּלְאָתָּהּ
אַרְיָין, אַיז קִיְּמָנִיעָה
ニִיטָּאָ, קִיְּמָנִיעָה
אוֹן מִיטְּדָעָם פְּרָאָסְלָאָזְגָּנָעָם
אוֹן דָּאָרְטָעָן גְּלִיךְ דָּעָרְ יְוָדָ;
פָּוֹן פְּעַחְגִּיקִיתְ, פָּוֹן חַשְׁקָה,
פָּוֹן אַרְבָּיוֹת אַיז גְּעוּנְדָּתְ;
ニִיטָּאָ דָּאָרְטָמְפָּאָרְ' וּדְעָנָ
קִיְּמָנִעָה, קִיְּמָנִעָה, "פְּרָאָזְגָּעָנָטְ".

ישראָלִיְּקָה:

קִיְּמָנִעָה, קִיְּמָנִעָה ? ! אַיז אַיז,
סְ'אַיז, בְּלַעֲפָעָן, גָּאָר אַ נְסָ !
נוּ ... אָבָעָר ... פְּרָאָסְלָאָזְגָּנָעָם ?

דער גוטער פרײַז:

גְּעוּוֹהָנְלִיךְ: אַ מְעַתְּלִיעָה.

ישראָלִיְּקָה:

אַ דָּאָנָק אַיךְ, פֿרְײַז גּוֹטְיָנְקָעָר ! ...
וַיְוִיט מְוַחָלְ, פָּוֹן דָעָם טִיךְ
סְּפָטְמִינְ אַיז פָּוֹן חַדְרָ נְאָךְ
בְּעַקְאָנְטָה דִי מְעַשָּׂה אַיךְ ?
אַרְיָין אַיז אַיְיָעָ שְׁלָאָסְפִּירְ-שְׁוֵילְ
אַיז, חַוּסְטָה עַס, גְּרוֹגָג אָנוֹ גְּלָאָט

וואָ צוּ דַיְ רֹוִיטָעַ יְודָעַלְעַךְ
צַוְּ קֶומְעַן — אַקְרוֹאַטְּסָן ...

געארעטעט מיט דער פרומער גַּבְּאֵיְתָעַ יְקָאַ קֶומְטָ אַרְיַין
די עֲנֶגְלִישׁ עֲמוֹהָמָעַ, אַנְגָּלָאַ-דּוֹשָׂאַוִּישָׁ=אַסְפָּאַיִישָׁן.

די עֲנֶגְלִישׁ עֲמוֹהָמָעַ:

— רֹוִיטָעַ יְודָעַלְעַךְ, אַגְּסָטְוֹ ? הָא ? וְאֵם עַפְּסָים רֹוִיטָעַ
יְודָעַלְעַךְ ?

עַט, נָאַרְיְשָׁקְיַיט ! די גַּאנְצָעַ וּוּלְעַט
איּוֹ חַרְבָּ שְׁוִין גַּעֲוָאַרְעַן ?
ニַיְטַ צַוְּ דַיְ רֹוִיטָעַ יְודָעַלְעַךְ —
פָּרָובְ צַוְּ דַיְ שְׁוֹוָאַרְעַעְ פָּאַהְרָעַן !
בַּיְ אָנוּ אַיְן דְּרוּם=אַפְּרוֹקָאַט
איּוֹ דְּאַ אַלְאַנְדָּ אַוְגָּאַנְדָּעַ.
„בַּיְ אָנוּ“ — דָּאַם הַיִּסְטָ, מִירַ האַלְעָטָן דְּאַרְט
אַנְעֶנְגְּלִישׁ קָאַמְּאַנְדָּעַ ;
חַיְןַ דָּעַם אַיְן פָּן קְרַדְמוֹנִים=אַן
פָּאַרְהָאַן בַּיְ זַיְ אַנְשָׁוָא ;
דַּעַרְ נְשָׁאַה הַיִּסְטָ „קָאַבָּאַקָּא“. הָא ?
אַ נְאַמְּעַן גַּאַר נְיוֹשָׁקָה, —
עַם שְׁמַעְתָּ שְׁוִין עַפְּסָים יְודָיְשָׁלִיךְ :
דְּאַסְ חַאְרִיךְ מִיטְ דַיְ גַּעֲרָוּעַ
דַּעַרְתְּיַהְלָעַן „אַטְקוֹפָ“, „טְרַאַלְיוֹסָעַ“
מִיטְ „קְרַעְתְּשָׁמָעַ“, מִיטְ „טְרַאַקְטוֹרָעַ“ ...
הַיְיָנַטְ נְעַמְתָּ „פָּאוֹוִינְאַסְטָ וּוּאַנְטָקָעַ“ —
אוּפְ אַלְעַ מִינְעַ שְׁוֹנוֹיָם

געוואנט: פֿאַרְהָאַן סְקִיחָפֵל דָּאָרָת
 אַ טּוֹזּוּנֶר פֿיעַר יוֹנִים —
 פֿעַחַצְטָעַ, אַרְטִילְרַיָּעַ
 וּכְוּלָה, אַלְעַ סְאָרְטָעַן;
 גַּמְעַט נִוְת שּׂוּנָר צָו אַוְיְקָוּמָעַן
 גַּאֲרָ אָהָן גַּעַלְטִים דָּאָרְטָעַן...
 אָהָן הַיִּס אַיְזָדָרָת, יִשְׂרָאֵל יִקְעַל —
 אַ שְׁוִיזְבָּאָר צָו גַּעַנְגַּע !
 דָו קַאנְסָט וִיךְ דָּאָרָת פֿוֹן קָאָפּ בֵּין פִּים
 אַרְוָמְנַעַן אַבְּגָנְיוֹסְעַן...
 אָהָן גַּאֲרָ חֻזְּק אַלְקָן "פֿער שּׂוֹ אַרְצָט" וּוּעָרָעַן
 אַיְזָדָךְ דִּין אַלְטָעַ מְבָה,
 טָא וּאַסְ-זָשָׁע אַיְזָדָר אַונְטְּרִישָׁע —
 צִי דָא, צִי בַּי, "קָאָפָּקָא"?...

אַיְזָ אַיְזָ אַוְיְגָעַנְבָּלִיק וּוּעָרָט אַ גַּעַשְׂרִיִּי, אַ טָּאָרָאָטָם,
 אַ דָּעַרְשִׁטְקָעַנְיִשְׁ... יַוְדָעַן הַוִּיבָּעַן אַרְוִיסְצּוֹשְׁפְּרִינְגָּעַן דָוָרָךְ דִי
 פֿעַנְסְטָעַר... פֿוֹן אַלְעַ זְוִיתָעַן דָרְהָעָרָעַן וִיךְ קְולָהָ: "פָּאַלְיִצְיָע!..."
 פָּאַלְיִצְיָע גַּעַתָּה!"... אָהָן אַיְפָה דָעַר שּׂוּעָל בְּעוּוּיוּת וִיךְ, מִיטָּה
 אַ לְאָסְקָעָוָעַן שְׁמִיכְבָּלָע אַיְפָה דִי דִיקָע, פֿעַטָּע לְפָעָן, דִי גַוְטָע
 פְּרִיצָה — דִי פָּאַלְטָאָוּועָר פָּאַלְיִצְיָע.

די גוֹטָע פְּרִיצָה:

טּוֹו, סְקָאַושָׁעַנִי!... קוֹקַט אַבְּיְסָעַל,
 סְפָּלָאָקָעָרט, קָאַכְת אָהָן וִידָט...
 טְוִישָׁע, האָסְפָּאָרָא יְעוּרְיוֹיָאִי
 טְוִישָׁע, שְׁרָעַקְת וִיךְ נִוְת!

גלייבט, ווי פֿרְיוֹהָעַר, זִיכְעָן וּוְהָגֶן
 אַלְעַ גְּרוּוִים אָוָן קְלִיּוֹן, —
 כְּזֹועַל נִתְנַחֲמָעַ פָּאָרְץ קְאַלְגָּשׁ,
 גַּעֲבָעַן אֵין דִּי צְיָהָן,
 שְׁלָאָגָעַן, רָוק אָוָן לְעַנְד אַיְיךְ בְּרַעֲכָעַן
 אָוָן, ווי אַלְעַ מָאָל,
 שְׁלַעְפָּעַן נַאֲכָרְדָּעַם אֵין קוֹטוֹזָקָע
 מִיט אַ פְּרָאַטְאָקָאָל,
 חַס וְשַׁלּוּם, נָאָר לְהַופְּרָ...
 לְעַבְּעַ פְּרַיְינְד, הַעֲרַטְ-אוּוִים, —
 צָוָם פָּאן סְרַוְילִיק אַ בְּקַשָּׁה
 הַאָב אַיְיךְ אִיצְתָּ: הַיּוֹת
 אָוָן פְּאַלְטָאָוּעַ דְּזָמָעַ, פְּלוֹגְלָנִינַגְגַּן,
 פָּוָן דָּעַר חַעְלָעַר הוֹוָט,
 אָוָן גְּעוּוֹאָרָעַן אֵין דִּי גְּלָאַסְנָעַן
 וּוְרְוִישָׁע אַ גְּנוּוֹת,
 זָוָךְ אַיְךְ יְוָעָן, זָוָ פְּרָעָוָהָעָטָעַן
 אִיצְטָעַר זְיוּעָר אַרְתָּ...

(לענט פְּרַיְינְדָלִיךְ אַרְזָוָף יְשָׂרָאֵלְיָקָעַן
 דִּי הַאנְדָּר אַוְיָף דָּעַר פְּלִיזְעַ)

טָהָו, פָּאן סְרַוְילִיק, מִיר דִּי טָבָה —
 וּוּעָר אַ גְּלָאַסְנָעַן דָּאָרָתְ...

נַעֲבָעַן טִיעָר דָּעַר הַעֲרַט-זַיְיךְ אַ סְקָרִיפְטָ פָּוָן דָּעַדְעָר... אַ פִּיף,
 אַ קְנָאָק מִיט דָּעַר בִּיטְשָׁ... "טְפָרְדוֹ!" — אָוָן עַם קוֹמֶט אַרְיִין
 דָּעַר בָּעַל. עֲגָלָה.

דער בעל-עגלה:

— אָ, נאָט העלֶף, רֵי יִשְׂרָאֵלִיק! נאָט אַיךְ אֲכִיר
פּוֹן... דְּאַרְטְּעַן... פּוֹנִים פַּעֲטָעַר פּוֹן אַיְיָעַרְן...

ישראֵלִיק (לייענט):

...די קליפח, בירוע,
אוֹ מַוֵּק אַחֲן רַחֲמָנוֹת,
אוֹן אַיהֲרָע דְּלַת אַמוֹת
צַו שְׁטָעַהַען אוֹז סְפָנוֹת.
אוֹצַט אַבְּעָר אוֹז אַמְּדָע
גַּעֲוֹאָרָעַן גַּאֲרַא אַנוּז;
דוֹ קַאנְסַט פּוֹן מַיר יִשְׂרָאֵלִיק,
אַרְאָבְּנַעַהַמְּעַן אֲרַיאָה:
פָּאָר פּוֹטְצִיג טְרוּיט דְּאָרָף וּוַיְבָעַן
אַיךְ פּוֹן דֻּעַם מַוֵּק, טַאֲמָעָר
איַין טְרוּיט פְּאָרָאִים — אוֹז וּוֹעֵר אַיךְ
אֲבָרְטַנְּן אֲגָמָרָן.
אוֹן שְׁוֹלְדִּיג אוֹז — וּוֹעֵר, טִינְגְּטָמו? —
מיַן נָאָז! די לעַצְעַע יַאֲחָרָעַן,
פַּעֲרַשְׁטַעַהַסְּטוֹ, אַיִן די אוֹגָעַן
אוֹז זַוְּגָרִים גַּעֲוֹאָרָעַן...
מְשִׁירִיט: «זַוְּ אַרְבָּיוֹת מַעֲשָׂוָם!

ברַעַכְתָּ וּוֹעֵנד, רַיּוֹסְט=אוֹזְפָּה די דַעֲכָעָר!...
מְזֹוֵיל מַוֵּט אַיהֲרָר, פַּעֲרַשְׁטַעַהַסְּטוֹ,
פַּעֲרַשְׁטַפְּפָעַן אַלְעַ לְעַכְעַר...
די נָאָז — זַוְּ פְּלַעַגְטָן פְּאָרָצִיְּתָן
נוֹאָר שְׁמַעַקְעַן פְּרַאֲסְטָעַן טַאֲפָאָק,
איַעַצְתָ... זַוְּהַעֲגָרִיג שְׁוֹן אַפְּעַן
פָּאָר זַוְּק דֻּעַם 'מַעֲכָר יְבָוק',

בעדארף זי , געפֿן , שטענדיג
דעם שוואריצען פָּעֵפֿער שטעהן
און פָּאַר דער קליפְּהָם שליטה
פָּאַר פָּופְּצִיגְּ פְּרוּיט זיך שרעען ...
ישראל'יך ! דו זאלטט איזיבּוֹג
געדענעם על כל פְּנִים
די נאָז מײַט אלֶע איזהרע
עכּט=יודִישׁ סְמִינִים —

„איו שיק אַיך דיר על-ײַדי המּוֹבָּן אַ קָּאָפִיעַ פָּוּן דער נָאָז,
הענג זי אוֹיףּ אוֹיףּ דער וואָנד פָּאַר אַ זְכָר לְחוֹרְבָּן ... אַ קָּאָרָ
טִינְגָּן אַ דָּעֲרָקְיוֹיְקָעְנִישׁ! ...“

דער וועלט = שְׁדָבָן :

— האָ? יוֹרִישׁע קִינְדָּעָר ? ווֹאָס ווֹעַט אִיהָר זָגָעָן אוֹיףּ
אָזָא דָרְשָׁה-גַעַשָּׁאנְקָן ? ... אַיאָא, הַלְאָי ווֹיְתָעָר נִימְטָ עַרְגָּעָר ...
אִיצְטְּ בְּלִיְבְּטָ נָאָךְ אִינְסָן : גַעַנְהָן אַנְקוּקָעָן די פְּלָה ...
ישראל'יך :

— זָאוֹהָן ?

דער וועלט = שְׁדָבָן :

— אָחָ-אָחָ-אָחָ ! ... אוֹיףּ די ווֹיבָּאָרָעָם אַין גַּאֲסֹדָאָרָסְטוּוּנָע
דָוּמָע ...

אדעסער קאנצערט.

פערזאָנען:

- דער רעוזיסער.
- דער לעבענס-נייסט.
- דאָס געלע העמדיל.
- דאָס שוואָץע העמדיל.
- דאָס לעצטע העמדיל.
- דער אַדעסער ברויטניעבר.
- דער פרומער צילנדער.
- די קלונע יארמעלקי.

I.

דער רעוזיסער:

— מיינע געהרטע דאמען און הערען, אלטער פאָ.
גראָםשטשיקען און יונגען, פריש-צאנפֿעלדיגע פֿאטראָיָטָען!
— אַדרעם אוֹז פּוֹן קְרִמְנוּיִם-אָן גְּעוּווָהָנֶט צַוְּגִּירִיסְעַ, גְּלִעֵן.
צַעֲנְדָּע אָן רְוִישָׁעָנְדָּע פְּאַרְשָׁתָּעָן-וּנְגַּנְגַּן, — וַיְיִרְפְּטָ מַעַן עַמְּךָ,
גַּאֲלָא-קְאָנְצָעָרְטָעַן אָן גַּאֲלָא-סְפַעְקְתָּאַקְלָעַן, וּוְאָסָ פְּלָעָגָן זַרְצָיָן.

שפיעלען אויף צעהנDELגער גאסען, מערק און פלאזער מיט אטאל, מיט דער העלער בעליךטונג פון שרפוא-פלאמען און באטאליע-טזוק, פון מעבעל-קריאבען און שויבען-טרערשטערריי פון עק ביז עק שטאדט.

— דאס גלענצענדע און היינטערעסאנט טעתאטער-שטייך פלאגט זיך רופען מיטין נאמען "וואוילו נארדרגעוו ניע נאראוואנא".

— מחבר-האנדראר פלאגנון בעקמונע סטיאפקא באסיאק, מיטקא דושענוג און מאטראיאשכא סאראקאוזוקא, מיט קאטיסיע פון 97 פראצענט לצרכי הארון דיירוזטמאראד עט קאם.

— מהמת פערשיידענע טעמיים, אונשטאט איין ספעק-טאקעל-גאלאך קימען פאָר איצט אינצעלען קליעינע קאנצערטליך אויף יעדער גאָס בעונדר, דערפֿאָר אַבעָּר אַפְּט, ניט וועוניגער ווי זעבען מֶאָל די ווֹאָך, און הייסען הייסט עם "בָּאַרְכָּא סְקִירָא-מֶאָלָא".

— אָ נאמען, וואָם אוּוּ שׂוֹין פָּאָרָאִים מְכַפֵּר אוּוּפְּ אַלְעָחָת אָנוּ גָּרָאָנְטִירָט שְׁבָּרְ-טְּרָחָה אוּוּפְּ דָּעָר וּוּלְטָ אָנוּ שְׁבָּרְ-מְצֻוָּה לְעוֹלָמָה-הַבָּא.

— ט-ס-ס-ס!

אוּהָרָ חָרָט? מָעַן דָּאָרָף נִיט וּוְאָרְטָעַן לְאָגָג...
אָ טּוּמָעָל, אָ גָּעָלוֹת...
אָ פּוֹיקָעָן-שְׁלָאָג, אָ גָּלְעָעָר-קְלָאָג...
דָּעָר פָּאָרָהָאָגָג חָוִיבָט זִיךְ אוּוּפְּ...
—

II.

דעך לעבענס = גויסטן:

עם ליענט פאר מיר דאס ביבעלע, אין וועלכען
עס זענען איזונגעבענדען טאג נאך נאכט
און נאכט נאך טאג, מיט גאלד=און פורפורה=אַבשניאט
פון אַזועענדּשין און העלער מאָרגען-פֿראָכט.
איך ליווע מעשיות פול מיט שערק און אַנגסטען,
מיט וועלכען סְהָאָט קיון איזונציג צויבער=בִּילֵד
נאך קיונטאל נויט געבענדט דעם מענשענ'ס אַויגען,
געבענט דאס האָרֶין אַזוי אַגטענשְׁלִיךְ=זְוִילֵד...
אַ גִּיהְנוּם, ווֹאוּ עַס בְּאַטְמָעַט זָר, פֻּרְקָאָוּעַט
און אַיִן צוֹגְלִיחְתְּמָעַר, שׂוּוּרָעָר שְׂקָלָאָפָעָן=קִירְיָט
אַ פְּאָלָק. אַ גִּאנְגָּעָם פְּאָלָק, אַרְיָוְנָגְעָוְאָרְפָּעָן
און הַעֲלִישָׁ פִּיעָר לְעַבְעִינְגְּהַיִת...
אַ גִּיהְנוּם פּוֹל מיט לעַבְעִידְגָּעָן קָרְפָּעָר,
אַ בְּלִינְדְּרָר גִּיהְנוּם, ווֹאוּ מַעַן פִּינְגָּט בְּלִידָן
די פְּאַטְמָעַט — פָּאָר די קִינְדָּרוּס יְוָנָעַ לְיִדְעָן,
די קוֹנְדָּעָר — פָּאָר די פְּאַטְמָעַט אַלְטָעַ זָוָנָד...
אַ גִּיהְנוּם, ווֹאוּ די שְׂדִים שְׂפָרְגִּינְגָּן „קְדוּשָׁ“,
און ווֹוִיסָּע פְּרִוְסְטְּמָעָר-קְלִיְּדָר אַגְּנָעָתָהָן,
די קְלִפָּה גַּעַת אַ „פְּשָׂרְטָאָנִי“, אַוְן סְפָלְאַטְמָעַט,
בעשפְּרִיצָט מִיט בְּלוֹט, די הוֹיְלִיגְ-פְּרוֹטוּס פָּהָן...

III.

דאָס גַּעַלְעַ העמְדִיל:

אַ גִּיהְנוּם, אַגְּט אַיִּהְרָ ? וּיְ פָּאָר וּוּמָעָן:
פָּאָר מַוְּרָ, לְמַשְׁלָ, אַוְן אַרְדָּעָם

געווארען איצטער א גניעדן:
 איך הולייע, טאנץ, און טריינק, און פראעס,
 און שלאג, און פיניג בפרהסיא,
 האלט און די הענד די גאנצע שטאדט.
 מען פלענט אטאל מיר רופען ושולק,
 און איזטער הויס איך — פאטראאטן!
 מיט טור איז פול די גאנצע פרעסע,
 מען שריפט פון טיר, מען רעדט פון טיר
 כהאָב אין אופראזען מהותנים
 און האָב א גראָפ א קאמאנדרוֹ.
 און זוּזשע זאָל איך ניט פערירטען
 די נאָו אַרײַפ פון שמוץ און טיטט?
 איך האָב געהיסען יורךע-שבוֹר,
 איזט הויס איך — נאַצְיַאנְגלאַיסט!
 פון אלע לעבער, אלע נאָרעד
 ארויונגעראָבען אויף דער וועלט
 בין איך געווֹרען א מיטחט,
 א תנא ברא און א העלד.
 כ'בון חבר-לאָט מיט היגע פריזיט,
 איך קלאָט אין פוֹיך און טראָג א פאהָן;
 פֿלעָג אַין אַסְטַרָּאָג בלִיטִי זיזען,
 יונ אַזְטָרָר זיך איך — אוּבָעָן!

IV.

דאָם שוואָרצע העמדיאָל

פון מײַן בעריהטער גבורה
 האָט איהָר געהערט געווֹיס:

בעוּאָפַעַנְט מיט פְּלִיאָזֵין
פָּונְ קָאָפּ אָוֹן בֵּין דִּי פִּים —

מיט שְׁפִיעָרֶם פֶּלְ חֲמִינִים
מיט בְּאַטְבָּעַתְשָׁקָעָס, אַ שְׁרָעָק
וּאָסּ קָאנָעָן חָרוֹב מַאֲכָעָן
דִּי וּוּלְלָתּ פָּונְ עַק בֵּין עַק.

שְׁתָעָה אַוִּיפּ דָּעַר וּזְאָךְ אַיר תְּסִידָר
אוֹן שְׁפָאָדָט בֵּין יְעָדָן הַוִּיפּ, —
אוֹן קוֹטָט אַ קָּאָוָאָק — חָאָס אַיר
אַ שְׁמָעָקָעָן אוֹן אַנְטָלוֹיְפּ! ...

“בְּפָעָרְשָׁעָה נִיט” — זָאנְט אַיר? הַעֲרָסָתוֹ,
אַט דָּאָס אַיְוֹ דָּאָךְ דָּעַר קָוְנָץ —
אַ שְׁם אַזְּעָלְכָעָן הַאֲבָעָן!
עַם קְלִינְגָּט אַ וּוּלְלָתּ מִיט אָוֹנוֹ.

פָּונְ גָּאנָעָן שְׁבָח פָּאָר יְוָדָעָן:
קוֹטָט אָוֹנוֹ דָּעַר גְּרָעָסָטוֹר טִילְיָה:
וּוי הַיִּסְטָה? “דִּי שְׁוֹאָרְצָעָן הַעֲמָדְלִיךְ” —
גָּנוֹרִי יְשָׁרָאָל!!! ...

V.

דָּאָס לְעַצְתָּע הַעֲמָדְלִיל:

אַוְרָאִי, נְרִינְג אַ גָּבוֹר זַיְן
וּוֹן סְ'דָא וּוֹאָחוֹן אַנְטָלוֹיְפָעָן ...
אַיר אַבָּעָר בֵּין צְוִיָּם אַוְמָגְלִיךְ דָּאָךְ
וּוי צְוָנָעָשְׂרוֹיְפָט מִיט שְׁרוֹפָעָן:

די נאָס, דער מאָרֶק בעדרעקט אַרום
טִוְתּ בְּיוּעַ שְׁלֹעֲגַן אָוָן שְׁפִינְגַּן,
זֵיכָר אֲבָעָר מָוֹ דָּאָךְ גַּעַונְן אַחֲנָן
דָּאָם שְׁטִיקָעַל בְּרוּוֹת פָּעָרְדִּיעַן.

דָּעַר שְׁלֹעֲגַט אָוָן דִּוְיִסְטּ אַוְיףּ שְׁטִיקָעַר טִיךְ
דָּעַר פְּרוֹכְּבָטּ טִיךְ פָּלוֹמְשַׁטּ חִיטָּעַן
אוֹן צְוִוְישָׁעַן בִּירְעַ בְּלִיבַּ אַיךְ דָּא
אַ נְוָסָס אַין דָּעַר מְטָעַן . . .

וּוֹאָס אֲבָעָר הַעַלְמָעַן מִינְגַּע רִידּ,
וּוֹאָס טְוִינְגַּעַן טָעַנוֹתּ, רִיאוֹתּ ?
אוֹיּ, לְעַבְעַ פְּרִוְינְדּ, עַם גַּעַתְמַטְמַטְמַטָּה
דָּאָם לְעַצְמָעַ בִּיסְעַל חִוּותַן ! . . .

VL

דָּעַר בְּרוּוֹטּ - גַּעַבְעַר :

מיַן לְיעַבְעַ שְׁטָאָרֶטּ, מיַן שְׁעַחְנַע שְׁטָאָרֶטּ
לְעַפְסָטּ = אֲבָעָר אַיְצָטָר שְׁוֹעָר עַצְיוֹתָעַן,
זָנוֹן מָוֹט אַטְיַעַף אָוָן הַיּוֹס גַּעַטְיַהְלַל
שִׁיךְ אַיךְ מִין גְּרוּס דָּיר פָּוֹן דָּעַר וּוֹיְטָעַן . . .

זו אַלְיָדוּ רְחוֹתָדּ דָּעַר זְאוֹוָאָר
טִוְתּ אַלְעַ סְקָלְאָדָעַן אָוָן פָּאָדְרִיאָדָעַן !
אַיךְ וּוֹאָרָעַם זַיְךְ אַין סְפָנְדְּלָעַטָּא,
אַיךְ קִיהְלַזְיָךְ אַב אַין גָּאָדָעַן = גָּאָדָעַן
לוֹפְטּ פְּרִוְישָׁעַ שְׁעַפְתּ אַיךְ אַין דָּעַר שְׁוֹוִיְיךְ,
אַיךְ דְּרוּמְעַל וִים אַין אַ גַּאנְדָּאַלְעַג

און אין "קָאַפְעַ=אַטְעִירַעַן"
געה איך צו קידוש און הבדלה..

אַדְעַס אַז טַיּוּר מֵיר אַז לַיעַפְּ
בְּלַזְמָן עַם לַעֲכַט וַיְךָ וּתְוַיְגַּדְּרַטְעַן
וְיוֹתְחַוֵּר הַאָב אַיךְ פִּינְגַּט בּוֹקָאַט,
מִיטַּז אַבְּאַסְטָאַזְוּקָעַס פֶּלְּ הַסְּאַרְטָעַן.

אין עַנְנַן הַיִּסְטַּט עַם פָּאַלְיַטְיַק
בֵּין אַיךְ אַחֲסִיד גַּאֲרַא אַקְּלַטְעַר,
און ווֹילְטָעַן שִׁיסְעַן — הַאָב אַיךְ דַּאֲרַךְ
אַקְּסִיר דַּאֲרַט מִיטַּז אַבְּהַאַלְשָׁעַר!...

.VII

דָּעַר פְּרוֹטָעַר צִילִינְדָּעַר:

(צּוּוִי דִּיאַלְאַגְּנָעַן)

.1

— וְוֹאַהֲוָן, ה' דַּאֲקְטָאַר, לַיּוֹפְט אַיהֲרַ
אָאוִי גַּעֲשָׂוְנָד אַצְוָנָד?
— צּוֹ אָנוֹנוּר גַּאֲרִידָנִיטִישִׁי,
אַיִּהְם זַאֲגָעַן זַיְדָגָעַן.

"אַ גַּאֲלַד גַּעֲוָעַן אַבְּאַדְוָן;
צּוֹ יְוָדָעַן מַילְד אַזְנָיְן;
אַ חַוְּלִינְאַן פְּלַעַנְטַשְׁטָפְעַר
בְּיַ אַיִּהְם פָּונְחַוְר זַיְן;

„ער פלענט ניט קאנען לויידען
קיין אומראבעט, קיין געוואַלט,
און אָזֶן פֿלענט ווּךְ גִּוּיַּוּטָן
צַו אַ פָּאָגָרָם, פֿלענט באַלְדַּן,

„נִים קָאָגָנְדִּיגְ וְעֲרָהָאַלְטָעַן
דָּאַס אָוְמָגְלִיקְ, לְיִדְ אָזֶן שְׁרַעַקְ,
ער בעטָעַן ווּךְ אֵין אַטְפּוֹסְקְ
און פּוֹן דָּעַר שְׁתָאָדָט אָוּוּקְ ...

„און איַצְטָפּוּרְלָאָסְ דָּעַר אַרְדוֹן
זַיְן שְׁטָעַל אַיְנָגָנְגָעַן דָּאַ,
טאָ דָאָרָףְ מָעַן דָּאַר אַבְּאָדְרוּסְ
דָּעַרְלָאָגָנְגָעַן אַיְהָם, אָאָ ? ...

.2

(איַן אַ חֲוֹדֵש אַרְוֹם)

— וְוַאֲחַיִן, הָאַ דָּקְטָאָרְ, לוֹוְפְּטָ אַיְהָרְ?
— אַיְן פָּאָלְצִיְ אַרְיוֹן :
דָּעַם נִוְיֻם גָּאָרָאָדְנוּתִישְ
טְקַבְּלָ-פְּנִים זַיְן .

טָעַן זַגְטַ, עָרְ הָאָטַ אַיְן קִיעְוַוְ
בְּשַׁעַת אַ פָּאָגָרָם
וּךְ צִיְנָגָנְשְׁטָעַלְטַ פָּאָר יְוָדָעַן .
און מִוְינַט אַיְהָרְ ווּאָסְ ? אַ קְרָאָטְ

צַי אַ קְבָּגְנְיִישְ הַיּוּעַלְ
גְּעַרְאַטְעוּוּעַט ? אַ, נִוְיַן ,
ער הָאָטַ בְּעַוּאָרְעַנְטַ בְּרָאָדְקִיןְ
טִימַת הַאַלְפְּעִירִיןְ אַלְיוֹן !

פערשטעחט איזור? דארף מען לויפש
זו איהם אויף א פאקלאן,
און זאגען איהם פאלר יודען
א דאנק פון אנטויב=אן.

„אייך? וואס קאן עם שאדרען?
— אודאי... מילא וואס...
הוין דעם איז דורך בי יודען
א טנונגאכט דאס...”

VIII.

די קלונע יארמעליך:

רווחיג, מוטהיג, פורי און זיבער
או די אורנגעס, יודען, ניבערו
ניט געצוייפעלט, ניט געטראכט
ווי א שטורות, ווי א זויבער
וידט דער ווּאַהְלָקָטְפַּת טאג און נאכט.

הערצעער קראנקע, חערצעער שטומע,
געקען געלע, זוקען קומען
פרעהילך, בליהענד, פרייש און גלייך
וואעלען אין דער דרייטער דומע
מיר, קאדעטען, מאכען איך.

ס'אַל בסור קיון זאַך ניט בליבען,
אליך פערשרייבען, אליך פערשרייבען,
אויף א צעטיל וועילען טוּ
און בעשיטען זעם פערנאכטנען

דען מיניסטער און פֿאָרְלַאַטְעֶנֶט
מייט זָאָפְּרָאַסְעָן אָהָן אַ שִׁיעָר.

וואַי אַ שְׁטוּרָם, וֹוי אַ זְוִיבָעָר
וַידַּת דַּעַר וּוְאַהֲלֵ=קָאַטְבָּפָעֵט אָג אָהָן גַּאנְכָּט
צַו דַּי אָוּרְנוּסָם, יְוָדָעָן, נִיכְבָּרָא!
נִישְׁטָן גַּעַזְוּיּוֹפְּעָלָט, נִשְׁטָן גַּעַטְרָאַכְּטָן!

אַ שְׁלָאַקְסְּרָעָגָעָן פָּן וּוְאַהֲלֵ=צְעַטְלִיךְ גַּיסְטָן זַיְדָן אַיְם פָּן עַק
בַּיּוֹן עַק שְׁמָאָרט, דַּי בְּרוּנִינְגָעָן טְרַעַשְׁטָשָׁעָן, דַּי רְעוּזְגָעָם דְּרַעַעַעַן
זַיְדָן דַּעַר=לוֹפְּטָעָן... סְטִיאָפְּקָא בָּאַסְיָאָק, מִיטְקָא דְּשָׁעָנוֹב אָהָן
מַאֲטְרִיאָשָׁקָא סָאָרָאָקָאָוָקָא טְאַנְצָעָן אָרוֹם יוֹרְשָׁעָן בֵּית=עַלְמָן
אַ פָּלָאָם-פִּיעַרְדִּינָעָן פָּאָנְגָרָאָם רְוַמְּפָעָל... דָּאָס לְעַצְטָעָה העַמְּרִילִיִּיִּה
בעַנִּיסְטָן זַיְדָן מִיט בְּלוֹטְיָגָעָן טְרַעַהָרָעָן...
אוֹן דַּעַר קָאנְצָעָרָט גַּעַתְּהָן זַיְדָן וּוְיוֹטָעָר...

יָדַעַן, גִּטְ אַכְפִּיקָע!

(א שפֿאנְגָעַל=נִיעַ, אַ פְּרִישַׁ=צָאַפְּעַלְדִּינְגַּעַ מְעַשָּׂה פָּוּן מְשִׁיחַ=צִוְּיטָעַן)

געוועען אויז דאס זיעבען יאהר צורייך ...

ניין — זיעבען יאהר מיט א חדוש.

דעָר חדוש, אַזְוֵי ווי אַידָר ווועט אַרוֹיסָעָהָן פָּוּנְגַּם עַיְקָר
המעשה, שפֿיעַלְטַט דָא דַי ווַיְכִתְגַּסְטַע רַאֲלִיעַ.

אַ ווֹאַרְמָע, שטערענדִיגָע נאכָט האַט פֻּעֶרֶשְׁפְּרִוּיט אַיְהָרָע
וַיְכִעַ, בְּלוּעַ פְּלִיעְנְגָעַ אוֹיפָרְדָעַ, גְּרוּוּסָעַ, לִיכְטִינְגָּר וּוּלְטָ.

אין דַי פְּעַנְסְטָעַר, אַיְנְגָעַ נַאֲכָזָן אַנְדָרָעַן, הַאֲבָעַן אַנְגָּעָן
חוּבָעַן אַוְיכְזָנָעַהָן דַי לְעַצְטָעַ לְכָטַט-פְּוֹנְקָעַן ... מְעַנְשָׁעַן זְעַנְעַן
געַאנְגָּעַן אין זְיַעַר רֹוָה אָנוּ מְתִים הַאֲבָעַן אַנְגָּהָוִבָּעַן אַוְיפְּשָׁטָעַהָן
פָּוּן דַי קְבָּרִים ...

אין פֻּעֶרֶשְׁיְדָעָן לְעַנְדָעַר, אַיְופָּדַי אַלְטָעַ בֵּית-עַלְמִינִים
הַאֲבָעַן זַיְן אַוְיפְּגָהָוִבָּעַן פָּוּן אַונְטָעַר דַי פֻּעֶרֶשְׁיְמָעַלְטָעַ, פָּעַר-
פְּינְסְטָעַרְטָעַ מְצָבוֹת אַלְעָרְלִי-פָּאַרְבִּינָעַ וְאַנְדָרָעַל-פְּיַעַרְלָעַךְ —
רוּיטָעַ, בְּלוּעַ, גְּרִינָעַ, גְּלַפְּלוּרַ-גְּרוּנָעַ ... וּוּי קָאַצְעַן-אוֹגָעַן אָנוּ

וּוְוָאַלְפָעַן-אֹיִנְעַן הָאָבָעַן וַיְיַעֲפֹנוּנְעַלְט צְוִישַׁעַן דֵי דָוְנְקָעַלְט
נְרוּעַ שְׁאַטְעַנְמַס ...

דָּאַס זְעַנְעַן גְּעוּעַן דִי נְשָׂמוֹת פָּוּן דִי נְבָיאַה-הַשְּׁקָר, פָּוּן דִי
פָּאַלְשָׁע מְשִׁיחָן, וּוּכְלָע פְּלָעַגְעַן אַיְן פֻּרְשְׁעַדְעַנְעַן צִימַעַן אַיְן
אַיְן פֻּרְשְׁעַדְעַנְעַן מְרִינְוַת אַרְאָפְּפִיהַרְעַן פָּוּן וּוּגַן דָּאַס אַרְיָמַע אַיְן
פִּינְסְּטָעַרְעַע פָּאַלְק יִשְׁרָאֵל ...

אוֹיְף אַטְעַרְקִישַׁעַן בִּיתְהַקְּבָרוֹת אַיְן דָּעַר שְׁטָאַדְט דָּוְלְטְשִׁינְעַן,
בַּיּוֹם בְּרַעֲגַפְנוּמַס אַדְרִיאַטְיְשַׁעַן יִם, שְׁטַעַת-אוֹיְף דִי טִיעַפְ-זִינְרִיגְעַע
נְשָׂמָה פָּוּן דָּעַם נְרַעַטְעַן מְשִׁיחַ-הַשְּׁקָר — שְׁבָתִיְצְבָי ... פָּוּן
צְפּוֹן-אַפְּרִיקָא, פָּוּן אַונְטָעַר דִי רִיעַעַן-בּוּמְעַר בָּאַאְבָאַבָּ, פָּוּן יְעַנְעַר
וּוּלְדָעַר גְּעַנְעַנְדָר, וּוּאַיְן דִי טִיבְעַן שְׁוּמְעַן אַרְוֹם לְיוֹתְנִים אַיְן
אַיְן דִי וּוּלְדָעַר פִּיטְעַרְעַן זֶיךְ שָׂוָר-הַבָּרְסָ, הַוּבְטַח זֶיךְ אוֹיְף דִי
נְשָׂמָה פָּוּן שְׁבָתִיְצְבָיִים בְּעַסְטְּעַן תְּלִמְיָד אַבְרָהָם-מִיכָּאַל קָאַרְדָּאַז ...
פָּוּן אַונְטָעַר דִי טִיטְעַל-אַוְן פִּינְגַּעַן-בּוּמְעַר פָּוּן דָּעַר שְׁטָאַדְט
גָּאוֹז (גָּת) אַיְן סְרִיעַן, וּוּאַו עַם הָאַט גַּעַלְעַט דָּעַר פָּאַלְשָׁע
נְבִיאַ מִתְּן נְאַמְעַן נְתַן הַעֲוִתִּי ... פָּוּן אַנְאַטְאַלְעַן, פָּוּן יְעַמְעַן,
פָּוּן דָּעַם בְּלִיּוֹן בָּאַסְפָּאַר אַוְן פָּוּן דָּעַם דִּיְתְּשַׁעַן שְׁטַעַדְטַיל אַפְּ
פָּעַנְבָּאַז — פָּוּן אַוְמְעַטְוָם הַוְיְבָעַן זֶיךְ אוֹיְף דִי אַוְנְרוֹהִגְעַ, פָּעַר-
שְׁאַלְטְּעַנְעַע נְשָׂמוֹת אַיְן זַיְיַעַרְעַן אַיְן וּוּיְגַעַן זֶיךְ אַיְן דָּעַר-לוֹפְּ
טָעַן, אַיְן זַיְיַעַרְעַן אַוְן פְּלִיהַעַן אַיְן קְוַמְעַן אַלְעַן נְעַהַנְטָעַר צַוְּ
אַטְעַדְטַיל אַיְן וּוּאַלְיְנָעַר גְּבוּרָנִיעַ, בַּיּוֹם טִיבְעַל אַסְטִיעַ ...

דִי וּוּאַרְיָמַע, שְׁטַעַרְעַנְדִּיּוֹן זְוּמָע-נְאַכְתַּה הָאַט אַוִּיסְגַּעַשְׁפְּרִיַּת
אַיְהָר פִּיכְטָעַן, דָוְנְקָעַל-בְּלִיּוֹן שְׁלִיְעַר אַיְבָעַר דִי קְרוּמָע אַיְן
שְׁטוֹוּפִינְגַּע גַּעַלְעַע ...

א נאכט — א חייזט! — אזיוי ווי דער דארטיגער פָּאַעַט
יענקל-חנה ציימפֿעל בעשרויבט זי אין זיין פָּאַעַט:

א נאכט — א חייזט!
— זינגע, יענקל-חנה —
וואי גאט'ס הבדלה
ברענט דיז לבנה...
די בוימער דרייטלען,
די בוימער שוויינגען...
א שמונה=עשרה
齊יחט דורך די צוויאגען...
די שטערען שיינגען
אזווי ווי מנווות...
א רוזך פון בשטיטס,
א פאָר פון קטורת
שטעחט=אויף פון טויבעל...
די שטראָטְמָעָן גלאָגָעָן...
די שאָבָעָס קוֹזָקָעָן,
די שאָבָעָס טאנצָעָן...
געשינט מיט בלוייכע
לבנה-שטראלען
אין וועלדול זיגען
די נאכטיגאלען
און מיט א גונען
נאָר מיט א נויעט
זינגעט די קאָפֿעלע
מכלכל חיים...
אראָב פון האָצִיעָן
די מורה=שחורות,
און ווי א טלית
זו חתני-תורה

געדעקט אָ חִלּוֹם
די וועלט אַינְגַּנְצָעַן ...
די ושבבעס קָוָאָקָעַן,
די ושבבעס טָאנְגָעַן! ...
שְׁטָעָה=אֹוֶף, מֵיָּוָן לְעָבָעַ,
שְׁטָעָה=אֹוֶף, מֵיָּוָן טְרוּוּעַ
דָּעָרְפְּרִישׁ מֵיָּוָן אַטְהָעַם,
וַיְיַיְמַיךְ מְחִיחָה!
פָּנַן דִּיְנַעַן לְאָקָעַן,
פָּנַן דִּיְנַעַן בְּרָעַטָּעַן,
וּוְעַל צַי דַּי לְיַעֲדָעַר
אַיְךְ גְּרָאָמָעַן גְּעוּתָעַן
אוֹן מַאְכָעַן, פְּרָעָהָלוֹר,
מִיטְ גְּרוּוֹסְ בּוֹנָה,
אוֹוֶף דִּיְנַעַן לְיַפְעַן
שְׁהַחְנוֹן ...
שְׁטָעָה=אֹוֶף, מֵיָּוָן גְּעַטָּין,
שְׁטָעָה=אֹוֶף, מֵיָּוָן גְּלָהָן
אַיְךְ פִּיהָל אַרְיָה
פָּנַן פְּרִוְישׁ עַלְהָה ...
מְלָאָכִים פְּלָעַכְתָּעַן
פָּנַן לוֹבָן קְרָאָנְגָעַן ...
די ושבבעס קָוָאָקָעַן,
די ושבבעס טָאנְגָעַן! ...

אַ נָּכְט — אַ חִוּתָן ...

אוֹן אוֹוֶף אָ קְרוּם גָּאַנְקָעַל פָּנַן אַנְיאָלַט, קְרוּם הַיּוּעָל
אַיְנִים שָׁאָטָעַן פָּנַן אַ דָּאָרָע, קְרוּמָע וּוּרְבָע זִיצָט אַ מְעֻנְשָׁ פָּעָר.
טִיעַפְט אַיְן דַּי גַּעַדְאָנָקָעַן ...

און די וואנדעל-פיערלעך, די נשות פון די פאלשע
משיח', שוועבען און ווינגען זיך אין דער-לויפטען... און זיך
ריינגלען-אָרוּם זיין איינגעבעגענעט קאָפּ, און זיך ליעגען און ווינע
מחשובות... און דערשראָקענע און דערפרעההטו אינאיינעם צאנַ
קען זיך און וווערען אלֶץ בליכער און דונקעלער אין דער פיבּ-
טער, בלוייער זומער-נאכּט.

ווער-זשע איז ער, דער מענטש אויפּן קראֹמען גאניקעל
פונִים אלְטָעַן, קראֹמען הייזעל?

הוּת, אָזֶה זיך אַצֵּט אַז שׁוֹן גַּעֲמָעַן די צִיְתָה ער זאלַ
נתגלה וווערען פֿאָר דער ווועלט און ער אלְיָין האָט אָנוּן צוֹנָעַ-
שיקט אַ "מאָנוֹסְקִרְיפְּט", ווֹאוּ עַס אַז בְּעַשְׂרֵיבָעַן אלֶץ ווֹאָס עַס
קָעָהָר זיך אַז מִט אַהֲם, רַעֲבָנָעַן מִיר, אַז פָּוֹן אָנוּן ווֹאָלַט גַּעַ-
וּעַן אַ גַּרְוִיסָּע עֹלָה צַו פֻּרְבָּאָרְגָּעַן פֿאָר דער ווועלט זַיְן נָאָמָעַן.
היאָמָען הַיִּסְטָה ער רַב מַשָּׁה לְיִוּבָּה עַבְלָאָנָדָר, אַז
אָט ווֹאָס מִיר לְיִיעָנָעַן אַז זַיְן מאָנוֹסְקִרְיפְּט, פָּוֹן ווּלְבָעַן מִיר
ברַיְגָּנָעַן דָּא די פְּאַלְגָּנָדָע צַיְלָעַן אַז זַיְעַר אַרְגָּנָעַלְעַן "לְמַעַט"
רַאֲתָאָרִישָׁען וְשַׁאֲנָדָר" (רַאֲם אַז זַיְן אַיְגָּעָנָעָר אַוְיסְדוֹרָק) אַז מִיט
אלָעַ זַיְעַר גַּרְאַמְאָטִיקָלִישָׁע אַיְגָּעָנָשָׁאָפָּטָעַן:

... אַיך, דער פֻּרְבָּאָסָעָר, פָּוֹן דער ווּרְקָה, האָבָ פִּילָ
גִּיטִּין ווִוִינִין דער טַאָנִיסְטִישָׁע אַידִיעָ אַז דָּרְעִים האָבָ אַיך
רַעַכְתָּ זיך גִּיבָּין אַז דָּעַם רַיְעָן אַזְיָן גַּרְינְדְּלִיכָּעָרְקָלְעָרְוָונָג...
מִיט זַיְבָּן יָאָר צְוִיקָה האָבָ אַיך צַיְ נִיפָּגָּנִיםָעַן... פִּינָּעָ אַינְגָּע
ליִיט אַז האָבָ גַּוְוָאָלָט בִּילְדָעָן אַזְיָן פָּאָרְטִיאָ פָּינָ קְלִיבָּעַן

געלאט אין האב פערפאסט 30 אויפטפינקטען ווי ווי דרי פארטיא
צי איזינאָרדנען אין זי שפּרײַיטען אין אלע לענדער נאָר די
וינגע ליט מיט אַ מאָגָט שפּעט עַר האָבן מיר שווין
מברש גיווען או איזינעֶר דֶּר הערצִיל מאָכְט אַין באֹזָעַל אַין
קָאנְגָּרָעָם מיט דעם צעל צי קְליַיבָּעָן געלאָט. נאָך דעם ערְשָׁתִין
קָאנְגָּרָעָם האָב אוּך גִּנְבָּין אַין הָצָעָה. פֿאָרְלִינְגָּעָן דִּי סִינְיִיסְטִין
צי שיקען אַין דער ווּעלְט בָּעֵל דְּרְשָׁנוֹם אַין אֲרוֹויָּס גִּבְּוָן אַין
ושאָרגָּאַנְשִׁיעָן צִיטּוֹנָגָן"...

אלְוָא זעהָן מִיד אֲרוֹויָּס, אוֹ דער "רַיְעָן" פֿוֹן קְלוֹיְבָּעָן
געלאָט צומ "צעל" פֿוֹן צִיּוֹנוֹם אוֹ נוֹלֵד גַּעֲזָאָרָעָן וּלְבְּשָׁתְּעַנְּדָרִין
אוּפְּפָן בְּרָעָג פֿוֹנָס מַיְכָּבָּל אֲוֹסְטִיעָן מיט אַגְּנָצָעָן חֹדֶש
פֿרִיהָעָר אַיְדָעָר עַפְּסִים, אַיְנָעָר אַדְרָבָּלְהָעָצְּלָהָהָט גַּעֲמָאָכְט
דעם ערְשָׁתִין קָאנְגָּרָעָם אַין באֹזָעַל.

מיינט אַיְהָר אָפְּשָׁר, אוֹ ערָ, דער וואָלְינָעָר מִשְׁיחָה, האָט
וֵיך אָזְעָקָנְגָּשְׁטָעָלָט אוֹ גַּעַוְּאָגָּט, אוֹ אַיְהָם, אָן נִיט הָעָרְצָלָן,
קוֹמֶט דער ערְשָׁתִין פֿסְוקָן אַתְּהָהָהָרָאָת, דער פְּבוֹרָן דער
ערְשָׁתִין הַקְּפָה?

חַס וְשָׁלוֹם. רַב מְשָׁה לֵיב האָט באָלָד פֿערְשָׁטָאָנָעָן, אוֹ
דְּאָם אוֹ מִן הַשָּׁמִים עַר וְאַל נָאָך נִיט נְתָנָהָה ווּרְעָעָן פָּאָר דער
וּנְרוּנָעָר ווּלְטָט, אוֹן אַיְן פֿערְלִוְּפָן פֿוֹן אלְעָן וּוּבָעָן יְאָהָר מיט
די קָאנְגָּרָעָם אַין באֹזָעַל אוֹן אַיְן לְאָנְדָּאָן אוֹ ער וֵיך גַּעֲוָסָעָן
עַל נָהָר אֲוֹסְטִיעָן אוֹן גַּעַוְּוָאָרָט... אַיְצָט אַפְּבָעָר, אוֹ דֶּרֶ
הָעָרְצָל אוֹ שִׁוְּן נִוְתָּא אָן דִּי צִיּוֹנִיסְטִין הָאַלְטָעָן שְׁמָאָל, אַיְצָט
טְּרָעָט אֲרוֹויָּס רַב מְשָׁה לֵיב!

ראשית דבר ניט ער דערבי צו ערקלערען, אzo מיט די
יודען פון זיין איינגען שטעדטיל וויל ער קיין מגע וטשא ניט
האבען. און ווייסט איהר — פאר וואס? לאמר זיך ווענדען צו
זיין „מאנסקריפט“:

... „די אורזאכע איבער וועלכער די בירגען פין מיין
שטאטרט האבן מיט מיר ענטפאנגען צי שטרײַטען, איז וואס
איך האב זיאו ניוויזן עטליךע נימטריעם מן התורה אויף מיין
נאמען, היינען: אני מאמן באומנה שלמה בעיטת המשיח ואָפַּ
על פי און אוזו וווײַטער ... איז די נימאטריע פון דראַשְׁית
מיין נאמען משה לײַפֿ האַבלְאַנד (ווײַיל איך היה משה לײַפֿ
האַבלְאַנד). על יד בן ישי בית הלחמי זענען די אַותִיּות פון
משה לײַפֿ האַבלְאַנד איז די פֵַר אַינְדרְעַטְמֵיט 10 יָאָר
פֵַן נֶרְשָׁ אַיסְפָּאַנְיָע. על יד איש בן פרצִי זענען די אַותִיּות
עַבְלָאַנד יְשִׁי (?) פְּרִיצִי ...

דוכט זיך, וואס דארף מען נאָך מעהָרָה? אַמת טאַקע, פְּרִי
צַו צִופָּאַען די צִיטָאַען ווּערט פָּן האַבלְאַנד — עַבְלָאַנד אָן
פָּן עַבְלָאַנד — עַבְלָנְד; נו, נֻפֶּעֶך, ווּערט עַס טאַקע, אָן אָז
אָז די דָּאַשי הִבּוֹת פָּנוּם פְּסָקָן אַני מאַמְּין בַּזְוִי וְאָפַּ על פי
פָּעַהְלַט אַהֲבָש בִּסְעָל צָוָם חַשְׁבּוֹן, אַיז דָּעַר פְּסָקָן שְׁלֹדיָגִין.
אַחַשְׁבּוֹן אַיז בְּכָל אַגְּשָׁמִיּוֹת, ווַיְכִתְבֵּן אַיז דָּעַר רָמוֹ, די בְּחִינה,
דָּעַר ווְאָנְקָן ... זענען אַבְעָר די דָּאַרְטִינְגָּע יְוּדָעָן בְּעֻנוֹתָינוּ הַרְבִּים
גְּרוּוּסָע לְיִדְאָקָעָס אָן עַנְפָּעָרָן, אָן אוּבָּה אַיהֲר ווּלְטָה דָּוָקָא
נִיט, אָן בְּפָרְשָׁת נִיט-אַרְיכְּטִינְגָּע, אָן אוּבָּה אַיהֲר ווּלְטָה
גְּמַטְרִיאָוֹת אָן אַיךְ שָׁאָרְטָה נִיט אַרְעַנְדָּעָל אַדוֹיָּס אַרְעַנְדָּעָל
אַרְאָפָּ צָוָם חַשְׁבּוֹן, טָאָ נְעהָמָט די ווּרְטָה עַהֲקָתָן משה לײַפֿ

העבלאנד נרו יאר" איז קומט אוים בנמטRIA "אדם א מענש,
קאצקע דוק זיך"; און נאך בעסער קומט אוים "פריש", געונד
און משונגע" ... וואם נראבע-וונגען קאנגען!

נאך זאלען זיך שלאנגען קאט און קישען. רב משה
לייב וויסט וואם ער האט צו מהן.

היות, אוזו ווי די ציוניסטטען האלטען קרוב לפאנקראט.
האָב איך מיר — שריבות ער — בעשטייט פֿאַרְלִינְגּוּן
דעָר יודישער וועלט איזן ניעם פֿלאָן...

איך ניא מיט דעם הפק פון סיינזים: אַנְשְׁתָּאָט פֿאַלְיטִיקָע
האָב איך מיר ערוואָרבּוּן גְּרִינְדְּלִיבּן פֿרִיעְנְדְּשָׁאָפּט פון פֿיל
פעלקער וועלכע קיקען נאך אַרְוִוִּים איך ואָל עפּעַם ענטפּאנְגּוּן.
ויאָמי וועט עפּעַנְגּוּן פֿאָר מיר טיר אַין פֿעְנְסְטָאָר וויאָ אָזְוּ
איך וויל. דער נצחן וואָס נישט דֶּר עֲרֵצְיָל אַון נִישְׁטָדָע
קענען דער צי קימען, איז דער נצחן אַין מײַן האָנדָר; די
השנהה האָט מיך אַוְיסְדָּעָרְוּוּילָט פֿאָר אַין מלְךָ אַיבָּעָר צִוּן...

איך וויל בילדען איזן חברה אַדרְעָר אַין פֿאַרְטִּיאָה מיט
נאָמען אַחרוֹנִים, וויל דער יעְצְטִיגְנָרּ סיָאנְזִים ווינְגּוּן
רשׂוֹנִים, אַיְבָּמִי וועט באַשְׁטָהָן אַין עַס ווועלן צי שְׁטָהָן
צי דער פֿאַרְטִּיאָה מענְשָׁן, ווועל איך פֿער פֿאַלְגִּינִין די
ראשׂוֹנִים טְרִיבָּת נאָךְ טְרִיבָּת אַין ווועל באָ זוי צִינְעָמָעָן
דאָס, וואָס זיך ווילען. אַין גְּרַעְכִּין דער צי זיך וואָס די ראשׂוֹנִים
בְּכָל קענען נישט גְּרַעְכִּין..."

וואָס-זְשָׁעָר, מיינט אַיהָר, וויל אַוְיפָּתָהָן אַונְזָעָר נִיעָר נֹאָל
זכְּךָ עַר זְאָנָט עַמְּ אַרְוִוִּים קְוֻץ אַון גּוֹט:

...וּוְעַלְעַן זְיָא (די ציוניסטטען) נוֹט נַעֲמָעָן צִוּן מִיט פָּאָ-

ליטיקע, וועל איך נעמן מיט יידיות העטם, מיט השנאה
און נצחן... ווען טי וועלן זיך יאווען בעלנים זיך אריין
טראטן אין דער פארטיא אהרונים, זאל פון יעדער שטאט
יעדרער מיט גליירער מיר שיקין אין קאָפֿיקע... וועל
אייך מאכין אין קאנגרעם פון אהרונים אין רוסטסענלאָנדר, וועט
טען שוין באָלד זיינן ווי ריבטונג די יידיות פון פעלקער אויז
זיך מיר..."

וואָס מײַנט ער מיט דער קאָפֿיקע — שרייבט ער ניט,
נָאָר בּוֹלְיוֹ-זָוֵל אוֹז דָּאָס. שיקט אָ קאָפֿיקע — מאכט ער אָ קָאנְ-
גרעס, אוֹן אין מאָל פָּאָר אלְעָמָאָל אַסְוֵף צוֹ יְוִידִישָׁן נָלוֹת!

זְוִינְגְ-וּשָׁע, יְעַנְקָעְלְ-חָנָה!
שְׁפִיעַל, אָ, צְמַבְעַל לְיֻבְעַר,
אוֹן בּעֲקָרוֹן מִטְ גְּדוֹלָה
אָנוֹנוּרְ נִיְיעַס גְּבוֹר,
וּוְעַלְכָעַר וּוְעַט אָנוֹן פִּיהָרָעַן
אוֹנְטָעַר צִוְּנָסְ פָּאָהָגָעַן
טָנוֹסְ טְיִיכָּעַל אָוְסְטִיעַ
צָוְ דָעַם בָּאָרֶג לְבָנוֹן!...

אוֹן אָרוֹיְקָוּמָעַן פָּוֹן דָעַם וּוְעַלְעַן צְוַיִּי פְּעַולָות: דָאָס פָּאָלָק
ישראל וּוְעַט אַיְסְגָּלְיָוִת וּוְעַרְעַן אוֹן די פָּעַרְשָׁאָלְטָעַנָּע נְשָׁמוֹת
פָּוֹן די נְבִיאַי-הַשְׁקָר, פָּוֹן די פָּאָלְשָׁעַ מְשִׁיחָן, וּוְעַלְעַן סְוֵף בְּלִ סְוֵף
אַיְסְגָּלְיָוִתְרָמְט וּוְעַרְעַן, פָּעַרְלָאוּן דָעַם עַזְלָם הַתְּהָרוֹן אוֹן קוּמוֹן
אייך זְיוּעַרְ רֹוח...
צְוַיִּן-וּשָׁע אוֹז דָאָס נִיט וּוְעַרְתָּה אָ קָאנְפֿיקָע?...

„וְזֹאת הַבָּרֶכֶת...“

(א) שמחת-תורה פאנאראטש)

I.

ניט בעוואָענטשׁ מיט שפיעען,
שטאָב און שילד און שווערד,
רייטער, שטארקע ווי די ריווען,
אויף די ראַשׁע פערד
יאָכען, פֿליַהען, זידען, ברענען
אויף די בּריַיטע צירק=אַרְעַנְעַן
אין טוּרְנוּרְעַן=טָאנְצַן...
פּוּיקּעַן=שְׁלָאָג און פֿאַקְעַלְפֿאַלְמַעַן, —
און דעם זיינְגַעַר קְרוּונְגַעַן דְּמַעַן
מיט אַּרְבָּעָר=קְרוּנְצַן...
לאַרְבָּעָר... בלְמַעַן...

ניין, ניין!

דאָם געהט די יודִישׁ עַ קָּאָרוֹסְעַל מִיטֵּן יְוּדִישׁ עַן
פֿאַקְעַל-צָוָג, וּוּלְכָעַ זְעַנְעַן פֿיַיל עַלְטָעַר פֿוֹן אַלְעַ קָאָרוֹסְעַלְעַן
און פֿאַקְעַל-צָוָגַעַן אוּפַּךְ דָּעַר וּוּלְטַח.
און פֿרְעהַלְיכָר אַוְיךְ.

שְׂטִיקְלִיךְר פְּאַהֲגַעַן, לְכְטַלְעַר, שְׂטִיקְלִיךְר...
און סְאַיְזְרַפְּרַעְלִיךְר פְּאַרְטַּן;
סְפֿאַלְמַעַן אַוְינְגַעַלְעַר אַוְן בְּעַקְלִיךְר, —

„קְלִיּוֹנוֹאָרְגַּן“ הַולְּיוּט דָּרוֹט .
 ס'וֹאָקְסֶט אָוּן בְּלִיחָת דָּסֶם פִּיצְעָל יְוָדָעַל
 מִיטַּ אַ טְּעַנְגְּלִיל, מִיטַּ אַ לְּעַדְעַל,
 מִיטַּ אַ פְּרִירְדְּבָעֵשְׂרִי ...
 אָוּן דַּי אַלְטָעַ מַאֲמָע שְׁבִינָה
 מִיטַּ אַ גּוֹטָעַ, לְיעַבָּע מִינָעַ
 זַוְצָט אָוּן קָוְקָט אָוּפַּ זַי ...

II.

אַיךְ שְׁטָעה ... אַיךְ קִיק ...

די גְּרוֹזִים עַשְׂהַל מִיטַּ דַּי זַיְלָפְּרָעַנַּע אָוּן קְרִימְטָאָלָעַנַּע
 הַעֲנֶגְלִיְכְּטָעַר, מִיטַּ דַּי קְוּמִיּוֹתְדִּינַע קָאָפְּעַלְיְזָשָׁעַן, מִיטַּן קָאַ-
 זַיְאָנָעָם רָב אָוּן מִיטַּ אַ שְׁטָרָעַנַּג קָאוּיאָנָעָם פָּאָרָאנְדָעַק, וּוּלְבָעַן
 עַס הַיְתָעַן אַבָּא פָּאָר אַקָּאָלָאָדָאָטָשָׁנַע מִיטַּ אַמְּנָן בְּזָדָאָטָשָׁנִיקָעָם
 אַיִשְׁ חַרְבָּוּ עַל יְרָבוּ, — אָוּן דָּעַר אַלְטָעַר בֵּיתְהַמְּדָרָשָׁ מִיטַּ
 דַּי אַבְּגָנְעַרְבָּעַנַּע עַטְרוֹת אָוּן דַּוְרְבָּגְשָׁמָאָלְצָעַנַּע יַאֲרָמְטָלְקָעָם. אָוּן
 דַּי שְׁנִיּוֹדְעַרְשָׁעַ שְׁוֹהָל, אָוּן דַּי קָצְבָּיִם-שְׁוֹהָל מִיטַּן פּוּוִילִיִּ-
 שָׁעַן בֵּיתְהַמְּדָרָשָׁ, מִיטַּן חַבְּדַ' — אַלְץַ שִׁימְעָרָת אָוּן בְּלִיסְטָשָׁעָט
 פָּאָר מִינָעַ אַוְיָגָעַן אָוּן פָּעָרָאַיְינָגַט זַיְךְ, פָּאָסַט זַיְךְ צָנוֹנִיףְ אָוּן
 צְעוּוֹיְקָעַלְטַ זַיְךְ אַיִן אַיִן לְאַגְּנָעַן, פִּיעַלְ-פָּאַרְבִּינַגְּ פָּאַנְגָּרְאַטְמָעַ.

פָּוּן אַדְמַ חַרְאָשָׁוֹן אַחֲד אַלְחִינוֹ
 אַיִן פָּאַרְשָׁוֹהָלַ, חַבְּדַ' אָוּן אַיִן קְלִיּוֹן,
 אָוּן בְּנַסְתָּה-יִשְׂרָאֵל אַיִן אַוְמָעָטָוּמַ אַוְיָגָעַ
 אָוּן שְׁיוֹנַט זַיְךְ אַ בְּלִיחָעַנְדָעַ רְיוּוֹ ...

און א פשיטה שמחת-הורה :

„שמחת-הורה, האפערנו!
מייט'ן זום א קלַפָּענְיוֹ!...“

אווי ווי עם זוננט זיך אינטן אלטען יודישען ליעדעל.

III.

די הקייפות זענען אין פולען גאנגע.

— מוריינו, הרב המתורה או מען מכבר מיט דער
ערשטער הקפה!...

— מוחל! — הערט זיך א פערשטיקטער קול, — מוחל:

אך, איך בין שווין ארים פון קאן,
אי ציוניום א חלוש

אטאל גיעעסן אויבען=אן
אין בנדירפיהונה אונגעטראן,
אייצט בליב איך שטעהן אין פאללעש...

געטהראראטט: — א, מכתבי-עת,

„מודיעות“ און „אזהרות“...

געפאלאמט, געארבייט פוינ՛ שוויס,

און פרענט מיך אייצט, בהרומ, ב'וויס,

זו וואם בעדראפט די צורות?

א וועלט — א חלום אויפֿן וואחר...

און ווער וועט מיך בעקלאנגע?

איין ברגער ייכז, אפער, נאך

וועט קריישיטום זאגען...

דער ליעבער, פרומער "מורהי" — אַ ליכטינען גָּזְעִין
וְאֶל עֲרֵה אַבְּעָן!...

IV.

— הַרְבָּ רַבִּי יִשְׂרָאֵל זַאנְגּוֹיַיל אָיו מַעַן מַכְבֵּד מִטְּ דָעַר
צַוְּחַטָּעַר הַקְּפָה!

— אַלְדְּרִיְּתָה! אַיךְ פָּאָהָר! — עַנְטְּפָעַרְתָּ מִסְטָעַר זַאנְגּוֹיַיל:

אַיךְ פָּאָהָר פָּוּן לְאַנְדָּאָן קַיְוָן בְּעַרְלָוִן,
אַיךְ פָּאָהָר אַהֲרָעָר, אַיךְ פָּאָהָר אַהֲרָן,
שְׁרִוִּיב בְּרוּעָוּלָעָק אָוֹן הַחְלָשָׁ רַעֲדָעָם;
אוֹן נָאָט אָיו מַיר טִיּוֹן עֲדוֹת,
אוֹ בְּיוּעָלָט נִיטָּוּהָעָן אָטְמִינוֹת,
נִיטָּוּהָעָן קַיְוָן שְׁוֹוִים אָוֹן בְּלָוָט,
פָּוּן גְּלוֹת פּוֹנִים בְּיֹזָעָן,
אַיְזָד, יְוָרָעָן צַוְּדָעָנוֹיָעָן!...

— וְוֹאָהָיַן־זְשָׁע מִינְתָּ אַיהָר?
— וְוֹהִיּוֹסֶט "וְוֹאָהָיַן"?
אוֹן סְוִירְגָּאָם, אוֹן מְדָבָר סִין.
אַיְן אֲדִים, אַיְן סָאיְעָנָע,
אוֹן אֲוֹרָגְנוֹזַי, אַיְן פָּאָרָאַגְנוֹזַי,—
וּוֹאָס אָיו דָעַר חַילּוֹק? סִיּוֹזְוּ־סִיּוֹ
אָפָּנָה, דַי צַוְּעָנָע;
סְמָעָן זַיְן פָּאָר מְלִיאָוּעָן טִילָּן,
אַיךְ בָּוּן צַוְּאָלָק זַיְדָמְבָּן,
אַבְּיַיְגָר צַוְּדָעָנוֹיָעָן

א טעריטאַריע ד ערוווויל,
און שוין פון דארטען ציהען:
אייה"ש, קיון ציון!...

— איה"ש, הייסט עם, ווען משיח וועט קומען?

יא, דער פלאן אייז פראָסט און פיין;
נאָט זאָל טאָקע געבען!
א הַקְפָּה ווועט דאס ווין
נאָר נישקעה בַּלעבען!...

V.

פון אונטער דער קייפע אַטשאָטען און רעדעראטען פון
דער "עקספֿערדִיצְיַע" קרייכט אַרוֹים אָונָגָאנֶדָּע.
דער שמש (אַיבְּערְדָּאַשְׁטָן):
— דו... טוֹעַטְנָה... וואָס קרייכְסְטוּ?

אָונָגָאנֶדָּע
(טוֹט אַשְׂוָאַרְץ=חַנְּעֻוְדִּינְג שְׂטוּבְּעַלְעַל):
— וואָרט... דו בִּזְמַת טאָקע געַרְבַּט... מײַן נַשְׁמָה
אַפְּעַר שׁוֹעַבְתָּן נָאָך אָון ווועט לאָנג נָאָך שׁוֹעַבְעָן אַיִּינִים יְוִידְשָׁעָן
עוֹלָם-הַתְּהִוָּה-לְעַבְעָן:

בענְרָאָבָעָן אייז אָונָגָאנֶדָּע שׁוֹין,
אָונָגָאנֶדָּע רֹוְהַט איין פְּרַיעְדָּען;
די "יאַזְאָגָעָר" אָון "נוֹיָן=זָאָגָעָר"
ויי בְּלוֹיְבָעָן דָּאָר בַּי יְזָעָן.

איך בין א צופאל נאר געווין
 און בין פערשוואנדען טאכען ;
 געליבען איי בי יודען דאך
 די אלטע, גרויטע מפה ;
 דאס „יאַ“ און „ניַן“ און יודישע
 ענינים, אינטערעסן ;
 ווּאָס ליעגען טיעַבַּי יעדערען
 און ביַן ביַן דערעטען ! ...

VI.

די קומטיזות-דינגע צילינדרען מיט די זידענע טליתים-יעך
 און די ערבות מיט די יארמעלקלען ווערען פערשוואנדען ...
 די פאנטזוע ארבײַט ... די פאנאראטמע ציהת זיך וווײַטער ...
 עם בעוויית זיך דער „דָגֵל מְחַנָּה הַשְׁמָרִיקָר“.

די בערשאדרער טליתים-וואָבער :
 עם שטרוייקען פאָבריקען, עם שטרוייקען זאָוואָדרען
 און מאָכען ייד-אַחת אַינְאיינעם ;
 טיר קאנען זיך בויישעטען אלין אונגעראָן,
 מיר ווילען ניט, זאָרפען ניט קיינעם ;
 אַנְיַדְעַנְגַּעַשְׁטַעַלְט וְזֶה אָנוֹ סְטַאַפְּ דִי מְאַשְׁנַעַן
 אַרְיָהָר נִיט צוֹ טְהָרָן זיך, ווֹי מָתִים ;
 אָנוֹן זֶאָל אַקְאָרְשַׁטְּ פֿרוּבָעַן אַגְּנַגְעַן מְדִינָה
 בעגעחן זיך אָתוֹן נִיעַ טְלִיתִים ? ! ...
 אוּהָר מַעַנְט אַיְיךְ קַאְטָאָוּסְלַעַךְ פֿרְעָהַלְבָעְ מְרַיְּבָעַן ;
 וּוֹאָס טְוִינְגָעַן דָאַ חַרְמוֹת אַיְן מְלִיכָות ?

א פשוטער ער עניין : פֿרֶוּבֶט, יְוָרַעַלְעַן, בְּלִיְבָעַן
אתן צ'יצ'ת, אתן צ'יצ'ת, אתן צ'יצ'ת!!!...

די מלאנימער סופרים:

תוינט זאגט וואס ווועט האבען די ווועלט פֿאָר אַפְנֵי
און ווי ווועט דער עולָם זיך פֿילָהָלָעַן
נאָר בלִיְבָעַנְדִּיגַּחֲאַטְשָׁבַּי אַחוֹדָש אָן פֿלְאָגָנִים
אתן גַּיְעַ מְוֹזָה אָן תְּפִילָן?!?!!

VII.

ערשטויינט פֿון דער שְׂרָעָקְלִיבְּעַר קָארְטִינְעַן, קוֹק אַיך זַיַּן
איַן מִיט דָּרְשָׁרָאָקָעָנָן אוֹיגָעַן איַן דָּרְרוֹוִיְטָן — אָן אַיך זַעַהַ:

עם געהט דער שטרײַק דער יְוָדִי שְׂעַר,
ער גִּיסְטַּז זיך אָן ער קִיְּקָעַלְעַט זיך ;
און צו דער שׂוֹהָל דער ווּבְּרָעְשָׁר
דָּעָגְרִיכְטַּעַר פֿוֹל מִיט שְׂרָעַךְ ;
די רְבִּיאַצְּן, די גְּבָאַטְשָׁע,
די זְאַגְּרָעַקָּע, די שְׂפָרָעַבְּיָקָע,
די העבָּטָם אָן די טְוָקָעַקָּע
אַ שְׁטָרִיךְ גַּעַמְאָכָט — אַנְעָק!!!

איַן דָּאָך אַוִּיפְּ דִּי שׂוֹהָלְשְׁמָשִׁים, אַוִּיפְּ די בְּעַדְעַר אָן אַוִּיפְּ
די הַוְּכָהָה-עַלְיהָ נִקְעַם אָוֹרָאַי שְׁוִין קִין חְדוּשָׁ נִטְן!!!

VIII.

נאָר גַּעַנְגַּ קְּלָעָרָעַן פֿון אָוּמְעַטְיָגָעַ זָאָכָעַן . שְׁמַחַת-תּוֹרָה איַן

היינט: און שמחת-הורה מוו מען זין פרעהלאיך, מען מוו זיין,
גען, און מען מוו טאנצעען בשמחה וב טוב לבב, און וויסט
אייהר וואס מסטאר ניט אום שמחת-הורה?

שיסען טאר מען ניט.

בעשיינט מיט דער זיו השכינה, שווימט אראים די לוייטערע
נשמה פונים בעל-המחבר פון דעם "של'ה הקדוש" — און מיט
פלאמ-פייערדינע אוותיות צינדען זיך אן פאר מיינע אויגען די
ווערטער:

"אַסּוֹר לְהַבָּעֵיר פּוֹלוּוֹידּ לְהַשְׁמִיעַ קֹול
לְשֻׁמְחָה".

משמעות או וווען ניט דער איסאָר פונים "של'ה" וואָלטען
יודען יאָ געבאָלעוייט זיך מיט פולווער לבבּור דער היליגער
הוראה אונזערער!

נאָר, ווי די מעשה איי, טארען טאר מען דאס ניט.

טָאַ עֲרַפְּיָלְטָ=וּשָׁעַ, קוֹנְדָּרָעַ,
אוֹנוּנָר בּוֹאָס וּוֹלָעָן,
אוֹן גַּעֲדָעָנְקָט: טִוְתּ פּוֹלוּוֹעַר
טָאַר מַעַן זֶיך נִיט שְׁפִיעָלָעָן.
פּוֹלוּוֹעַר איָז אַ חֲפֵץ,
וְאָסּ מַעַן דָּאָרָף אַתְּהָם בּוֹיְכָאן
כוֹ אַ צְיַעַל אַ רְעַכְתָּעַן,
כוֹ אַ צְוּוּק אַ הוֹיכָעַן...
חוֹזֶן דַעַם, שְׂוּסָעַן דָאָרָף מַעַן
וּוְלָדָעַ זְוַעַלְפַּ אָוֹן בּוּרָעָן,
שְׂוּסָעַן בִּיּוּעַ בְּלָבִים,
שְׂרִירַיְךֿ פָּוֹן זַיְהַ צְוַעַרְעַן;

אַבָּעַר, לְיעַפֵּעַ קִינְדָּעַר,
פֶּרֶעהַלְּךָ זַיְקָ צַוְּסָאַכְּעָן,
שִׁיםְעָן אַין דַעַר לְוַפְּטָעָן —
דָאָס אַיְזָה פַּסְטָעָן זַאֲכָעָן! ...

אוֹן מְדָאָרָף עַם נִיטָהָוָן.
אָזְוִי שְׂטָעָהָת אַיְגָם, "שְׁלָהָה חַקְוָשָׁה".

IX.

אוֹן וּוְיַדְעַר צִיהָת זַיְקָ דַי לְיעַפֵּעַ אַלְטָעַ קָאַרְוָסָעַל אוֹן פָּוָן
דַעַר בִּוּמָה דַעַרְהָעָרָת זַיְקָ דַעַר אַוְיְפָרוֹף: "יַעֲמֹד ... עַם בָּל
הַנּוּרִים!" ...

"— חַתְּנָה תָּוָהָה!"
דַעַי טָלוּת דַעַקְטָה זַיְקָ אַיְבָּעַר אַלְעָעַ
צְוָשָׁפְּרִוִּיט אַוְיָף זַיְקָ זַיְקָ גַּאֲטָסָם גַּעֲצָעַלְטָ ...
וּוְאתָה הַבְּרָכָה, — שָׁאַלְטָ אַבְּתִיקָולָ, —
אוֹ לְעַבְּעָן גַּלְקָלְךָ אַוְיָף דַעַר וּוּלְטָ:
גַּעַנְגָּ אַוְיָף נְסִים זַיְקָ פָּעַרְלָאָוָעָן,
פָּוָן חַיְמָעַל וּוְאַרְטָעַן אַוְיָפְּזָן;
גַּעַנְגָּ "וַיְשָׁלָחָה" זַיְקָ דַעַט אַדוֹן
אוֹן "וְאַתְּחַנֵּן" פָּאָרְזָן פָּאָן.
נִיט בּוֹנְגָת פָּאָר "בְּלָקְזָן" דַעַט רַוְקָעָן
פָּאָר "פְּרָעָהָן" — שְׁתָאָלְץ אַין מַותָּה שְׂטָעָהָת;
אַלְיוֹן, טִיט אַיְגָעָן קָרָאַטָּ אַין וּוּלְעָן
צְוָרְעַכְתָּ דַי שְׂוּעָרָעָ גַּלְוָתְקִיּוֹת.
וְאַל "עָשָׂוָה" שְׁאַרְפָּעָן זַיְגָעָ פִּיְלָעָן,
וְאַל "בְּלָעָם" קָלְנָגָעָן זַיְקָ אַין גַּלְאָק

אוֹן שִׁיטָּעַ שְׂוֹאַרְצָעַ מֵאַן אוֹן פַּעֲפָעַר, —
חוֹק, חֹק וְנַחֲחוֹק!
אוֹן פּוֹנְסֶם אַלְטָעַן "בֵּית=עֲבָדִים"
גַּעֲמָכְטַט אַסְוָם, פַּרְישַׁ אַן פְּרִיּוֹ,
שְׁטַעַהַט אַוִּיפּ, שְׁטַעַהַט אַוִּיפּ, הוַיְבַּטְאַן "בְּרָאַשִׁית"
אַטְמַעַנְשָׁעַן=לְעַבְעַן פּוֹן דָּאַם נַיְוָן"...

„אָנוּטָעֵר דַּבְּן“. .

טוקטוק=טוק! ... ווער קלאטט און טהיר!
„איך“... און ווי א זויבער
פלחת אַרְיוֹן אַ כָּרוֹב צו מיר:
— שלחטמְנֹות! גִּבְעָר!
טען און פעדעל און פאָפֶר
טייט אַ מאָה גְּרָאָמָּעָן, —
אַ פִּיעֻעַנְתָּ אַוְּפָרָם דָּיר
פָּוֹן דָּעַר לַיְעַבְּרָ בְּתַחְיָה ...
גראָטָעָן ווי די פְּלָאָטָעָן,
היַיְמָעָ, לעבעדריגע, סְגָּלוּחָת
און עַס פָּונְקָעָלָט אַוְּן עַס פְּלִיהָת
וּוְאַ בְּלִיטָץ אַוְּן הַטָּעַל ...
נָאָה! — אַוְּן וּוּרְטָ פֿערְשׂוֹאָוְנְדָעָן גָּרָךְ ...
* * * * *
צְוִיבְּעָרָ=כְּוָלְדָעָר וּוּנְגָעָן מָר
איַן אַ זְּבָעָן דְּרִימָעָל ...
און איך זעה... איך זעה — דָּרְקָוּוֹקָט
פָּוֹן אַ פְּרִיד אַ שְׁטִילָע;
אוֹיְף אַ בְּלָאָהָעָן וּוְאָלְקָעָן לַיְעַנְתָּ
אוֹיְמָגְעָשְׁפָּרִוִּיטָן דִּי מְנִילָה.
שְׁרָפִים שְׁטוּחָעָן מְחַנּוֹתְזָוְיָוִוִי
און, ווי עַפְעָם פָּוֹן אַ נְיָם,
קְלִיבָּעָן פֿערְגָּעָנִינְגָּעָן,

הערעדנדייג זוי קונגציג דארט
 טראדי ליענט ווארט נאך ווארט
 מיט' אלטען ניגון...
 ברובים, קליגנווארג, אויר דערבי,
 רוישען זוי די שטראטען, —
 און א דונגער=גראנערוי
 געהאט בי יעדען "המן"...
 צו דער סודה שטעהט א טיש
 ברײַת שוין, אָנגעלֿאָרְעַן
 אָהָן אָ בְּרִינְג — מיט ווֹסֶעֶן
 קְוַיְלְעַטְשָׁעַן אָהָן פְּלָאָרְעַן...
 שטערען זינגען שורה זיט
 אָהָן מָולְתָּה טָאנְגְּזָעַן...
 אָסְהָר זִיצָט, פְּרוֹבָט זָוִין, קְנָאָקָט נִיט
 שְׂוִילָט אָהָן עַסְטָטָאָרְגְּזָעַן.
 אָהָן, בעזְוִירָט מִיט הַיְמָעֵל=פְּרָאָכְט
 פָּוֹנְגָּס פְּמָאָכְבָּוֹר,
 פָּוֹן צְיוּוִי הַמָּן=טָאָשָׁעַן מָאָכְט
 זַי אָ מְגַנְ-דּוֹד...
 די שְׁוָנְתָּה יַעֲקֹב בְּלִיהְתָּ,
 שְׁיוֹנָט פָּוֹן זִיסְעַן פְּרִיעַדָּעַן...
 * * * * * * * * * * *
 נִין, עַס גְּרָאָמָט זַיְד עַפְעַם נִיט,
 מִינְעַ לְיֻבָּעַ יַודָּעַן!...

" — אָוי, נִיטָּא דַי כְּחֹות ווֹאָט מִיחְדָּעַל-וְוַיְוַזָּו" — זָאנְט
 אָ יַודָּעַן, לְיֻגְעַנְדָּרִין אַיְן קְוַמְפָעַט.
 נִיטָּא — מוֹזָעַן זַיְדָה זָוִין — נִיטָּא מְעוֹהָר דַי זִיסְע
 קִינְדָּרָעַ-חְלוּמוֹת מִיט וַיְעַרְעַ לְיכְטִינְגָּעַ בִּילְדָּעַר, מִיט וַיְעַרְעַ
 קְלָאָהָרָעַ, לְיֻבָּעַ גַּעַשְׁטָאָלְטָעַן...

א שוערעד, הארטע האנד לענטן זיך ארויף אויפֿן אקסעל,
און זברזנות פון דער וויטער פערנאנגענהייט פערבינדען זיך און
מיישען זיך צוינוף, מיט דער בליכער און דונקעלער פראוז פונט
דונקעלען, וואכעדייגען לעבען ...

*

* * *

צייטען ביטען זיך. דאס איז א כל גדוֹל פון דער אלטער
באבע-היסטאריע; און זי דערוויזט עם מיט מווונדרער סיטנעם.
די אלטיטשקע איז אבער ניט דורךאים שטרענע און
ערנטש אוי זי עם פאסט טאקט פאר איהר. ציטענוויז, און
אפשר ניט-וואילענדיג, וויצעלט זיך גאר ניט שלעכט און רופט-
ארוים ביימ ליעור א שמיבעל אויַף די ליפען ... עם מאכט ניט
אוים א קראומען, א ביטערען שמיבעל ...

אט הערט א וויטץ:

אין יאָהָר 1672 איז אינַס קעניג-פֿאלָץ אין דאָרָף פֿרְעָז
אַברָאַושָׁעַנְקָאַיִע פֿאַרְגָּעַקְוָמָעַן אַסְעָנָע, אַיבָּעָרָאַל אַעֲלַתְעָנָע
אין יונָע צִיטָעָן, ניט גָּאָר אין די ווּוִיטָע גַּעַגְעַנְדָּעַן פָּוָנָם וְוַיְלָ-
דָּעַן אַוְן פֿינְסְטָעָרָעַן שָׁאָנָר, גָּאָר אוּיך אין די העכְסָטָע קְרִיאָעַן
פָּוָן דָּעַר אַלְטָעַר קְיֻיְיר-דְּרוּידָעַן מָאַסְקוּעַ.

אַיִּינַס הוּיַּף-בָּאַלְגָּאָן, וְוָאַסְתָּה אַטְמָע זיך גַּעַרְפָּעַן .קְאַטְמָע-
דִּינְגָּאֵיאַח אַרְאָמִינָאַ, אַיִּז גַּעַנְגָּעַן אַטְעַטָּעַר-שְׂטִיקָטִיק טִיטָן
קְוָנְצִינְגָּעַן נָאָמָעַן .אַרְטָמָאַקְסָעַרְקָמָאָוּוֹ אַדְיָוּסְטוּוֹאַ.

❖ ❖ ❖

פְּשָׁוֹת נִירְעָדָת — "פָּגָרִים-שְׁפִיעָלֶ".

דער צאר אלעקסוי מיכאליאויטש מיט דער קענינין און
מיט די קינדרער און אין'איינעם מיט זי די גאנצע דעםאלטיגע
הייך-אристטאקראטיע זענען געוועסען און געליבען נחת פון דער
וואונדרער-שעהגער פארשטעונג.

די טרוופע איז בעשטאנען פון 64 קינדרער, און רעשהיסאָר
אייז געווען דער לְטַהֲרָאַנְשֵׁעַר פָּסְטָאָר גַּרְעָנָאָרִי, אַ מעַנְשֵׁךְ,
וַיְיַזְוִי סְיֻוִיְזִמְאָיִם, אַ מּוֹמָחָה אֵין דָּעַר מְגַלְּהָה. אַ סִּימָן דָּעַרְצָוּ:
לוּטַ דָּעַם בְּעִפְּרָהָלְ פּוֹנְסָ צָאָר, הָאָטַ מְעַן דָּעַם פָּסְטָאָר, אַלְסָ
הָאַנְאָרָאָר, אַרְוִיסְגַּעַגְבָּעָן פִּון קָאוֹנָא 40 שְׂוִיבָלָעָן פְּעַלְכָּלָעָךְ
וּוְאָסָ האָבָעָן בְּעַטְרָאָפָעָן דַּעַמְּלָאָלָט גַּאנְצָע הָנוּדָרָעָט רַוְּבָּל מִיטָּ
אַ צְוָנָאָבָ פִּון נָאָךְ אַ פָּאָר פְּעַלְכָּלָעָךְ בְּמַקְחָ 8 רַוְּבָּל, אַון דָּאָסָ
וּוְעָרָקְ אַלְיָין, די "אַרְטָאָקְסְּעַרְקָסְאָוָא דִּיְסְטוּוֹאָ" הַיִּסְטָמָט עַם, אַיז
בְּעִפְּרָהָלָעָן גַּעַוְאָרָעָן אַיְנְבָיְנָדָעָן אֵין סָאָפִיאָן-לְעָדָר, בְּעִפְּרָזָט
מִיטָּ נָאָלָרָעָן אַרְגָּאָמָעָנָטָעָן. — אַ כְּבָד, וּוְאָסָ די מְגַלְּהָה הָאָטָ
נִיתָ גַּעַחַת וַיְנַטְּ דִּי וּוּלְטָ שְׁטָעָהָט.

וּוְאָסָ, אַיְגָעָנְטָלְךְ, אַיז אַזְוִי גַּעַפְּצָלָעָן אֵין דָּעַר "דִּיְסְטוּוֹאָ"
דָּעַם צָאָר אלעקסוי מיכאליאויטש? מְרַדְכִּים גַּדְולָה, הַמְּנָסָ מְפָלה,
צִי וְשְׁתִּים לִיכְתָּגָעָר שְׁמָעָרָעָן? ...

בְּלִי סְפָק, הַוִּיךְ-קָאָטָמִישְׁ האָבָעָן גַּעַמוֹת אַיְסָוָעָהָן די אַלְעָ
64 אַקְטְּיָאָרְלְךְ, אַנְגָּעָתָהָאָן אַון אוּמָנָשְׁלִיְעָרָט אַלְסָ, "פְּעַרְזָאָגָעָן"
פִּון דָּעַר אַלְטָעָר מְגַלְּהָה. לְאָכָעָן אַיז גַּעַוְאָן פִּון וּוְאָסָ, אַבָּעָר
בְּעַצְם פּוֹנְסָ אַיְנָהָאָלָט וּוְאָסָ אַיז גַּעַוְאָן אַזְוִי נְתָפְּעָל צִוְּ וּוּעָרָעָן?
מִיטָּ יְוָרָעָן אַיז דָּעַר צָאָר בְּעַקְעָנָט גַּעַיוֹעָן שְׁוִין פִּון לְאַנְגָּ

דרה הייפט מיט ווילנער יודען, וועלכע האבען געהאט די זיבת צו ועהן איהם פנים אל פנים בי דעם טריואומף אין ווילנא נאך זיין נזחון אין דער מלחתה מיט פויילען.

צו האבען בי איהם מיט וואמס ניט איז ניט נושא-חן געווען די ווילנער יודען — וויסט מען ניט; נאך דאס איז בעוואסט, איז די דעם אַלדייגע ווילנער שווארצע מאה האט גרייליך געפונען חן און ליטוואָלנקייט אין זיינע לייכטיגע אויגען, און ווען פון די דראָטיגע זובראוּזינצעם איז אַנגעקומוּן אַ בקשה, איז מען זאל יודען פערוועהרען וואָהגען אין ווילנא, איז אַבגעגעבען געוואָרען אַ פריקאָז: “די יודען אַרויישקען פון ווילנא און ערלייבען זי צו בעזען זיך הינטער דער שטָאָרט-גַּדְעָנָעָץ”, — ווי אַין פֿאָק שטעט: מהוֹץ למחנה.

— גוֹאָלָד! — האבען געקלאָנט די ווילנער יודען, —

געַשְׂנָהָט צו נאָט:
„גוֹאָלָד, טאָטענֵי, מײַנְעָר!
וּהִיאֶסֶט, הִינְטָעָר דָּעַר שְׁאָדָט?
נָאָר מְעַשְּׁה-צַיְנִינָּר!...”

ווי אַיהֲר זעהט — פונקט דער היַפְּךָ פון דעם, צו וואמס עם האט זיך דער קָלָעָהרט מיט כמה יאָהָר שפֿעטער אָונְזָעָר אלטער גַּטְעָר פְּרִינְד, דער גַּרְאָפָּא אַינְגָּשָׁיְעָו. צִוְּתָעָן בַּיְתָעָן זיך: פְּרִיהָעָר — מְעַשְּׁה-צַיְנִינָּר, דָּעָרָנָּאך — מְעַשְּׁה-אָרָעָטָאָנָּט... נָאָר אוּבָּה בי דער פָּאַרְשָׁטָעָלָונָג פון דער “אַרְטָאָקְסָעָר”. קְסָאָוָא דַּיְסָטוֹאָא” איז געווען אוּיך דער פִּירְסָט שאַחֲאָזָוּסָאָי, דער עַרְשָׁטָעָר רָמְשָׁעָר וּאֵיעָוָדָא אין ווילנא, האט ער בְּפִירְשָׁ גַּעַמְעָנָט זָאנָעָן:

— זעהט, ווי צייטען בליטען זיך. המן הרשע האט גע.
וואלט אויס'חרג'ענען די יודען פון גאנץ פרם ומדי, און איך
האָב מיך בעונגגענט מיט אַרְזִיסְטְּרִיבְּעָן דאס בִּסְעָל וּשְׂרָאַקְּלָעָך
פון ווילנא. איא, וואָס פֿאָר אַ גּוֹטְהָאָרֶין איך האָב!

און וואָס האָבָעָן גַּעֲטָרָכְטָמָט די ווילנער יְוָרָעָן?

ווער וויסט, אפשר אויך טאָקען: "שָׁא, וואָס אֵיז דָעָר
ליָאָרָעָם? אָוָן אֵין שְׁוֹשָׁן-הַבִּירָה, אָהָן מְרֻדְכִּין מִיט אַסְתִּיְ'ן,
וואָלָט בַּעֲסָעָר גּוֹעָעָן?"

און אַ זִּיסְעָ לְוִיב גַּעֲשִׁיקָט
צַו וַיְיַעֲבָעָן נְאָמָעָן;
וְאָס עַר האָט וַיְיַעֲגַלְיוֹקָט
מִיט אַ גּוֹשְׁעָן חַפְּנִי..."

דָעָר גַּלְגָּל-הַנֶּפֶשׁ, אַדָּעָר. ווי רופט מען דאס, די עוֹוָאָ
לוֹצִיעַ, פּוֹנִים הַמְּנִים טִיפְטִיכְעָן צַו בַּעֲמָעָרְקָעָן אויך אֵין אָנוּעָר
צִוְּיָוָת.

לְמַשְׁלֵח — בָּאַבְּרִישְׁטָטְשָׁוּוֹ-פּוֹשְׁקוֹן.

ווען אַיוֹוָאָן גַּרְאָוִי האָט אַינְגְּנָעָנְעָמָעָן פָּאָלָאָצָק, אָוָן מעָן
הָאָט אַיְהָם גַּעֲפְּרָעָנְט, ווי וְאָלָל מעָן זִיךְעָן מִיט די דָאָר-
טִיגְעָן יודָעָן, הָאָט עַר גַּעֲנָמְפָּעָרָט: " — ווֹיל זִיךְ וְעוֹר שְׁמָר' —
שְׁמָרָת; נִיט — וּוְאָרְפַּט אֵין טִיךְ אַרְיָוָן". קָרְץ אָוָן גּוֹט.

אַיוֹוָאָן אַיוֹוָאָנוֹוִיטָשׁ בָּאַבְּרִישְׁטָטְשָׁוּוֹ-פּוֹשְׁקוֹן אֵוֹ בַּי גַּרְאָוִי
אַ יְעָגָעָר גּוֹעָעָן, פֿאָר בְּלָט פְּלָעָנְטָעָר בּוֹדָאי זִיךְ נִיט שְׁרָעָקָעָן.

היינט אָז מען הייסט דערטראינקען יודען, בעדראָף מען דאָך זיין
אַרײַזְח אַויפֿ זיך אַלְיַין אַבְצְיוֹאָגְעַן זיך פָּון אָזָא דְּבָר-מְצֻוֹה, נַאֲך
מִיט אָזָא תָּעֲנוֹג דְּעָרְצָו.

אייז דְּאָס גַּעֲוָעָן איין יָאָהָר 1563, אוֹן איין 314 יָאָהָר
אָרוֹם האָפְּעָן מֵיר דְּאָס פָּערְגַּעַנְגַּעַן צָו וְעוֹהָן אַ בְּאֶבְרִישְׁטָשְׁעָן,
פּוֹשְׁקוֹן, וּוֹאָס שְׁרִימָט איין „נַאֲוֹאַיָּע וּוֹרְעַמְּיאָת“ חִיּוּקִים אוֹן שׂוּעוּרט
בְּיִים עַלְתָּעָר-עַלְתָּעָר-זְיוֹדָעָן בִּיטְשָׁ-שְׁטָעָקָעָל:

געַמְתָּש אָן פָּטְשַׁטְשָׁ אַיהם אָונָן אַ בְּרָעָג
חַאְטָשָׁ אָין בִּיְדָע בָּאָקָעָן;
וְאַל עַר אַוְיָפְּ זְגַלְיָבָעָן וְועָג
ברָעָכָעָן הַאָלָו אָונָן נַאָקָעָן.
וְאַלְעָן שְׁטִיקָעָר=זְווֹיָוִיָּה דִּי הַוִּוִּיט
שְׁרוּם פָּון אַיהם רַיְסָעָן;
אוֹם' בְּרַחְמָנוֹת' דִּיג אַוְיָפְּ טְוִוִּיט
טִוְּטָ נַאֲגִיְּקָעָם שְׁטִיְּסָעָן.
וְאַל עַר שְׁלִוְגָעָן גַּיהְנוּם=לוֹטָט,
איין אַ קַּעַסְעָל וְיעָדָעָן,—
אוּבָעָר הַאְטָשׁ וְזָעָם גַּעַרְבָּט
טרָאָכְטָעָן שְׁלָעְכָּטָס אַוְיָפְּ זְיוֹדָעָן!

אוֹמְגַעְקָעָהָרָט, עַר טָעַנְהָט דִּי גַּאנְצָעָ צִוִּיט, אָז עַל-פִּי
יֹשֶׁר דָּאָרָף מעַן יודָעָן אוֹיְיךְ גַּעַבָּעָן... דְּאָס, וּוֹאָס מעַן וּוּעָט
מִסְתְּמָא אַלְעָמָעָן גַּעַבָּעָן — איין סְטָאַלִּיפִּינָס פָּאֶרֶלָאָמָעָנט.
סְ'אָר גַּוְטָהָאָרֶץ דְּאָס איִז, — זַאֲגָט דָּעָר קְיֻעוּוּרָ רַאֲשָׁ-
גְּלוֹתָא. לְאַזָּאָר בְּרָאָדְסָקָי, זַיְצְעַנְדָּוִינָג בַּי אַבְעָוָגָן מִיטָּ יוֹזְעָפָא-
וּוּתְשָׁעָן, — סְ'אָר אַ גַּוְטָהָאָרֶץ, סְ'אָר אַ רְיִינָעָ, בְּשָׁרְיָעָ נַשְּׁמָה;
גַּעַזְנָד וְאַל עַר זַיְן!...

און נאך א מיטעל!

בשעת איוואן אווונאנאייטש האט געהאלפערן ווארפערן די פאלאצקער יודען אין טיך אריין, ועננען געשטאנען דערביי, קוקענדינג אויף די אינטערעסאנטש סצענען, צוויי גרויסע לייט פון גראזוניס חבריא: דער באירין אנדררי וואסיל'עויטש און דער באירין פיאדאר מיכאל'אויטש, בידיע פון דער משפחה טרופעツקי. מעגליך איז אלין, ווען עס וואלט זיך געוענדט און זיינט גוטען ווילען, וואלטען זוי דערוף ניט מסכימים געוווען; היהות אבער דאס האט געהיסען טהון דער צאר, האט מען גע-טוויזט שטעהן און אכטונג געבען, און קיין איינציגע יוריישע פאה זאל ניט דערוועגען אroiושטעהקען זיך פונס וואסער.

— צי, סלאוונא, וואנוישא! — האבען זוי אונטערגע-געבען חشك איוואן אווונאנאייטשען, — טאפי, טאפי איה, פרא-קליאטיך!... טאק, טאק, סלאוונא, וואנוישא, ליהא!...

יודען און רוסלאנד מרענתקט מען איצט ניט נור אין פא-לאץק; און טווענדער מיזבען דאנגלען זוי זיך מיטז מלאך-הטהה, אט-אט געהט מען צום גרוור... און ווער-זשע געהט מציל זיין זוי פון טויט-געפאהר? די ביידער באירין'ס אַנְאָוָר-אָוָר-אייניקעל,— דער פירסט יעונגערן טרופעツקי, א פילאוזאף און, זוי מען זאגט, טאקו א גאנץ אַרְעָנְטִילְבָּר מענטש.

זיין יודען פון דערטרונקען צי ווערען?

— ביסלעכוויז. א ציה געההאן און אַבְּגָנְעָרוֹת זיך און וויידער א ציה געההאן...

און וווײַיסט אַידָּר, אוֹף ווֹאֶם נַאֲךְ פָּאֵר אַנְּאָפָּן ?

נוֹטַ נָאָרִישׁ אָוֹן נִיטַּ שְׁלַעַכְתַּ גְּעוּווֹים :
פְּרוּ דַּי פִּישׁ אָן טִירַ נִיטַּ שְׁרַעַקְעַן ,
פָּאַמְּעַלְיךָ צִיהָן פָּאֵר דַּי פִּים ,
דַּעַם קָאָפַּ גְּעַלְאֹות אַין וּזְאָסָעַר שְׁרַעַקְעַן ...

יא, מִינְעַ לְיעַבָּעַ פְּרִיְינְדַּ, צִיְּטַעַן בִּיטַעַן זַיְקַ!

צִיְּטַעַן פְּלִיהַעַן יָאָהָר נַאֲךְ יָאָהָר ,

צִיְּטַעַן פְּלִיהַעַן וּוּ דַי שְׁטַרְאַמְּעַן ;

אָוֹן גְּעוּוֹחַגְלִיךָ יְעַדְעַר דָּוָר

הָאָט זַיְקַ זַיְן בְּעַשְׂעַרְתַּעַן חַמְּן .

אַיְיָנַם נַאֲרַ בְּלִיְבַּטַּמְּ : זַיְן לְיעַבָּעַן נַאָמָעַן .

— אַונְגַּעַר אַלְטַעַן אַפְּעַקְעַן —

אַצְּטַעַן אָן אַיְבָּיגַ רְחַמִּים בְּעַטְעַן .

עַר וְאַל אָנוֹנוֹ דַּעַם חַסְדַּתְהַן תְּהַן —

פָּוֹן דַּי גַּוְּטַע הַמְּנָסְרַעַן רְעַטְעַן

(וּזְאָסָמְרַר הַאֲבָעַן אָהָן אַ שְׁיוּר

אוֹףְּ דָעַר וּוּלְטַעַן פָּוֹן זַיְגְּלַטְעַן) ;

פָּוֹן דַּי בְּיַוְּעַ וּוּלְעַן מִירַ

וּוּ גְּתַם אָוֹן אַלְיָן זַיְקַחְטַעַן ! ..

דער רוייטער געלעכטער.

(או שלום=עליכם יובלעאום).

את איו ער, ליעבע יודען, את איו דער אמת'ער, עכט.
 יודישער, רוייטער געלעכטער!
 דעם 11-טען אקטאבער 1883 האט ער זיך א נאם גע-
 טהאן פון שלום=עליכם הארץן.
 אוון פינפֿ אוון צוואנץיג יאהדר האט ער נויט אויפגעהערט
 צו פלייסען איבער די יודישע גאטטען.
 א געלעכטער מיט קרייעמעניעם, א געלעכטער מיט יאטש-
 ערקעם.
 א געלעכטער, וואם האט געקיזעלט מיט קאלטער, אויס-
 געדארטער, אויסגעונגערטער פינגעער.
 א געלעכטער, וואם האט געוואַלט שטעהן אוון בריהען ווי
 מיט צוניג'הטער נאָדרלען.
 א געלעכטער, מיט וועלבען עם לאָכט יענען, בי וועמען
 דער תלין מאָטיעוועט-איום די קישקעם*).

Bowels (*)

אַט דָּאַס אַיְ גַּעֲוָעַן אַיְ פַּעֲרָלוֹיף פָּוּן פִּינֶּפֶס אַוְן צְוֹאָנְצִיג
יַאֲהָד שְׁלֹסֶם-עַלְיכֶם גַּעֲלָכְטָעַר.

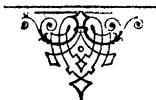
אוֹן אַוְ דָּעַר גַּעֲלָכְטָעַר אַיְ רַוִּיט וּוְ בְּלֹטַס אַוְן הַיִּסְס וּוְ
בְּלֹטַס — דָּאַס הַאַט מַעַן בַּעֲמַרְקָט עַרְשָׁת אֵיעַט.
איַן פִּינֶּפֶס אַוְן צְוֹאָנְצִיג יַאֲהָד אַרְוּם.
אוֹן וּוּאוֹ?

עַרְגָּעַן אַיְוֹפֶס אַסְטָאנְצִיעַ בַּאֲרָאָנוֹוִיז!

בְּנָאָמָנוֹת, אַ גַּעֲלָכְטָעַר!

אַ פְּלִיְשָׁרָאֵל-גַּעֲלָכְטָעַר!

אוֹן שְׁוִין-זְשָׁע אוֹיךְ אַיְ צְטָ וּוּטַשׁוֹם-עַלְיכֶם בְּלֹטִינְגָּעַר
גַּעֲלָכְטָעַר וּיךְ אַנְשָׁלָאָגָעַן אַן דָּעַר אַלְטָעַר, טַוְיבָּעַר, קַאַלְטָעַר
וּוֹאָנָר פָּוּן אַונְזָעַר קַאַלְטָבְּלָוְטָגְּקִיָּת אַוְן גַּלְיוֹכְנִילְטָוְגְּקִיָּת; אַן דָּעַר
שְׁוּוּרָעַר, שְׁוֹאָרָצָעַר חַמְאָרָע, וּוֹאָסֶס הַאַט שְׁוִין אַיְינְגָּעַשְׁלָוְגָּעַן
אוֹן אַיְפָּגָעַפְּרָעָסָעַן אַזְוִי פִּיעַל, אַזְוִי פִּיעַל בְּלֹטַס אַוְן מָאָרָךְ, גַּעַ.
וּנְדַר אַן חַוִּית פָּוּן דָּעַם וּוּסְטָעַן, עַלְעַנְדָּעַן, יַוְרִישָׁעַן מַחְפָּר ?!
דָּעַר גַּעֲלָכְטָעַר, דָּעַר גַּעֲלָכְטָעַר, דָּעַר הַיִּסְעָר, רַוִּיטָעַר,
יַוְרִישָׁעַר גַּעֲלָכְטָעַר ! ...

ברוך הבא און זיין געזונד.

...אייז דאס געווען, דערצעעהלט מען, א שמחה, וואַס
אנ'אויג האט נאָך אויננס ניט געוועהען און אַנ'אויער ניט געהערט
אויף קיין ציגיינגעשער חתונה פנימ' ברענ' טיך פרוט ביזן ברענ'
טיך דנייעסטער. איבער די פערדרארטוע וויינשטעקען און מאַבָּאַק-
פלאנטאַצְיָעַם האבען זיך געדראָעת די ווילדע שנעעד-שׂוֹרְעָם
געברומט, געפִּיפֶּט אין געוונגגען:

פֿוֹן דֵי קְרוּמָע זְמַפְּעָן-שְׁלִיפָּעָם,
ברונגענס, קעלערס קירכט אַרְוִיָּס
לוופֶּט און פְּלִיהָת, טויקִים, קלְפָּות,
רוֹתּוֹת, שְׁדִים, קְיִוּן אָנוּ גְּרוּסָן
מיַט רְעוּנָעָם אָנוּ מיַט פְּלַעֲקָרִי,
אָנוּ מיַט פְּוַיְקָעַן אָנוּ מיַט גְּלַעְקָר,
פְּדַבְּעַי צָום פָּאָרָאָרָד.
פִּוְהָרֶת אָנוּ דּוֹבָע, פִּוְהָרֶת אָנוּ דּוֹבָע
דָּעַם אַבְּ-אַבְּות הַחֲוֹמָאָה,
דָּעַם בֵּית=עַלְמָיוֹן=דְּעַפְּוּתָאָט
מִיטָּן, גְּנַבָּה'שְׁעָן מַאֲנְדָּאָט!
וְאֶל מען שְׁרוּיָעָן, פְּרַאַטְעַצְּטִירָעָן,
שְׁרוּיָעָן נָאָכָע פָּעַק פָּאָפְּרָעָן, —
עַר וּוּעַט בְּלִיְבָעָן פְּרָאָנָק אָנוּ פָּרָיו:
סְאָיו צְוִידְוָלָחּ דָּאָס מְרוֹפֶּעָג נְיִיךְ אַיִּהְסָט
אָנוּ דָעַר גִּתְהָנוּם בְּלִיְבָט אַיִּהְסָט.

חוליעט, קליפות! טאנצעט, מוייקט!
טאך א סודה, אַשְׁמָדָא!...

דרײַי טעג מיט דריי נעצט איז געגענגען די סערה. פשע.
נטישקעס און מאמאליינעם זענען געפליגען ווי פוינגעלאַך איבער
די דעכער. בעסאראָפֿער רויט-וווין האָט געפליזוחעט פון די פֿעַ
סער, ווי דאס יודישע בלוט איבער די גאָסען... און פֿערקראָכען
הינטער די אייוענס זענען געוועסען קישינעווער יתומים איז
אלמנז און שטיילוּקערהייד (רער גֶּאָרָאָדוֹאָזִי וְאֵלָן נָטָר-
הערען) אונטערגעבעאָמְקָעַט אַ מולְטָזָב דעם ניועם דעפּומָט, אַנוּ
געפּעהָר בוהָה הלְשָׁזָן:

פאָוּאָלָאָקָע, פֿאוּאָלָאָקָע,
בעלהָבִּית פֿון הִיגְעָן סְרוּם!
זַיְן זַאֲלָדָר אַין בְּיךָ אַ מְכָחָ
אַון אַין האָרְצָעָן אַ פְּאָגְרָאָס!

קיין שום צוּוִיָּפָעַל נִיט, דער ווֹאנְשָׁ אַין גַּעוּעַן אַנְיָרְנָס.
טער, אַ גַּעַטְרִיְעַר, טַאָקָע ווֹאָסָס'הִיסְטָט פֿון פֿוֹזְעָן האָרְצָעָן.
פאָוּאָלָאָקָע אַבְּעָר האָט דָּאָס גַּאֲרָנִיט גַּעַשְׂאָדָט. אַבְּגַעְהַולְיָעַט
דרײַי טַעַג מיט דריי נעצט אַון בעגְלִיט גַּרְוִיסָּאָרְטָהָג מִיט פֿוַיְקָעָן,
טַאָצָעָן, גַּלְעַקְעַר-קְלָאָנָג אַון שְׁרוּסִים-רוּמְפָלָעָן, האָט ער זַיךְ אַוּוּקָה.
גַּעַזְעַט אַין אַ סָּאָלָאָן-וּוְאָגָּאָן אוּיף "קָאָזָעָן-סְטָשָׁאָט" אַון היְידָא,
קיין פֿעַטְעַרְבּוֹרְגָן!

או דעם מְקוּרָן, פֿון זַוְאָגָעָן
סְ'קָוְמָעָן אַן קְרוּשָׁעְוָאָגָעָן
(קְעָגָעָן נַאֲכָת נִיט דִירְטָהָגָעָן)
די "עַכְתִּירְוִסְיָעָ" פְּאָהָגָעָן...
אוֹן קְרוּשָׁעְוָאָן אַין דּוֹמָע!

* * *

קרושעווואן אויז אין דומע, און די פֿעטערברוגנעד פֿעליעטָא.
ニסטען, זאלען לעבען, וויצען און זענען זיך מתחכם אין דער
טייעפער שאלָה: צו אויז דאס גוט וואס ער אויז דא, צו נײַן?
אוון פֿמעט אלָע ענטפערען בְּפֶה אַחֲר: «נִימְתָּ. מְחֻמָּתָ, אַדְרָבָה,
אט לאָמֵיר הָעָרָעָן, ווֹאָס ווּעָט ער טָעָנָהָן, דָּעָר הַבְּשִׁיטָ, אַין ווַיַּיְהֵ
אוֹיָ ווּעָט ער זיך עַרְלְיוֹבָעָן דָּא, אַין דָּוּמָּ...»

— ער ווּעָט זיך עַרְלְיוֹבָעָן, מִינְגַּע לִיעָבָע פֿרִינְדָּ, אַיהֲר
מענטז זיין וּכְעָר. די פֿרְאָנָע אויז אַפְּבָעָר נָאָר נִימְתָּ אַין דָּעָם, ווֹאָס
וועָט ער טָעָנָהָן אַוְן ווֹאָס ווּעָט ער זיך עַרְלְיוֹבָעָן. ווֹאָס-וּשָׁע
דָּעָן, — פֿרְעָנָט אַיהֲר? אַנְיָעָנְטְּפָעָר אוֹיפָע דָּעָם אוַיַּי, ווַיַּיְהֵ
דאָכָט, אַנְגָּעָנְרִיָּט שְׂוִין אַצְּיוֹת פָּוָן דְּרִיְ-פִּיעָר טְוִיזָעָנָר יָאָהָר
צְרוּקָ, ווּנְגַּסְטָעָנָם אוֹיָ לְאָנָגָן ווּפִיעָלָעָם עַקְוִיסְטָרָט דָּאס אַלְטָ-
אַלְטָ בְּכָעָל, אַין וּוּלְכָעָן עַמְּ דְּרַעְצָעָהָלָט זיך:

וַיַּהַי הַיּוֹם וַיַּבְאֵוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהַתִּיצְבָּעַ עַל הָאָ-
זָעָנָעָן גַּעֲקָוּמָעָן נָאָטָם לִיעָבָע קִינְדָּעָר, די מְלָאָכִים, פֿאַרְשְׁטָמְעָלָעָן
זיך פָּאָר זַיַּן לִיעָבָעָן נָאָטָעָן. «וַיַּבְאֵוּ גַּם הַשְּׁטָן פְּתָחָכָם» — אַיִּז
דָּעָר שְׁטָן, אַמְּפָלָה אַיהֲרָם, אוֹיָק גַּעֲקָוּמָעָן צְוֹאָטָעָן מִיט זַיִּ.

קַעְנְטִינְג אַיִּז דָּאס גַּעֲוָעָן נָאָך אַיִּז יְעָנָע צִיְּוָעָן, ווֹעָן אוֹיפָנִין
הַיְמָעָל הַאָט מַעַן נָאָך גַּעֲהָאַלְטָעָן ווּפִיעָלָעָט נִימְתָּ אַיִּז פָּוָן דָּעָם פָּאָר-
שְׂוִין מִיט די בְּרִיּוּתָ, שְׁוֹאָרְצָעָ פְּלִיעָנְגָעָל, אַין דָּעָר לְאָנְגָעָר,
שְׁוֹאָרְצָעָר זַוְּפָעָצָע מִיט אַפְּרוּם, חַנוּעוֹרָג שְׁמִיְּכָעָל (וַיַּעַן דָּאס
הַאָט גַּעֲפָסָט) אוֹיפָנִין די דִּינָעָ, בְּלִיְבָעָ לִיפָּעָן, מְפָלָל גַּעֲוָעָן זיך

מיט איהם איז חקירה-און-אמונה-זאכען און אלץ נאך ניט נט
גלויפט, או דאס איז א פשומער שוואָרץ-מאהיניק, א בלוטוינער,
א ווילדע ביזע היה ..

האט מען זיך צורעדט מפֿח אַיּוֹבִין.

— דו, שטן, זאנסטע: אַיּוֹב איז דער פֿאָר גוט און פרום,
ווילע עס לעבעט זיך איהם רוחיג און גליקין, און או מען האט
עלם-הזהה, איז ניט שועער אַבְשְׁפָּאָרָעָן אויף עולם-הבא? טא נעהם
אונ מאָך אַתְּ פֿוֹן זיין האָב און גוטס, עס זאל אַשְׁטֵינִין אויף
אַשְׁטֵינִין ניט בליעבען, און לאָמִיר זעהן, ווּאָס ווּעָט פֿוֹן דעם
אַרְיוֹסְקּוּמָעָן ..

— אַיאָ, שטן, עס העלפט ניט? אלָא ווּאָס? פְּשָׂוֶת אַ פְּאָ—
גראָם זאנסטע, איז ווּינְצִינְג? די זיהָן זוּינְעַן דער'הָרגְעַט, די טעלְבָּ
טער פֿערברענט, אלץ נאָך ניט גענְגָן? אַמעְנָש, זאנסטע, איז
בְּפַח צוֹ אלץ געועהָנט צוֹ ווּרְעָן, איז פֿערלאָנְגָּסְטָו אַז ער
אלְיוֹן זאל אַיבְּרָגְעָנְעָבָעָן ווּרְעָן אַין דִּין רְשׁוֹת? גוט, מען איז
הארָץ גְּלָוְסְטָו, און לאָמִיר זעהן ווּאָס ווּעָט פֿוֹן דעם אַרְיוֹסְקּוּמָעָן.
אונ דער שטן האט אלץ אַיבְּרָגְעָנְפְּרוּבָט מִתְּחַן אָונְגְּלִיכָּן,
ליְכַעַן מענְשָׁעָן. ווּאָס דער סְוִף פֿוֹן דעם אַין גְּעוּעָן — זוּיסְטָ
איְהָדָר.

דער פרומער מַחְבָּר פֿוֹנִים סְפִּרְתָּאַיּוֹב דער צְעַלְתָּ, או עס
האט ניט געהָאלְפָעָן. אַיּוֹב האט אַיבְּרָגְעָנְטְּרָאָגָעָן די גְּרָעָסְטָע
פֿוּנְגְּנוּנְגְּנוּנְעָן, ווּאָס אַמעְנָש אַין נאָך אַיְמְשְׁטָאָנד זיך פֿאָרְצְוּשְׁטָאָלְעָן,
אונ אַין פָּאָרט גְּעַבְּלִיעָבָעָן גוט און פרום, פרומער פֿוֹן אלְעַמְּעָן

אין'ס לאנד עז און אפילו אין גאנץ אראכביין.

* * *

— נו, און דער שטן!

דער שכל היישר אויה מהייב, או נאך אלעמען, ווי שוער
ס'אויהם ניט געווען, האט ער פארט בעדרארט קומען און —
איינס פון די בירדע — אָדרער מזדה זיך זיין אויף זיין מפללה,
אָדרער פרובען זוכען ניע פשטלעך מיט המצהאה לעך און סטראען
זיך דערוויזען, או ער אויה גערעבט.

ויהי היום און ער אויה געקומען טאקט, די פערוואשענע
אויגען זייןען! געקומען — אזי ווי אין איינער פון די הינע
ציטונגגען דער צעהלט זיך פון קרוושוואאנען — בלײכער עטוואם
פון געוויכט און אווי ווי אָבהענידיג אַ ביסעל. און אַט-אַ דָא אויה
שווין געקומען די רעכטער צייט פאר די בנ-האלhim אַרויסזומערע-
טען מיט הויכע און קלֿאָהרע דפורים און פערשוואָרטצען איהם
דעם פנים זייןעם...

און, נאָט דו לִיעְבָּר! ווֹאָס פָּאָר גְּרוּיְסָע אָן מעכטיגע
רעדנער-טָאָלָאנְטָען האבען מיט אַמְּאָל אַוְיפְּגַעַשְׁטָרָאַהָלָט אָן
אַ שָּׁאָט גַּעֲתָהָן זיך אויפְּזָן שְׂטָן פָּוּן אַלְעָזָר וַיַּתְּעַן!

עם האט דארט גערוישט און געקאבט, און געברענט,
עם האט זיך דער הימעל געוווענט ווי אַוועגעל...
עם האבען געציינען זיך טווענדער הענד,
געפְּלָאָטָעָט מְוִילְיאָנָען צְוֶפְּלָאָקְרָוּטָע פְּלִיעְגָּל...

עם האבען זיך רעדעם גענאסען ארום
וואו טיבען פון פלאט און וויניגען שועבעל ...
אונ ער איז געשטאנגען פערזוויקעלט איז געבעל,
דאס פנים פערדיעקט מיט די הענד, בלוייך און שטומ ...
אונ צייטענוויזו פלאגעט נאָר א פונק אויפֿן שטערען,
טוּט בְּלוֹט=דְּאַרְשָׁת אָזֶם, נאָר אַחֲן קְרָאָפֶט אָזֶן מַאֲכָט,
אַצְּאָנָק טְהָוָן בַּי אִיחָם אָזֶן פֻּרְלָאָשָׁע בַּאַלְד וּוּרְעָן,
אוּוּוּוּ אַגְּאָוָג פָּוּן אַוְאָלָף בַּי דָּעַר גַּאֲכָט ...

די פְּלָאָמְ-פְּיעִירְדִּינְעַ רְעֵדָעַם האבען זיך גענאסען און נָעַ.
נאַסְעַן אַיְינָע נאָך דָּעַר אַנְדְּרָעָר בַּיְז וּוּאַגְּעָן ער, דָּעַר שְׂוֹאַרְצְּעַר
ימָח שָׁמוֹ, האָט מְעהָר שְׁוִין אַיְוָסָהָאַלְטָעַן נִימָט גַּעֲקָאַנְט אָזֶן, נִימָט
וּאַרְטְּעַנְדְּרִינְג אַוְיף דָּעַם כְּשָׁרְ-פְּעִירְעַנְטָעַן הַאַלְוָאָזְנָקָעַן, האָט
ער זִיך אַוְאָרָף גַּעַתְהָאָזֶן מִיטְּזָן קָאָפֶט אַרְאָב אָזֶן פֻּרְשָׁוּאַנְדָעַן
גַּעַוְאָרָעַן אָזֶן דָּעַם וּוּיְתָעַן פִּינְסְּטָעַן אַבְגְּרוֹנְד.

וּאוֹ סְ-הַעֲרֵשָׁת נאָך אָזֶן קַעְנִיגַּט
דָּעַר אַלְטָעַר מִוּתָּם,
דָּעַר וּיְדָעַ פָּוּן אַלְעַ
מוֹקִים אָזֶן רְוֹתָהָן ;
דָּעַר נַחַשְׁ-הַקְּרָמָן, —
בַּיְ אִיחָם, בַּיְ דָּעַם אַלְעַ
מְקַטְּרָג, וַיְיָן גְּרוֹסָע
מְפָלָח בַּעַהַאַלְטָעַן ...

אָזֶן רַיְין אָזֶן הַעַל אַיְזָנָעָן אַוְיף אַלְעַ וּיְעַבְּעַן הַיִּטְ
לְעַן ... אַקְוֹל דְּמָמָה דְּקָה, אַוְאַנְדְּרָעָר-מְחוּהָיְרִינְג שִׁירָה האָט
וְיך צַוְּגָאַסְעַן אִיבָּעַר דִּי גִּינְגָאַלְדָעַן גַּעַוְעַלְבָעַן, אִיבָּעַר דִּי שְׁטָרָאָה
לְעַנְדָע עַתְהָעָר-טִיְּבָעַן ...

עם האט זיך געשאטען
 ווילבערנו ביסער
 א קרוושה א שטולע,
 א היל א וסער.
 אָנְגָּאַבְּקָלְאָנְג אָמִילְעֶר,
 פָּוֹן דִּינְעָם קְרִיסְטָאָל,
 ווֹאָם גַּעֲהַת פּוֹנְסְטִיעָן
 פֻּרְאַלְוּטְשָׁעָן טָהָאָל...
 עַמְּחַאְבָּעָן גַּעַוְנָעָן
 דָּעָר וּוְאַלְקָעָן דָּעָר גַּרְאַחָעָר
 דָּעָר גַּאְלְדְּעָנָר שְׁטָעָעָן,
 דָּעָר אַזְּוֵיר דָּעָר בְּלָאַהָּעָר
 עַמְּחַאְבָּעָן דִּי בְּלִיצָּעָן
 וּוְיִתְהַגְּנָעָן גַּעַיוֹמָט
 דִּי דּוֹגְנָעָן "אָמֵן"
 וּוְיִאָנוֹטְעַגְּנָעַפְּרוּמָט...

און מיט אמאָל...

נאָר אָמוֹנָגְעַרְיכְּת אָוֹן אָמוֹנָגְעַוָּאָרְט דָּעַרְהָעָרְט זִיך אָשְׁרָעָך.
 לִיבָּעָר, אָהָרְצְּרִיסְעַנְדָּעָר, בִּיטְעָרְדָּרְקָלְאָגְן!

פָּוֹן אָזְּוַלְבָּעָר-קָלְאָהָרָעָן וּוְאַלְקָעָנְדִיל בִּיְיִים סָאָמָע פְּסָאָ.
 חַפְּבָּיְד הַוִּיבְּט זִיך אַוְיֵף אָפְּצִיעָל מְלָאָכָל אָשְׁרָעָטָעָל, מִיט
 אָפְּאָר מִילְדָּע טְוִיבָּעָן-אוֹיגָעָן, מִיט אָפְּאָר צִיטְעָרְדִּינָּעָן רְוּזָעָן.
 פְּלִיעָנְעָלָעָן אָוֹן, אָוַסְגָּעַשְׁטָרָעָקָט דָּאָס דִּין, וּוְיִים הַעַנְטָעָלָעָן,
 שְׁרִיְמָט עַמְּט אַלְעָן פְּחוֹת זְוִינָעָן:

— אָהָא! בְּנֵי הָאֱלֹהִים! גָּאָטָס לִיעַבְעַר קִינְדָּרְעָר! פְּשָׁרְעָ,
 פְּרוּמָע, הַיְּלִינָע נְשָׁמוֹת, אִיצְט זְאַגְּנָט אַיְהָר שִׁירָה? אִיצְט
 הַאָלָט אַיְהָר רְעָדָעָס? אִיצְט שְׁטָעַכְט אַיְהָר אִיהָם דִּי אוֹיגָעָן,

דעם שוואָרצען רוצח? איזט, איזט?... וואַיזשע זענע
 איזהּ געווען פֿרִיהּער? וואֹו זענט איזהּ געווען דעַמְאַלְט, וועַנ
 מעַן האָט איהם געגעבען רשׂות צינְדרען און רַאֲכְבּוּעַן אַיּוֹבִים
 גוטס, דֶּרֶג'עַנְעַן אַיּוֹבִים קִינְדְּרָעַר, אַוְן אַיִם אַלְיִין פֿינְיִינְעַן מִיט
 די גְּרוּסְטָע אַוְן שְׁרַעְקְלִיכְסְטָע עַנוּזִים? דַּעַמְאַלְט הָאָט אַיזְהּ גַּעַז
 שוֹוְיגַען? דַּעַמְאַלְט הָאָט אַיזְהּ זַיךְ נִיט דָּרְרוּעַנְט אַוְאַרט,
 אַנְ' אַיְינְצִיג וּוְאַרט אַרוּסְוָאנְגַען פָּאַר דָּעַם אַומְנְגְּלִיכְבָּעַן! פָּאַר
 וּוְאַס-זַושׂ הָאָט אַיזְהּ דַּעַמְאַלְט נִיט אַוְפְּגָנְעָהְבוּעַן אַיעַר צָאַזְזָאַז
 רַעַנְדִּינְעַן קוֹל אַבְּצָוּשְׁטָעַלְעַן די שְׁרַעְקְלִיכְבָּעַ, מַעַרְדְּעִירְישָׁע גַּעַז
 וּוְאַלְט? עַמְאַט אַיְיךְ מַוְתָּח גַּעַפְעַהְלָט דְּרַצְזָוּ? פְּחַדְנִים! קְנַעַכְתָּ!
 אַיזְהּ הָאָט נִיט גַּעַקְאַנְט? גַּט, וּוְאַלְט אַיזְהּ וּוּנְגַסְטָעַנְט גַּעַתְהָוִן
 דַּעַמְאַלְט דָּסָם קְלֻעַנְטָעַ, דָּסָם אַיְינְצִיגַעַן, וּוְאַס אַיְיךְ אַיזְהּ דָּסָם
 נִיט פְּעַרְוּעָהָרֶט גַּעַוְוַעַן: מִילְיאַנְעַן, צַעַהַנְדְּלִינְגְּנָעַר מִילְיאַנְעַן אַלְעַ
 אַינְאַיְינְעַם אַרוּסְוָאנְגַעַן הַוִּיךְ אַוְן אַפְּעַן אַיעַר טַיְעָפָעַס מִיטַּגְעָפִיהָלָה,
 אַיעַר בְּרוּידְעַלְיכְּבָעַ רַחְמָנוֹת צָוָם לִיְוַעַנְדָעַן אַוְן אַיעַר אַלְגָּעַ
 מִיְוְנָעַם פְּעַרְלָאָגָג צָו דַּעַרְבָּאָרְעָמָעַן זַיךְ אַוְיפְּ אַיִּהְסָם... דָּסָם
 אַפְּיוֹלוֹ הָאָט אַיזְהּ אַוְיךְ נִיט גַּעַקְאַנְט?!... אַוְן אַיְצָט... רַעַדְ
 נָעַר! דַּעַנְדָעַר!... שִׁירָה-יִינְגָּנָעַר!... פּוֹעַלְטַזְשָׁע לְכָל-חַפְחוֹת
 דָּסָם אַיְינְצִיגְסְטָע: פְּעַרְוִיכְעָרֶט אַיְזָבֵן, אַזְמָהָר וּוּשָׁת שְׂוִין אַזְוֹנוֹס
 נִיט גַּעַשְׁעָהָעַן מִיט אַיִּהְם. אַיזְהּ הָעָרָט? דָּסָם אַיזְהּ אַיְצָט אַיעַר
 חַיְלִינְגָּעַר חֹבֶן. אַיְין מַאֲלָל פָּאַר אַלְעַ מַאֲלָל — דָּסָם דַּאֲרָפְט אַיזְהּ
 טַהָּוָן, דָּסָם מַזְוָּט אַיזְהּ טַהָּוָן!... .

*

* * *

אלְזָא, מִינְעַ לִיעַפְעַ פְּעַלְיַעַטְאַנְסְטָעַן? הָאָט עַפְעַמְט אַגְּרוֹן.

סען וווערטה די פראגע זועגען קרוושעוואָן'ען? ... שפיט איזס
דרײַ מֶאָל, טיינע געטרייע פריינד, און טרייסעלט אָב דעם
לעצעטען טראָפֿען טינט פּון אַיעִירָעָה פֿעדערן... סאיַז פֿאָרְהָאָז
עפָּעָם פֿיעָל וויבטְנְגָעָרָם אָן גַּעֲפָהָרְלִיכְבָּרָם...

צִוְּיָה אַוְּפָ אַיְּבָג אַוְּצָרוֹאָטָעָן
אוֹנוֹעָר אַלְטָעָן, שַׁוְּאַרְצָעָן שְׁתָן
מִיטָּ דִּי הַונְּדָעָרָט שַׁלְּאַנְגָּעָן=קָעָפָּ;

אוֹסְצָרוֹיָהָעָן אַיהָם דִּי צַיְהָנָר
אָן פֿעָרְשָׁלָאָגָעָן זַוְּ מָוֵת שְׁטִוְינָגָעָר
וְעַנְעָם בְּרוֹגָעָם, יְעַנְעָם קוֹאָל,
זַוְּאָוּ עָרְ שֻׁעְפָּט בֵּין הַיּוֹנָת זַיְן גַּל...

אָן פֿעָרְגָּעָסָט אַוְּפָ קְרוֹשָׁעָוָן'עָן;
סְׁזָעָט אַלְיָן דִּי פֿוֹיְהָיוֹתְשָׁהָגָן
אַיהָט אַשְׁלִידָעָר מְחֻןָּן פּוֹן דָּאָגָעָן
סְׁיַּעַטְנָאָגָעָן שְׁפָאָט אָן שָׁאָנָד
אוֹפְּגָזָמִיסָט פּוֹן פֿאָטְעָרְלָאָגָן...

זַוְּיָּ אַטְרָאָנָטָעָן, זַוְּיָּ אַשְׁקָרָבָעָן
זַוְּעָט עָרְ פֿוֹילָעָן אוֹפְּגָזָמָן, —
סְׁזָעָט זַיְן עַרְשָׁטָעָר "בְּרוֹךְ=חָבָא"
זַיְן, זַיְן לְעַצְטָעָר "זַיְן=גַּעֲונָדָן!"...

לייעדר פון דעם זידישען זשארגאנ.

פראלאג.

טִיסְטִיסִים! ... שָׁאת! ... אַיהֲרַ הַעֲרֵת? דָּאָס קְלִינְגָּע זַוְיִשְׁעָן זַוְיִכְּרָעָן גַּלְעָקָעָלָעָ קְלִינְגָּט אָוֹן קְלִינְגָּט
זַוְיִשְׁעָן דַּי פִּיכְטָע, גְּרִינְגָּע בְּלַעַטְעָר ... דָּאָס זַיְנְגָּט אָוֹן וּוַיְנְט, זַוְפְּצָט אָוֹן לְאַכְּט אַרְיִינְקָע, הַיְלִינְגָּע
נַשְּׁמָהְלָע, וּוֹאָס שַׁוְועַבְט אָוֹן פְּלִיחָת אַרוּם אַיְן דַעַר הַעַלְעָר,
פְּרִישָׁעָר אַוּוֹנְדִּילְוָפְט ... דָּאָס רַיְנְינְקָע, הַיְלִינְגָּע נַשְּׁמָהְלָע שַׁוְועַבְט אַיבָּעָר דַי פֻּלְדָּעָר
אוֹן גַּרְעַטְנָעָר, בָּעָרָג אָוֹן טַהָּלָעָן ... הַוִּיפְטָא-אוֹיף אָוֹן בּוֹיְנָט וּוַיְעַדְעָר אָוֹס נְלִיךְ אָוֹן שְׁמָאָלָע
דַי אַיְנְגָעְפּוֹיְגָעָן זַאנְגָעָן אָוֹן דַי זַוְיִנְגָעָן פָּוֹן דַי יַוְנְינְקָע
בְּוַיְמָעָלָע ... בְּעַשְׁפְּרִיזְט מִיטָּהָיוִי דַי פָּעָרְטְּרִיקָעָנְטָע אָוֹן פְּעַרְשְׁטוּבְטָע
בְּלַעַטְעָר פָּוֹן דַי נְרוֹיסָע, אַלְמָעָע עֲפָעָל אָוֹן אַיְלְפָעָרָט-בְּיַעַטָּר ...
צִיהְתָּ-צִוְנוֹרָפָא אָוֹן פָּעַרְמָאָכָט דַי שַׁעַתְנִינְקָע גַּעֲקָרְיְזְעָלָטָע
קַעְפָּעָלָעָעָ פָּוֹן דַי רְיוּזָעָן ... — שְׁלָאָפְטָא-איְין, שְׁלָאָפְטָא-איְין, מִינְגָע לְעַבְעָ קִינְדְּרָעָלָע —
וַיְנָגָט דָּאָס רַיְנְינְקָע, הַיְלִינְגָּע נַשְּׁמָהְלָע —
— שְׁלָאָפְטָא-איְין! ... מַאֲרָגָעָן, אָוֹ דַי וּוֹן וּוּעַט אַיְפִּגְעָהָן,
וּוְעַל אֵיךְ וּוַיְעַדְעָר קְוּמָעָן, וּוְעַל אַיְפְּמָאָכָעָן אַיְירָע פָּרֶשְׁלָאָפְעָנָע
אוּגָעָלָעָ, וּוְעַל אַבּוֹאַשָּׁעָן אַיְירָע קַעְפָּעָלָע מִיטָּהָיוִי דַעַם פְּרִישָׁעָר
וּלְבָרְנָעָם טָהָיוִי ... — אָוֹן אַיהֲרַ וּוּעַט זַיךְ וּוַיְעַדְעָר בָּאַדְעָן אַיְן דַעַם הַעַלְעָן

זונען-שיין, איהר ווועט זיך וויעדר ווארעמען אין די גאָלדנען
שטראהַלען ...

דאָס וילבערנע גלעקלע קלינגען און קלינגען ... וווער-
פֿינגעלעך מיט רוייניקע, בלויינקע, נאָלוּעַנְעַ און וילבערנע
קוֹוִיתעלעך אוֹיף די דִינְינְקָע ווַיְידְעַנָּע אָן סָאמְעַטְעַנָּע פֿלִיגְעַלְעַנָּע
פְּלִיחַעַן אָן פְּלָאַטְעַרְעַן אָן דָעַר לוֹפֶט ...
דאָס רוייניקע, הַיְילַעַנָּע נְשֵׁמַהַלְעַ שׂוּבְעַט אָן קְוַמְתָּצָו
צַו מִין פָעַנְסְטָעַר ...

— אָנוֹטָעַר, לַיְעַבְּר אָזְעַנְד דִיר, מִין קְרַאַנְקָעַר, מִין
טְרוֹוַיְעַרְגָּעַר, פֻּרְאַקְלָאנְטָעַר, פֻּרְאַיְמָעַטָּעַר יְוִדְיְשָׁעַר מַחְבָּר ! —
הַעֲרַט זַיךְ מִיר אָלִיעְבַּע, אָזְסַע שְׁטִימָע :
— אָנוֹרָם דִיר פָּוּן דָעַם בָּאַרְגַּן, "פְּרַמְּל", פָּוּן טְהָאַל
שְׁרוֹן" ! —

אוֹן אָגָאנְצָעַר הוַיְוַעַן ווַיְיַינְקָע לַיְלַיְעַן אָן רְוִיְינְקָע רְיוַיְעַן
שְׁטִימָע זַיךְ אָוִים אוֹיף מִין שְׁרוֹבְ-טִישְׁ ...
אַיךְ נָעַמָּה אָרָאָב פָּוּן דָעַר ווָאָנָר מִין פִּידְעַל — דַי אַלְטָע,
הַיְילַעַנָּע האַרְפָּע, ווֹאָס אַיְזָאָמָל גַּעַהַאַנְגָּעַן אוֹיף די ווַעֲרַבָּעַס
בְּיוּסָם בָּרְעָג טִיךְ אָן בָּל ...
מִיןַעַ בְּלִיאַכָּע, דַּאֲרַע פִּינְגָּעַר הוַיְבָעַן אָן צַו צִיטַעַרְעַן אוֹיף
אַיהָרָע אָנְגָּעַצְוִוְגָּעַן גַּאֲלַדְעַנְעַס סְטוֹרָוּנָעַס, — אָן אָלִיעַד,
אָזְסַעַם, לַיְעַבְּעַס לְיעַד, קְלִינְגַּט אָן גִּסְט זַיךְ אָן דָעַר בלויַעַר,
קְיַהְלָעַר אָזְעַנְד-לוֹפֶט :

* * *

אין אָקְרָאַנְעַס פָּוּן חָלַע שְׁטָעַרְעַן,
אוַיְסְגַעְצִירָהָט אָן הַיְמָלְפְּאַכְבָּט,
אוֹיף די ווּאַלְדָעַת, אוֹיף די טְהָאַלְעַן
שׂוּבְעַט די שְׁהָנָע, בלויַעַג נָאַבְט ;

* * *

פָּרִיעַל שְׁוֹטָעַן וּרְקָן פָּאַלְעַן
אוֹף דָּאַס גְּרוֹינַע גְּרוֹאָן אַרְאָב
פָּוּן דֵּי לְאַגְּנָע שְׂוֹאַרְצָעַ לְאַקְּעָן
פָּוּן אַיְהָר שְׁעַנְעָם, שְׁטָאַלְצָעַן קָאָפַּן.

פָּרִיעַל שְׁוֹטָעַן וּרְקָן גְּלֻעַנְצָעַן,
בְּלוֹטָעַן פָּאַלְעַן אַחֲנָן אַצְּחָהָל
אוֹף דֵּי גְּרוֹטְנָהָו, אוֹף דֵּי פְּעַלְיוּשָׁר
אוֹן אוֹף יְדָעָן בָּאָרֶג אוֹן טְהָאָל ...

„פָּרִיעַל ... בְּלוֹטָעַן ...“

אָך, חְלֹמוֹת ... חְלֹמוֹת!

די מְזֹועַ, די אַיְבָּגְּ-יוֹנְגָּע אָוֹן אַיְבָּגְּ-שְׁעַהָּנָע מְזֹועַ, מִיט דֵּי
לְאַנְגָּע בְּרוֹיְנָע לְאַקְּעָן, מִיט דֵּי בְּלִיהְוָנְדָע רְאֹוֹיְוָע בְּעַקְּעַלְעָד,
מִיט דֵּי פְּרִישָׁע רְוִיטְנִיקָּע לְיְפָעַלְעָה, וּוּלְכָבָע סְמִיכָּע נְאָר
מְלָאָכִים, די שְׁעַהָּנָע, גַּעַטְלִיךְ-שְׁעַהָּנָע בְּחַ-מְלָכָה מִיט אַזְּעָבָע-
סְטְרָוָנָהָע אַרְפָּע אַיְן האָנָר אַיְן מִיט אַלְאַרְבָּעָר-קְרֻעַנְצָעָל אַיְן
דָּעָר אַנְדָּרָעָר, די קִינְצִילְבָּע זְיַנְגָּרִין אָוֹן שְׁפָלוּרְיָין, דָאַס וּוּיסְנִיקָּע,
אוֹנְשָׁוֹלְדִּינָּע, לְיַעַפְעָע טְיַעַפְעָלָע ... וּוּאוֹ אַיְן זַיְן וּוּאוֹ אַיְן זַיְן ...
חְלֹמוֹת! ... חְלֹמוֹת! ...

* * *

בְּלָאָם וּוּי די וּאָנָה, מִיט בְּלִיְעָ, פָּעַרְטְּרִיקָעַנְטָע לְפָעָן,
מִיט קְרָאָנְקָע, קוֹרְץ-זַיְכְּטִינָע אַוְגָּנָע, מִיט גְּלֻעָּע, אַבְגָּעַבְלִיאָקָע-
וּוּעַטָּע בְּאַקְּעָן, אַיְינְגָּעַבְוִוְגָּעָן דָּעַם רְוֹקָעָן אָוֹן אַגְּנָעַשְׁפָּאָרָט מִיט
בְּיִדְעָ דָּאָרָע, אַיְינְגָּעַשְׁרָוּמְפָעָן הָעָנָר אוֹף אַשְׁטָּעָקָעָן, שְׁמַעַת
פָּאָר מִיר אַזְּקָנָה, אַדָּאָרָע, אַקוּוֹאָרָע, פָּעַרְחוּשְׁבִּיכְּתָם, פָּעַרְאַמְּעָרָט,
אַבְגָּעָרִיםָעָן, אַבְגָּעַשְׁלִיסָעָן ... וּחְאַפְטָהָזָק אַז מִיט בִּירָע הָעָנָר

באים הארץען, פערגעעהט זיך אין אלאגגען טיעפען, שראעליבען
הוסת און הוטשענרגין סטארעט זיך עפטע אוייסצוריידען ...
איך קוק זיך איז אין איהר בלאסען, איזינגעKENויטשטען
פנום, הער זיך איז אין איהר הייעריגען קויל און קען אבער
קײַן אינציגיגעס ווֹאָרט ניט פערשטעהן ...
און איהרעד בנדדים!!

אנ'אלטען, צערימענען, צעביםמענען, פערשטמֿאָדרערטען ווֹאָ
טובייקען; איזין ארבעל א געלער, דער אנדרערעד א בלוייר; איזין
פאָלְעַ אַ ווֹיְסָעַ, פערקאָפּעַט מיט הַבְּרַלְהִיזָאָקָם, מוט טשאָלעַעַטַּעַן.
זיך און מיט נאָך עפטע .. דער אַנְדְּרָעַ פָּאָלְעַ אַ שׂוֹאָרְצָעַן, פָּוֹן
אייבען בֵּיז אַרְאָפּ בְּעַמְּאָלְטַן מיט פִּיפְּעַרְנָאָטָעָרָם, ווֹזָעַלְתָּהָרָעָן,
קָאָפְּהָעָנָעָר, מַיְּלָאָיְולָעָן, מַנְּ-דוֹרְלָעָן, לַכְּבָדְלָעָן, לְפָ'קְלָעָן
אונ נְרוֹ-יְאָרִים — אַוְּיְסָגְעָנְיוֹזְעָלְטָעָן אַוְּיְסָגְעָנְיוֹסְטָלְטָעָן —
אֲחִוָּת! אַוְּיָפּ דַּעַר פְּלִיאַצְעַ אַוְּיְסָגְעָנְדוֹרָקָט מיט רְשָׁיָּפְתָּב אַשְׁפְּרִיךְ
פָּוֹן אַנְיָעַן הָרָעָן:

אַשְׁטָּטְרַבְּזָו — דָּא שְׁפְּרָאָךְ דַּעַר מְלָאָךְ:
וּוֹאָהָיַן ווֹילְסָטַן דַּו אָהָיַן גַּעַנְהָן? —
— צַו פְּלָוְנִי בֶּן פְּלָוְנִי, ווֹיְסָעַן ווֹיְנִיְּבָפּ
אונ טְרִינְקָעָן זְיַן בְּלָטוֹמָ... וּכוֹ.
אוֹפּ אַיְוָן פָּוָס אַחֲלִיזָה-שִׁיכָּעָל, אוֹפּ דַּעַם אַנְדְּרָעַן
אַוְּיְסָעַ יְוָם-פְּפּוֹרְ-זָאָקָן; אוֹפּן קָאָפּ ...
נָאָר גַּעַנְגָּו! ...

וּוַיִּסְתֵּט אַיהֲרָוּ וּוְעָרְדָּס אַיזָּוּ?
וּוְהָ צַו אָנוֹג, וּוְהָ צַו אָנוֹנוֹרָעָרָיָהָרָעָן!
דָּאָס אַיז וַי, אָנוֹנוֹרָ לִיעְבָּעָ, טִיעְרָעָ, יְוִישָׁע וּשְׁאָרְנָאָסָרָן
מוֹעָן ...

אלע שיגט און גלענצעט, און ליעיכט אויפֿ איזער,
 עם קלינגעט און זוינגעט, און בליצט ...
 אָנוּטְעַן אֲבָעֵנֶר, בְּאַבְעֵנֶר!
 פָּונְ וּזְאַגְּנָעַן קְומַט אִיהָר אִזְּט?
 — פָּונְ וּזְאַגְּנָעַן? ... חַהַע-חַהַע! ... אַשְׁאַלְהָה! — פָּונְ
 מֹרְחַ-וּאַנְדַּר, נְשָׂמַח מִיְּנָעַן, פָּונְ מֹרְחַ-וּאַנְדַּר! ...
 גַּעַשְׁוֹאוּמָעַן אַיְפַּ אַלְעַ וּזְעַפְּעַן יְמִים;
 גַּעַשְׁפַּיְלַט וִיךְ מִיטְּזַן לִוְיתָן;
 גַּעַפְּאַהְרָעַן רִיְּטַעְנְדִּיג אַיְפַּן שָׁוֹר-הַבָּר;
 גַּעַוְּעוּזָעַן אַיְפַּ יְעַנְעַר וִיְתַּסְמְכִיּוֹן, בֵּי דֵי רַוִּישׁ יְדַעַּלְעַד;
 גַּעַנְעַסְעַן בָּאַקְסָאַרְעַן טִיטַּמְלִינְרָאַטְעַן;
 גַּעַקְוַקְט וּוּ דְעַר הַיְמַעַל שְׁפָאַלְטַז וִיךְ;
 גַּעַוְּאַהְרָ-גַּעַוְּאַרְעַן דֵי לְוַתְנִיטַע אַין דֻעַם יִסְ-הַמְלָח
 (נִישְׁטְקָשָׁה, זַי זָאַלְצַט וִיךְ, וּוּשְׁטַ נִטְקָלְעַז וּוּרְעַרְעַן) ...
 אַוְן אַטְ, נָא קוּקַ, אַיךְ הַאָפְ דַיר גַּעַבְרָאַכְט מְתָנוֹת;
 וּעַהְסַט ? —
 אַט אַז אַשְׁטִיקָעַל קְרַאְפִּיוּעַ, וּוּאַס וּוּאַקְסַט נְעַבְעַן דֻעַם
 בַּתְּ-הַמְּעָרְבִּי;
 אַט אַז אַרְהַיְעַן עַרְד פָּונְ דְעַר מְטוּשָׁר רְחַלְּסַ קְבָּר ?
 אַט אַז אַכְ'אַיִ, אַרְיַנְגַּעַקָּאַכְט אַין דֵי הַיְסָע קוּוּלְעַן
 פָּונְ טְבָרִיה;
 אַט אַז אַשְׁטִיקָעַל פָּאַדְקָאַוּעַ פָּונְ בְּלָעָמִים אַיְזָעַל ...
 ... נָאָה, בְּקִיזְוָר, גַּעַנְגַּן פָּונְ דִּינְגַּעַטְוּיְגַּעַן ... הָא ? זַיְסַס ?
 יָא, יָא, אַיךְ וּוּיְסַ, בְּיְוּיְסַ: דַו וּוּלְסַט נַאֲךְ עַפְעַם: גְּרִינְסַ,
 וּוּלְסַט דַו — אַגְּרוּזְעַלְעַ, אַבְּלַעְטְּעַלְעַ, אַבְּלוּטְעַלְעַ ... אַוְן, דַו
 נָאָר, דַו נָאָר ! ... נָא דִיר, נָא ... אַט הַאַסְטַו — אַגְּרִינְגְּקָעַ,

א פְּרִישִׁינְקָעַ, א שְׁפָאנְגָּלְנִיעַ הַשְׁעָנָאֶלְעָ!... נָהָם, בְּעַהַאלְטַ
ס'וּעַטְטַ צְנוֹןַן קְוֻמָּעַן...
— נָו, בִּיסְטַו צְופְרִיעַדְעַן מִיטַּמֵּר?...
— אַיךְ... בָּאַפְּעַנְיוֹ... אַיהֲרַ וּוַיִּסְטַּדְךְ...
— נָו, גּוֹטַן... גּוֹטַן... בְּקִיצְוֹרַ... נָו... אָוָן אִיצְטַ נָהָם
זִיךְ אַקְאַרְשַׁתְ צַוְ דָּעַרְ אַרְבְּבִיטַ...
— גּוֹטַן, בָּאַפְּעַנְיוֹ, גּוֹטַן... אָטְ בָּאַלְדַ...

א

א יָודַ אַיְן גַּעַשְׁטָאַרְבָּעַן — «יִשְׂרָאֵלִיקְ דָּעַרְ לְאַנְגְּנָעַרְ» —
גַּעַשְׁטָאַרְבָּעַן, צַוְ קְבוֹרָה גַּעַקְוּמָעַן,
עַרְ לְיַעַנְטַ זִיךְ אַיְן קְבָרַ אָוָן חַרְבַּתְ: — «יִשְׂרָאֵלִיקְ...
יִשְׂרָאֵלִיקְ... אָוָוַיְ אַיְן מִין נְאַמְעַן».
דָּעַרְ מְלָאָךְ=הַדּוֹתָה וּוּשְׁטַ קְוּמָעַן צְוֹפְלַהָעַן
מְעַגְ אַגְטַ — אַבְלַעַכְעַסְן אַמְרוֹאַ
נָאָרְ וּוֹאָסְ? אָוְ מְעַן דָּאָרַף נָאָרְ דָּעַטְ נְאַמְעַן גַּעַדְעַנְקָעַן,
אַיְן נִיטְ אָוָאַ שְׁרַעַקְלַבְעַ תּוֹרָה...
אָוָן דָאַ, וּוּ עַרְ לְיַנְטַ זַוְ אָוָן דְרַעַמְעַלְטַ גַּאַנְצַ וּוֹהַיְן
דְרַעַהַעַרְטַ וְרַ אַיְהַם עַפְעַס פּוֹן אַוְיַבְעַן
אַמִּין קְלַאַפְעַרְיִי, קְלַיְנְגַעַרְיִי, עַפְעַס טְרַעַשְׁצַעַט
אוֹוַיְ זַוְבְּרַאַכְעַנְעַ שְׁוַיבְעַן...
אָוָן דָאַ טְאַקְעַ הַעַרְטַ עַרְ דָעַטְ מְלָאָךְ=דְוָמָהָס שְׁטִימָעַ
«רִישְׁעַ! מַה שְׁפָךְ? ?... אַיוֹוָאַלְטִיעַ» —
תְּהַוְתְ עַנְטֶפְעַרְעַן וּוֹהַיְגַיְן יִשְׂרָאֵלִיקְ דָעַטְ מְלָאָךְ —
«יִשְׂרָאֵלִיקְ דָעַרְ לְאַנְגְּנָעַרְ, פּוֹן הַאַלְטִיעַ».

"— מה שטך?" פרענט ווועדרער דער מלֵאָר. "ישראל'יק!
 איך זאג דאָך אַיִּיךְ, פָּנָנִי... מײַן געַטָּען —
 יִשְׂרָאֵל'יק... אָזֶוי טאָקע הַיּוֹס אַיךְ, יִשְׂרָאֵל'יק,
 קאָפְּטָאָרִי... ווֹאָס... ווּלְבָעָר... געַטָּעַן
 פָּוֹן האָלְטָ�... אַ יְוִידִישָׁם שְׁטָעַטָּל... אַיִּהְרָה ווּוַיסְטָה דָּאָךְ...
 "— מה שטך? מה שטך? ענה לִי!"
 שרויות ווועדרער דער מלֵאָר פָּוֹן אַוְיבָּעַן מיט בעס:
 "חוּ, רְשָׁעַ! מה שטך?!...". נוּ מְילָאָ...
 בְּקִיעָרָה, ווֹאָס לְאָרְעַטָּשׁ עַר דָּאָרָת? — טְרָאַכְטָה יִשְׂרָאֵל'יק
 מִיר דְאַכְטָה זִיךְרָה — אַ מלֵאָר... אַ יְוִידִישָׁרְמָלֵאָר,
 אָנוֹן זַעַה נָאָר! — פְּעַרְשָׁטָעַת נִיט קִיּוֹן יְוִידִישָׁ!...
 "— אַיִּהְרָה, פָּנָנִי... רְבָּה מלֵאָר!... פְּרוּבָטָה ווועדרער יִשְׂרָאֵל'יק,
 נָאָר דָּאָהָט אַיִּהְמָעָט עַפְּסָעַם גַּעֲבָעַן
 אַ שְׁלִיְּדָעָר, אַ שְׁטִיםָן אָין דָּעַר הַוִּיךְ, — אָנוֹן אָין רְבָּעָ
 אָינוֹ עַר הַלְּשׁוֹת גַּעֲבָלִיבָעַן...
 * * *

געַטָּעַן אָיו צַו ווּקְרָבְרָאֵל'יק דָּעַר לְאַגְּנָעָר
 גָּאנֵץ ווּוִוִּיטָה שְׁוִין פָּוֹן דָּעַם בֵּית-הַקְּבָּרוֹת
 עַר קוּקָטָה זִיךְרָה אָרוּם... גַּוּאָלָר! וּאוֹ אָיו עַר?
 ווֹאָס גַּעֲנָעַן דָּאָס נָאָר אַ צְרוֹת?...
 עַר אָיו אַוְיפְּצָן הַוּמָעָל, עַר וַיְצַטְתָ אַוְיפְּצָן אַ וּוּאַלְקָעָן;
 אַרוּם אַיִּהְמָעָט פָּוֹן אַלְעָה פִּיכְעָר ווּוִיטָעָן,
 ווּ אַדְלָעָר אִים פָּעָלָד פְּלִיהָעָן הַוּנְדָעָתָה מְלָאָכִים —
 ווּ פִּיהָרָעָן... ווֹאָס וְאָל עַם בְּעַדְיוֹתָעָן? —
 ווּ פִּיהָרָעָן, ווּ פִּיהָרָעָן אָנוֹ בְּרִינְגָעָן אָוֹן שְׁטָעַלְעָן
 אָוּוּקָן גַּעֲבָעָן אַיִּהְמָעָט עַפְּסָעַם וּקְנוּמָה
 מִיטָּנְרוּסָעָ שְׁפָאָקְוּלָעָן, מִיטָּבִיכְעָר, מִיטָּפָעָנָעָם...
 ווֹאָס אָיו דָּאָס?... עַר קָעָן נִיט קִיּוֹן אַיִּנְעָם.

— אַת דער איז אָדייטש דאכט מיר... אַי, נאָר ווֹאָס ווֹיל ער?
 — ע, הערט, רב קאָרטאָפֿעלן! ווֹאָס דאָראָפֿט אַיהָר?...
 ער פֿרְעָנֶט עֲפָעָם... חַמְעַ! אָמִינְ צוֹנָגָן! אָבּוֹלְדְּבָּרָן!
 עַס רְעוּדָת מְטַת אָנֵגָן פֿוֹן מְפַטְּרוֹ...
 — אָוָן אַט אָזָן אָנוֹעָנְגְּלָעְדָּר... הָא? ווֹאָס ربּ קְרוּבּ?
 ער טְעַנְהָט... אַ, ווֹועָר דִיר דְעַרְוּוֹאָרגָעָן!
 אַלְשׁוֹן אַבְּיסְעָל!... נָנוֹ, בָּאָלְבָעָדָר, בָּאָלְבָעָר,
 מְעַנְסָט רְיוֹדָעָן פֿוֹן הַיְנָט אָוָן בְּיוֹ מְאָרְגָּעָן!...
 נָאָך אַיִתּוֹן גַּעַחַט אַנְרָעָק, נָאָך דָעַמּוֹן גַּעַחַט אַשְּׁפָּגָנָיעָר
 אַט טְעַרְגָּא, אַצְּנִינְגָּעָר, אַטְּמָטְעָר,
 אָוָן יְעַדְעָרָעָר פֿרְעָנֶט אַוְיָף וַיַּן אַיְגְּעָנָעָס לְשָׁוֹן...
 נָנוֹ, לְשָׁוֹנוֹת, אַך, נָאָטְעָנוֹן, פָּאָכְּבָּר!
 עַס גַּעַהְעָן פֿרְאָנְצְּוּוֹן, אַרְבָּעָן... שְׁלִיטְוָלִין?
 ער זְאָטּוֹת וַיַּי, ער שְׁרִיְתָה וַיַּי אַוְיָף יְדוּישָׁ:
 ווֹאָס ווֹילְטָ אַיהָר, רְבוּתָם? — זַיְהָעָן אָוָן קְרָעָן
 אַוְיָף אַיִתּוֹן וַיַּי אַוְיָף עֲפָעָם אַחֲרוֹשׁ,
 צְוָלְעָנָעָן דִי בְּיכָעָר אָוָן בְּלָעְטְּרָעָן, וּבְעָנָן,
 זַיְהָעָן שְׁמוּעָתָן אָוָן נְעַבְּעָן וַיַּדְעָתָן,
 זַיְהָעָן זְוִיְּצָיָן זַיְהָעָן לְשָׁוֹן, אָוָן קִיקָעָן
 אָוָן קְנִיטְצָעָן אַוְיָף אַיִתּוֹן מִיטָּדִי פְּלִיאְזָעָם...
 אָוָן דְּאָרְטָעָן, פֿוֹן ווֹוִיטָעָן, זַעַת אַוְנוֹעָר יְשָׁרָאֵלִים,
 שְׁמַעְתָּמָ אַיְנָגָר, אַגְּרָיוּר אַגְּ-אַטְּמָעָר,
 אַרְוּמְגַעְתָּחָפְט אָוָן צְוָנְעָטְלָעָט צָום הַעֲרָצָעָן
 צְוָויִי לְחוֹתָה פֿוֹן מְוַרְטָעָלְשָׁטָיָן הַאֲלָטָעָר.
 עַס צְיָהָעָן וַיַּדְעָנָעָן שְׁפָרָהָלָעָן אָוָן גְּלָעְנָעָן,
 אָוָן שְׁיָנָעָן אַרְאָבָ פֿוֹן וַיַּן שְׁטָעָרָעָן,
 אָוָן שְׁמָרָאָטָעָן-זְוִיָּוִי נְיָסָעָן וַיַּךְ אַיִתּוֹן פֿוֹן דִי אַוְיָגָעָן
 דִי הַוִּיסְעָן דִי בְּוּטָרָעָן טְרָעָהָרָעָן...

ב.

אייהר זעהט אט דארט דעם אַרייטן?
וין אלטער, גרויער קאָפּ געבעונגען,
די ליפען בליך, די באָקען געל,
און טרעערען טרייטען פון די איינען.

דארט אויף אַשטיין, ביִים גרויסען וועם,
זעצעט ער זיך צו, מאכט אויף דאס ועקעל...
אָך, וויפיעל מינטס ברוות אַיְן דארט —
פון יעדען, יעדען סָאָרט אַברעקל.

פארדארט, פערשטעלט זיינען זיך,
בעדעקט מיט שטאֹיב, אַרומגעביבען...
עם אַיְן איהם אַבדער, נעפֿיך, ליעב —
אַכְּבֵּי חאמטש עפֿעס צו גענישען.

אַלעפֿעל וואָראָט, אַגְּעַקְּעַטְּמָס
צו געבען איהם וואָלט וין אַיְושֶׁר...
אייהר זעהט דעם אלטען אַרייטן?
ער אַיְן אַמְּאָל געווין אַנְעָוָשָׂר.

אַמְּאָל, אַמְּאָל, פְּיעַל צִוְּיָה צְרוּיךְ —
ער האָט די טעג נאָר גיט שָׁאָרְגַּעֲסָעָן —
ער האָט געלאָפּט צו לִוְתְּעַן גְּלִיכְרִיךְ,
כַּי אַיְהָם אַיְן הוּוּ פָּוּן אַלְעָלְלִי
מַכְלִים אַיְן גַּעֲוָעָן בִּיט וּוּנִיגְן;

אַטְּוִיש אַיְן דארט געדעקט געווין
חַאַטְּשׁ מַאְךְ אַטְּמַהְלָצִית פָּאָר אַקְעָנִיגְ.

נאָר מיט אַמְּאָל (וואּוּ שְׁרַעְקְּלִיךְ נְרוּוִים,
וואּוּ שְׁטַאָרֶק אַיְן גַּאֲטַט גַּעֲוָעָן דִּין צָרָעָן)
זַיְן גַּאֲנִיךְ פֻּרְמַעְגָּעָן אַיְן גַּרְוּבְּטַט,
וִין הוּוּ אַיְן אַבְּגַעְבָּרָעָנט גַּעֲוָאָרָעָן ?

פָּוֹן אַלְץ גַּעֲבֵלֶעֶבֶן אַוִּיפָּךְ דָּעַר וּוּלְטַ
אַיְוָן אַיְהָם דִּי אַיְנְגִינְגַּע נַחְמָה:
זַיְוִן אַיְנְגִינְגַּן, אַיְוָגַע שְׁטִיקָעַל בְּרוּיט
אוֹ אַונְגְּתָעַרְהַאַלְטָעַן דִּי נַשְּׂמָה.

אוֹן דָּאַס אַוִּיךְ, גַּעֲבֵיךְ, חַאַט עַר נִיְּטַ
גַּעֲקָעַנְטַ בְּעַהְיָתָעַן אוֹן בְּעַשְׁגָנְעַן:
אַיְהָם אַיְוָגַע שְׁטִיקָעַל אַוִּיפָּךְ דָּעַר וּוּלְטַ
בְּיַיְ פַּרְעַמְדָע לִיְוָת אַיְן שְׁבָנוֹת וּזְהָגָנְעַן.

אַיְן פְּרַעְמָדָע לְעַנְדָּעַ, פְּרַעְמָדָע שְׁטָעַדְתַּ,
פָּאַר עַדְעַן וּוּנְקָעַל צָאַהָלָעַן שְׁבָרוֹת...
אוֹן אַיְבָּרְשָׁלְעַפְּגָנְדַּגְּן וְרַךְ אַפְּטַ
אַיְן נַיְיעַ שְׁטָעַדְתַּ, אַיְן נַיְיעַ דִּרוֹתַ,

הַאַט שְׁטִיקָלְקָרְדְּזָוְיוֹן אוֹן בִּיסְלָעְרְדְּזָוְיוֹן
עַר אַוִּיךְ דָּאַס לְעַצְטָעַ אַגְּנָעָוָאָרָעַן —
זַיְוִן לְיַעַבְעַס אַיְנְגַּן שְׁטִיקָעַל בְּרוּיטַ
דָּאַס לְעַצְטָעַ שְׁטִיקָעַל בְּרוּיטַ פָּעַלְאָרָעַן...

צָוָם גְּרוּסָעַן אַוְנְגָּלִיק הַאָבָעַן אַיְהָם
שְׁוֹן נַוְתַּ גַּעֲהָלְפָעַן קוֹיְנַעַן עַצְוֹת...
אוֹן מִיט אַ שְׁטָעַקָּעַן אַיְן דָּעַר האַנְדַּר
אוֹן מִיט אַ זְּעַקְעַל אַוִּיפָּךְ דִּי פְּלִיזְעַם

הַאַט אַגְּנָהְוַיְבָעַן עַר צַו גַּעַתְּן
אַיְן הוֹאַ, אַיְן קָעְלָטַ, אַיְן אִוְתְּהִימָוֹת
פָּוֹן שְׁטָאַדְתַּ צַו שְׁטָאַדְתַּ, פָּוֹן שְׁטוֹבַ צַו שְׁטוֹבַ
אוֹן קְלִיְוָבָעַן שְׁטִיקָלְעַרְ-זָוְוִוָּסְנָם נַדְבָּות...

וּוֹאַס קָעַן מַעַן אַוִּיסְבּוּסָעַן פָּוֹן זַיְ ?
שְׁטוֹבַ זַיְ אַיְן טָאַפַּ, קָאַרְ הַיְוִינְטַ, קָאַרְ מַאְרְגָּעַן...
דָּעַר מַאְכָל שְׁטָעַלְטַ וְרַךְ אַפְּ אַנְהָלְדוֹן,
טָעַן וּוּרְעַת פָּוֹן אַיְהָם שִׁירַ נַוְתַּ דָּעְרוֹוָאָרְגָּעַן...

דו שטארקער גאט ! דו ניבט דער וועטלט
אי ליבט, אי טהו, אי שנגע, אי רעגן —
קעהר=אומ דעם אלטען אַרְימָאן
חאָטֵשׁ ווֹאֶס עם אי פון זיין פערטונגען ! —

זיין הויז אוּרוּב ... ניב=וּשְׁעִירָב
אייהם האָטֵשׁ די אַיְנוֹצְגָּעַ נַחֲמָה :
זיין זסעס אַיְוָגָעַ שְׂטִיקָעַל בְּרוּוּת
זו אָונְטְּעָרָה אַלְטָעַן די נַשְׁמָה ! ...

* * *

ע פִּילָּגָן .

געונג ! ...

אין דעם קְלִיּוּנָם בְּלַעֲכָנָם לְעַמְפָל גַּהֲעָן שְׁוִין אוִים
די לעצטעה כהות, עם הויפט שְׁוִין אָן צוֹ מְשָׁאָדָעַן אָן מִיט יְעָדָעַר
rangle בְּרָעַנְתָּעַם אלְצָעַר אָן פִּינְסְטָעַרָעַר .
די פְּעָדָעַר הויפט שְׁוִין אוִיךְ אָן צוֹ קְרִיצָעַן מִיט די צִיְהָן
און שאָקְלָעַן זיך, גַּהֲעָנְדִּיג אַיְבָּעָרַן פָּאָפִיר, אוּוו ווי שְׁמָה
דער סְבָּאָרְשָׁצִיךְ — נִיט פָּאָר אַיְיךְ גַּעֲדָאָכְט — אַרְוִיסְגַּהֲעָנְדִּיג
פָּוּן עַלְקָא דער פּוֹילִישָׁעָרָם קָעַלְעָר .
און די אלְטָעַקָּע שְׁטָעַהָט אַנְגָּשְׁפָּאָרָט אוּפְּזָן שְׁטָעַקָּעַן ...
אייהר קָאָפּ, וועלבָּעָר וועהָט זיך קְוִים אַרְוִיסָּפָּוּן אָונְטָעַר
דעם גַּרְוִיסָּעַן, גַּלְבָּלִיךְ=גַּרְיוֹנָם שְׁלִיעָר, בּוֹיגָט זיך אלְצָעַר
און נַעֲדָרְגָּעָר אַרְאָבּ צוֹ דער ערָד ...
זַי שְׁטָעַהָט, אָן יְעָדָעַר אַבָּר צִיטָעָרָט בַּיִּאָהָר ווי אָן
אַקְדָּחָת, אָן קָאָלְטָעַן, שְׁוֹעָרָעַ טְרָעָהָרָעַן קִיְּקָלָעַן זיך אַיְנָעַ נַאָך

דער אנדערער איבער איהרע אינגעקניטשטע, פער'זושכטע
בזקען ...

וי שטעהט טיעפ, טיעפ פערקלערט און איהר אלטע,
הייזינג שטיטע הערט זיך מיר אין דער שטילער, פינסטערער
נאכט :

„ווער בין איך? וואס בין איך,

„איך, אלטע יתומה?

„וואויהן און פון וואגנען

„zieht זיך מיין וועם

„דער שווערער, דער לאנגער,

„וואס האט ניט קיין אנדאנט

„האט ניט קיין בריג?

„ווער זויט איהר געווועגן,

„מיין פאטען, טיין טוטער?

„וואו אוו מיין געבורט-ארט,

„וואו ס'או אמאַל

— טיין ווועגעל געשטאגען —

— טיין קינדהיט פערגאנען —

„די קינדהיט, וואס פרידען

„ברויינט אָהָן אַ צְאַהָל

„ווער בין איך? וואס בין איך? ...

דאַס לעטפעל געהט אוים און וווערט פערלאָשען ... איך
לייג אוועק מיין פעדער, איך עץ זיך זו צום פענטער, און
דורך דער קאלטער פינסטערניש, וועלבע וועהט אויף מיר פון
דרויסען, הויב איך אָן אַינְצּוֹקוּעַן זיך אָן דעם הוייכען, בלויין
הימעל ...

און דארט, טיעפ, טיעפ אָן דעם הוייכען בלויין הימעל

וועהט זיך מיר דער גרויער, אלטער מאן מיט די צוויי שטיינגערטנע
לוחות, צונגעטולעט צום הארץן ...

עם ציהען ויך נאלדען שטראהלהען און גלאאנצען
אונ שיינען אוּאָפַ פָּוּן וַיְוִין שְׁטוּרְעָן,
אונ שטראָטְעָן-וואֹויס גִּיסְעָן וְיכִיאָהָם פָּוּן די אוּוְיגָעַן
די הייסע, די ביטערע מרעההרען ...

עוֹלָם הַתְּהוֹן.

(א מין קאנצ'ערט.)

פֵּרְזָאנְעָן:

א כאר עולם-ההזהזיניקעס.
א כאר פֿזְדְּהַקְלְעִינְקָעָס.
א כאר עשיינְס אַיְינְקְלָעָה.
דעֶר ערְשְׁטָעֶר עַזְלְמִידְהַתְּהָזִינִיק.
דעֶר צוּווַיְשְׁטָעֶר עַזְלְמִידְהַתְּהָזִינִיק.
דעֶר דְּרִיטְשְׁטָעֶר עַזְלְמִידְהַתְּהָזִינִיק.
א באָהָר "אי בערנְגַע עַהֲרְטָעַ".
געַנְעָרָאַל שְׂמֹלְיְ�עָוָזִין.
נאָכְטְּ-שְׁטִימָעַן.

א קַאלְטָע אָוּן אַ פִּינְסְטָעֶרֶעֶן נַאֲכַט, אַ טְהָאָל, בְּעַדְעַקְט
מִיט אַוְיסְגַעְטְּרִיךְעַנְטָע בִּינְעָר, סָאָוּעָס, פְּלָעְדָעְר-טְיִיז, וּאַלְקָאָזָן
לאָקָעָס, עַזְלְמִידְהַתְּהָזִינִיקעס אָוּן פֿפְּהַקְלְעִינְקָעָס שְׁוּעָבָעָן, קְרִיבָעָן
אוּן גַּעהָעָן אַרוּם אַין דָּעֶר פִּינְסְטָעֶר.

א בָּאָר עַזְלְמִידְהַתְּהָזִינִיקָעָס:

קַאלְטָע אָוּן פִּינְסְטָעֶר אַיז דָּעֶר חַיְמָעָל;
זו בְּעַנְיָעָן אַיז נָאָך וּוּוּוּיט;

אין פערבלענדינעש, און דריימעל
 הערשען שפינגוועס, שטובי און שיטעל
 און די אַלטָּע פֿאָזָע שְׁרוֹוֶת:
 — אָוְהָהָהָה! ... די אַדְלָעָרָט שְׁלָאָפָעָן ...
 איך צוֹשְׁפִּיּוֹת די פֿלְגָעָל בְּרוּיָת,
 האַלְטָע דַּעַם קְרוּמָעָן שְׁנָאָכָעָל אָפָעָן ...
 אָוְהָהָהָה! ...
 אָוְן וּוּ דָעַר וּוּאָרָעָט
 נָאָר אָרְעָגָעָן, פָּוּן דָעַר עָרָד,
 קְרִיבָעָן מָתִים פָּוּן די קְבָרוּם
 אוּפָק דָעַר וּוּאָלָט אָרוּסָים ... אַיהֲרָה הָעָרָת?

דעָר עַרְשַׁת עַר עַזְּלָם = הַתּוֹהָה / נֵיק:

אַיְוד אַיְזָעָרְשָׁלָאנָעָן; זַיְן מָול אַיְזָוִיסְטָן;
 אַיְן אַיְזָעָרָנוּ קְיֻמָּעָן פֿעַרְקָאָזָעָט
 זַיְן פֿינְסְטָעָרָעָם לְעַפְעָן; אַזְּן וּלְמָעָן גַּעַנִּיסְטָן
 עָר, גַּעַבְרָן, אַשְׁטְקָעָלָעָ פֿבָרוּ.
 הַיְוִינְטָן נְעַחַטְמָתָן וּשְׁעָרְבָּעָנָטָן, איך בָּעַט אַיְיר, אַזְּ אַוְצָט,
 בְּיַי הַיְוִינְטָגָעָר וּוַיְלָדָעָר מְהֻומָּה
 אַיְן דָא חָאָטָש אַיְזָן=אַיְזָנְצָוָן יָרָד, וּוּלְבָרָר זַיְצָט
 בְּיַי אָוְנוּ אַיְן אַגְלָאָסָנָע דָוָעָן;
 זַיְצָט בְּרוּיָת, וּוּ בְּיוֹסָטָמָעָן אַיְן וּוּיְוִינְגָאָרָטָן דָאָרָט,
 האַלְטָע רְעָדָעָם, זַאְגָּשָׁתָ דָעָות, נִיטָעָת
 אַזְּן הָעָרָת נִיט אַנְטָקָעָנָע אַזְּוָאָרָט,
 מְקַנְיִוְתָשָׁת נִיט אַזְּיָקָא אַיְהָם מִיט די פֿלְיוּצָעָם;
 עָר זַיְצָט מִיט די „פֿרִיזִים“ אַזְּן הָעָרָת נִיט פָוּן וּיְיָי
 „וּשְׂרִידָאָזָקְאִיא מְאָרְדָא“ אַזְּן „וּשְׂרִידָהָאָלָמָטָוּי“

„ושיד=פֿאָרָן“ אַדְעָר „חַמְנֵעַ אַוחָז“;
 ער טריינקען זיך אַקְהַלְשָׁע גַּלְעֹוּלָע טַחַי
 אָונִ פִּיהַלְט וְזַךְ בְּשָׁלוֹת וּמְנוֹחָה...
 טַא אַיְוָן דָּאָךְ אַשְׁבָּח צַוְּ דַּעַם בְּרוֹא!... נַאֲר גַּעַם
 בְּיוֹ הַיְנַטְּגָע פִּינְסְטֶעֶרֶע יַאֲהָרָע —
 מְחַקְּט צַו אָונִ טָעָנוֹת; וּזְאָס אַיְוָן? אַח אָונִ וּוּה,
 לְמַאוֹ אַיְוָן פַּעֲדָאָטָעָן גַּעֲוָאָרָעָן
 אָונִ יַוְרָעָן צַו אַוְסְקָלְיַיְבָּעָן גַּלְאָסְכָּעָן? בְּכָנָן
 בְּעַדְאָרָעָן דַּי גַּלְאָסְכָּעָן זַיךְ אַבְּוָאָגָעָן! — נַיְוָן,
 רְבָּוֹתָס, זַאל דּוֹגָעָרָעָן, בְּלִיצָעָן —
 אַיְךְ וַיְצַוְּ אַוְיָף מִין אָרָט אָונִ בְּלִיבְיָה וּצְעָן.
 גַּעַפְעָהָלָט אַיְיָר נַיְט? זַאל אַוְיָף מִיר וּוּרָע עַם בְּעַנְעָהָרָט
 דָּעַרְלָאָגָעָן צַו גַּאַט אַפְּרָאַשְׁעָנִי...
 אַשְׁפִּי אָונִ גַּאנְגָּן בְּנַסְתָּו יְשָׁרָאֵל נַיְט וּוּרָתָה
 בְּנַגְּנָד גַּוְעַרְגָּסְקָע פְּרָאַוְולְעָנִי!!!...

אַכְּרָפְּ-חַקְלָעָןִיקָעָם:

מִיר זַעַגְעָן מִינְסְקָעָר מַתִּים,
 אַחֲן קוֹטְלָעָן, אַחֲן טַלִּיתִים...
 מִיר זַעַגְעָן שְׁלִיּוֹת=טוֹלְזִיקָעָם
 גַּעַוּעָעָן אַוְיָף דַּעַיְ עַרְד
 אָונִ וּוּרָעָרָעָן פְּקָחַקְלָעָןִיקָעָם
 אַיְוָן אָונִ גַּעַוּעָן בְּעַשְׁעָרָט...
 גַּאַט קָאָרָב גַּעַהָאָט בְּיַסְטָלְעָבָעָן צְרוֹתָה,
 אַיְוָן אַוְיָף אַצְוָנָאָב נַאֲכָבָן מַוְידָת
 פְּעַרְקְוִיָּט מַעַן אָונְנוּר בִּתְהַקְּבָרוֹת:
 דָּעָר „חַבְרָה“ גַּעַפְּרָאַס אַיְוָן אַנוֹיֶת
 אַיְן מִינְסְקָעָר קְתָלָה אַיְוָן דָּאָךְ אָרִים,

נו, מילא, שלויידערט מען אָרוֹס
 די דערע בײַינער פון די קְבָּרוּת,
 פון אונגעָר מסטעס אַלטְעָן שׁוּס;
 אָן וְאֶלְעָן דָּאָרט וְוָאוֹ סְפָּלְעָגָן לִיעֲגָן
 די מְוַנְּסְקָעָר מְתִים אֵין דָּעַר עָרָד,
 זִיךְ רְוַהְיָג פָּשְׁעָשָׁן קְהִי אָן צְיַעֲגָן,
 חְוֹרִים חְרוֹקָעָן, הִירְוְשָׁעָן פָּעָרָד ...
 טִיר זְעָגָן שְׁלִיטְ-מּוֹלְ'זִיקָעָם
 גְּעוּעָגָן אָוִיף דָּעַר עָרָד
 אָן וְוָעָרָעָן בָּחְקָלְעָגָעָם
 אָיו אָנוֹן דָּעָרָפָר בְּעַשְׂעָרָט! ...

אָכָּר עַשְׂוָ'ס אִינוּנִיכְלָעָךְ:

טִיר זְעָגָן עַשְׂוָ'ס אִינוּנִיכְלָעָךְ,
 נִיטְזְעָלְטָעָן אֵין דָּעַרְחָיִם
 טְקִים זְעָגָן וּוּנְגָלְעָךְ
 טִיר בְּכָדְרָ אָבָ וְאָמָ
 אָן אַפְּטָמָאָל בַּיְ אַ פּוֹמָה
 (פְּמַנְהָג בַּיְ אַ גְּרוּוֹמָעַ)
 חָאָפָט אָוּמְנָעִירִיכְט אַלְיָן
 דָּעַר טָاطָע אֵין די צִיוְיהָן.
 גָּאָר פָּוָן די אַלְטָע יָאָהָרָעָן
 אָיו הִיּוֹלִיך אָנוֹן אָן רַיְן
 דָּעַר שְׁטוּמָר, גְּרוּיָד שְׁטוּמָן,
 דָּעַר אִיּוֹבִיגָעָר זְפָרָוָן,
 פָּוָן לְעָכָן אָן פָּוָן טְוִידָט ...
 אָן אָין דָּעַר גְּרוּסְטָעָר גְּנוּט
 וּוּעָט נִיטְפָּעָשָׁעָמָן קִיגָעָר

דעם פָּאַפְּעָנֶם פְּוִיטָע בְּיֹונָר ...
פְּרִיר וְעֲנָן עֲשָׂוִים אַיְגָּוְלָעָר ...
או. ז. וו.

דער צוועיתער עולם-התזהו'ניך:

און איך בון משה פָּאַלְאָק ;
איך בין דער מינסקער גְּבָר ;
גאנץ קחל שטעהט פָּאָר מְרוֹ
וואָי פָּאָר דעם לְיֵיב דער קְרָאַלְּק ,
לאָוּ שְׁרִיעָן יוֹנָג אָוּן אַלְטָה :
אי, קָרָאָרָאָלָל, אי גּוֹאָלָד ! ...
פָּעָרְקָוִיפָּט דעם בֵּית=חַכְבָּרוֹת ! ...
פָּאָר מְתִים גַּעַמְעָן גַּעַלְד !!!
עַט, זָאָל אִיךְ מְעַהְרָ קִין צְרוֹת
וַיְמַתְּהַבְּעָן אוֹיָף דָּרָ וּוּלְטָה,
וַיְשַׁרְעַקְעַן מְרָ, מְשֻׁמְעוֹת
מְרָ ? ! ? שאָ, לִיְדָאָקָעָם, שְׁטִילָן !
איך זַיְצַר דָּא אוֹיָף גְּבָאות —
איוֹ טָהָר אִיךְ וּוֹאָס אִיךְ וּוֹלוֹן !
וואָי פָּאָר דעם לְיֵיב דער קְרָאַלְּק ,
גאנץ קחל שטעהט פָּאָר מְרוֹ !
אִיךְ הַיִם רָב מְשָׁה פָּאַלְאָק ,
אִיךְ בון דער מִינְסְקָעָר גְּבָר ! ...

אין פִּינְסְטָרָעָן אִין פִּיכְטָעָן טְהָאָל , צְוִוְישָׁעָן שְׁטִינְגָּר אָוּן
וַיְלַדְעַ נְרָאָן , בְּעַוְוַיְזָעָן יְזָךְ עַטְלִיבָעָן וּוְאַנְדָּעָלָן-פִּיעַרְלָעָר : וַיְיַצְאַנְהָי
קָעָן , צִיטְעָרָן ... אָוּן עַם דָּרְהָעָרָט יְזָךְ פּוֹן דָּאָרְטָעָן

א בָּאָר "אַיְבָּעָר גָּעָק עַהֲרָטָע":

או, מ'שטיינס=געוֹאנְט, אַ חֲכִילִית,
אי, אַ פִּין גַּעַשְׁפֵּט גַּעַמְאַכְּטָן —
די מאַינְטֶקְעָס אָוָן די נְחַלּוֹת,
וואָאָס מַיר האַבָּעַן צַיְוָנְגַעֲרָאָכְטָן:
„פֿרָאַוּאָ=וּשְׁטוּלְסְטוּאָ“ גַּעַנְסְּעָן
אי גַּעַוּעַן דַּעַר צַוּעַק דָּאָס וּבָ
מיַטְּזָן לְעַבְּעָן, מִיטְּזָן וִיסְעָן
נְאַמְּעָן „וּוּקְרָעָסְטָן אַיְוָן זְשִׁירָאָוּ...“
אוֹן עַס צִיְּחָת, אי, צִיְּחָת, עַס בְּרוּדָעָר,
פָּוָן דָּעַם גַּאנְצָעָן נְיוּעָם גְּלִיק
צַו דַּעַר אַלְטָעָר מְאַטָּע וּוּידָעָר,
צַו דַּעַר אַלְטָעָר הַיּוֹם צְרוּקָן!...

צְוִישָׁעַן די טְרוּוּרִינַע אוֹן בְּלִיכְבָּעָן וּוְאַנְדָּעָלָן-פִּיאַרְלָעָן, שיַּיְהָ
נְעַנְדִּינַג אוֹן גַּלְעַנְצָעַנְדִּינַג מִיטָּן די אַרְדָּעָנַס אוֹן מְעַדְאַלְיָעָן, הַוִּיפְטָן
זִיךְ אַוִּיפְטָן בְּרִיחָת אוֹן שְׂמָאַלְעָן

גַּעַנְעַרְאָל שְׂמָוְלִיעְוּוּז:

חָא=חָא=חָא! כְּדָאִי גַּעַוּעַן,
אוֹיךְ אַנְ'עַסְק — פֿרָאַוּאָ=וּשְׁטוּלְסְטוּאָ!
אוֹיךְ מַיר לְיוֹטָן... אַיךְ בֵּין אַלְיָין
אַ עַיְוָאָס פְּרָעוֹאָס חָאַדְוָוָתְלָסְטוּאָ!,
גַּעַנְעַרְאָל שְׂמָוְלִיעְוּזָן! הָא?
סְקָלִינְגָּט נִיטָּשְׁלַעַכְתָּן, עַךְ, גַּאַסְפָּאַרְאָן!...

ער פֻּעָרְרוּכְעָרְטָן אַ גּוֹטָעָן, מְהִיְעָרָע צִינְגָּר אוֹן קוּקְעַנְדִּינַג

טיט א שמייבעלע אויף די עלענדע, "פראזוא-וישטעלסטוועניקעס"
רערט ער וויתער:

יא, אויפשטעהען תחתית המהימ איז גוט,
גאָר גריינז זאל זיך פיהלען דערביי יעדער אַבר,
אַחן גלגול מטיילות, אַחן חבוש הקבר,
דאָס האָרץ זאל זיך קווקען אָן פֿרײַד אָן אין מוטה.
פּון טהייערטען סָאָרט עולְםָהוֹת גענָאָסָעָן,
פּון "גָּלוֹת" געווען בעוֹאָרָעָנט אָן פֿרײַיִ,
אוּ בְּלֵיֶב גָּעָנָעָרָאָל, אוּ בְּן זָוְד פּון דָּעַר נַי,
אוּ זִיך אָן גָּעָרָן אָזְוִי זָוי אַחֲתָן,
טרינק יְיָ-הַמְּשׁׂוּםָרָן, פֻּרְבִּים מִטְּלִוִּיתָן...
אוּ נַיְטָאָ אָוּפָּרָן קִין יְאָך...
אי, אַצְּיוּת גָּעָקָטָעָן:
פְּרָעָמָן חֹוֵר אָן דָּרְנָאָךְ
בענְשָׁעָן מִטְּמוֹתָן!...
אוּ צָוֵם סָוֵף דָּעַר רַעֲוָלָטָט —
אוּ פּון אַונְגָּעָר אָוֹמָה
אַ גָּאָרָאָדָני דָּעָפָּטָט
וּוּרָאָרָךְ אָן דָּעַר "דוֹטָעָן"!!!...
חָאָ=חָאָ=חָאָ! נַיְשָׁקָשָׁה, בְּלַעַבָּעָן,
אַ יְאָ? בְּעַרְכָּעָנָט נַאָר, בְּעַטְרָאָכָט:
אוּאָ קָאָרְיָעָרָע הָאָט אַיְנוֹס לְעַבָּעָן
אַ יְוָד נַאָךְ קִינוּמָל נִוְתְּ גַּעַמָּכָט!...
וְאַנְטָ אַלְיָוּן שְׁוִין, קָאָן זַיְן נַאָךְ
בְּעַסְעָרָם פָּאָר אַ מעַנְשָׁעָן?
פְּרָעָמָן חֹוֵר אָן דָּרְנָאָךְ
מִטְּמוֹתָן בענְשָׁעָן!!!...

ארַבְגָּעַלְאוֹעַן דעם קאָפֶ, אַינְגָּעַהִיקָּעַרְטַ, אַומְעַטְיַן אַיִּוֹ
ארַבְגָּעַפְאַלְעַן, געהַט אַרְוֵם צוֹוְשָׁעַן שְׂטִיכָּנְעַר אַוְן בִּינְעַר

דעַר דְּרִימַעַד עַזְלָם-הַתּוֹחַוְנִיקְ:

אַיךְ בֵּין דַעַר אַלְטָעַר,
הַעַר קְלוֹנוּעַר שְׁתַלְלַן,
אַיךְ בֵּין גְעוּטוּעַן
אַמְאָל אֲגְדָלַן.
וּוֹ מִוְתַ אֲלִיאַלְקָעַ
וּוֹ מִיטַ אֲגָלָם,
פְלָעַג זִיר בְּעַנְהָעַן
אַיךְ טִיטְזַ עַזְלָם;
גְעוּהָאַט גְעוּנוֹנָעַ
אוֹן בְּרִיוּטַע פְלוֹיזָעַם;
אַחֲן קְהָלִים דְעָוֹת
אַחֲן קְהָלִים עִזּוֹת
אַלְיַין פְלָעַג קִרְכָּעַן
אַיךְ צַו דַעַם אַדְוָן
אוֹן בְּעַשְׁעַן רְחַמִּים
פָאָר אַונְנוּעַר שְׁאַדְעַן,
אוֹן פְלָעַג בְּעַקְוּמָעַן
לְכָל הַפְחָות
אוֹיְף יְעַדַּע פְרָאַסְבַּי
אֲטָוֹן הַבְּתָחוֹת.
—
הַבְּתָחוֹת פּוֹסְטָע
וּוֹאָסַם קָאוּ מְעֻן מְאַבְעַן! —
נְאָרָ, וּוֹ אַיהֲרָ וּוֹילָט אַיִּךְ,
חַיּוֹן אַלְעַזְבָּעַן,
וּוֹעֲרָת אַיִּשְׁפַּעַן הָאַרְצָעַן

שוין עפעם גריינגע
 אָן אַ מִינִיסְטֶר
 דָּרְלָאָנְגָּס צֹוֵי טִינְגָּעָל ...
 אָן אַיְצָת ... אַי, זָוָה!!! ...
 רִיסְטָמְטָ קְרִיעָה, מָהָוָט-אָוִים דַּי שְׁטוּוּעָל אָן וְעַצְתָּ זִיךְרָא.
 גַּעַן "אַיכָּה".

נאכט = שטיימען:

עַם רְוִישָׁעַן אַדְלָעָר=פְּלִינְגָּעָל ...
 אַ פְּרִיהָלָנְגָּ שְׁטוּסָ גַּעַתָּ ...
 עַם פְּלָאָגָטָ דָּעָר שְׂוֹאָרְצָרָ זִינְגָּל,
 עַם קְרָאָכָטָ דַּי אַלְטָעָ קִוְּטָ ...
 בְּירָ וּזְאָרְטָעָן גַּטְמָן אַוְיְבָעָן
 קִיןָ נְסִים ... נִיןָ, מִיר גְּלוּבָעָן
 אַיְן אַונְגָּעָר מָול=שְׁטָעָרָן:
 צְוְבָּרָאָכָעָן וּזְעָטָ אַוְיָךְ בְּרוּקְלָן
 דַּי אַלְטָעָ תְּפִיסָּה וּזְעָרָעָן ...
 דָּעָרְוּיְלָ אַיְן אַבְּעָרָ שְׁרָעָלָן,
 דָּעָרָ יָאָךְ אַיְ שְׂוּעָרָ, אַיְ גְּרוּוּסָ ...
 עַם הָעָנְגָּטָ דָּעָר גְּרוּיָרָ גְּנָבָעָל ...
 עַם שִׁיטָּ זִיךְרָ שְׂוֹאָרְצָרָ פְּעָפָעָר ...
 עַם שְׁמָעָקָטָ מִיטָּ פָּעָךְ אָן שְׁוֹעָבָעָל ...
 אָוִי, גְּאָטָעָנוּ-בְּעָשָׁעָפָר,
 דַּי כּוֹחָותָ גַּעַתָּעָן אַוְסָ ...
 דַּי כּוֹחָותָ גַּעַתָּעָן אַוְסָ !!! ...

הוּמָרִיסְטִישׁוּ לַיעֲדָעֶךָ

„פערדיינט זילם-הבא.“

מיר האט זיך געהלמאט, אויך בין געשטארבען
(פון הארכז'וועהטאג — ניט פאר קיין מענשען געדאכט!) —
די קראנקהייט האט פיעל שווין מחרברים פערדארבען,
אלל פון פיעל יודישע-קינדר ער געמאכט...).
אייז בין אויך געשטארבען... נו, מילא, פערשטעהט אידער,
עם אייז דאך קיין חילוק ניט — פריהuder צו שבעטער:
געקרענט ווי עם פאמט פאר א יודען, גאנץ שטארק,
און... אוים פונס וועלטעל — ארaab פונס מארך!...
מע האט מיך מלוה געוועזען בפבוד!
ער באר-חיז האט אויף מיר ביטער געקלאנט
מייט „אל-מלאדרחים“: ער זין רב זוד
האט טאפאק געשמייקט אוון א הטע געוזאנט
נאך איירם ער ראיינער — א רעדער געהאלטען
אלאנגע, אלאנגע, אהן וואג אוון אהן מאם.
צוווי יודענעס האבען די נזער געהאלטען
אין פארטזך, צוווי יונגלעך — דעם פינגער אין גאז...
עם האבען די פושקעס געקלאפט אוון געקלונגען.

צעהן פאר תלמוד-ה תורה ניקעם זענען אין רייד
גענאנגען און צדיק לפניר געונגגען...
בקיזור, געוועזען אגריסער פאראָד,
אוואַשגע לויה געוויזן...

און בשעת

מען האט געהלאפאטשעט אווי ארום מיר,
אייז, נעביה, געשטאנגען – «הענין ממעש» –
מיין בידנע נשמה אלין בי דער טהර,
זי איז בי טהיר פון ננדען געשטאנגען.
פעריאםערט, פעריחושבֶּט, אין לייד און אין פײַן
און גיסענדיג שטראָמְעָדוֹיִוּ ביטערע טרייעדרען.
געקלאנט פאר דעם מלֿאָךְ: אווי, לאו מיך אַרְיִין וּ
– אַרְיִינְלָאוּן? ווילסט אין נַנדָּעַן? ביסט, כלעבען,
קײַן נאָר נאָר ניט... זאגּוֹשׁעַ מיר, טײַערעム קינְד,
וואָם אויפֿגּעטְהָוּן האָסְטוֹ אַזְוִינְס אַזְיִין לעַבְעָן?
מייט וואמ האָסְטוֹ, זאגּ, עולְמֵדְהָבָא פערדיינְט?...
אווי, מלֿאָךְ! איך ווים... כ'זהאב אַזְעַפְעַן פֿיעַלְצָות,
פֿיעַל שמערטען געליטען: מען האט מיך געפלאנט.
געשלאנען מיט מיר, לא עליכם, כפֿרוֹת
פאר פרעמדע עברות, געoidעלט, געיאנט?..»

— ניין, ברודער, מיט דעם וועסטע גארנישט דא מאבען:
ניין, וויזו נאר ארוים עפעם בעסערע זאכען
די סחרה, רב ייד,
וואם דו האסט געבראכט פון ייד... .

או, מלאכַל, מלאכַל! לאז מיך צופרייעדען.
אייך בין דאך נישט מעהר — אמחבר געווען —
געאכערט דאם פעלד פון זשארגאנן מיטן פען,
געטריבען זשארגאנישע שירים פאר יודען,
עם פָּלעגנט מיך בעניעסען דער ביטערעד שווייס
דעם משקל-השיר מיט די גראמען צו האלטען,
צעור מוט נקודות... או, מלאכַל!... צוויס,
א חידוש, ווי ב'האב דאם געקאנט נאר דער האלטען... .

הא? וואם? — האט דער מלֿאך געטהון א געשרי:
וואם הערד אייך? — וווארט אוים נאר, וווארט אוים... אהן ל'צנות:
צעור מיט א משקל?! או, וועה אוז מיר, וועה!
דו ביטט דאך א קדוש, אויף מיינע נאמנות! —
זשארגאנן מיט א משקל?! זשארגאנן מיט צעור?!
קאפּוּיד אַי די וועלט, אַי די גאנצע נאטור!... .

קָומַן קָרְוִין מֵינָעַן קָומַן!... בְּרוֹקְ-הַבָּא!
גַּעֲנָגַן דִּירַן, דַּו בִּיסְטַן שְׁוִין מִיטַּן צְרוֹתַן נַאנְצַן זָאתַן,
דַּו הַאַסְטַן אַוִּיפַן דַּעַרְן עַרְדַּן שְׁוִין דִּין נַיהֲנוּם גַּעֲהָאַטְן,
הַאַסְטַן פְּשָׁרְן פְּעַרְדִּיְעַנְטַן עַולְמַדְהַבָּא!

חַדְרִ-לִיעָדָעַר.

I.

דעָר פֿרִיהָלִינְג גַּעַתְּ, דַעַר פֿרִיהָלִינְג גַּעַתְּ
אַפְּרִישָׁ, אַפְּרַעַלְקָ וּוַיְנַדְטָעַל וּוַעַתְּ
אַין וּוְאַלְדָּ, אַין פְּעַלְדָּ, אַין גַּאֲרַטְעַן.
דַּאַם וּוַיְנַדְטָעַל וּוַעַתְּ, דַּאַם וּוַיְנַדְטָעַל פְּלִיחַתְּ.
אַלְיַעַד, אַזְּסַעַם פֿרִיהָלִינְג-לִיעַד
דַּעַרְהַעַרְטַּ דַּאַם קִינְדַּ פָּוֹן דַּאֲרַטְעַן.
די שְׁטַרְאַהַלְעַן שְׁיַינְעַן, אַון פָּוֹן זַיְּ
צַוְעַתְּ דַעַר לְעַצְטָעַר אַיְזָן אַון שְׁנַיְּ
די וּוַיְלַדְעַ פֿוֹגֶעַל פֿלִיהָעַן;
די פֿיְגַעַן-בּוּמָעַר שְׁטַעַהָעַן שְׁוִין
אַין זַיְעַד חַיְכָעַר, נְרִינְעַר קְרוֹין.
די וּוַיְנַטְרֹוּבַּ-צְוֹוִיְגַעַן בְּלִיהָעַן,
עַם וּוַגְנַטְדַּ אַם טְיַיבָעַלְעַ, עַם רַופְטַּ
עַם וּוַאֲרַקְעַטְדַּ אַין דַעַר בְּלוּעַר לוֹפְטַ...
מַיְן קִינְדָּ! דַו קוּקְסַטְזַיְּ וּוַיְלַד אַרְוּם?

דו שטעהמט פערוואונדערט, בליך און שטומ
און טרעעהדען אין די אוינגעלהך
וועי זילבערדטראפען שטעעהן?...
דעם **שיר השירים**, יונגעלאע,
דעם **שיר השירים** לייען!...

II.

א העלע שיין פון דימעל פליסט;
מיט הים צושמאלויען גאלד בענימט
די זון די פרײַע פעלדער.
די ארבײַט קאכט: מ'שנידט, מ'בינדט;
עם וואקמען, וואקמען אוים גע'שוינד
פון גארבען נאנצע וועלדער...
דער אווענד קומט, די נאכט פערשפֿרייט
די שטילע פליינגעל... פול מיט פרײַד,
מיט פרישען, יונגען לעבען
גיטס-אוים דאמ האָרֶץ א לוייב-געזאנג
פאר יעדען גארב, פאר יעדען זאנג
וואם גאט האָט אונז געגעבען...
א זיסער שלאָף מיט זיסע רוח

๙๕

מאכט שטיל און ליעפ די אוינען זו ...

 מײַן קִינְד ! דָו קוּקְסֶט זַיְה וּוֹילְד אֲרוּם ?
 דָו שְׁטוּחָסֶט פֻּרְרוֹוָאנְדָעָרט, בְּלִיְיכָ אָן שְׁטוּם ?
 דָו זָוְסֶט דָאָם פָּעָלָד דָאָם נָאָלְדָעָן.
 דָעַם גְּלִיךְ דָעַם שְׁטִילָעַן, לִיעְבָּעַן ? —
 בֵּי בּוֹעָזָן, נְשָׁמָהָנָיו,
 אָן "רוֹתָה" אָיז דָאָם בְּעַשְׂרִיְעָבָעַן ! ...

III.

די סטעפ איז טוּט, די סטעפ איז שְׁטוּם ;
 קִין אַיִינְצִיג בּוּמְעַלְעָ אֲרוּם,
 נָאָר הַוּלָע זָמֵד אָן שְׁטִינְגָעָר,
 אָן זְעַלְטָעָן-זְעַלְטָעָן שְׁלָאָגָט אָן תְּהָאָל
 אָקוּוֹאָל, וּוּי זְלָבָעָר, וּוּי קְרִיסְטָאָל
 אָלִיבְּטִינְגָעָר אָן רִינְגָעָר.
 נָאָר זְעה, מִין קִינְד : אַט מִיט אַמְאָל
 לְעַבְטָאָוֶף דָעַר מְדָבָר ... אַהֲן אַצְאָהָל,
 וּוּי זְוּמְעַרְ-צִיְּמָת די פְּלִיעָגָעָן,
 דָאָרָט גַּעַהָעָן, גַּעַהָעָן אַהֲן אַנְעָק

די שעהנסטע שעפסען, איזעלען, בעק.
 קיה, אקסען, קעמלען, ציעגען ...
 דער מדבר לעבט ... עם קאכט, עם זידט,
 עם ברומט, עם מעקעט ... איריד ...
 • • • • •
 מיין קינד, דו קויקסט זיך ווילד אראום?
 דו שטעהסט פערוואנדערט, בליה און שטום?
 דערמאהן זיך נאר, דו, נארעלע,
 געדענעםט ניט? אלצנות! –
 פון יעקבץ צו עשרן,
 צו עשרן מהנתן! ...

IV.

דער קאנטשוך אויף דעם בענקעלע.
 די טייטעל אויפэн טיש ...
 נו, לעבעדינער, יונגעלע!
 מיט חזק, שנעל און פריש!
 דער רבוי הומט ... און שטוב איז אינגען
 מ'קאן דערדיישעט ווועלען ...
 איך אבער הער ניט און ניט זעה –

אַיָּה לְעַרְעֹן, לְעַרְעֹן, לְעַרְעֹן!...
 עַם בְּרַעֲנֵט דָּעַר פְּרָאַסְטָן; דָּעַר מָאָרָה, דָּאָם בְּלָוֶת
 אַיָּן מִיר פָּעָרְגְּלִיוּעָרֶט וּוְעַרְעֹן!...
 אַיָּה פִּיהְלָעַם נִיט, אַיָּה קְלָאָג זִיךְ נִיט –
 אַיָּה לְעַרְעֹן, לְעַרְעֹן, לְעַרְעֹן!...
 אַפְּשִׁינְפְּ-קְרָאָפְּט בְּעַדְעַקְטָן דִּי שְׁטוּב!...
 עַם גְּלָעָנְצָעַן פּוֹנְקָעַן, שְׁטָעַרְעֹן!...
 דִּי וּוּנְדָן אַרוּם צְוַגְּנָהָעַן זִיךְ!...
 אַיָּה לְעַרְעֹן, לְעַרְעֹן, לְעַרְעֹן!...
 אַבְּלָאָט אַהֲן אַבְּלָאָט אַהֲרָע!...
 אַן קוֹק נָאָר – וּזְיַוִּיפְּ הַיּוּעָן.
 אַיָּה הוּיְבָזִיךְ, וּוֹאָקָם וּוֹאָמָם אַמִּינָּות!...
 אַיָּה וּוּרָאָרָף אַלְמַץ אַמְּבִין,
 אַמִּיסְטָעָר גָּאָר נִיט וּוַיְלָעַנְדִּין,
 אַנְגָּצָעָר מְעַנְשָׁ מְמִילָּא:;
 אַיָּה מְעַקְלָעָר אֹוִים בֵּי אַפְּרָוָן!
 דִּי מְעַרְתָּה-הַמְכָפְּלה;
 דָּאָם פְּעַךְ אַן שְׂוּעָבָעָל וּזְהַעַנְדִּין,
 דָּעַם רְוִיךְ, דָּעַם פְּלָאָם דָּעַם רְוִיתָעָן
 גְּנוּאָלָד, שְׁרִי אַיָּה, יְודָעָן, רַאֲטָעוּעָט!;
 אַן לוֹפְּ פָּוּן סְדוּם מִיט לְזָטָן;

און זיך בי מלפֿי-צדקן
 געלאדען צו דער סעודה;
 מאה יעקב פיער מאל חתונה;
 אינאיינעם מיט יהודה
 געה שעדרען איך די שעפֿעלעך
 (וואם הייסט: איך געה? אנערך,
 פער/שטעהט זיך — מיר צושידען זיך
 מיט איהם «על אם הדרה»...);
 איך שדכן אוים פאר יצחן
 אבלה — לבום שוועסטער —,
 דער ארמי וווערט מיט מיר דערפֿאָר
 א גוטער פרײַנד דער בעסטער
 (דאם נטעה פרײַנְדְשאָפט צוּוִישׁען אונז
 איז, וויסט איהר דאָך, עד היום...);
 איך קליב צונזיף מיט יוספֿין
 די תבואה אין מצרים
 און נעהם דערנאָך גאלד, זילבערווארן
 בײַם מצרי אין משכנות
 (אַ יודקע, טאָקע אמת, דאָך
 וויל עסען... אַ רהמנות)
 איך פֿידל או געבעיך יעקב

בֵּי לְבָנֶעָן אַיְזַּבְּיטָעָר
אָוֹן הוֹט מִיט אַיְהָם דֵּי שְׁעַפְסָעַלְעָךְ
אָוֹן קָאָרְבַּטְמִיט אַיְהָם דֵּי רִיטָעָרְ;
אַיְזַּבְּרַי מִיט אַלְעַ פִּיצְעַלְעָךְ
דָּעַם מְשָׁבֵן מִיט בְּצָלָל
דָּעַרְלָאָנְגְּ דָּעַם וּוּירָעָה אַהֲרָנוּן
אָוֹן הַעַלְפַּת אַיְהָם אָוֹנְטָעָר הַלְּלָ;
אַיְזַּבְּרַי קָלָאָפְּ אַיְזַּבְּרַי מִיט תָּמְרִין;
אַיְזַּבְּרַי זָנְגַּ מִטְמַחְזֵן שִׁירָה;
אַיְזַּבְּרַי גָּלְעַט אָוֹן קְנִיְּפַט מִיט דָּודֵן
דֵּי סְטוּרָנוּם אַוִּיפְטַזְעַן לְרָעָ..
מְלָחְמָה הַאֲלָטָעָן? נָאָרִישְׁקִיטַט!
אַיְזַּבְּרַי בֵּין אַלְיָבָ, אַגְּבָזָר
אָוֹן אַלְעַ פָּעַלְקָעָר צִיטָעָרָן,
עַם טְרִיסְעַלְטַז וַיְיַזְעַבְעָרְ;
אַוִּיפְטַז אַלְעַ שְׁוֹנָאִים אָוֹנוּעָרָעָ
פָּאָלָטָן אַמְּרָה-שְׁחוֹרָה;
אָנוֹ, אָנוֹ, זָאָטְשָׁעַפְטַז נָאָר!
פָּאָר וּוּעָמָעָן הַאָב אַיְזַּבְּרַי מָוָרָא?
אַיְ, אַיְ, וּוּאָסָמָ פָּאָר אַבְּיטָעָרְ
מְפָלָה הַאָטַדְאָ בְּלָק!

אי, מאה איך תל פון פְּלִינְצָן,
אי, האפט פון מיר עמלק!...
פרנסה, פרענט איהר? גאטענוו,
אבי נאר ניב מיר יאהרען,
מיר געהט ניט צו פערזינדיגען,
אויף איך געזאגט געווארען;
געלייפט זאל זיין דער אויבערשטער,
אייך ליעב און דארפ ניט בעטלען;
אייך עם דעם שלו אין מדברסין,
אין אלים עם איך טיטלען,
אין אשפֶל עם איך ווינטורייבען
און מילנראטען און פיגען,
ויאם איצט אפילו רויטשילדען
וואלאט שווער זיין צו דערשטייגען...
פון אלע זיטען ווינשטאקען,
אויף יעדען טרייט א גארטען,
אי באקסערען, אי איילבערטען,
אי בשטימים כל הסארטען.
פיש האפען? – איז חdkל דא

און פישן, פרת און ניחן, —
וואם פאר א העכט אין נען ארין,
וואם פאר א קאָרְפַּען קרייבען!
די לענג, די נרעב פון זי! חיז דעם
א סברה או געפֿילטע...
היינט פאלאצען פון מירמעלשטינ?
געזילבערטע, גענילדטע, —
איך סטרוייע זי מיט חרמץ
אין גאנץ ירושלים
פאר שלמהס טויזענד פלונית'טעם
פון מואב און מצרים...
אין אלע שבע חכמת ווער
א בקי איך — א מזרא:
פון "קטרת" ווער איך א דראגיסט,
א דאקטאָר פון "מצורע",
פון "פאָה" ווער איך זעלמעער,
א גאלדשטייט פון "ויקהַל",
פון "שקלים" א סטאטיסטייקער
צו מאבען דעם סקְהַפֵּל,

פָּוֹן פְּרַשָּׁה „אָמָּוֶר“ – סָאנִיטָאָר,
„מְשֻׁפְטִים“ – אַזְּקָאָנִיק . . .

אֲפָלָל אֵיךְ לְעֵב, אֵיךְ פְּרַעֲנָעֵל זַיַּךְ
אֵין פּוֹטָעֵר אָזְן אָזְן הָאָנִיג . . .

דָּעֵר רַבִּי הוֹסְטָן . . . דִּי רְבִיצָעַן
קָאָכָט קְרוֹפְּנִיק . . . אַיְן אַשְׁמָאָטָע
פָּעָרוֹוִיקָעַלְט, דָּאָם מְזַוְּנִיקָעַל
שְׁרִיְּתָה: „חִיְּדוֹקִים, טָאָטָע!“
אֵיךְ זַעַה זַיַּנְט, אֵיךְ הָעָרָ זַיַּנְט –
אֵיךְ לְעַרְעָן! – אַזְן מִין קָעְפָּעַל
צְוִימִישָׂט זַיַּךְ: וּוֹיְדָעָה, מְוַיְּלָדָאַיְזָלָעַן.
גָּאָלְד, פִּיְּפָעָרָנוֹאָטָעָרָם, עָפָעַל
מִיטָּ גְּלָעָקָעַלְעָה, מִיטָּ מְילָגָרָאָמָעַן.
מִיטָּ זְעַמְּעַלְמָעַהָל, מִיטָּ טְוִיבָעַן.
מִיטָּ שְׁפָרָעָנְקְבָּעָקָעָנָם, מִיטָּ פִּיםְסָעָנָהָאָלָעַן . . .
פָּוֹן אָונְטָעַן אָזְן פָּוֹן אוּבָעַן
בְּרִילְיאָנְטָעַן, פָּעָרָעָל שִׁטְעָן זַיַּךְ.

נרא, רויין, פרוכט און זאנגען –
אלץ וואם עס קאן א מענטשען-הארץ,
א נאריש הארץ פערלאנגגען, –
פערטיעף זיך אין תנקל נאר
מיט קאָפ און מיט געהרען ...

* * *

נו, דארפ מען, יודען, פרעג איך איך,
דען חדר רעפארמירען? ...

הייס און קאלט.

(א ליער'ל).

נו, — מולטוב, רחלע, מולטוב דיר —
א קינד, א בז'ובר געבעארען! ...
דאם פיצעלע קוויטשעט און שרייט און אשיער! ...
וואם איז דאם, דו, קלינער, וואם איז דאם מיט דיר?
דו ציטערסט? דערפראארען געוווארען?
אָה, דארט, אויפֿן הימעל, וואו דו ביסט געוווען,
איי לבטיגן און פרעהליהך, און וויארעם, און שען,
און דא... הערט זיך צו — בנאננות:
דאם פיצעלע רעדט דאך, עם שרייט דאך: געוויאלד!
אווי, מאמעו! ווי פינסטער איז דא און ווי קאלט! ...
אווי, וועה! האב רחמנות! ...

* * *

*
דאם רעדעלע דראעת זיך
ארום און אוניעק;
א טאג קומט צוקרייעבען,
א יאהר פליית אוניעק...
—

— גוט מארגען אייך, רבוי! — גוט מארגען! אַנו!
אט זען זיך אַקארשט נאר אַניעדר

* * *

און נעהם זיך צוּם חומש... נו, לעבעדיג... דו!
מייט חזק, מיט אברים, מיט גלייעדר!...
דו 'שויגנסט?!... נו, טא לענדזשע זיך! ליינן... אט איזי!...
איינס!... צוּויי!!... רבבי! רבינו! אוּי!...
—ליינן, ליינן! דו, פֶּלְבָּנוֹנִיק!... סַזּוּעַט קַאַסְטָעַן דֵּיר טַיְיעַר!...
איך אַרְבִּיטַט, אַיך קַנְעַל, אַיך בענִים זיך מיט שׂוּוִים,
און ער... טא, אט נאַזְשַׁע דֵּיר! פַּהֲלַזְעַן אָוּן ווַיִּים...
הָא? ווֹאַרְעַם?... "חַיִּים! רַבְּנַיּוֹ, רַבְּנַיּוֹ, הַיִּים!
עם פְּרִיחַת ווִי אַפְּיַעַר!..."

* * *

און נאָך אַמְּאָל — מַולְטָבוֹ! — מַולְטָבוֹ אַיך!
שפַׂיעַלְט פְּלִיזְמַרְלַעַך! הוֹיְבַּט זיך אוֹיפַּפְּלִיעַנְעַל!
דעַם חַתְּן אַיז פְּשָׁוּט!... דֵּער קַרְוּמָעַר נִיט גַּלְיַיך!:
די פְּלָה — אַדִּימָאנְט. אַשְׁפִּיעַנְגַּל!

און נאָך אַמְּאָל — מַולְטָבוֹ! — מַולְטָבוֹ אַיך!
שפַׂיעַלְט פְּלִיזְמַרְלַעַך! הוֹיְבַּט זיך אוֹיפַּפְּלִיעַנְעַל!
דעַם חַתְּן אַיז פְּשָׁוּט!... דֵּער קַרְוּמָעַר נִיט גַּלְיַיך!:
די פְּלָה — אַדִּימָאנְט. אַשְׁפִּיעַנְגַּל!
מע הַוְּלִיעַט!... ווֹאַרט אַוִּים, לעבע פרײַנְד, זַיִיט נִיט פּוַיְל —
דֵּער דִּימָאנְט האָט נַעֲגַל! דֵּער שְׁפִּיעַנְגַּל — אַמְּוַיְל...
— נו, מאַנְעַלְעַ! ווֹאַרְעַם? עַמְּ קַוּעַלְט די נַשְׁמָה?
— אוּי, בְּרִידָע, בְּחוּרִים לְעַך! אַיְילַט זיך נִיט! — קַאַלְט!

איך פרידר ווי אום שבט בי דער נאכט און אוואלד...
איך ציטער, איך צאפעל... או, פרידערלעה, גזואלד!
איך פרידר, פון נחמה!"

* * *

די וועלט איז א חדר
פאר קלין און פאר נרוים!
מע קועטשט זיך, מע שטופט זיך –
מע לערענט זיך אויס..."

א סוחר געווארען... נו, ניכער, רב יוד! –
אין האז איז א מאرك און און קליאז – איריד...
עם הודיעט, עם קאכט ווי און גיהנום!
אידר זעהט – קיין עינדערע! מע לוייפט! –
פעל, אקסען, זאלץ, קארן, פלאקם, פאצירקעם, לעדער!
מע פלייחט ווי אויפט פליינעל, מע פאהרט ווי אויפט רעדער,
מע האנדעלט, מע וואנדעלט, מע קויפט, מע פארכויפט...
דאם סוחריל יאנט זיך נאך דעם און נאך יונעם.
עם ציטערט, עם צאפעלט, בעניעסט זיך מיט שווייט...
או, סוחריםלעה, יודעלעה, פיערדיג, היים!
עם ברענט ווי און גיהנום!

* * *

דאם וועלטעלע דראהת זיך –
א מאرك, אידין!

עם האדיעט, עם פלאקערט,
עם ברענט און עם זידט...

ברענט, ברענט,—אייהר ווועט אבעגע Kohלט וווערען, רב-זיד—
אייהר איילט זיך נאך סחרה?—נאך אייזען, נאך ברעטער,
נאך זיד און נאך סאמעט—אייהר פלאקערט, אייהר זידט?
פערגעט נאר ניט — זייט אווי גוט — פון יריד
א שטיקעלע לויואנד צו ברײינגען, רב-פערטען...
עם קלאפען די פושקעם, עם ארבייט די זעג:
פיער ברעטער, צוווי שערבלהעך,— און אויס מיט אנ'עך!
געקומען צופאדרען פון לעצטען ירידיל...
נו, גיבער, שמישים! פערשיט שוין, בעהאלט!...
או, יודעלעה! קאלט איז דארט—זאג איך איך—קאלט!...
— — — — —
געפעעלט איך מײַן לײַדיל?

מיין עפיט אפייע.

(אויפשרויפט אויך דער מצבה).

פיעל ביטערע, פיעל טרויערינגע לעידער
האָב אַיך אַיך שווין געוונגען, לַיעבע בְּרִידָעַ!
מייט אלע פֿחוֹת, מייט דעם לעצטען צהַן
געביסען און געריסען דעם זשאָרגאנָן,
געקייט די לַיעבע שְׁפָרָאָך פֿוֹן אָנוּזָעַר מָאמָעַן,
געפֿעפֿערט מיט צְוֹזֶר, גַּזְאַלְצָט מיט גְּרָאַמָּעַן,
צּוֹ מָאָכָעַן זַי אַבְּיַסְעָלָעַ חַאְטָשׁ וּוַיַּך
אָוָן צּוֹ פֿערְדוּשָׁעַן יַעֲנָעַם לַיעַבְּעַן רֵיחַ
פֿוֹן וּוַילְגָּעַר מָארָק אָוָן דִּינָאָבְּוָרְגָּעַר יַאְטְּקָעַם
מייט אַלְעָרְלִיַּי פֿערְדוֹאַלְגָּעָרְטָעַ אַסְטָאַטָּקָעַם,
וּוְאָם שְׁמַעְקָט אַוִּיפֿט דְּרִיכְזָעַהָן מִילְאָרָוּם דַּעַם אַרְטַּ
וּוְאוֹ נָאָר עַם בְּלָהָת חַאְטָשׁ אַיִּינָן זְשָׁאָרְגָּאַנִּישׁ וּוְאָרָט...
אַיך, בְּרִידָעַ, וּוַיְפִיעַל יַאְהָרָהָאָב אַיך צּוֹ מְהָאָן
מייט דַּעַם גַּעַשְׁמָאָקָעַן, טְהִירָעַן זְשָׁאָרְגָּאַן;
מַעַן הַאָט מִיקְשָׁוֹן גַּעַלְיוֹבָט אָוִיך גַּעַזְיָדְעָלָט –
אַיך האָב גַּעַהְעָרָט אָוָן האָב מִיר אלְעַז גַּעַפְּיָדְעָלָט...

נאר יודען זענען דאך אנטען קשה ערף,
א ביטער פאלק, נאר נט ווי אלע ליט:
נאך פון דעם ימדסוף בייז דעם מדבר-חוּרָב,
פון מדבר-חוּרָב אונז אונז ער ציַת
האט גאט אלין בעשינגעַרְלִיך בעוויעען,
אוֹ חאָטֵש צורִים זיך — גלעט זוי, לייב זוי, בענש —
ניטה קײַן סופּ צו זיַעַרְעָעָן קאָפְּרִיזָעָן,
היינט וואָם קעַן טהוֹן מיט זוי אַשְׁלָאָפּּעָר מענש?
בפרט נאָך אַזְּשָׁאָרְגָּאנְ-מַחְבָּר?

— שְׂרִיבָעָן?

אַיְדָר ווילט, רב קרוב, שְׂרִיבָעָן? — זאנט אַיְד —
נוֹט, שְׂרִיבֶּט אַיְיךְ; נאר אַיְדָר זאלט קײַן נאר ניט בלְיָבָעָן,
ניט קומען מיטְזַן בְּיִתְשָׁעָל פון ייד,
פָּעָרְגָּעָט ניט אוֹ אַיְדָר האַט צוֹ טהוֹן מיט יודען.
אוֹ שְׂרִיבֶּט אַזְּוִי — פָּעָרְשָׁטָעָהָט אַיְדָר מֵיךְ — אַזְּוִי
אוֹ אלע זאלען זיין מיט אַיְיךְ צוֹפְּרִיעָדָעָן ...
פָּעָרְשָׁטָעָהָט אַיְדָר מֵיךְ? ...

אוֹ, לְיעַפּּעְרָעָן! אוֹ!
אַיְיךְ הָאָבָּבָי אַיצְטָפּּוֹן אלע, אלע זאָכָעָן
נאר אַיְינָס פָּעָרְשָׁטָאָגָעָן, שְׂרִיבָעָן, דָּאָרָפּּ מַעַן דָּאָם

לענַד-הָשֵׁם, נאָר טאָקע דָּם, פָּוּן ווָאָס
דיְדָר עַילְמָן זָאָל הַנָּאָה האָבָעָן, לאָבָעָן.
אי, לאָבָעָן! אי אַחֲזָות! שְׂרִיְבֶּט, הַעֲרָר פֿרוֹנוֹ
געַנוֹג אַיְיךְ זַיפְצָעָן, בְּלַעַפְעָן, עַט, גַּעַנוֹג!
אַחֲכָמָה לָעַ, אַפְשָׁטְלָעַ, אַווּיצָעַל,
קַאֲטָאוּעַסְלָעַךְ מִיט גְּרָאָמָעַן אַהֲן אַשְׁיַעַר.
אוֹזִי, אוֹ יַעֲדָר אָוֹת זָאָל מְהֻן אַקְיזָעַל...

איַיךְ קָעָן עַם נִימָּט, איַיךְ קָעָן נִימָּט —, וּוְעה צָו מִיר!
איַיךְ קָעָן קִין ווַיְלָדָע, קְרוּמוּעַ חַנְדָּעַלְעָךְ מַאָבָעָן
איַיךְ קָעָן נִימָּט לאָבָעָן, גּוֹאָלָד — איַיךְ קָעָן נִימָּט לאָבָעָן
דַּעֲרָפָאָר אוּף מִין מַצְבָּה אוֹ מִיר ווּעַט
איַיהְשָׁעַ דָּם לַעַפְעָן גַּעַבָּעָן גַּט —
פְּדֵי אַיְהָד זָאָלָט אָן מִיר נַקְמָה האָבָעָן
שְׂרִיְבֶּט אוּף:

“פָּה נִטְמַן — אַט דָּא לִיעַנְטָ בְּעַנְרָאָבָעָן
אַטְיַפְּשַׁע, אַמְּשַׁוְּגָעַר פָּאָעַט
אוַיְלָדָע זָאָה, אַחֲרִידָה, בְּלַעַפְעָן:
עַד הַאָט גַּעוּיַּנְטָ, גַּעוּיַּנְטָ דָּם גַּאנְצָע לַעַפְעָן!!!...”

דרוי חברים.

מיר זענען געווען דריי חברים, דריי פרײַנד
אוועלכע וואם זענען ניטה שווין מעהר היינט:
אליקום דער רויטער און נחמן קלאגעט
און איך, אייער איצטיגער בידנער פאעת.
אנאיינעם געווואקסען, געלערענט אינאיינעם
די הייליגע תורה, דעם גלייבען דעם רײַנען.
אנאיינעם געדאווענט, אינאיינעם געשטופט,
אנאיינעם געאטהעט דיזעלביבען לופט,
גענלויפט, או מיר וועלען זיך אייביג ניש שיזיע
פונ איצט בייז איהּש דארט, אין גראדען.
און הערט, וואם עם האט זיך מיט אונז געפאסידט
מיר האבען אינדריען און וואלד געשפאצידט
מיט דריי שרעקליך-שארפע און שפיציגע מעסער –
בײַם מלאָק' המות אודאי ניט גראסער.
– אוּהֶר מײַנט אָפְּשָׁר גָּלְגָּלָן, – גָּתָּאָז מִתְּאֵיךְ –
הוֹשֻׁגָּאָס צָו אֲנַשְׁנִידָעַן דָּאָרְט גָּעְבָּעַן טִיךְ.

די שטראההַלען פון מערבייזיט האבען, שווין קאלטען,
בעליכטעהט אָווערבע אָקְרֶזְמָען, אָנְאַלְטָען,
און דארטען דערזעהַען מיר — זיצט אויף אַשְׁטִינְזָן
אלֵיהָוּ הַנְּבִיא אַלְיָזָן.

* * *

און מיט אָקְלָע אַפְּרִינְדְּלִיבָעָן אָונְ שְׂטִילָעָן
האט עַר גְּעוֹאנְט אָונְנוּ: «— לְיַעֲפָעַ קִינְדָּעַר, הַיְּרָטַ
אַיְּךְ וּוְעַל אַיְּךְ זָגָעַן וּוְאַם מִיט גָּאַטָּעַם וּוְילָעַן
אוֹזְ אַוְיפָּ דָּעַר וּוְעַלְתָּ אַזְ לְעַבָּעַן אַיְּךְ בְּעַשְׁעַרְתָּ:
«אַלְקָוּםָס קָוָל וּוְעַט וּוְיָ אַדְנָעָר בְּרוּמָעַן,
אַזְ מְעַנְעָר, וּוְיַבָּעַר, קִינְדָּעַר, גְּרוּוּם אָונְ קְלִיָּן,
אַיְּהָם הַעֲרֻעְנָדִיגָּ, זַיְּהָ בּוֹגָעַן וּוְיָ דִּי בְּלָמָעַן
אַזְ שְׁטוּרָעָם אַזְ צָוְנָהָעָן פָּוּנְ גְּעוּוֹיָן.

דו, נחמן ווועסט זַיְּן וּוְיִיטָּ פָּוּנְ אַלְעָ שְׁמַעַרְצָעָן;
וּוְיָ נָאָר מַעַן וּוְעַט דִּיְיָ קָוָל דְּעַרְהָעָרָעָן, דָּאַרְטָ
וּוְעַט וּוְעַרְעָן גְּרַנְגָּן בַּיְּ יַעֲדָעָן אַיְּפָזָן הַעֲרָצָעָן.
וּוְעַסְטָ בְּרִיְּגָעָן פְּרִידָ אָונְ לִיבָּט אַזְ יַעֲדָעָן אַרְטָ.
און אַיְּךְ? — «מַיְּזָן קִינְדָּ, פִּיעַל טְרוּוּיָר אָונְ פִּיעַל פְּרִידָעָן,
פִּיעַל גְּלִיק אָונְ אָוְמְגָלִיק דִּיר דִּיְזָן מָוֵל טְרָאָגָט;
דִּיר אַזְ בְּעַשְׁעַרְתָּ וּוְאַם זַיְּ אַיְּנָאִינְגָּעָם בִּיְדָעָן» —
האט אלֵיהָוּ מִיר גְּעוֹאנְט.

פערנאנגען זענען טעג, חדשים, יאהרען –
אליקום איז אין פוילען לאנג אוועק:
א בעל-הוקע איז ער דארט געוווארען,
און פון זיין קול געהמת ממש אין אַשערען...

א בליזמר איז געוווארען נחמן – שפיעעלען
אויף חתונה'עם געהט ער פון ארט צו ארט,
און הערענדיג זיין פיעדעל, מענטשען פidealע
אין הארץן יונענד, פרײַיד און טאנצען דארט...

און איך, רבוזים? ווועה צו מיינע יאהרען –
דעָר נביא האט פארשטאנגען וואם ער רעדט;
איידישער פאעת בין איך געוווארען.
און וואם בעדייט בי אידען אַפאעט?

א בעל-הוקע מיט א בליזמר, ברײַידער!
בלאו שופר ביז די בחות געהן אוים,
שפיעעל, פיעדעלען, בלאו שופר, בלאו און ווייעדער
שפיעעל, שפיעעל בז די נשמה ווועט אַרוּם...

שלאָף און רוח – אלֶּין פעריאָג,
און אין פרײַיד און אין פלאָן
שפיעעל, בלאו נאר אַטאג נאָך אַטאג!...

און איך לאָך, און איך קראָבָץ,
און איך זונגען, און פון שמערין
צונגעהט זיך, צורייסט זיך מײַן הערץ...

דער יריד.

די זון געהט ארוים פון אידר פוטערפאמ, — הויך
געהט אויף אין דער לופט פון די קוימענען דער רוייך.
דער מהוי גלענצעט אין פעלד; די נאטור איז מקרים
די היילגע מצוה נטילת ידים;
די פוינגעליך הויבען אין שחרית; און זעהט:
אט וואו נור א וועלדיל — א פאר-שול איז גרייט;
עם שאקעלט זיך דאונגענדיג דארט יעדעם בלעטיל...
נאר וואס אבער מהות זיך בי אונז דאם אין שטעדטיל?
אין שול-הויף, אין פאליש — א מאrk, אידיד,
עם ברומט און עם הודייעט, עם קאכט און עם זידט...
עם מעקען די ציungan, עם קויאקטשען די הינהער...
מע קליבט א ראבןער!...

אט איז די אופראווע. — עם קליבען זיך שיין,
די שטאדט-בּעלִיבּתִים, די גרויסע פֿאָרשּוֹין;
פֿערסּאָפּעַט, פֿערשׂוֹזְצַט, נִיט צו חאָפּעַן דַעַם אַטְהָעַם
פליהט, אַרְבִּיט אָן פֿלאָקְעַרט די חַבְרָה חַיִים...

ביימס אלטען ראנפינער שטעעהט אפען אין זאל
 ביעד צויז נאנצע פעליך און בראנפערן א קוואל,
 ביימס נײַעַם איז שטיל, ס'האט אַשענערען פנים;
 נישטָא דארט קײַן משקה – ער גיט מזומנים...
 געקאנטשעט די ווייבארעט – און טאָקע באָלד
 ווי פּוֹגָעַלְעָה פְּלִיהָעָן דְּאַנְאֶסְלָעָה, אַנוּאָל...
 עַם דְּרֻעַת זַיֵּךְ דַּי וּוּלְטַם, וּדְאַם שְׁפִינְדָּעַל בַּיְמַס שְׁפִינְגַּעַר...
 מעַ קְלוּיְבַּטְמַן אַרְאָפְּינְעַר!!!...

“דאָם קנעפֿילַ”.

— וואו איז זי, די אמרת'ע „גאלדענע פאָחן?“
וואו זענען די „בערען“, די „לייבען“.
מיט וועלכע ספֿלענט ברומען און קלנגען אַזּוּלט?
וואו? — זאנט מיד — כפֿערשטעה גאר ניט, בְּלֵעֶבּעַן!

— אמא... נאר וואם זאל איך דא בריעען איך לאנג? —
למשל... א פורדים פאר צייטען:
עם איז דאך, ווי זאנט מען דאמ... עה, ברידער, עה!
נו, האט האט איהר א פנים פון לייטען?

— ווי היימט? די מגילה... דאס האט דאך פאמירט
מייט יידען, מיט אונזערע אבות:
אנאסתער המלבָה... אַמרדֵבִי... אַוועלְטַן!
נס-טוריין! אַשפָאָס, אַקָאַטָאָוועָס?

— נו, טאכע אהן חטמוּת: וואו האט איזה דאמ איצט
אט חאטשבי א נראגער א רעכטען —
א שרייער, וואס טאכע א שרייער מען רופט,
הא? וויזט נאר? יא! קומט, ב'בעט איז נעכטען

א נראגער — א ווידער-קזלו! סטיטיש, יעדער זיך
פלענט פיחלען... ווי זאנט מען עס... פטוד, —
נו, המנקע, מהז מיר נאר עפעם אקארשט,
איך הער דיך איזנד, ווי דעם קאטער!

— היינט געהטט א פארצייטיגען אלול... איך מיין,
פערשטעט איזה מיך, תקייעות בליבטת תקייעות
עם או אבער נאר ניט דער בלואו וואס אמאל,
דער בלואו... דאמ מתקות... דער חייזט...

— און טאכע א פשומער פרײַטאג... עט קאכט!
א וועלט געהט און מרחץ, שארפט מעסער,
שטעקט ליבט אין די לייכטער, שטוטסט פעפער, ריבט חרײַן
עם לעבט זיך, עם פיחלט זיך נאר בעסער...

— און געה נאר, פרזוב ניט פיחלען, ניט זיין א זיך...
דו האסט דען, אפנים, א ברירה?
או ממש דו פיחלט, ווי עס שפארט זיך אין דיַר,
עם קרייבט א נשמה יתרה...

— ניט למזרת, ניט דאם בין איך אויסען, — דער ברען,
פערשטעהט איהר מיך, אט וואם: דער הייסער,
דער שארפער, דער אמתער יודישער ברען...
פרענט איצט בי א יידען — וואם ווים ער.

— וואם פיהלטער, וואם קעהרט זיך דאם און מיט איהם?... אוי,
או וועה צו די טונג און די יאהרען, —
דערשפיעלטזיך, דערלעפט צו א נחת אצונד,
א וועלטיל, פאריאדקים געווארען! —

— דער אויקעט, דער קראובצט און דער ווארגנט זיך שווין גאר
מיט עפעם נײַ-מאדיישע צרות:
דער שרײַיט: «מָאֵז צו פִּינְסְטָעֶר», דער לְיִאָרוּמֶט: «צו ענג!»
און דער שלאנט מיט אלען שווין פְּפֹרוֹת...

— און וואם האט מען אויסגעפיהרט? — פרענג איך איך? — וואם?
וואו זענען דאם אייַּעֲרָע גְּלִיקָען?...
פע! ביטער! חלשות! עם קרייכט ניט אין האלדו
אֲפִילּוּ דאם קאָפִיצְקָע תִּקְוָן!...

— וואם? אֲפָשָׁר, ניט אמת?...
אֲזֹוי האט צו מיד
געשמוניימט מיט געשרי און געווארטען
רב יְדִיעָלְ-דָּעָרְ-הַבְשִׁיט. ער האט מיך דערבי,
וַיְיַסְּפִּיחָרֶת זיך, בַּיָּם קְנֻעָפֵל גַּעֲהָלָטָעָן;

ער האט עם געטרײַסעלט, געצופט און געדראעהט,
געבעינגען, געקוועטשט און געריבען —
אווי, או צום סוף אויז שווין, געפיך, פון דעם
א צעהנטעל פמעט ניט געליבען...

* * *

אווי, קנעפיל, קנעפיל! וויפיעל שטעהטען
דו אוים מחלוקות און סכטוביים
דו ביסט דער אנפאנג און דער סוף
פון אלע יידישע וויכוחים...

ג ע ג נ ב מ".

(א מדרש).

מיט אנאלטען, קלונגען תנא
האט אמאָל געשטעסט א יונגע.
שעהנע רזמיישׁ מאַטראָנא
פֿון דער יודישׁער אַמְוֹנה.

וואָנט מיר, רבּי — האט פֿערוֹאוֹנְדְּעֶרט
איַהֲם גַּעֲפְּרַעַנְטֵדְיַי יונגע דאמעַ:
און דער בִּבְּעֵל שְׂטַעַתְּ גַּעֲשִׁיעַבְּעַן:
אָוָם דַּי עַלְמָעַרְבָּאָבָּעַ חֹהַ

צּוֹ בַּעֲשָׂאָפָּעַן, האט דער בּוֹרְאָ
אוּף דַּעַם מְעֻנְשֵׁא שְׁלָאָפָּגְּנוּוֹאָרְפָּעַן
און אַזְן שְׁלָאָפָּגְּבִּים שְׁוֹאָבָּעַן מְעֻנְשָׁעַן
שְׁטִילְעַרְזָהִיד אַרְיֵף גַּעֲגַבְּתַּ...

יא, גַּעֲגַבְּתַּ, אַמְתַּ, רבּי
וַיְיַל בִּים שְׁלָאָפָּעָנְדָעַן גַּעֲנְטָמָעַ —
הַיִּסְטַּ גַּעֲגַבְּתַּ... אַגְּטְרִזְשָׁעַן, פָּאַסְטַּ דָּעַן
פָּאַר אַגְּטַ אַזְן זַיְן אַשְׁטַעַהְלָעַר?

און אט דאמ איז איער גרייסער,
שטאָרְקָעֶר, לַיעֲבֹר נאָט, מיט וועלכָעֶם
איידֶר שטאלצִירֶט פֿאָר אלַע פֿעלְקָעֶר.
היילְינְגֶט, זינגְט אָן לוּבְט זַיְן נָאָמָען?...”

„לַיעֲבֹר דָּאָמָע – האָט גַּעַנְגַּטְפְּעָרט
איידֶר דָּעֶר אלְטָעֶר, קְלוֹנְגָּעֶר תְּגָאָ:
אוֹדֶר עַרְלְיוֹבֶט מְוֵר צַו עַרְצָעַהָלָעַ
איַיךְ אַקְלִיְינְקָע גַּעַשְׁיכְטָע:

די גַּעַשְׁיכְטָע אַיז אַוְאָהָרָע,
הָאָט מִיט מִיר אַלְיַין גַּעַטְרָאָפָעָן:
דָּא נִיט לְאָגָג, מִין לַיעֲבֹר דָּאָמָע
הָאָט מַעַן מִיק בִּינְאָכָט בְּעַגְנְבָטָה:

און דערְפָּרִיה, זוּעָן צַו בְּעַגְנִינְעַן
בֵּין פָּוּן שְׁלָאָפָאַיךְ אוּפְגַּעַנְשְׁטָאָנָעָן
און גַּעַוְאַלְט זַיְיךְ זַעֲצָעַן לְעַרְנָעָן.
חָאָפָאַיךְ מִיק – נִישְׂטָאַ מִין לְעַמְפָעָל.

מִין פְּעַרְשְׁמָאָלְצָעָן, אַלְטָעָם לְעַמְפָעָל
וועלכָעֶם הָאָט גַּעַקְאָסְט מִין טָאָטָעָן.
דרְיִיסִינְגָאַהָר צְוָרִיק, אַנְיָעָהָה,
זַיְעַבְעַן קוּפְעַרְנָעַ מְטָבָעוֹת,

את דאמ לעטפעלע איז פערפאלאען.
אבער ... הערט אנטקט א ביטעל:
אורף דעם ארט וואו סאייז געשטאאנען
דאם פערשמאָלצען, אלטעט לעטפעל,

זעה איך, שטעהט אַלאָמֶפּ – אַנְאָאוֹצֶר!
חוּק און ברײַט, פֿוּן גַּאלְד גַּעֲנָאָסֶעָן
פֿיַּינָע, קַונְצִינָע פֿינְגוּרָע
אוֹיפּ דַּי רַעֲהָר אָן אוֹיפּ דַּי זַיְתָעָן.

און פֿוּן אוּבְּעָן שַׁיְגָעָן בְּלִישְׁטְשָׁעָן
דאָרט אַראָב אַפְּאָר בְּרִילְאָנְטָעָן.
טַאָקָע מַמְשָׁ וְוי דַּי שַׁטְּעָרָעָן
אוֹיפּ זַיְעָפָעָן, בְּלִיעָן הַימָּעָל...

נו, מאָדָם, וואָם ווועט אַיהֲרָ זַעַגָּע
אוֹיפּ אָזָא מַין לְיעָבָעָן גַּנְבָּ?
געַהַמְּטִיזְשָׁע, כְּבָעַט אַיְיךְ, לְיעָבָעָ דָּאמָע,
אוֹיפּ אַוְיֵלָע אַונְזָעָר בִּיבָּעָל.

געַהַמְּט, אַיְיךְ בָּעַט אַיְיךְ, חַוְּרַט אַיבָּעָר
נאָך אַמְּאָל, וואָם דָּאָרט עַרְצַעְהָלָט זַיְק
וועָגָעָן אַדְמָן אָן חַוְּהָן ...
נו, מאָדָם, אַשְׁעַהָגָע גַּנְבָּ ? ...

די ריפ.

(א נمرا)

או דער ליעבער בזראָעַלְמַן
האט בעשטיימט בעשאָפָען חוה
חאטש, אין תזק גערעדט, געוועען
אייז דער גאנצער פלאָן ציקאּוועַן.

האט ער שטאָף – זאנט די נمرا –
ניט פון אַדְמָס הָעֵנֶד גָּעָנוּמָעַן,
ניט פון זיינע פִּים אָוֹן אוֹיגָעַן,
ניט פון קאָפַן, פון צוֹנָגַן, פון נָמָעַן.

וַיְיָל עַם לִיעַנְתָּ אֵין קָאָפַן די גָּדְלָות
אוֹן די תָּאוֹהָ אֵין די אוֹיגָעַן –
צָוּוִי חֲמֹרָנָזָת, וּוְעַלְבָּעַ דָּאָרְפָּעַן
פָּאָר אַפְּרוּי דָּוְרָכָאִים נִיט טְוִינְעַן.

ניט פון אַדְמָס הָעֵנֶד בעשאָפָען
האט זַי גָּאָט, זַי זָאָל נִיט וּוְעַלְעַן
מייט דָעַם מָאָן מְלָחָמָה הָאַלְטָעַן,
איבער אַיְהָם זַיְהָ העבער שְׁטָעַלְעַן.

ניט פון צנגג און ניט פון טמען,
ווײַיל דאמ זענען יגען פלים,
וואס מיט זי, ווי מיט אָגעמֿיד
שעפָען מענשען דברים-בפלים,

פון די פים – זי זאל ניט גָּלוֹסְטָעָן
פון דעם מאן אָפְּלָטָה מאכען.
אט פדי זי זאל בעפְּרִיאַת זיַּן
פון די אלע שלעכטע זאכען.

פון דער ריף האט זי גָּעְבּוֹרְדָּעָן
דער בעשעפָעָר. פון אָשְׁטוּמָעָן,
בלינדען, אונשולדיגען בײַינְדָעָל
האט דער בּוֹרָא זי גָּעְנוּמָעָן...

אט דערפָאָר – זאנט די לעגענדע
פון די אלטָע, קלונע יאַהָרָע –
האָבעָן ווַיְיָבָעָר אלע מעלהות
און קֵין אַיְינְצִיגָעָן חַמְרוֹן...

א ירוזה.

בשעת אונזער עלטער-פאטער יעקב
האט זיך געדארפט בעגעגעגען אופֿן וועג
מייט עשׂוֹן, וואס איז געווען אין פעם
אויפֿ אידם נאך פון די פרידעריגע טעג,

האט ער פאראָים געשיקט איהם א מְתַנָּה
פון בהמות און פון חיות אלעלִי:
באראנעם, אייזלען, מעלקעדינע קעמלען,
מייט צ'עגן און מייט צאפעם נאך צו זי.

און דאמ איז טאָקע קלונג געוועען: עשו
האט איהם בעגעגענט ווי א גוטער פרידנד ...
אוּ, ברידערלעך! פון יעקבּן דער מנהג
אייז אונז געליעבען נאך ביז היינט:

אוּ יודען דארפּען שיקען צו א פריז,
בעגעגען זיך מייט א מאנגנאָט, א פאן,
אייז וועמען קליבּט מען אוּס פֿאָר דעפּומטאָטען?
א מײַל-אייזעל, א קעמעל, א באָראָן.

דער איזעל איז דער גרעטען שוטה טאקו
זין יטום איז, פערשטעהט איהר אבער, גראום,
ער האט געהאט א פינעם עלטער-זידען; —
פון בלעטס איזעל קומט ער דאך ארוים;

דער קעמעל האט א לאנגנון, שענעם גארגעל,
דער באק — א גרייע בארד, און דער באראן
א גוטען פיטער און א פעטע קאדע —
טא איז דען בעסערם וואם פארהאן? ...

דער פֿרעהַלְיבָּעֶר קְבָצָן.

(א מאנאלאן).

או גאט אויף אונזער וועלטעלע
האט אלץ ארום בעשאפען —
דען ריבען און דעם ארימען,
דען שטארקען און דעם שלאפען.

א האו, א העכט, א טייטעלבויים
א קוזאך מיט א פיקע,
א רב, א צייג, א וויזעלטיער,
א חון א זאיקע, —

האט פונם קואל דעם הייליגען
געבראכט צום בזרא-עולם
א מלאך מיין נשמהילע,
נאך פון דעם נוף דעם גולם

א פריעע, ניט פערקוקיטיגטע
פון התאות, יצרד-הרע,
און ווי דאם מארגענשטערעדיל
א ליכטינע, א קלארע,

און פרענט : — “מוֹט ווָאַם בְּעִפְעָהַלְסָט דַּו מֵר
די מְפַהַדְרֶזֶתָה בְּעַנְשָׁעַן ?
עם זְעַנְעַן אַוִּיפָּדָעַר וּוּעַלְתָּשְׁוִין דָא
פָּונְפָּלְהַמִּינְים מְעַנְשָׁעַן —

אי פְּרוּמָע, אי חַוִּיצִיקָעַם,
דאָקָטְוִירִים אי רְבַּנִּים,
גְּלָאתְ מְעַנְשָׁעַן, מְעַנְשָׁעַן אַיְדָעַלְעַ
נְנִידִים אי קְבָּצָנִים.

טָא ווָאַם זָאַל זַיְן דַּאַם מְעַנְשָׁעַלְעַ ?
נִיבָּא, גָּאַטְעָנוּיָא, מֵרְ שְׁבָלְ...
— אַקְבָּצָן, — הָאַטְ דָעַר אַוְבָּעַלְשָׁטָעַ
גְּעַעַנְטְּפָעַרְטָ מִיטָּא שְׂמִיכָעַלְ, —

אַקְבָּצָן, נָאָר אַפְּרַעַהְלִיבָּעַר !
זָאַל זַיְן מִיטָּאַלְזָן צַוְּפָרְיעַדָּעַן,
און דַּאַם אַיזָּדָאָ, פְּעַרְשְׁטָעַהְסָמָוּ מִיחָה,
אַזְעַלְטָעַנְעָם בַּיְ יְוִדָּעַן...
...

און אַטְ-אָ בֵּין אַיךְ, בְּרִידְעַלְעַךְ !
בְּעַקְוּקְטָ מִיחָה דַּא אַן גָּאנְצָעַן :
פְּרִישָּׁ, פְּרַעַהְלִיךְ, פְּרִיְיָ אַן לְעַבְעַדְגָּן ;
שְׁפִיעַלְטָ, בְּלִיְזְמָר — גַּעַה אַיךְ טָאנְצָעַן !

וואס איז די שטחה — פרענט אידר מיך?
למשל, געהמת מײַן דירה:
א געטעלע, א וועגעלע,
עם איז צו זונגען שידה.

די גברים אין די פאלאצען —
א מאדע היינט געוואָרען.
געה, ווים איך, קרייך, קראָאַבְקָע זיך
אין דרייטען, פיערטען גארען.

וואס טונגען מיר דער מירמעלשטיין.
דאס שפיגלען זיך און גלאָנְצָען —
מען בלײַבט אָהָן פִּסְמִין, אָט בֵּי מִיר
פֿינְפֿרְעַלְעַךְ גָּאָר אִין גָּאָנְצָען.

און גלייך אַרְאָב, פֶּעֲדַשְׁתְּעַהְתּ אַידְרָ מִיךְ,
אין קעלעַרְשְׁטָאָק, — אַחוֹת!
מען שטעלט אַפּוֹם — אַי נָאָם, אַי גָּלָאָט,
עם גָּלוֹטְשָׁטָם אַרְאָב אָהָן שְׁהָוֹת!...

די גברים, בזויים, מען דאַקְטָאָרָט זיך,
מען הוּא זיך, מען האָט מָוָרָא
פָּאָר חַיִּין, פָּאָר קָעַלְטָ, עַמְּגַסְט זיך אוֹים
אוֹיפְּ זַי אַמְּרָה שְׁהָוָה,

מען לעקט, מען טיאפט צו אויסזוכען
א תרזהה אין די ביכער
דאם לעבען צו פערלעגענערן.
אייך, דאנקען-גאט, בין זיכער —

א יונגען ער שטארבען קאן אייך ניט,
ווויל נאך און ענען יהדרען,
וואס יונגענד רופט מען, בין אייך שוין
אי אלט, אי גרוּ געווארען ...

היינט נעהמט, למשל, עסענווארן,
ווארטוּטעלעה, קנטזעם, טארטען,
געבראטען, קעולעה, זעמעלעה
און צימעם כל הארטען. —

געדים זענען אויסטראכטער.
סיאז פשוט א ליצנות,
זיין שטעה האט זיך יעדערעד,
מען עסט מיט גרוּים הכנוט.

ווער פליישינגס און ווער מלכיגט נאר,
דער — קראפֿלעה, יענער — פראקעט,
אייך, דאנקען גאט, בין פארעווע —
אייך עם כל ימי מבות ! ...

דאם געמליבע ב' אונזערע
געדים וועגען בנדים:
מען פוצט זיך און מען מאדעט זיך –
א פאדים צו א פאדים.

מען חיט זיך, סזאל א ווינטעלע
א בלאו ניט מהונ חיליה
א菲尔 און א זומער-נאכט,
א ווארים, א שטילע.

דאך נייחט מען אויפֿ יומ-טובי נאר
א בנדיל א ניעם;
אויז איז פון פאָרצייטען שיין
דער מנהג דא עד-הוים.

עט, גארישקייט, א יונגעלע,
א קדיש האב איך (איינער
און טידליך זעקט) אַנְעַפְעַלָּעַ,
און גאנצען הויט און ביינער;

איז מיינט איהר וואם? אויד-אווי, אבי
לאנג לעבען זאל דער טאטע!
ער לענט איהם יעדען דאנערשטאג
א ניען, פרישע לאטע!...

פָּנוּ וּוְאֲנוּ נַעֲמְתִּים,
פְּרֹעֶנֶט אִידָּר טִיךְ
דֵּי קְרָאָפְט אַזְּן מִינָּעַ גְּלִיעָדָעַ.
דֵּי פְּרִישְׁקִיט אָונְן דֵּי פְּרֻעָהְלִיבִּיכִיט?
פָּנוּ מָזָל, לַיעֲבָע בְּרִידָעַ!

אוֹ נָאָט נִיט מָזָל, הַאָבָעַן נִיט
קִיּוֹן שְׁלָטָה דִּינָעַ שְׁוֹנוֹאִים...
אִידָּר זְעוּת אַוִּיפְטָמָיר דֵּי נִיאַינְקָעַ.
דֵּי פְּרִישְׁנְקָעַ סְמָנִים?

צְוָהָאָקָט אַלְיפּ, צְוָפְּלָאָצָט דֵּי נָאָזָן,
אַפְנִים — אַקְאָרְטִינְקָעַ...
דָעָרְפָאָר צְוָבָרָאָכָעַן, דָאָנְקָעַן נָאָט,
אַיִּין הַאָנְדָן נָאָר — אָונְן דֵּי לִינְקָעַן!!!...

צוווי אסיפות.

א.

די רבנים זיען,
די רבנים קלערען,
וואס זאל מיטן לייעבען
פאלאק יישראאל ווועדען?

די אסיפה זיעדרע
מאכט א גרויסען רושם –
סטייטש, די גרויסע פאסטוחען
פונ די צאנדקדושים:

פָּנָן פַּאְלְטָאוֹא, קָאוֹנוֹא,
גְּשִׁין, יוֹרְהָדָעָזָקָץ,
פּוֹכָחָהָזָקָע, זְלִידְנִיוּזָקָע,
שְׁחִינְעָזָקָע, צְפָרְדָּעָזָקָע;

אלֵין „מָאוֹרִים גְּדוֹלִים“,
סְמִיאָן אֲפָרָאַכְט, אֲמֹרָא;
אָח, אָוִיפֶּר יְעָדָע יְאַרְמָעָלְקָע
שְׁיִינְטָדָעָר בְּתַרְ-תָּזָה!..

די רבנים זיען,
די רבנים קלערען.
וואם זאל מיטן לייעבעש
פאלאק יישראַל ווערטען?

די רבנים קלערען
און פאר גרוים רחמנות
אייפּן פאלאק-ישראל
מאכען זי' תקנות:

— באשר, ווי מיר וויסען,
או דער נאנצער גלוות
מיט די אלע גורות,
מייט די אלע קללות.

רשעות און בלבלוים,
שנאה, צרות, מכות
קומט ארוים דורך יענע
שקצים און טרפניאקים

סועלבע זענען פֿלוצים,
אין די ליעצעע יהדרען.
בזויים, פֿון וואמ, פֿון וואנעט,
גוט און פרום געווארען...

לְבָנָן דָּאַרְפָּטָן מֵעַן עֲפִים
טְהוֹן דָּעֶרְצָנוּ וּוְאַסְנָגָעָרָן . —
אוֹן בְּדִי אַוִּיפָּטָר
רוֹהִיגָּן זַיְן אוֹן זַיְבָּעָר ,

זַיְיָ מִיטָּאַלְעָזָזָעָר
קְרוּבִּים אוֹן חֲבִרִים ,
וּוַיְבָעָר , קִינְדָּעָר — וּוַאֲרָפָעָן
מִיר אַרְיָין אַיְן חַרְמָ!!! ”

די רְבָנִים אַרְבִּיטָעָן ,
די רְבָנִים אַקְעָרָעָן ...
שְׁזְפָּרוֹת בְּלָאוֹעָן , שְׁוֹאָרָצָעָן
לִיכְטָבִּים עַמְּדוֹד פְּלָאָקָעָרָעָן ...

אוֹן דָּאַנְאָמָלְעָזָק פְּלִיהָעָן ,
שִׁיטָּעָן זַיְקָ פָּוָן דָּאַרְטָעָן
לְעַבְּדִינָג וּוּ פְּוִינְגָעָלָעָךְ
זְוּמָעָרְ-צִיְּטָן אַיְן גָּאָרָטָעָן ;

אוֹן פָּוָן אַלְעָזָזָעָן זַיְבָּעָן
הַיְמָלָעָן שְׁרִיְיטָן מֵעַן : “בְּרָאוֹוָא !
לְעַבְּעָן זַאל הַקְּטָן
עַקְיָבָא מְפָאַלְטָאָוָא ! ...

ב.

די "טְרַפְנִיאָקָעֶם" זֵיצָעַן,
די "טְרַפְנִיאָקָעֶם" קְלָעָרָעַן.
וְאָמָ זָאָל מִיטַּן לַיְעַפְעַן
פָּאַלְקִיְשְׁרָאֵל וּוּעָרָעַן?

אָזְן דִּי עֲרִידְמְקָלְטַ –
גְּשָׁן, יְוֹרָהְדְּעֵזְוּקָעַ,
תֻּכְחָהְזְוּקָעַ, זְלִידְגְּיוּקָעַ,
שְׁחִינְעָוְזְוּקָעַ, צְפְּרַדְעֵזְוּקָעַ

זְעַנְעַן שְׁוֵין פָּאָר הַוְנְגָעַר
אַלְעַ מִיזְ אַנְטְּלָאָפָעַן;
אוִים, אַסּוֹף, נִיטָא שְׁוֵין
דָּאָרְטַ אַיְף וְאָמָ צָו הַאָפָעַן;

וּוִי אַרוֹיךְ צְוָנָאנָגָעַן,
מִיסְטַ פָּוָן אַלְץ גְּעוּוֹאָרָעַן;
וּוַיְיַטְעַר וּוַאָרְטָעַן קָאָן מַעַן נִיטַ...
הַיִּסְטַ עַם. דָּאָרְפַ מַעַן "פָּאָהָרָעַן".

פָּאָהָרָעַן דָּאָרְפַ מַעַן. אַבְעַר
וּוִי אַזְוִי אַנְעָרָה?
אַיְף אַשְׁקָל רַיְמַעְנָדִיג
אָזְ אַלְאָנָגָעַר דָּרָה...

און וואוּהין, למשל?
נאָר אַין פֿאַלעַסְטִינָא,
אדער ערגען אַנדְעַרְשְׂדוֹאָז
זֶובְעָן אַמְדִינָה?

אָפְשַׁר בֵּי דַעַם לְעַבְרִים,
וּוֹאוּ, בְּעַדְעַת מִיטְשְׁנִיעָן,
אַלְפְּסְנֶדֶר מַוקְדְּשָׁס
הַרְיִיחָשֶׁךְ שְׁטַעַהָעָן?

אָפְשַׁר צֹוּ דַי גַּלְעֹזֶרֶגֶע
בְּעַרְגָּזֶיךָ לְאוֹעַן וּוְאַנְדְּלָעַן,
וּוֹאוּ עַם וּוְאַקְסָעַן צְוֻקָּרְקָעַם,
רָאוּינְקָעַם אַון מְאַנְדְּלָעַן.

וּוֹאוּ אַין שְׁבַט אֲפִילּוּ
אַיזְזַעְרַעְמַן פֿרַאַסְטַּמְתַּן נִיטְשְׁוַלְטַן,
אַון דַעַר בְּוַיְסְדִּילְבָנָה
בְּלִיהְתַּ בֵּיזְזַעְמַן דַעַם מְוַלְדַּ...

די "טְרַפְּנִיאָקָעָם" זִיצְעָן.
די "טְרַפְּנִיאָקָעָם" קְלָעָרָעָן.
קְרָאָצְעָן זִיךְ אַין נָאָקָעָן,
רְיִיבְעָן זִיךְ דַעַם שְׁטַעַרְעָן.

שוויצען געפֿיך, מיהען-זיך,
נאט איז זיינער עדות;
וּי א האגעל שיטען-זיך
רעפעראטען, רעדען.

סמעטעם מיט אטשאטען
בל המני סארטען,
און זי' מאכען סוף בל סוף
א תקנה דארטען :

אין א יאדר און צוּיַּ אֲרוֹם
פאר די אלע זאכען
נאך אמאָל איהִיש
אנ'אסיפה מאכען! ...

א ח לוּם.

מיר האט זיך גע'חלומט: דער מלאָה צוֹשְׁפֶּרְיִיט
די וויבע, די שנײַ-וּוַיְסָע פְּלִיעָנְגָּל...
איך חאָט מיך אַרוֹף אָן איך פְּלִיה... ווַיִּת אָוי בְּרִיט
אָן לִיכְתִּיג אָן רֵין ווַיַּאֲשִׁפְּיעָנְגָּל
צוֹנִיסְט זיך די פְּרִישָׁע אָן ווַאֲרִימָע לְופְּט...
עַם שְׁמַעְקָט ווַיַּפְּנוּ רְוִיזָעָן אַרְיכָ...
אָן זִינְגָּנְדִּינְג הַעֲרֵט זיך אַבְּתָקָול, זִי רְזֶפֶט:
וּוְאָם זַעַהַסְטָוּ, בְּנֵאָדָם? — וּוְאָם זַעַה אַיך?
גַּעֲלִיבָט זַאלְסָט דּו זַיִן, דּו אלְמַאְכְּתִּינְגָּר גַּאט!
איך זַעַה אַגְּדָעָן אַרְיכָנָעָם —
אַגְּרִיזָעָן, אַגְּלִיקְלִיבָע יְדִישָׁע שְׁטָאָדָט, —
אי פְּרוּם, אי גַּעֲבִילְדָעָט אַינְאַיְינָעָם:
דֻּעָר מַוְרָה-יְהֹוָרָאָה קְוֹעַטְשָׁט פְּלִיסְינִג די באָנק
אָן שְׁלִינְגְּטָט טָאג אָן נַאֲכָט יְזָהָדָעָה;
אַמְּרָה-יְהֹוָרָאָה אַצָּקְעָ... שְׁווֹן לְאַנְגָּ
פָּרְגָּעָמָע אַצְּוֹרָת מַטְבָּע.

איך פרענט; ווואם איז שיך? אַ למדן... נאר פארט?...
ווי זאל איך דאם ריבטיג איך מאהליין?
איך שווין או קהיל, זאל לעבען, האט דארט
אייהם אויפגעעהרט שכירזות צו צאהליען...
א שטאדט א געבענטשטע! אין שוחל זונגעט א פאר
אווש ברומט אויף דער זיבגענטעד נאם ער...
א רב א קאיאנגער א גדויל-הדר –
אין עברייטיימיש קלאר ווי א וואמער! –
פון צאניה-דראינה די אמתע שפראך!...
אייא, נאר א מופת? א זעלטונג זאך?
נאר ווואם איז דער חידוש? נאך אידער
ראבינער צו וווערען – ווי ביטער און שווער
עם איז ניט געווען – האט געלערענט זיך ער
צויי יאהר אין א מידעלשען חדר...
א שטאדט א געבענטשטע מיט לעבען און גליק –
א נארטען א פרישער און שענגער!
אויפן מארך שטעהט א קהיל'שע צוקער-פאבריך
פאר יענע פערטראיקעגעט בעינער,
מיט וועלכע עם האדיעוועט אידיע ליט
די לעבען קאראבקע: קיט, יודעלעה, קיט,
אין שלינגט מיט אלכטיגען פנים,

* * *

צושטעלט זיך דעם גומען, צוברעלט זיך די ציון,
פערדארט וווערט אליען ווי א טראקענער בײַן –
אויף שכירות דעם רב דעם קאויאנעם!...

איך פליה און איך שוועפ... מיט א גאלדענער פאהן
טහוט נעהן די לבנה הקפות...
אחסידל מאנצען א צייג מיט א האהן...
קאנאייקלעה זוינגען "מה יפה":
– מה יפה, מה יפה!... א גאלדענער שיין
גלאנצט-אָב פון דער שטאדט, פונטס קהַל...
מה דיפת! – אי, האמטה, געונד זאלסטע זיין,
א פנים אצונד. פאלם יישראַל!...

גָּאַט אֵין אֲדֻם.

(ס ק י צ ע).

צ'וֹרִיק נִישְׁטַ מַעַרְ דָּרִיְ-פְּיעַר מַעַתְ-לַעַת
איּוֹ נָאַט גַּעֲקוּמָעַן קִין אֲדֻם
(גַּעֲווּעַהֲנְלִיךְ, אָונְטָעַרְוּעַגְעַנְטָם).
אוֹ כִּבְּין שְׂוִין דָּא – הָאַט עַר גַּעַטְרָאַכְט –
טָא לְאַמִּיךְ זַעַהַעַן, וּוֹאָם דָּא מַאַכְט
מִין בִּיסְעַל יְוִידִיש אַיְגַּעַנְטָם.

וּוֹאָ זַעַהַט מַעַן יְוִדְעַלְעַךְ? – אֵין שַׁוְּהַל.
עַר גַּעַתְמַט אַרְיַין – דִּי שַׁוְּהַל איּוֹ פּוֹל,
עַם קַאַכְט, עַם בְּרַעַנְט, פְּלָאַמְ-פְּיִיעַר;
הַיְּדָהָא, אָטוּמָעַל, אָגַעַשְׁרַי...
וּוֹאָם טַהַוְתְ וַיְּקַדְאָ? וּוֹעַר זַיְגַּע זַיְגַּע?
– דִּי "פְּרִיעַדְלִיבָע בְּעַנְיִיעַר".

עַר לְאַזְט וַיְּקַדְאָ אוּיפְ שַׁאַלְאַשְׁנָעַר נָאָם.
דִּי שַׁוְּהַל, וּוֹי הַעֲרִינְג אֵין אָפָאָם,
וּוֹי גַּאֲרַבְעַן אֵין אָשִׁיעַר.

איז אングעלאלדען און א פרען.
ווער זיינען די ? – טהוט גאט א פרען.
– אויך „פריעדליכע בעניער“.

נאך אין א שוחל'בעל, נאך אין צווי –
און אומעטום אלץ זי און זי
און אומעטום פון דאם ני ער;
אי גרים, אי קלין, אי יונגע, אי אלט,
אין יעדען ווינקל, יעדען שפאלט
אלץ „פריעדליכע בעניער“.

און אומעטום – רב דוב ברב"ש,
דעָר גראַטען דארטיגער בר-נס,
טהוט חיזוקים שריין;
מאכט א גואלד, א טאראראמ
בכדי דאם פריעדליכע פראנראם
צו טהון „ראַספראַסטראָגניאַען“.

אָה, שרעקל'יך מאכט רב דוב ברב"ש
פון אלע „רויטע“ שטוויב און אש!
ער פלאַקערט ווי א פײַער;
ער וואָרפט זיך בײַסען ווי א שלאנגע

און קלינגט און זינגט א לוייב-געזונג
די "פריעדליכע בעניער".

— א סוף צום אומגליך, ליד און פיין —
געזונד און גליקליך זאלען זיין
הערר פראפעפער און גראף היידען!
קל'יבט-אויים אין דומע די פאר לייט —
וועט ווערען באָלד פון יעדער זיט
נאָנץ רוסלאנד א גַּדְעָן.

אין דעם גַּדְעָן וועלען זיין
די טיבען פול מיט בייר און וויזן.
די וועלדר מיט מאָראָאנְצָען;
סווועט יעדער פוייר האבען זי,
טאָג-טִיעַלִיך טריינען זיסע מהי
און געהן אָפרעה ליבען טאנְצָען.

קײַן חַלְוק ווועט שווין, ווי אמאָל,
נית זיין: אָטָאטָעָר, אָהָאָהָל,
אָפָאָלִיאָק, אָצִיגִינְדָּר;
זײַן, אלע גֶּלְיָיך אָן אלע פיין, —
דעָר לעצעטער בעטלער וועט זיך זיין

א בעלה-הבית א פינער ...

“אין דעם גנ-עדן וועלען אויך
מיר יודען זיעען ברײַט און הויך.
עם ווועט פאר אונז אפילו
דארט קיין ‘טשערטא’ ניט זיין ... עם הייסט
סזועט יא זיין ... מהמתה... דו פערשטעהסט...
עם פאמט ניט לכתחה

“מבלט זיין זי נאנץ און גאר :
מיוזעט גאר יעדע צוואניציג יאדר
צודוקען זי אביסעל” ...
— “אווי ? — זאנט גאט — בפערשטעה דעם טעם ...
דאם איז, זייט מזהל, א פראנגראם
בבחינת ‘פֿשְׁרָדְפִּיםְעֵל’ ...

נו, ליעבע יודען, בצעה, צוּם גליק,
אייהר האט א קאָפֶן פֿאַלִּיטִיק, —
או וואיל צו אַיעֲרָטְמָעָן ! ...
אין וואם איז טאָקָע דא דער נס ?
עט,נו, אַדְעָם בְּלִיבְטַ פֿאַרְטַ אַדְעָם ! ...
גאר אַיְזָם ווֹאלְטַ אַזְּקָה אַיְזָה רַאְתָּע :

רב דוב ברביישן האט אידר שווין,
אייז פעהלט אייך איצט נאך איין פארשווין. –
צז פאשען מײַנע שעפֿען
איין פומטען פעלד, איין וויסטען וואָלד;
געהמֶט ווַיְדַעֲרֵצֹו אָנוּ טאָקָע באָלד,
פאר אַראָבִינָעַר – קְרַעְפְּצָן !! .. .

דער בעל-רחמים.

(א פ א ב ע ל).

דער פוקם, דער עופות-שוחט (ער איז איך
געווים בעקאנט נאך פון די אלטען צייטען...)
איז צונענאנגען צו א טיעפערן טייך
און האט דערהערט פון נאהענט איזן פון ווייטען
א ליארעם א געשרי —
די פישעלעה ווארפערן זיך ארום איזן אלע זייטען...
וואם זאל די זאך בעדייטען?
וואם טהצט זיך דארט מיט זיך?
— שאט, פישעלעה! — זאנט דער פוקם:
שאט, ניט מיר צו פערשטעהן
וואם ציטערט אידער אויז? וואם איז מיט איזה געשעהן?
עם ברענט דאך ניט איז טייך,
טא וואס-זשע איז אויפ איז
דאם פאר א מין בלה... .

— אַיִ, פּוֹקֵם יָלָע? אַיִ וּוֹעה! —
הָאָט וַיֵּה דְּעַרְהָעֶרֶת פָּנִים טִיֵּה אֲגָזִים גַּעֲשָׂרִי,
אֲבִיטָעֶרֶע יְלָהָה:
דוֹ הָעַרְסֶת דָּעַן נִיט? אַט דָּאָרֶט נִיט חַיִיט
אוֹיְףּ יְעַנְעֶר זַיִיט
פֻּעָרְוָאָרְפֶט מַעַן דָּאָק אֲגָעָץ, אֲבְּרִיאְטָעַן, אֲלַאֲנְגָעַן...
אֲיִ וּוֹעה! מַעַן וּוּעַט אָנוֹן אַלְעַ פָּאָנְגָעַן
אָנוֹן טְוִיְּטָעַן בָּאָלְד...
אֲיִ וּוֹעה! וּוֹאָס טְהָוָט מַעַן? — גַּוְאָלְד!

— יַא, זָאנְט דָּעַר פּוֹקֵם מִיט גַּרְזִים רְחַמְנוֹת:
אַיְהָר בִּיעַדְנוּ פִּישְׁעַלְעָה, זִינְט טָאָקִי אַין סְפָנוֹת...
יַא, יַא, אַיִ זַוְּה, אַיִ הָעָר —
זַי שְׁוִיְּמָעַן שְׁוִיְּן אַהֲרָע,
זַי חָאָפְעַן שְׁזַיְּן, זַי שְׁטָעַבְעַן,
זַי שְׁלָאָגְעַן, שְׁנִיְּדָעַן, בְּרִיעַבְעַן!
לְזִיפְט, פִּישְׁעַלְעָה, לְזִיפְט אַהֲרָוּן צָו מִיד לְזִיפְט קְלִיּוֹן
אָנוֹן גַּרְזִים
אֲרוֹזִים פָּנִים טִיֵּה, אֲרוֹזִים!
אַיִ וּוּעַל אַיִ רַאְטָעוֹוּן, אַיִ הָאָב אוֹיְףּ אַיִ רְחַמְנוֹת...
לְזִיפְט, פִּישְׁעַלְעָה, לְזִיפְט!...”

— ווארט-איזים! — האט דא א גויזס געשרי
געטהון אנ'אלטער פיש: "מיר זענען אין גויזס מספנות —
פאר אונז טויג אבער נאר ניט דיין רחמנות!
שווין לאנג, ניט איז מאל און ניט צוויי
האפט אונז דער גען פון טיך אויף פרענעלען און
אויף קאכען;
נאר דארט, בי דיר און דא, און טיך —
אויף פארט ניט נלייך.

אין'ם געסֵל.

(געווידמעט צו דאמ זוריישע געסֵל אין די הומאריסטייע
וואכענבלאָט ("דער בעזים").

דאמ געסֵל קאָכְט, דאמ געסֵל זידט . . .
וואָס איז דאמ, לַיעֲבֹעַ בְּרִידָעַ?
— וּרְהִיּוּסְט? אַיְהָר וּוַיּוּסְט דָּעַן נִיט, רַב יַד?
"דָּעַר בְּעַזִּים" גַּעֲהַת שְׂזִין וּוַיְהִידָּעַ!
"דָּעַר בְּעַזִּים" גַּעֲהַת, דָּעַר בְּעַזִּים קִימְט,
אַטְאָרָאָרָם — עַמְּ רַזְיַשְׁט, עַמְּ בְּרוֹזְמְט,
עַמְּ קִאָכְט וּי אַיְן אַקְעַסְיל.
סִגְעַהְתְּ חַאְדָאָרָם דאמ געסֵל! . . .

דאמ געסֵל, וּוְאוֹ פֻּרְשָׁוֹאַרְצָט, פֻּרְוּוִיסְט,
אַהֲן לַעֲפָעַן, אַהֲן נְחָמָה,
לַיעֲנַט יַאֲהָרָעַן-לְאַנְג אַיְן שְׁמִינִין אַיְן מִיסְט
די זַיְדִּישָׁע נְשָׁמָה.

צענעהט פון היינץ און פריהרט פון אייז,
און ווירם, שפינען, וואנגען,
חוירם, פלבים. קען און מיז
צעטאטשען זי איננאנגען ...

שטעהט אויף! שטעהט אויף און קוקט און הערט,
לייעבהארציגע פארשזינע!
"דער בעזים" ווועט נאך יעדענס וווערטה
אייך אלעמען בעלזינע.

שטעהט אויף, גאטס פרומע סטראאטטשעם,
וואם קרייכען מיט די לאפצעם
צי אונז און הארץ אידין!
שטעהט אויף און הערט זיך איין,
אידר, יארטולקעם, אידר שפיטציגע,
בעל-טוסר-ניקעם היטציגע,
פערץ-ביבעטע, פערהימעלטע,
פערהימעלטע, פערשיםמעלטע,
נאך פון קדמוני און! ...
שטעהט אויף, אידר, אונזער פאהן,

איך פופקעס, גראבע, פטעטער,
געפטעטטע, גענלייטער,
בן-יחידליך בי' גאט –
פָּן שׁוֹתֵל אָזֶן בַּיּוֹ דָּעֵר בָּאָדִ! ...

מנדבים, בעלי-צדקה,
די הילפ און אונזער נײַט –
וואָס זאגען צו אַנְצָקָע
און ניעבען קַיִם אַ לְוִיט
דעַם חַזְלָה נַאֲכַן טַזִּיט! ...

איך, קהילשע, פָּאָלָאנִיקָעָס,
שתדלנים און זאַקָּאנִיקָעָס,
וואָס קַרְיבָּעָן, אָנוּ פָּן שַׁאֲדָעָן
צַו הַוְּתָעָן, דָּוְרָךְ דָּעֵר הַינְטָעָר-תָּהִיר,
און זענען גַּרְיִיט אַזִּיפָּעָלָע פִּיר
צַו מַאֲנַצְעָן פָּאָרֶן אַדְזָן! ...

“דָּעֵר בְּעוּיִט” גַּעֲהַט! שְׁטוּחָת אַזִּיפָּעָל
פָּאָלִיטִיקָעָר פֻּרְבְּרַעְנָטָע,
וואָס פְּלִיהָעָן שְׁנָעָל, וּוי באַרְגַּ-אַרְזִיפָּע
אַשְׁקָאָפָּע אָזֶן אַ פַּעַנְטָע! ...

שטעהט אויף „אריסטאקראטען“
פערפיזט אין „וועגער שיק“ –
מייט בעל-ענלה-שטיך
בידושה פונם טאטען! ...

אייהר דאמען-פאטראנעםען
בעריה-הטעה, וואם פערגעטען
די קינדער מיטין מאן,
און זענען גרייט אינגןצען
מייט לייב און זעל – צו מאנצען
צוליעב דעם אַדעמאן! ...

אייהר דראמאטווילעך ניעע,
פין פאָרֶם און איננהאלט פריעע.
וואם האלטען, או דורךאָזִים
האט גאט בעשאָפען דראמען,
דאָם פובלְיקָם, אי גּוֹזִים
אי קלְיִין אויף טוֹיט צו סְמִיעָן! ...

דו, וועמעס ליעד או זוקער-זִים,
משׂורֵל מאָדעָרְנָרָה:
וואם מאָלָט אַציָּעָג אויף זַעֲבָעָן פִּים

א אינדייטשקע מיט הערנער ! ...

שטעהט אויף ! שטעהט אויף און קיקט און הערט.
לייעבהארצינע פארשווינע !
דעָר בעזִים ווועט נאָך יעדען ווערטה
אייך אלעמען בעלוינען.

עד געהט, ווי פונקען שפֿרײַזען
און ברענען זיינע וויטצען.
זיין שמײַכעל שטעבעט און בריהט,
פֿאָר שׂוֹוֹאַרְצַעַ קעַן און קאָטערם
און נרינע פֿיַּפְּערַנְאַטְּעַרְמָן
קיַּין מֹרְאָה האָט עד ניט;
בּעַשְׂטַמְצֵעַן און פֿעַרְדַּעְקָעַן
וועט אַיְּהָם דָּעַר שַׁאֲרַפְּעָר ווַיְּטַזְּ, -
אַ שְׁטַעַקָּעַן האָט צַוְּיָה עַקְעָן,
אַ נָּאָדָעַל - נָאָר אַיְּזַ שַׁפְּיַּטְּזַ ...

שטעהט אויף אויך אידער, געפלאנטע.
פֿערְיאָמְעַרְטָע, פֿעַרְקְּלַאְגָּטָע.
פֿעַרְקְּלַעְמָטָע בִּיזְן מְלִיחָת

פָּזְןַ טְרוֹקָעַן שְׁטִיקָעַל בְּרִיזֶיטַן!
שְׁטֻעהַת אַזְיָף, בּוֹינְגַט אַזְיִם דַּעַם רְוָקָעַן גְּלִיהַ!
סְאַזְן בִּיטָעָה, שְׁלַעַבְטַן — אַזְן פָּאָרָט
בִּיְמַן "בְּעוֹזִים" אַזְן פָּאָרָהָאן פָּאָר אַיְיךְ,
אַגְוָת אַזְן וּוֹאָרָעָם וּוֹאָרָט,
אַשְׁמַיְיכָעָלַע, אַוּוַיְצָעָלַע,—
אַבְּרָעָקָעָלַע, אַפְּיַצָּעָלַע
פָּזְןַ טְרוֹיִיסְט אַזְן לִיכְטַן אַזְן פְּרִיד ...
שְׁטֻעהַת אַזְיָף "דָּעַר בְּעוֹזִים" גְּנַעַת! ...

מייטן אלטען נגון.

I.

און צפראדיעזוקע נא שטעהנדטיל
געבען גידחתפה).
כנחח-ציטי. שווין אויף די שטאונגגען
ויצען דארט די עופות;
אויסגעמאלקען ביז א טראפער
האט מען שווין די ציגען.
און דאם אלטע קלונע ליעdeal
הערט זיך בי די ווועגען:
— שלאָף, מײַן קדייש, טײַן נחמה!
דו וועסט לערנען תורה;
אונזער תורה, קרוין דו מײַנע.
אייז די בעסטע סחרוה.
נאט ווועט העלפערן, נאט ווועט וויאַזען
אוונז אַנְסֶם, אַמּוֹפְתֶּה:
אויף די דארע-קוויאָרָע דערנען

אין'ס נידחתפַת
וועלען וואקסען נים, ארטזנים,
מאנדלען און מאראאנצען . . .
או דער טאטע שלאנט די מאמע
געהען די קינדר ער טאנצען . . .
שטייל געוועזען אויז דער אווענד
מייטן זיסען דריימעל ;
שרעקליך אויז די נאכט געווארען ;
אויפָן קאלטען הימעל
ניט קיין שטערען לֵיכטען, שיינען, -
וואלפָען-איינען בליצען,
פָן די שווארצע שׂווערדע חמארעט
גיהנום-פָונקען שְׁפִירציגען . . .
אין דער פִּינְסְטְּרֶנְיִישׂ, מיט בִּיזַע,
טִיווּעַלְשָׁעַ העיזָת
לויפָען - וווער ? מיט שכָל מענשען.
אדער ווילדע חייזָת ?
לויפָען, לאירמען און פִּיפָּען,
טהיר און טויער ברעכען,
פרוייען פִּינְגְּנִישׂ זַיִן, קינדר,
זקנִים שלאנען, שטעהן . . .

שוויבען טריישטשען. קוימענען פאלען . . .
רויטע פלאמען גלאנצען . . .
או דער טאטע שלאנט די מאמע
גען די קינדעך מאנצען ! . . .

II.

נוואָלֵד, ווֹאָם מַהְוָת מַעַן ? יונגעַ-לייטלעהַ
הַאלְטָעַן - סְקָאָן נִיט טוּינָעַן,
קָאָן נִיט הַעַלְפָעַן אִיצְט דֻּעַם רְבִ'יָּס
אלְטָעַר פִּילְעַנְבּוּגָעַן . . .
אָה, זַי ווַיְסַעַן אָוָן זַי פִּיהְלָעַן :
פָּוּן חַמְעַלְנִיצְקִים מְפֹזָת
אוֹן פָּוּן הַאֲנְטָעַםְכָּם קְלִיעַפְ בִּים יוֹדָעַן
שְׁטַעַהָעַן נָאָה סִינְיאָקָעַם . . .
נִין, גַּעַנְגַּנְג, גַּעַנְגַּנְג דֻּעַם יוֹדָעַן,
וּוְ דֵי מִין, אַיְן שְׁפָאַלְטָעַן,
אוֹיף דֵי בּוֹיְדָעַם, אַיְן דֵי קְעַלְעָרָם
קְרִיבָעַן זַיְהַ בְּעַהְאַלְטָעַן !
אַיִ, גַּעַנְגַּנְג אַיְן שְׁאַנְד גַּעַוְאַלְגָּעָרט
אוֹן מִיט שְׁמֹרֶן גַּעַמְיִשְׁטָט אִיחָם . . .

און אויב שטארבען דארפ מען – תמת
נפשי עם פלשטים! ...

אונוער קלונען שתדלן אבער
זאגט, או שטייף זיך האלטען
דארפ מען אייביג אין דעם מנהג
אבוז, און דעם אלטען:
היינ – געהן און בעטען רחמים,
בעטען, או די שרימ
זאלען היטען אונז מיט זיער
אויסגעשטראקטען ארעם.
פאדאמ-דא-נאָג^{*)} מיט א מותנת
יד – בי אלע לידען
אי געווען די בעטען הרופה
נאָך בי אונוער זידען ...
אט נאר וואָם געדענ侃ן אייביג
דארפען מיר אינגןצען.
ווען דער טאטע שלאָנט די מאמע
און די קינדר ער טאנצען ...

*) טיר פאלען צו די פים.

וְהַרְאֵיה ? וּזְאָם הָאָט חָרוֹב
דָּא גַּעֲמָכְטַ דָּאָם פִּיעָר ?
חַיּוֹלֶעֶךְ, קְרֻעַמְלָעֶךְ, וּוּלְבָעַ זַעַנְעַן
וּוַעֲרַתָּה אַנְאַלְטָעַן דְּרִיעָר ;
זַעַהַטְזַ'שְׁעַ אַבְעָר, בִּיְ רַבְ קַמְצָא —
בִּיְ דַּעַם נְבִיר פָּוּן שַׁטְּעַדְטָיל —
אַיְזָ נִיט אַנְגַּעַרְיוֹהָרֶט אַפְּלִי
נִיט אַנְאַיְינְצִיגּ בְּרַעְטִיל ...
אוֹן בְּשַׁעַת יַדְעַן הַאָבָעַן
שְׁאַנְדָּר אוֹן פִּין גַּעַנְאַסְעַן
אוֹן עַמְּ הָאָט זַיְקָ פְּרִיּוֹ וּוּוְאַמְעַר
יַודְיִישּׁ בְּלוֹט גַּעַנְאַסְעַן,
אַיְזָ זַיְן תְּבַשִּׁיטְלַ גַּעַזְעַסְעַן
בִּיְ דִּי שְׁרַפְהַ-פְּלָאַמְעַן
אוֹן גַּעַזְחָרֶט אוֹן גַּעַנְרִיְטַ-זַיְקָ
רוּהִינְגּ צָוָם עַקְוַאַמְעַן ...
אוֹן רַבְ קַמְצָא וּוַעַט בִּיְ כְּהָל
וּוַיְעַדְעַר בְּרִיְטַ זַיְן דָעַה
זַעַגְעַן, קְלַנְגַּעַנְדִּיגּ וּוּ פְּרִיהָעָר
שַׁטְּאַלְץּ מִיטּ דָעַר מַטְבָּעַ ...
דִּי מְטָרִיּ הַט אִיחָם בְּעַסְעַר

פָּנוּ דַּי שְׂטָאַרְקֶמֶטֶע שְׁאַנְצָעַן,
וּוֹעֵן דַּעֲרַ טָאַטֶּע שְׁלָאָגָטֶן דַּי מָאַטֶּע
אוֹן דַּי קִינְדָּעַר טְאַנְצָעַן . . .

III.

די מְטָבָע . . . אַטְ פָּנוּ וּוֹאָסֶ נָאָר
הָאָטֶ דַּעֲם גְּבִירֶ גַּעַנְאַלְטָעַן . . .
די מְטָבָע, די מְטָבָע –
זַיְן זַאַל זַי פֿעַרְשָׁאַלְטָעַן!
אוֹן פֿעַרְשָׁאַלְטָעַן זַאַל זַיְן אוֹיְף אַיְבָּגֶן
דָּאָם שְׁתְּדָלָנוֹת וּוּרְעָן.
וּוֹאָסֶ מִישְׁטָאָוִים מִיטֶּ שְׁמוֹן אוֹן חַרְפָּה
אוֹנוֹזָעַר בְּלָוטֶ אָוֹן טְרַעַרְהָעָן . . .
לְעַבָּעַן, עַהֲרָעַן, לִכְבַּטְ אָוֹן פְּרִיְהִיְטַן!
זַאַל דַּעֲרַ אַוְיְרָפָעַ וּוּרְעָן;
אוֹן אַיְבָּשָׁטָאַרְבָּעַן פָּנוּ דַּי רַוְצְחִיםָּס
הָעֵנֶד וּוּעַט נָאָט בְּעַשְׁעָרָעַן.
חוֹיקָ אָוֹן שְׂטָאַרְקָן וּוֹי "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל"
זַאַל בַּיְ אַלְעַ פְּאַלְעַן
תִּמְתַת נְפָשֵׁי עַם פְּלַשְׁתִּים!
דוֹנוֹרָעַן אָוֹן שְׁאַלְעַן

און דערשטייקען אונזער אלטערם
ליעדעל בי די ווינגען
מייטן שענדייכען, פערהאטטען,
אלטען שקלאווען-גען!!...

צווויו בילדער.

Newer Zeiten — neue Vögel,
Neue Vögel — Neue Lieder.

I.

איך געדענקט די אלטער זאגע,
ווי אמאָל, אמאָל פֿאַרְצִיְיטָעַן,
פלעגּען מיר דעם מאָגּ פֿאַרְבִּינְגָעַן,
וועלבּער הייסט בּי אונז "יָמִידְפּּרוֹ"?

אין די גערטנער פּון יידֶיחָוּ,
אין די גְּרִינְעַ פֿאַלְמָעַן-גַּעֲרַטְנָעַר,
סְלִינְגָעַן האָרְפָּעַן אָוָן טְרָאַמְפְּעַטָּעַן,
שָׁאַלְעַן זִיסְעַ, יוֹנְגַע שְׁטִימָעַן;

זִיסְעַ פֿרְוַיְעַן-שְׁטִימָעַן קְלִינְגָעַן
אוֹן זַיִ פֿלְיעַמָּעַן הָעַל אוֹן פֿרְעהָלִיךְ,
ווי אַקְלָאנְגָעַן פּוֹן זַילְבָּעַר-גַּלְעַכָּעַד
אוֹיפּ די פֿרְיְשָׁעַ בְּלוֹמְעַן-שְׁטָאַקָּעַן;

— קומט אהער, אהער, בחורים!
קל'גגען יענע ליעבע שטימען:
קוקט, דא זענען אלע שעהנטטע,
פ'ינסטע טעכטער פון יריכו.

וואי די פאלמען, הויך געוואקסען,
פריש און דופטענד ווי די רוייזען
אלע שעהנטטע, אלע ליעבסטע,
פ'ינסטע טעכטער פון יריכו.

קומט אהער, אהער, בחורים!
קל'יבט איך, קל'יבט איך פלהם... אבער
קוקט ניט נאר אויפ אונזער יונגענד,
וועהלאט ניט נאר אלין די שעהנהייט,

ויל די יונגענד וועט פארבליהען,
און פארגען וועט די שעהנהייט;
בל'יבען וועלען גוטע זיטען,
בל'יהען אייביג וועט די טונגענד.

גוטע זיטען, טיעפע ליעבע,
פ'ינע, איידעלע געפיהלען —
דאם איז אונזער גראנטעם ריבטחום,
דאם איז אונזער בעסט פערמעגען!...

שוווארצע לאקען, וויסע קלידער,
שוינדלען, פלאטערען פון וויטען,
דורך די גראנע פאלמען-צוויגען,
דורך די פרישע בלומען-שטאקען,

אלע גליך געקליידט – אין גלאטע,
וויסע קלידער. לויט דעם מנהה,
פלעגען דאמאלס זי די קלידער
בארגען אינע בי דער צווייטער:

סזאל ניט זיין, ניט רייך, ניט ארימ,
ניט קיין גדלות, ניט קיין בושה....
אלטע צייטען – אלטע בילדער,
אָה, זי זעגען שיין פערנאנגען !...

II.

נייע צייטען – נייע מענטשען.
נייע מענטשען – נייע בילדער:
העל און ליכטיג אויז דער גרויסער
שעהנעד טאנץ-זאל אין סאפראניע.

אין דעם גרויסען, שעהנען טאנציגאל
זאמלען זיך צונופ צרום „אבענד“
אלע שעהנטען, אלע בעטעה,
פײַנְטָע טעכטער פון ירידז;

אלע פײַנְטָע, אלע בעטעה,
שועהנטען טעכטער פון ירידז,
פון ירידז און פון חברוז,
פון בערדיטשעו און פון קאוונה;

פרילין מארייא פִּיסָּחָאָוִיטְשָׁ,
נאָמְטִיא קאָפְּהָאָן, פרָאָסִיא לְמָקָה,
און די שעהנען איזאָבָּעָלָע,
איזאָבָּעָלָע לאָקְשָׁעָן-צִימָעָם.

אלע זענען זי גַּעֲקָלִידְעַטָּ
נאָך דער לעצעטער, שעהנטען מאָדָע
און זי זינגען נאָר אָנְאָנדָעָרֶשׁ,
נאָר אָנְאָנדָעָרֶשׁ, נֵיעַם לִיעַדָּל:

קָומְטָ אַהֲרֹן, אַהֲרֹן תְּהִנֵּם! —
זַיְגַּעַן מַאֲרִיאָ, נָאָמְטִיא, פרָאָסִיא,
און די קלונע איזאָבָּעָלָע,
איזאָבָּעָלָע לאָקְשָׁעָן-צִימָעָם:

קומט אהער, אהער, דאקטוירים,
איןושנערען, אדוואקאטען,
מית נאשוווקען, מיט קאקרדעם
מית דיפלאמען, אטעטען;

געהמת אונז, גוואלד, אווי, האט רחמנות,
געהמת אונז, חאפט אונז... אָה, מיר אלע
זענען גרייט מיט אייך צו לוייען
און גראדען און און גיהנום...

געהמת אונז, חאפט, הילט-איין, פערוועיקעלט
אונז און זיד, און סאמעט, אטלאם,
קופט אונז לאושען און טעהאטער,
פיהרט אויף בעלער, מאסקאראדען.

אונזער הוּט זאל זיין אַגאנצע
סקירדער בלומען - , שיינען בליצען;
גאנצע גענו און גאנצע העהנער,
זאלען דארט פון אויבען זיצען.

אונזער קלײַד זאל זיין פון אלע.
אלע קלײַדער שעהנער, בעסער;
אונזער שלעפֿ – פון אלע לענגער.
דעָר טורניזָר – פון אלע גרעסער. –

אונזער אנטונג, אונזער ציירונג
וזאלען גלענצען ווי די שטערען –
אלע אונזערע בעקאנט
וזאלע אפּרֶה וועדרען! ...

און זוי וויטער, און זוי וויטער,
זונגעט דאס ליעדעל, ליעבע ברידער!
נייע צייטען – נייע מענשען,
נייע מענשען – נייע ליעדר,

נייע נעמען, נייע הערצער,
ニַיְסָ אֹן נַיְסָ פָּוָן אַלְעָ זִיטָעָן,
איינס נאר איז בִּי אָנוֹ נְעַבְּלִיבָעָן
פָּוָן דָּעַם מְנַהָּג פָּוָן פָּאַרְצִיְּתָעָן,

איינס, אַקְלִיְנִיקִית: די קלידער,
לייעבע פרײַנד, די פֵינָעָן קלִידָעָר
מיט דער ציירונג, מיט די בלומען
זענען אַפְּט... אוֹף באָרג גענומען!!! ...

דער מספֿ אַדָּעַק.

(אַ לְיעָדָעַל)

לְאַטְיר בְּעַהֲלַתְעַן
אַ סְפָּדָעַק אַנְ' אַלְטַעַן
בְּתוֹרוֹן חֲדָרִים אוֹיֶף לְאַנְגַּן,
סְ' אַל אָנוֹוָעַרְעַ שְׁעַכְשַׁעַר
נֵיט וַיַּן צָום גַּעַלְעַכְטַעַר
דְּעַי פְּשָׂר' עַר יְוִידַעַר נְגַנְגַּן...
(אַ אַלְטַפְּלַקְסְּ=לְיעָדָעַל).

מִצְלַעַךְ, פָּאנְטָאָפָעַל מִיט וַיִּסְנַקְעַ זַעַקְעַלִיךְ,
בְּעַקְעַשְׁעַם לְאַנְגַּן בֵּיז דָעַר עַרְדַּן,
פָּאוֹת נַעֲקַרְיוֹזְעַלְטַעַר, פָּאוֹת צַופְלַאָטְעַלְטַעַר,
לְאַנְגַּן צַוְּבָאָרְשַׁטְעַנְעַן בְּעַרְדַּן.

שְׁטוֹרַיְיַמְעַלִיךְ טַוְיבְלַעַנְעַן, לְיעַטְנִיקְעַם, יַאֲרַמְעַלְקַעַם.
נַאֲרַטְלַעַן פָּוֹן אַטְלַעַם אָוֹן זַיְד...
וַואָוֹ אַיְזַי דַי אַלְטַע אַיְף אַיְיבַּג פֻּעַרְגַּנְגַּעַנְעַן,
וּוַילְדַע אָן נַאֲרִישַׁע צִיְיט?...

וַודְעַן אַיְזַן פְּרָאָקָעַן, אַיְזַן וַיִּסְנַקְעַ האַלְוַטְיכְלַעַה...
אַ בְּוֹדוֹאָר אָוֹן אַזְאַל...
וַודְיַשַּׁע וַיִּבְעַר פֻּעַרְפּוֹצְטַעַר, נַעֲקִינְצַעְלַטְעַ
נַאֲךְ דַעַם פָּאַרְיוֹזְעַר זְשַׁׁדְגַּנְאַל —

און מיט דיפלאמען, מעdalיען געבילדעטע
 גאר אנאנטיק יונגע-לייט...
 וואו איז די אלטער, אויף איביג פערנאנגגען,
 ווילדע און נארישע צייט?...
 וואו אבער ביסט-דו, דאם הייסען און ערנטטען,
 לייעבענדעם יודישען העזין?
 וואו איז דער טיעפער, מיט טרעחרען בענאמענע
 אמת'ער יודישער קראבן?
 וואו איז א ברודער, א פראמטער, אלטמאדיישער?
 זאנט מיר בעוויזט, קלונג ליאיט –
 וואו איז די אלטער, די ווילדע, די נארישע –
 לייעבע און טיערעה צייט?

גְּבוֹרִים.

(א פשטייל)

דער פסוק זאנט:

„א נזיר זיין –

זאל ער די האר ניט שערען. היים איהם
ניט עסען פלייש, ניט טריינקען וווײַז
און זיך ניט צוריידערן צו מותים.“

און דאם אויז אלץ, וואט האט א ווערטה
צו זיין א נזיר אוון א גבוז?
טא זענען יעדען אויף דער ערעד
דורבאיזים גבוזרים... גאט דז ליעבער!

מען עסטע קיון פלייש די גאנצע וואָך,
ווײַז טריינקט מען נאר צו ארבע-כטזות,
די פאות וואקסען לאזוט מען דאָך
פָּן שְׁלֵטֶסֶץֶר בְּזֵי צו גּוֹסְס...

יא, אמת – ברידער – אײַנס נאר פעהלט
צו הַלְּבָתְּ-זְיֹוֵר: בְּמַה יַהֲרֹעַן
אוֹ יַדְעַן זַעֲנָעָן אוֹיפֿ דָּעַר וּוּעַלְתַּ
כְּמַעַט זֹוי מִתְּים שְׁוִין גַּעוּאַרְעַן...

אַחֲרֵי מְעַשָּׂה.

I.

זיעבען יאהר איז מיר געווארען –
און די מאמע, זאל געוזנד זיין,
האט געזאגט: נו, צייט אין חדר,
צייט אין חדר געהן, מײַן קינד!

אוים, אַסּוֹף, געונג געהוילעט
אויף דער וועלט, אַרומגעפליגען
פרוי און גליקליך, ווי אַפִּיגעעל,
פריש און פרעהליה ווי דער ווינד;

צייט אין חדר – קדייש מײַנער! –
און אַברָהָמִיל דער בעהעלפער –
פָּנָן די חַדְרִיקָאנְטָאַנְטָעָן
דער בעריהַמְטָעָר קַאַמְאַנְדָּיר –

האט מיך איינגעhalbט, פערוווקעטלט
אין אַנְיאַלְטָעָן. געלען טלית
(אונזוער אלטָע אַונְיַפָּאָרָם,
אונזוער יודִישָׂעָר מַגְנִידָר)

און אוועק מיט מיר אין חדר.
ס'איז געוווען אַוְאנְדָּרְדְּשָׁעָהָנָעָר,
פרישער, ליכטיגער פריהַדָּמָאָרגָעָן.
שעהן און ליכטיג, רײַן און פריש –

האבען שטראַהָלָען זיך גענאָמען
דורכֶן פֿעַנְמְטְעֵרִיל אין חדר
און געפֿונְקְעֵלֶט אוֹיפַֿן רְבִין,
אוֹיפַֿן סִידּוֹר, אוֹיפַֿן טִיש.

און עם האט זיך אַנְגַּעַדְיוֹבָעַן
דעַר עַקְזָאָמָעַן: – זָאָג נָאָר, בְּחָאָר,
וְוָאָם אַיְזָאָדָם? – אַנְיָאָלָף, רִיכְטִינְג,
דָּאָם? – אַהֲיָי. – אַן דָּאָם? – אַהֲ.

און בַּי יַעֲדָעַן אֹזֶת, פָּאָר יַעֲדָעַן
עַנְטָפָעַר, פָּאָלָעַן מִיר פָּוָן אוֹיְבָעַן
לְעַקְעָה, רָאוּינְקָעַם, קָאַנְפָעַקְטָעַן,
ニִים אַן מַאְנְדָלָעַן אַהֲן אַסְּטַ.

און דַעַר רְבִי, רְבִי בְּנִימִין
וְאַל אַלְיכְטִיגָעַן גַּנְ-עַדְן
האבען זאגט: דָו זַעַמְתָ ? דָאָם וּוְאַרְפָעַן
דיַר מְלָאָכִים, לְיעַבְעָם קִינְד.

וזאלט מיט חשק לערנע תורה,
לערנע תורה, לערנע חכמה,
און געדען, מײַן קינד, וווער סזוויל ניט
לערנען, בלײַבט אײַפֿ אײַבֿיג בלינד...

—
II.

טעג און יאהרען, לאגען יאהרען
זענען שווין אוועק פון דעםאלט...
איך געדען דעם רבים וווערטער,
איך געדען זי גוט און קלאר:

לערנען תורה, לערנען חכמה;
בלינד איז דער, וואם וויל ניט לערנען...
אמת, רבּי, אמת; אבער —
ווילדע זאכען קומען-פאר,

שערקליך-זווילדע, און זי ברענען.
שטעבען, ענבערען מײַן מוח...
איצט, וווען לערנען איז מײַן חיַזְתָּ,
לוֹפְט און וואַרִימְקִיט פָּאָר מָר.

ליבט און קראפט און טרייסט אין לעבען.
אין מיין ביטערן. פערסטטען
שקלאוען-לעבען. – איזט פערשליסט-זיך,
האקט זיך-צוי פאר מיר די טהור,

לעשט זיך-אוים דאמ לעצטע ליעמפלע.
און עס הייבען-און צו פאלען
אהן א צההָל פון אלע זייטען,
פאלאן, שיטען-זיך ווי באפ

שטיינער. שטיינער!... גרויסע, שוווערדע
שטיינער שיטען-זיך און פאלען
אויף מיין ברוסט. אין מיינע אויגנע,
אויף מיין אלטען, גרויען קאָפ!...

און זי פליהען און זי פאלען
וואֹי א האגעל אויף די שוואָבָע,
גרינע זאגננע, ווי א האגעל
אהן א צההָל און אהן א מאָם!...

וואָס-זשע איז דאמ? וואָם בעטײַט עס?
איז דען מעגליך, או מלאָכִים
זאלען שטיינער זוארפֿען?!... רבּי!
רבּי! ווי געשיקט-זיך דאמ?...

נאר ניטה, ניטה קין ענטפער,
וואלקענע שועבען אויפֿן הימעל,
טיכען פלייסען, ווינדען דויישען –
און קין איינציגן, איינציגן ווארט

הערטיזק מיר ניט און דער פינסטער...
איי, ניטה, ניטה קין ענטפער
פֿון דעם רבִים שטומען קבר,
פֿון דעם אלטען היילג ארטן!...

